

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2566)

THE JOURNAL OF RESEARCH AND ACADEMICS

Vol.6 No.2 (March- April 2023)

**วิจัย
ชากร**
The Journal of Research & Academics

ISSN:2672-9962(ONLINE)

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดย รศ.ณัฐ ลำเลิศ

GRADUATE PROGRAMME,MCU NAKHONSAN CAMPUS

999 Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province 60000

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra>

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการและบทความทวิสารณห์หนังสือที่เป็นภาษาไทยและมีข้อค้นพบข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในวงกว้าง อีกทั้งยังมุ่งหมายที่จะเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสาขาต่าง ๆ และสนับสนุนการศึกษา การสอน โดยเน้นสาขาวิชาพระพุทธศาสนา การบริหารการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิจัยวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

พระเทพพรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

พระสุวรมณเฑียรธรรม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.โกณัฐ ศรีทอง

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระศรีสมโพธิ, ดร.

รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา

ดร.ภาวราดร แก้วบุตรดี

ดร.ประเวศน์ มหารัตนสกุล

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตต์เจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระเมธาวิธาน, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ วสันต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ พ.ด.อ. ดร.พัชกร แสงทองดี

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญชัย บุญหนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาศ ปฐมวนิชกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร.จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา

บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 099-2969229
E-mail: journal.jra@gmail.com
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/index>

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารวิจัยวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชวัชรเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระราชรัตนเวที, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระศรีสมโพธิ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระครูนิวาสิตขันธ์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระมหาสมบุญ ฐิตกโร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ ฐิริปญโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. พระมหาไธ้ ธมฺเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. ศ.ดร.จันทก อติพัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมากร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รศ.ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. รศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. รศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. รศ.ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. ผศ.ดร.สมคิด พุ่มทุเรียน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผศ.ดร.อมลวรรณ อบสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผศ.ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรณัฏฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผศ.ดร.ปฎิธรรม สำเนียง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

33. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. ผศ.ดร.ชันทอง วัฒนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. ผศ.ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
36. ดร.สมบัติ นามบุรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
37. ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
38. ดร.ภาราดร แก้วบุตรดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
39. ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ศ. (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญ	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
4. รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
7. รศ.ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
8. รศ.ดร.อุทัยวรรณ ภูเท	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รศ.ดร.ชนินทร์ วสันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
11. รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุเวช	นักวิชาการอิสระ
12. รศ.ดร.พลทศสรรค์ สุทธิไชยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
13. รศ.ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
14. รศ.พ.ต.อ. ดร.พัชกร แสงทองดี	โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
15. รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
16. รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
18. ผศ. ว่าที่ร้อยตรี ดร.โสภณ ลาวรรณ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
19. ผศ.ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
20. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
21. ผศ.ดร.ยุวดี วิทยพันธ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
21. ผศ.ดร.นันทนา อุ่นเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
22. ผศ.ดร.เนติรัฐ วีระนาคินทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
23. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
24. ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
25. ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
26. ผศ.ดร.ธัญชัย บุญหนัก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
27. ผศ.ดร.วิมลมาศ ปฐมนิชกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
28. ผศ.ดร.ภูริวัฒน์ คัมภีร์ภาพพัฒน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
29. ผศ.ดร.กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

30. ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
31. ผศ.ดร.ศิริวรรณ กมลสุขสถิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
32. ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
33. ผศ.ดร.ประภัสสร วรณสถิตย์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
34. ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
35. ผศ.ดร.กฤษณะ ดาราเรือง	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
36. ผศ.ดร.จากรวรรณ พลอยดวงรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง
37. ผศ.ดร.พรรณอร วันทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
38. ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
39. ผศ.ดร.วงธรรม สรณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
40. ผศ.ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. ผศ.ดร.เสิบเอก ดร.เศรษฐวิทย์ พรหมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
42. ผศ.ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
43. ดร.อัคนันท์ อริยศรีพงษ์	นักวิชาการอิสระ
44. ดร.จินตนาภา โสภณ	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
45. ดร.ชนิกา แสงทองดี	นักวิชาการอิสระ
46. ดร.พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
47. ดร.จรูญศักดิ์ สุนทรเดชา	บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
45. ดร.สมนึก หงษ์ยิ้ม	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี
46. ดร.วรพล ชินเพชร	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
47. พันเอก ดร.สาธิต ทิพย์มณี	กรมแพทยทหารบก
48. ดร.ปัญญณิศา อังค์ปรัชญากุล	สำนักงานปัญญณิศา หน่วยงาน
49. ดร.วิไลวรรณ เทียนประนอม	โรงเรียนแย้มจากตวิชาวนสรณ์
50. ดร.พิเชษฐ์ วันทอง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
51. นางสาวอรอนงค์ สรรเสริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
52. นางสาวไอปอล์ รังสิมันตุชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
53. นายปัญญา พรหมบุตร	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เกรียงชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
2. รศ.ดร.สุริยพงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รศ. ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รศ. สยาม คำปรีดา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ผศ.ดร.สุตากาญจน์ ปัทมดิเลก	มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยกองบรรณาธิการได้พิจารณาขยายพื้นที่ทางวิชาการจากเดิมปีละ 4 เล่ม เป็นปีละ 6 เล่ม เพื่อขยายฐานรองรับกับความต้องการในการที่ผู้พิมพ์จะนำเสนอบทความให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณากลับรองเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์ให้เกิดคุณภาพสูงสุด ทั้งนี้เพราะบทความวิชาการที่อยู่
ในวารสารฯ นั้นต่างก็มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ ที่จะกลายเป็นนวัตกรรม รวมถึงอาจจะส่งผลกระทบ (Impact) ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 22 บทความวิชาการ 3 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ 1 บทความ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ ดังนี้

พระครูสิริธรรมบัณฑิต, บุษกร วัฒนบุตร, สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์ และณณณีย์ ศรีสุข บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง” พบว่า 1) ส่งผลให้ได้องค์ความรู้จากกระบวนการพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน เกื้อหนุนให้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดการกระจายโอกาสการเรียนรู้ สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ก่อประโยชน์ต่อชุมชน ให้ได้พัฒนาศักยภาพตามวิถีชีวิตและความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา 2) ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทำให้ได้องค์ความรู้จากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กระต่ายขูดมะพร้าว หรือกระต่ายควาย แล้วนำเสนอผ่านนิทรรศการเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนจังหวัดลำปาง ที่ยังต้องอาศัยการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการกับกลุ่มเครือข่ายอื่น 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทำให้ได้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้ผลิตภัณฑ์ อาทิ พวงกุญแจ กระต่ายควาย ธง กรอบรูปพระพุทธรูป 4) ได้สร้างเครือข่ายทางการตลาดระหว่างพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยกัน และที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีสมรรถนะสูงขึ้นที่เกิด

จากการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ ส่งผลหนุนเสริมต่อการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์

พระมหาจักรกฤษณ์ ฐิตสุธี (เขาสมบูรณ์), ภูท สลัดทุกข์ และพระราชรัตนเวที บทความวิจัยเรื่อง “งานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้า อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) บริบทของงานประเพณีบุญสลากภัต พบว่าเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนทนาหรือประชุม การเข้าร่วมทำกิจกรรมของประเพณีงานบุญสลากภัต และสืบสานประเพณีสลากภัต 2) การวิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอดากฟ้ากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม พบว่า เป็นการแสดงออกซึ่งกิจกรรมความร่วมมือของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรภาคีเพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการเสนอปรับปรุงพัฒนา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรมมีบทบาทสำคัญและเป็นพื้นฐานในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นแก้ไขปัญหา การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ที่จะพัฒนางานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า การเคารพนับถือปราชญ์หรือผู้นำในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและความพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

พระสันต์ทัศน์ คมภิรพลโย (สินสมบัติ), ศิริโรจน์ นามเสนา และสามารถ สุข ประการ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางประยุกต์การปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่า 1) สถานการณ์วิกฤตในทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงความวิกฤตในหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสมัยพุทธกาล ตามที่ปรากฏในพระสูตรต่าง ๆ โดยเมื่อศึกษาจะทราบถึงประเด็นที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางการจัดการที่ควรค่าแบบอย่างในการปฏิบัติตนต่อวิกฤตโควิดได้ 2) แนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด คือ หลักคิดที่อยู่ภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด โดยเน้นในเรื่องดูแลปฏิบัติตนเองเพื่อตอบสนองด้วยตัวบุคคลเองทั้งวุฒิภาวะ การเรียนรู้ การกระทำไปสู่ผลตามแนวคิดของโอริเอมและหลักการปฏิบัติตน คือ พัฒนาตนตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา และ 3) แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การประเมินและตัดสินใจ การนำไปสู่การกระทำและประเมินผล โดยบูรณาการเข้ากับหลักธรรมที่สอดคล้องต่อการพัฒนาตน คือ หลักภาวนา 4 ได้แก่ (1) ทางกาย

ภาวนา ควรให้ความสำคัญกับกาย โดยอบรมกายให้รู้จักการป้องกันเห็นถึงสิ่งที่ควรทำพื้นฐานที่ร่างกายสัมผัสภายนอกทุกครั้งและป้องกันโดยสวมใส่อุปกรณ์ลดการสัมผัสในการดำเนินชีวิต (2) ทางสีกาภาวนา ควรพิจารณาความสำคัญด้านพฤติกรรมตามหลักศาสนาเป็นการรักษาไม่ให้เสี่ยงต่อการรับเชื้อโควิด (3) ทางจิตภาวนา ควรอบรมจิตรักษาอารมณ์ให้คงที่ไม่วิตกโดยวิธีการเช่น สวดมนต์ เจริญสติ เป็นต้น และ (4) ทางปัญญาภาวนา ควรประเมินภาววิฤตที่เผชิญอยู่ รับรู้อย่างเท่าทันและทำความเข้าใจ ด้วยปัญญารับรู้ เข้าใจ ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้ด้วยสติปัญญาของตน

จุลลดา พุทธรักษา, สมคิด พุ่มทุเรียน และพระราชรัตนเวที บทความวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหัตถุธรรม” พบว่า 1) คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตา การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอติ) ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้ายอรรถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ($\bar{X} = 3.95$) ด้านปิยวาจา การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) ($\bar{X} = 3.95$) และด้านทานการให้ (โอบอ้อมอารี) ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ 2) หลักสังคหัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.607$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ทางธนาคารควรพัฒนาการให้บริการมี 3 กระบวนการ คือ 1) การให้บริการด้วยจิตบริการ 2) การให้บริการด้วยการรับฟังด้วยใจ 3) การให้บริการด้วยการสื่อความด้วยใจ

วรพจน์ วิเศษศิริ และวศิน ปัญญาบุตรตระกูล บทความวิจัยเรื่อง “การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมณฑลตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาช่วง พ.ศ. 2490-2562” พบว่า คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีความสำคัญในบริบทของประวัติศาสตร์ร่วมกันของไทยและเมียนมา เนื่องจากเมืองตะนาวศรีมีความสำคัญต่อการค้าทางทะเลตั้งแต่ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา จนถึงหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และกลายเป็นคนพลัดถิ่นหลังการแบ่งเส้นเขตแดนของสยามกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีวิถีชีวิตคล้ายกับคนไทยบริเวณพื้นที่บางสะพานในภาคใต้ คนเหล่านี้ได้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนตั้งแต่ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ คือ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลัง

ได้รับเอกราช, การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังเจรจาหยุดยิงของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรภายหลังการเกิดประชาคมอาเซียน

ธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะพู บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีมาวางแผนการพัฒนางานองค์กรและการบริหารงาน 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศขององค์กรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย 5) ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล คือ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน

ทัศพร ชูศักดิ์, นัชชา ยันติ, ศศิธร ดันติเอกรัตน์ และนัตยา ดวงประทุม บทความวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดปทุมธานี” พบว่า 1) รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดปทุมธานี มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยมีทีมทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ของแต่ละหมู่บ้าน โดยจัดทำแผนการเยี่ยมที่กำหนดวันเวลา และจำนวนบุคลากรในการเยี่ยมที่แน่นอน 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน คุณภาพชีวิต และระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองของผู้สูงอายุติดเตียง และภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก ก่อนและหลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล, อมต จันทรงษ์ และอมรภรณ์ จรุงจิตร บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร” พบว่า งานศึกษาและวิจัยชุมชนในกรุงเทพมหานครมีข้อจำกัดทางการศึกษาทั้งจากพื้นที่ศึกษา สาขาวิชาที่ให้ความสนใจ และระดับงานศึกษา ทำให้ยากต่อการผลักดันผลการศึกษาเข้าสู่ประเด็นเชิงนโยบาย การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร พบช่องว่างของกฎหมาย คือ การให้คำนิยามที่ไม่ชัดเจนและไม่หลากหลาย และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในทางกฎหมายในระดับน้อย งานวิจัยนี้เสนอว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการและบริหารพื้นที่เมืองที่เสมอภาคและยั่งยืนแก่พื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครควรหลีกเลี่ยงการกำหนดนโยบายและแนวทางที่จากบนลงล่าง และคำนึงถึงการบริหารจัดการและการยอมรับจากทุกฝ่ายกระบวนการทำงานควรมีต้นแบบหรือโมเดลของกระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องในรูปแบบไตรภาคี

พงศ์กร จันทราช บทความวิจัยเรื่อง “ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น” พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล โดยต้องการแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา และจัดการศึกษาในช่วงเวลานอกเวลาราชการ วันเสาร์-อาทิตย์ จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและมีการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ควบคู่กัน ในด้านวิธีการคัดเลือกนักศึกษาควรใช้วิธีสอบสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้ สำหรับการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาควรให้ชำระแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร โดยสามารถแบ่งจ่ายเป็นภาคการศึกษา นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานทั้งภายในและต่างประเทศ และต้องการให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ พร้อมทั้งจัดเตรียมห้องทำงานและคอมพิวเตอร์ตลอดระยะเวลาศึกษา ส่วนเหตุผลของการศึกษาต่อเพราะต้องการเพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต เพิ่มวุฒิการศึกษาสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และได้แนวทางในการประกอบอาชีพ ดังนั้นมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นควรพัฒนาหลักสูตรปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

ณิรดา เวชญาลักษณ์ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา” พบว่า 1) ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน

ทักษะการสร้างความตระหนัก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการระดมทรัพยากร ($\bar{X} = 4.37$) และด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.31$) และ 2) ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ตามตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการเปรียบเทียบตัวแปรประสบการณ์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

วราธิธิสิน หงส์ทอง, สุกัญญาณัฐ อบลิณ และพระครูนิวิฐศีลขันธ บทความวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะ 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.83$) และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวะ 4 ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสม

ทองแดง สุกเหลือง บทความวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์” พบว่า 1) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาในภาพรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.57$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D. = 0.58$ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการรู้แนวจิตปัญญาศึกษาของนักศึกษา มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 31.19$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D = 1.72$ คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 42.03$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D.= 2.24$ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการรู้แนวคิดปัญญาศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ชาคริต จองไว, พรเทพ เสถียรนพเก้า และเอกลักษณ์ เพียสา บทความวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม” พบว่า องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา และ 5) การนิเทศการศึกษา

ศุภิสรา ดาราเรือง และโยธิน ศรีโสภา บทความวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ” พบว่า 1) การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทุกรายด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ตัวแปรการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรและ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายคุณภาพการศึกษาภายใน ได้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐนันท์ พูนธนโชค, พระมหาอุดร อุตโตโร และปฏิธรรม สำเนียง บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร” พบว่า 1) สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ แตกต่างกัน จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 3.1) ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหาร

ห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ 3.2) ด้านครู บริหารควรมีการแสดงความยกย่องหรือมอบรางวัลให้แก่คณะครูที่มีความสามารถในการให้บริการห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการศึกษาดูงานแล้วขยายผลพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดยุคใหม่ 3.3) ด้านนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 3.4) ด้านทรัพยากร สารสนเทศ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเพื่อจัดหาและสำรวจความต้องการทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน 3.5) ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์และวิธีการที่มีความทันสมัยมาใช้ในกิจการห้องสมุด

ณัฐญา ทองรัตน์ และวิมล กุลบุตร บทความวิจัยเรื่อง “การจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร” พบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ มีมุมอับสายตาที่ง่ายต่อการเกิดอาชญากรรม 2) ระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า การจัดการด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนอยู่ในระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารแตกต่างกัน 4) แนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารมีการบริหารที่เน้นทั้งเชิงรับและเชิงรุก บูรณาการร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรักษาความปลอดภัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอุบัติเหตุ เพื่อทำให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล, สายสมร เมืองมูล, จันทร์เพ็ญ ตั้งจิตรเจริญกุล และจิรศักดิ์ ศรีใส บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า 1) ผลประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 60 แห่ง มีคะแนนประสิทธิภาพระหว่าง 57.08-100.00% เมื่อเปรียบเทียบคะแนนประสิทธิภาพระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่าคะแนนประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าแต่ละแห่งต้องปรับปรุงด้วยการเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ 2-3 ปัจจัย (7.51-54.68%) ปรับลดปัจจัยป้อน 2-3 ปัจจัย (12.73-53.31%) และการนำกระบวนการ ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ การเป็นพี่เลี้ยง การกำกับติดตาม และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาใช้ในการช่วยส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ผลจากการตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

จันทร์จิรา พูลจันทร์ และสยาม คำปรีดา บทความวิจัยเรื่อง “ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี” พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมแบบธรรมดาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า 3.1) การมีส่วนร่วมแบบธรรมดาควรมีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลทางการเมืองได้โดยง่ายและรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3.2) การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยหาวิธีการแก้ไขปัญหาและใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ โดยชุมชนสร้างข้อตกลงหรือกติกาในการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม ร่วมกันทุกฝ่าย ข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎจารีตประเพณี สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ สร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในชุมชน

มนัสวิน พันธ์เลือดไทย, ภูณท สลัดทุกข์ และสยาม คำปรีดา บทความวิจัยเรื่อง “อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตตปธาน 4” พบว่า แนวทางในการพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยม กับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ชาวตลาดชุมแสงมีความเชื่อและศรัทธาทำให้การจัดงาน ยังคงความขลัง เกิดความสำเร็จและความยิ่งใหญ่ของงานตลอดมา จากหลายปัจจัย เช่น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการจัดงาน ซึ่งมาจากต่างสถานะ ต่างอาชีพ ต่างคนต่างวัย รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ในตลาดชุมแสงมีการบูรณาการมีส่วนร่วมในการจัดงานทำให้งานเกิดความสำเร็จที่ดียิ่ง บางครั้งอาจทำให้วัฒนธรรมกระแสหลักถูกระเบิดของวัฒนธรรมอื่นที่รุนแรงกว่าดูดกลืนไป จนกระทบถึงการดำรงอยู่ของประเพณีดั้งเดิม ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุน ช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม เพื่อดำรงความเป็นรากเหง้าของคน

ในท้องถิ่นในบริบทใหม่ให้ดำรงอยู่ต่อไป ในขณะที่เดียวกันต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในแต่ละปีอาจจะมีสิ่งแปลกใหม่เพิ่มเข้ามา แต่ต้องไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์หายไปในขณะที่เดียวกันสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาจะดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมกิจกรรม การรับฟังความคิดของคนรุ่นใหม่เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการจัดงานให้ดีขึ้น ควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ เพื่อเป็นแนวทางส่งต่องานประเพณีแก่เจ้าพ่อเจ้าแม่ในอำเภอชุมแสงจากรุ่นสู่รุ่น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องไปตามบริบทใหม่ของสังคมไทย

อารีย์ ชูเฉลิม และสยาม คำปรีดา บทความวิจัยเรื่อง “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่น พบว่า โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหาร ด้านการเมือง และด้านสังคมวัฒนธรรม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย คือ สมานัตตตา อตถจริยา ทาน และปิยวาจา และ 3) แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 3.1) ผู้นำที่เป็นสตรีควรมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปัน ดูแลเอาใจใส่ลูกบ้านเป็นอย่างดี 3.2) ผู้นำที่เป็นสตรีควรพูดจาสุภาพ อ่อนหวานกับประชาชน คอยแนะนำและให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการทำงาน 3.3) ผู้นำที่เป็นสตรีควรช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน ดูแลทุกข์สุขของประชาชน การดูแลเอาใจให้บริการแก่เพื่อนร่วมงานอย่างเต็มความสามารถ รวดเร็วและถูกต้อง 3.4) ผู้นำที่เป็นสตรีควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นกันเอง ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับ เสมอต้นเสมอปลาย เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

กิตติ์นิธิ เกตุแก้ว และโสเมฉาย บุญญานันต์ บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ” พบว่า 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่สอนวิชาภาพพิมพ์ ศิลปินภาพพิมพ์ ผู้จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์คนชรา ผู้ดูแลผู้สูงอายุ 2) แบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุ 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้สูงอายุ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีแบบแผนที่เป็นขั้นเป็นตอนชัดเจน ผู้จัดกิจกรรมควรเตรียมทั้งแม่พิมพ์ที่ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สร้างสรรค์เองได้ และแม่พิมพ์ที่พร้อมใช้งาน

การร่วมกิจกรรมต้องเกิดจากความสมัครใจของผู้สูงอายุ และผู้จัดกิจกรรมต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อความปลอดภัย และ 2) ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ทำสีพิมพ์ 2) พิมพ์ภาพด้วยการพับ 3) พิมพ์ภาพด้วยกระดาษลึง 4) พิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ 5) พิมพ์ภาพผ่านร่องลึก ผลการประเมินสุขภาพของผู้สูงอายุหลังทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.32) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.19) และมีความเห็นว่ากิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.56) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.22)

อัมพกา ขมพู่, พระเทพปริยัติเมธี และสุกัญญาณัฐ อบสิน บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.28) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.35) และ 3) ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 3.1) ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ประชาชนเข้าถึงผู้สมัครได้ยาก 3.2) ด้านพรรคการเมือง องค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องและดีพอ 3.3) ด้านนโยบาย มีนโยบายไม่ชัดเจน ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน และ 3.4) ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง มีการใช้สื่อสมัยใหม่ในการรณรงค์หาเสียงมากขึ้นซึ่งผู้สูงอายุหรือคนรุ่นเก่าไม่สามารถเข้าถึงได้

สมคิด พุ่มพู่เรียน, ภราดร แก้วบุตรดี, สมบัติ นวลละออง, จรรยา ลินลา และภาวิณี บุญจันดา บทความวิจัยเรื่อง “จิตวิทยาเชิงพุทธรกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่” พบว่า 1) แนวคิดหลักการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการปลูกฝังการดำเนินชีวิตที่ดีในครอบครัว ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนของสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า มีปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาความยากจน การใช้ความรุนแรง การแพร่ระบาดของยาเสพติด การหย่าร้าง เป็นต้น 2) จิตวิทยาเชิงพุทธรระบบและกลไกการเสริมสร้างความมั่นคงครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า กลุ่มพ่อแม่มือใหม่ต้องสร้างระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทาง

ครอบครัว ได้แก่ ผัวหาบ เมียคอน ผัวเป็นช่างทำหน้า เมียเป็นช่างทำหลัง ขยันหา รักษาดี หนักเอาเบาสู้ 3) การบูรณาการหลักจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวของพ่อแม่่มือใหม่ 3 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงการครองคู่ถูกยึดหลักปลูกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า หนักนิตเบาหน้อยให้อภัยกัน ด้านความมั่นคงการใช้ชีวิตประจำวันยึดหลักอย่าหมั่นเงินน้อย นอนคอยวาสนา ชี้เกียจเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง และความมั่นคงการอบรมเลี้ยงดูบุตรยึดหลักเรียนผูกก็ต้องเรียนแก้ รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี

จิรวัดน์ ทิววัฒนปกรณ์ บทความวิชาการเรื่อง “10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษา แต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและแนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา” พบว่า ผ่านมา 2600 ปี นับตั้งแต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ คำสอนทางพระพุทธศาสนาเกิดความหลากหลายมากขึ้นมีสำนักต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแต่ละหมู่คณะก็มีความเห็นของตนจึงทำให้หามาตรฐานไม่ได้ ถึงว่าจะกล่าวในเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สมบูรณ์ และยังได้ทรงตรัสบอกวิธีป้องกันและแก้ไขเหตุของความอันตราย (ความเสื่อม) แห่งธรรมที่พระองค์ได้ประกาศแล้ว ถึงเวลาที่พุทธบริษัทจะต้องมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียว คือ “พุทธวจน” ธรรมวินัยที่ออกมาจากพระโอษฐ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

โกเมศ ขวัญเมือง, พระเทพปริยัติเมธี, พระครูธรรมธรรฐาพร ปกสฺสโร, สุกัญญาณัฐ ออบสิน และไพศาล นาสุวิวงศ์ บทความวิชาการเรื่อง “ว่าด้วยหลักนิติธรรม” พบว่า หากพิจารณาตามแนวคิดดั้งเดิมของนักปรัชญาตะวันตก หลักนิติธรรมมีรากเหง้ามาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ จากข้อถกเถียงทางความคิดที่ว่า การปกครองที่ดีนั้นควรจะเป็นการปกครองด้วยสิ่งใด ระหว่างราชานักปราชญ์หรือด้วยกฎหมายที่ดี อริสโตเติล นักปรัชญาเมธีชาวกรีกได้สรุปว่า กฎหมายที่ดีเท่านั้นควรจะเป็นผู้ปกครอง และจากบทสรุปของอริสโตเติลนี้เองได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นแนวคิดของนักกฎหมายมหาชนของรัฐสมัยใหม่ในเวลาหลายพันปีต่อมา หลักนิติธรรมและการปกครองที่ดีนั้น ท่านศาสตราจารย์อัลเบิร์ต เวนน์ ไคซี นักทฤษฎีรัฐธรรมนูญ ชาวอังกฤษ ได้นำแนวคิดของอริสโตเติลที่ว่ากฎหมายควรเป็นผู้ปกครองแทนคน โดยไคซีใช้คำเรียกการปกครองโดยกฎหมายว่า “หลักนิติธรรม” ซึ่งคำว่าหลักนิติธรรมนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในข้อบังคับของสภายุโรป ค.ศ. 1949 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยุโรป ค.ศ. 1950 โดยมีการแปลคำว่าหลักนิติธรรมว่า “ความเป็นใหญ่ของกฎหมาย” ซึ่งหลักความเป็นใหญ่ของกฎหมายตามแนวคิดของไคซีนั้นยึดมั่นในหลักการสำคัญที่ว่า ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย บุคคลทุกคนเท่าเทียมกันและทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายธรรมดา และศาลปกติจะเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของปัจเจกชนในสิ่งที่เรียกว่า “สิ่งที่เป็นของเอกชน” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (คอมมอนลอว์) ของ

อังกฤษ ที่แตกต่างจากการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนในระบบประมวลกฎหมายของประเทศภาคพื้นยุโรปซึ่งยึดถือหลักการที่ว่า รัฐธรรมนูญเป็นผู้พิทักษ์สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน ฉะนั้น หลักนิติธรรมและการปกครองที่ดีนั้นควรต้องให้กฎหมายอยู่สูงสุดและคนทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย โดยดำรงชีวิตอยู่ภายใต้หลักความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยคำพิพากษาของศาล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ก
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข-ง
บทบรรณาธิการ	จ-ด

บทความวิจัย:

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัด และชุมชนจังหวัดลำปาง	
: พระครูสิริธรรมบัณฑิต, บุษกร วัฒนบุตร, สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์ และณณีย์ ศรีสุข	1
งานประเพณีบุญสลาภักดิ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของ ชาวตากฟ้า อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์	
: พระมหาจักรกฤษณ์ ฐิตสุธี (เขาสมบูรณ์), ภูณท สลัดทุกข์ และ พระราชรัตนเวที	15
แนวทางประยุกต์การปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนว พระพุทธศาสนา	
: พระสันต์ทัศน์ คมภิระปญโญ (สินสมบัติ), ศิริโรจน์ นามเสนา และ สามารถ สุขุประการ	29
คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา ท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม	
: จุลลดา พุทธิรักษา, สมคิด พุ่มทุเรียน และพระราชรัตนเวที	41
การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมณฑลตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาช่วง พ.ศ. 2490-2562	
: วรพจน์ วิเศษศิริ และวศิน ปัญญาวุฒตระกูล	53

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

: ธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู 73

ประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของ

ชุมชน จังหวัดปทุมธานี

: ทศพร ชูศักดิ์, นัชชา ยันติ, ศศิธร ตันติเอกรัตน์ และ
นาตยา ดวงประทุม 87

การศึกษาการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

วัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร

: กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล, อมต จันทรังษี และอมราภรณ์ จริ่งจิตร 103

ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

: พงศ์กร จันทราช 121

การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา

: ณิรดา เวชญาลักษณ์ 137

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขต

เทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

: วรสิทธิ์สิน หงส์ทอง, สุกัญญาณัฐ อบสิน และพระครูนิวิฐศีลขันธ 155

การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครสวรรค์

: ทองแดง สุกเหลือง 169

องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่

บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

: ชาคริต จอองไว, พรเทพ เสถียรนพแก้ว และเอกลักษณ์ เพียสา 183

การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อ
คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬา
แห่งชาติ

: ศุภนิสา ดาราเรือง และโยธิน ศรีโสภณ 199

แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

: ณัฏฐนันท์ พูนธนโชค, พระมหาอุดร อุตตโร และปฏิธรรม สำเนียง 215

การจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

: ณัฐญา ทองรัตน์ และวีรพล กุลบุตร 231

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

: รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล, สายสมร เมืองมูล, จันทร์เพ็ญ ตั้งจิตรเจริญ
กุล และจิรศักดิ์ ศรีใส 247

ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่
แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

: จันทร์จิรา พูลจันทร์ และสยาม คำปรีดา 269

อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่
ในอำเภอมืองแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมปปธาน 4

: มนัสวิน พันธุ์เลือดไทย, ภูวนท สลัดทุกข์ และสยาม คำปรีดา 283

บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอมือง
ชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

: อารีย์ ชูเฉลิม และสยาม คำปรีดา 293

การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับ
ผู้สูงอายุ

: กิตติ์นิธิ เกตุแก้ว และโสมฉาย บุญญานันต์ 305

**ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนใน
เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์**

: อัมพกา ชมพู, พระเทพปริยัติเมธี และสุกัญญาณัฐ อบสิด 323

จิตวิทยาเชิงพุทฺธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่

: สมคิด พุ่มทุเรียน, ภราดร แก้วบุตรดี, สมบัติ นวลละออง,
จรรยา ลินลา และภาวิณี บุญจันดา 335

บทความวิชาการ:

**10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษาแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ
แนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา**

: จิรวัดน์ ทิรวัดน์ปกรณ์ 347

ว่าด้วยหลักนิติธรรม

: โกเมศ ขวัญเมือง, พระเทพปริยัติเมธี, พระครูธรรมธรรฐาพร
ปภสสโร, สุกัญญาณัฐ อบสิด และไพศาล นาสุรวงศ์ 355

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ 370
แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ 371
หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ 390
ใบสมัครสมาชิก 391

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและ ชุมชนจังหวัดลำปาง

Development of Creative Economy Products from Network of Temple
museums and Communities in Lampang Province

พระครูสิริธรรมบัณฑิต¹ บุษกร วัฒนบุตร² สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์³ และณณณีย์ ศรีสุข⁴

Phrakrusirithammabandit, Busakorn Watthanabut, Somchan Sripraschayanon and
Narunee Srisuk

Received: September 10, 2022

Revised: November 22, 2022

Accepted: December 05, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) ออกแบบและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ และ 4) สร้างเครือข่ายทางการตลาดผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งในจังหวัดลำปางจำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชน และเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 24 รูป/คน ที่ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเฉพาะ การวิจัยเชิงเอกสาร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า 1) ส่งผลให้ได้องค์ความรู้จากกระบวนการพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน เกื้อหนุนให้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดการกระจายโอกาสการเรียนรู้ สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ก่อประโยชน์ต่อชุมชน ให้ได้พัฒนาศักยภาพตามวิถีชีวิตและความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา 2) ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทำให้ได้องค์

^{1,3,4} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ; Northbangkok University

Corresponding author, email: phanu_mculp@hotmail.com, Tel. 064-9495999

ความรู้จากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กระต่ายขูดมะพร้าว หรือ กระต๋องควาย แล้วนำเสนอผ่านนิทรรศการเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนจังหวัดลำปาง ที่ยังต้องอาศัยการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการกับกลุ่มเครือข่ายอื่น 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทำให้ได้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้ผลิตภัณฑ์ อาทิ พวงกุญแจ กระต๋องควาย ธง กรอบรูปพระพุทธรูป 4) ได้สร้างเครือข่ายทางการตลาดระหว่างพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยกัน และที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีสมรรถนะสูงขึ้นที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ ส่งผลหนุนเสริมต่อการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, พิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the knowledge and product development process; 2) to design and create product prototypes; 3) to develop creative economy products from the museum network; and 4) to create a marketing network for the creative economy products from the network of temple and community museums in Lamphang Province. The population used in this research was 30 persons involved in each museum in Lamphang Province. An in-depth interview was done with 24 key informants selected by purposive sampling as well as focus group. It was a document research and participatory action research. It was found that 1) it resulted in knowledge gained from the development process arising from collaborative learning, encouraged people in the community to be able to learn continuously throughout their lives, distributed learning opportunities, created learning resources that benefited the community, developed their potential according to their way of life and beliefs that had been passed down from generation to generation; 2) the effect of creative economic product design resulted in knowledge from local social and cultural capital that had used resources in the community such as coconut graters or buffalo bell then presented through an

exhibition to exchange knowledge with the Lampang community museum network that still required an integrated drive with other network groups; 3) product development resulted in a product development process in the creative economy and getting products such as key chains, buffalo bell, flags, picture frames of Buddha images; 4) having created a marketing network among community museums and having received cooperation from various agencies through the process of participating in the development of a variety of product models, resulted in the development of communities to have higher performance resulting from participation in the management process to contribute to the development of the country creatively.

Keywords: Product Development, Creative Economy, Temple and Community Museums

บทนำ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาหลายประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศไทย โดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ถูกพูดถึงครั้งแรกในหนังสือของจอห์น ฮาวกินส์ (John Howkins) ที่มีชื่อว่า The Creative Economy: How People Make Money from Ideas จัดพิมพ์ในปีพ.ศ. 2544 เพื่อเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจใหม่ ที่จะมาแทนที่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิต และใช้ทรัพยากรอันประกอบด้วยแรงงานและทุนรูปแบบเก่า ดังนั้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และแนวคิดใหม่ของคนในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีความหมายครอบคลุมทุกกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวอาจมีองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจะกว้างกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (พัฒนิตา มิตรภักดี, 2561)

รวมถึงในประเทศไทยที่เร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญ มีกิจกรรมโครงการที่สนับสนุนสินค้าที่มีความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรใน

ชุมชนทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่ม ด้วยแนวความคิด กรรมวิธี กระบวนการผลิตแบบใหม่ พัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีเรื่องราวอันน่าสนใจ ปรับปรุงเพิ่มเติมเป็นผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาได้เช่นกัน (บุรินทร์ เปล่งดีสกุล และภาคินี เปล่งดีสกุล, 2561)

ในประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ภายในพิพิธภัณฑ์อยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ในล้านนา พบว่า มีมากถึง 316 แห่ง และจังหวัดลำปางมีจำนวน 30 แห่ง (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565) ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนเท่านั้น แต่ถูกยกระดับและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ภาครัฐให้การสนับสนุน จึงได้มีพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (ฐาปกรณ์ ทองคำนุช, เกษวดี พุทธิภูมิพิทักษ์ และอรรณณ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล, 2564)

ในจังหวัดลำปางเริ่มมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายของพิพิธภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทุกชุมชนมีทุนทางสังคมที่โดดเด่นตามอัตลักษณ์เฉพาะตน แต่พบปัญหาคือชุมชนยังไม่มีคามเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ยังต้องการได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ พัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ โดยการขับเคลื่อนของกลไกเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ร่วมกันเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันทำงานเชิงบูรณาการทางความคิด และทรัพยากรที่จะส่งผลให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ถูกยกระดับ และเป็นไปอย่างยั่งยืน

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษา เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง เพื่อหาองค์ความรู้รูปแบบ แนวทางการพัฒนา ขั้นตอน และสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมกันทำงานเชิงบูรณาการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดความรัก ห่วง แห่น เห็นคุณค่า และอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมของชุมชนให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้สืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง
2. เพื่อออกแบบและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง

3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง

4. เพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาดผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานบูรณาการนี้มีโครงการวิจัยย่อยภายใต้แผนงานจำนวน 4 โครงการ คือ โครงการวิจัยย่อยที่ 1 ได้ชุดองค์ความรู้ และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง โครงการวิจัยย่อยที่ 2 ได้การออกแบบผลิตภัณฑ์ของการสร้างชุมชนนวัตกรรมบนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากและต้นแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยสร้างเป็น Standard Operation Procedure และ Work Instruction ของผลิตภัณฑ์ที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลิออกมาภายใต้ความต้องการของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง โครงการวิจัยย่อยที่ 3 ได้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง รวมถึงผลผลิตของผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โครงการวิจัยย่อยที่ 4 ได้ชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางการตลาดของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง

ประชากร คือ บุคคลผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งในจังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนที่คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์วัดปงสนุกเหนือ พิพิธภัณฑ์วัดไทรหินหลวง และพิพิธภัณฑ์วัดบ้านหลุก จำนวน 24 คน

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบไปด้วยการวิจัย 3 ประเภท ได้แก่ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

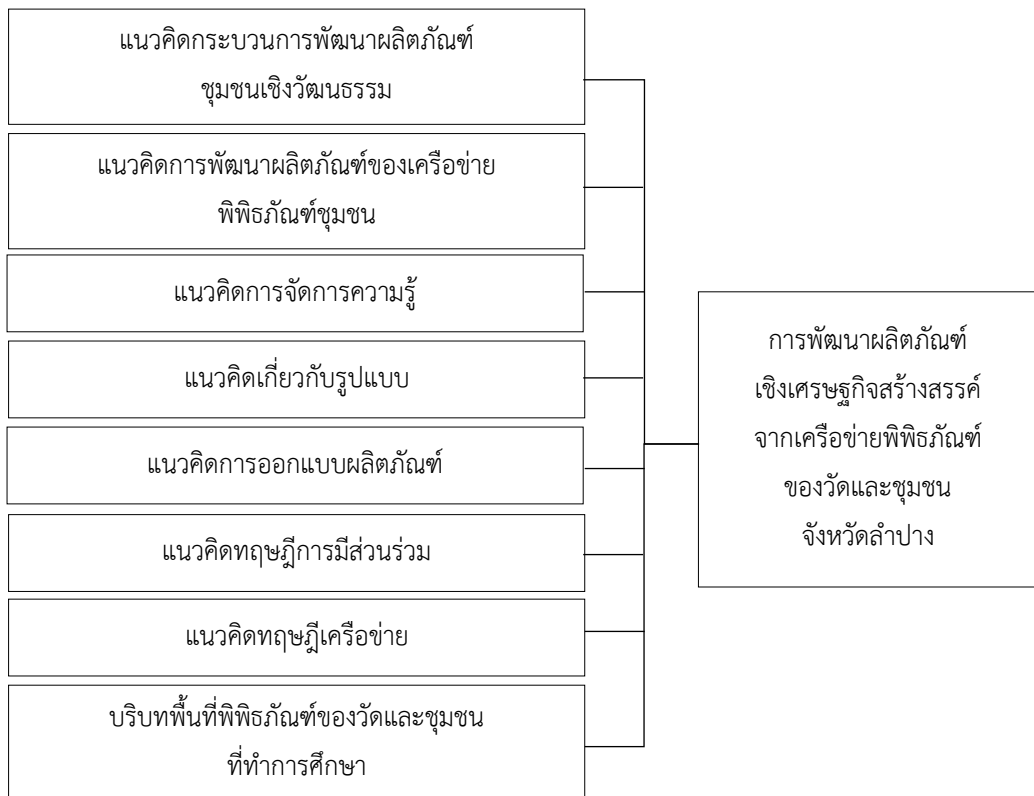
กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย พระสงฆ์ 6 รูป หน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6 คน ประชาชนชาวบ้านและชาวบ้าน 6 คน ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ 3 คน ผู้ประกอบการ 3 คน รวม 24 รูป/คน โดยมีเกณฑ์ใน

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) เป็นผู้ที่มีส่วนในการดูแลพิพิธภัณฑ์ 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านกระบวนการผลิต 3) เป็นบุคคลที่มีส่วนในการบริหารจัดการภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 การแจกแจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์	ปราชญ์ผู้รู้	ผู้มีส่วนร่วมในการบริหาร	รวม
พระสงฆ์	✓	✓	✓	6
หน่วยงานรัฐ	✓	✓	✓	6
ปราชญ์ชาวบ้าน	✓	✓	✓	6
ผู้ดูแล	✓	✓	✓	3
ผู้ประกอบการ	✓	✓	✓	3
รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน (คน)				24

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การทำเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และชุดปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งได้เป็น 7 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การจัดประชุมทีมวิจัย ระยะที่ 2 การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม ระยะที่ 3 ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจชุมชนสร้างสรรค์ ระยะที่ 4 การจัดพิมพ์เอกสารรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ระยะที่ 5 การสรุปแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระยะที่ 6 การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ ระยะที่ 7 การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ วีดีโอ ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ และนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง จากการเสวนาเชิงปฏิบัติการและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การสร้างการแสวงหาคำความรู้ และพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่กระจายโอกาสทางการเรียนรู้ภายใต้สิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบตัว โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากการใช้ชีวิตในชุมชน อันเป็นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชน เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ชุมชนได้พัฒนาศักยภาพตามวิถีชีวิต และความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา มีกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายฯ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดเวทีเสวนาเพื่อชี้แจงให้เห็นความสำคัญ 2) วางแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ของชุมชน 3) จัดเวทีเสวนาจัดการความรู้และค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน รวบรวมทุนทางสังคม 4) จัดให้มีการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 5) สนับสนุนเครือข่ายการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชนกับชุมชน 6) ประสานความร่วมมือทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย

2. ออกแบบและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง จากการเสวนาเชิงปฏิบัติการและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การคิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่า และคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ เครือข่ายพิพิธภัณฑ์มีความต้องการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมไทยเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับความสนใจและมีความต้องการเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ เช่น กรอบรูปพระพุทธรูป ธง กระต่ายขูดมะพร้าว ฮอกควาย กระต๋องควาย ครกไม้ เป็นต้น ที่มีกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ไร้สารเคมี ทำให้ผู้ใช้มีสุขภาพอนามัยที่ดี และยังเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วยความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่วิธีความรู้ในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่มอาชีพ และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 2 ผลงานผลิตภัณฑ์ ฮอกควาย (กระต๋องควาย)

3. พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง จากการเสวนาเชิงปฏิบัติการและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า กระบวนการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายทั้ง 3 พื้นที่ มีกระบวนการ ดังนี้ 1) จัดเวทีชุมชนระดมแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ 2) นำเสนอรูปแบบการผลิต 3) ระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ 4) จัดตั้งคณะทำงานวิจัยชุมชน 5) ออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์

ตัวแทนของคณะวิจัยได้นำเสนอรายละเอียดจากการจัดเวทีชุมชน และความก้าวหน้าของการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน และการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ รวมถึงงบประมาณการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ และนำเสนอรูปแบบการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานที่กำลังดำเนินการ เพื่อให้ชุมชนสามารถมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงประโยชน์จากการผลิตผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้

ภาพที่ 3 การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้จัดการพิพิธภัณฑสถานและชุมชน

วิธีการดำเนินการในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้จัดการพิพิธภัณฑสถานและชุมชน มุ่งเน้นไปที่ผู้มีส่วนสำคัญในการดูแลพิพิธภัณฑสถานและชุมชน เพื่อจะได้พัฒนาศักยภาพในการผลิต เพิ่มทักษะความรู้และส่งต่อไปยังชุมชนที่หลัง โดยมีการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติในการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานในจังหวัดลำปาง ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เริ่มจากการอบรมเพื่อถ่ายทอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คณะวิจัย ผู้จัดการพิพิธภัณฑสถานและชุมชน ตั้งแต่การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างชิ้นงาน เทคนิควิธีการทำผลิตภัณฑ์และการปรับประยุกต์ตามความสร้างสรรค์ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้การผลิตผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ คุณค่า และสร้างรายได้ให้แก่วัดและชุมชน และดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย แล้วสรุปบทเรียนแก่ชุมชน เพื่อเป็นการทบทวน วิเคราะห์ผลลัพธ์ ผลกระทบการทำงานที่ผ่านมา และนำไปสู่การขยายผลในชุมชนอื่น ซึ่งผลจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้ประกอบไปด้วย ของที่ระลึก กระเป๋าควาย พวงกุญแจ ธง กรอบรูปพระพุทธรูป เป็นต้น

4. การสร้างเครือข่ายทางการตลาดผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง โดยคณะทำงานได้ร่วมกันจัดตั้งทีมงานทางด้านการตลาดในรูปของเครือข่ายทางการตลาดระหว่างพิพิธภัณฑสถานชุมชนด้วยกัน และที่ได้รับความร่วมมือจาก

หน่วยงานต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาดผลิตภัณฑ์ แล้วขับเคลื่อนผ่านการเสวนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์และการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การสร้างเครือข่ายทางการตลาดผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง เป็นการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory) เป็นเครื่องมือที่สถาบันการศึกษาหลายแห่งมีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การพัฒนาชุมชนให้มีสมรรถนะสูงขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ เนื่องจากกระบวนการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ชุมชนมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาชุมชนยุคใหม่ ทั้งนี้ชุมชนต้องสร้างระบบการดำเนินงานรองรับการพัฒนาพร้อมกับภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง พบว่า พิพิธภัณฑ์วัดปงสนุก พิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินหลวง และพิพิธภัณฑ์วัดบ้านหลุก ต่างมีองค์ความรู้และกระบวนการขั้นตอน เรื่องราว เรื่องเล่าตามวิถีของตนเอง จึงมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับเด่นเดือน เลิศทยากุล (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์เสมือนจริง ที่จังหวัดสุพรรณบุรีก็จะมีผ้าทอพื้นเมืองโบราณลาวซี ลาวครั่ง ที่เป็นเอกลักษณ์ตามวัฒนธรรมของชุมชน และการนำเสนอพิพิธภัณฑ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงได้แบบออนไลน์

2. การออกแบบและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง พบว่า ได้นำเสนอต้นแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากพิพิธภัณฑ์ชุมชนสู่ชุมชนอื่นในรูปแบบนิทรรศการได้จำนวน 3 แห่ง คือ วัดและชุมชนปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง วัดและชุมชนไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง และวัดและชุมชนบ้านหลุก ตำบลนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง รวมไปถึงการร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายที่ร่วมกันการสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมจังหวัด พานิชย์จังหวัดลำปาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคพิพิธภัณฑ์ ฯลฯ ผ่านขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนเพื่อสร้างระบบและกลไกของกระบวนการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชนจังหวัดลำปาง ซึ่งสอดคล้องกับบุรินทร์ เปล่งดีสกุล และภาคินี เปล่งดีสกุล (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา

ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนรอบเขื่อนจุฬาภรณ์ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาน้ำจืดแม่สมศรี ต.ทุ่งลุยลาย อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ ที่พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกิดจากการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์โดยกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยวัตถุดิบและแรงงานในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และทำงานด้านการตลาดร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

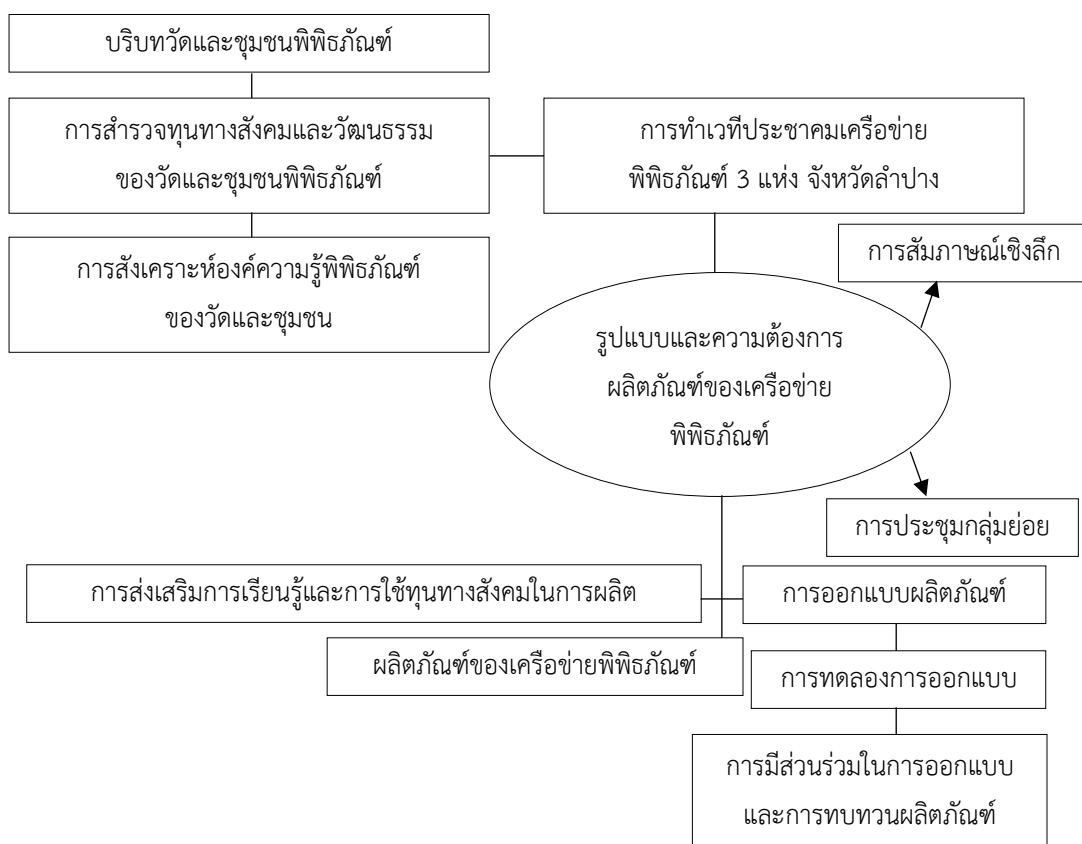
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสร้างมูลค่าอันเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาจากมรดกท้องถิ่นให้เกิดรายได้แก่วัดและชุมชน โดยมีการประชุมทีมวิจัย วัดและชุมชนเพื่อพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ ฝึกทักษะและสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชน เป็นการตั้งศักยภาพและนำเสนอศักยภาพด้านการผลิตด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะเป็นการนำความรู้ถ่ายทอดสู่คนในชุมชนต่อไป โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาประกอบด้วย กระเบื้องควาย พวงกุญแจ ธง กรอบรูปพระพุทธรูป ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีวิธีการดำเนินงานในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพอย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต กลยุทธ์ทางการตลาด ศึกษาจุดเด่นและจุดอ่อน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และ คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อชีวิตและสังคม ท้องถิ่นตลอดจนการถ่ายทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพ

4. การสร้างเครือข่ายทางการตลาดผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ของวัดและชุมชนจังหวัดลำปาง ที่มุ่งเน้นการสร้างทีมการตลาดในรูปแบบของเครือข่ายทางการตลาดระหว่างพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยกัน และที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า การทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกลุ่มเครือข่ายการตลาดที่มาร่วมกันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทำกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีสมรรถนะสูงขึ้นส่งผลหนุนเสริมต่อการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาเครือข่ายชุมชนยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ เจริญลักษณ์ และนุชนาฏ ไช้หล่ม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ดอนไก่ดี จังหวัดสมุทรสาคร ที่รวมกลุ่มหัตถกรรมภายในหมู่บ้านจมนีพลังที่เหนียวแน่น มีความสามัคคีในหมู่บ้าน รูปแบบชิ้นงานมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และสวยงาม ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เบญจรงค์อยู่รอด โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบบรรจุ

ภัณฑ์ให้แตกต่างไปจากคู่แข่งที่จำหน่ายสินค้าประเภทเดียวกัน มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทางผ่านเครือข่ายที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน และได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนจังหวัดลำปางที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้

ภาพที่ 4 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรนำแนวทางการพัฒนาไปสร้างนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาวางแผนการทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรนำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานกับพิพิธภัณฑ์ทั่วทั้งประเทศไทย และบูรณาการงานด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานราชการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และพระมหาชุตีภัก อภินันโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้คำปรึกษาและติดตามงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ฐาปกรณ์ ทองคำนุช, เกษชาติ พุทธภูมิพิทักษ์ และอรรณพ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล. (2564). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยด้วยแนวคิดพิพิธภัณฑ์จุดหมายปลายทาง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(1), 38-52.
- เด่นเดือน เลิศทยากุล. (2561). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์เสมือนจริง: กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมืองโบราณลาวฮี ลาวครั้ง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 52-62.
- บุรินทร์ เปล่งดีสกุล และ ภาคินี เปล่งดีสกุล. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนรอบเขื่อนจุฬาภรณ์ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาน้ำจืดแม่สมศรี ต.ทุ่งลุยลาย อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(2), 206-230.
- พัฒน์ดา มิตรภักดี. (2561). Creative economy in action. นิตยสาร “คิด” *Creative Thailand*, 9(12), 14-15.

- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 994-1013.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และนุชนาฏ ไช้หล่ม. (2560). กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ดอนไก่ดี จังหวัดสมุทรสาคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1969-1983.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2565). *ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://db.sac.or.th/museum/>

งานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

Bun Salaka Pat Festival and Partipant Politicul Culiture of People of Tak Fa
Community, Tak Fa District, Nakhubn Sawan Province

พระมหาจักรกฤษณ์ จิตสุธี (เขาสมบูรณ์)¹ ภูนท สลัดทุกษ์² และพระราชรัตนเวที³
Phramaha Jakkrit Tithasudhi (Khamsoombun), Phunoth Saladtuk and
PhraRatrajitanavethee

Received: September 04, 2022

Revised: October 08, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของงานประเพณีบุญสลากภัต 2) วิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์บูรณาการตามหลักพุทธธรรม ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการวัด ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและปราชญ์ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทของงานประเพณีบุญสลากภัต พบว่า เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนทนาหรือประชุม การเข้าร่วมทำกิจกรรมของประเพณีงานบุญสลากภัต และสืบสานประเพณีสลากภัต 2) การวิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้ากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม พบว่า เป็นการแสดงออกซึ่งกิจกรรมความร่วมมือของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: marksaka1234@gmail.com, Tel. 0969861647

ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรภาคี เพื่อให้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการเสนอปรับปรุงพัฒนา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมตามหลักอปิธานิยธรรมมีบทบาทสำคัญและเป็นพื้นฐานในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นแก้ไขปัญหา การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ที่จะพัฒนางานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า การเคารพนับถือปราชญ์หรือผู้นำในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและความพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สลากภัต, วัฒนธรรมทางการเมือง, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the context of Bun Salakapat festival; 2) to analyze Bun Salakapat festival in the dimension of participatory political culture; and 3) to propose guidelines for developing Bun Salakapat festival and participatory political culture of Tak Fa people in Tak Fa District, Nakhon Sawan province by integrating according to Buddhadhamma. It was a qualitative research by interviewing 25 key informants, consisting of representatives of the temple committee, representatives of government organizations, local leaders, religious leaders and community scholars. The research tool was a semi-structured interview. Content analysis and interpretation were used. The results of the research revealed that 1) the context of Bun Salakapat festival was an activity that people were involved in, such as the participation of the people, conversation or meeting, participation in the activities of the Bun Salakapat festival and continuation of Bun Salakapat festival; 2) an analysis of Bun Salakapat festival of Tak Fa District and participatory political culture with participation found that it was an expression of cooperative activities of individuals in society. These activities formed relationships among members of society and the relationship between members and partner

organizations in order to enable people to participate in the review process for improvement proposals. It was considered an important factor that will result in political participation; and 3) guidelines for the development of Bun Salakapat festival and participatory political culture by integrating according to Buddhaddhamma, it was found that participation according to Aparihaniyadhamma played an important role and was the basis in the participation process, such as participation in consultation meetings, having unity in solving problems, adherence to the principles and ideology to develop Bun Salakapat festival of Wat Tak Fa, respecting for sages or leaders in the country, jointly preserving good political culture and the maintenance of happiness and sufficiency to remain sustainable.

Keywords: Salakapat, Political Culture, Participation

บทนำ

ประเพณีการทำบุญสลากภัต หรือบุญวันวิสาขบูชา บุญประเพณีปฏิบัติที่พุทธศาสนิกชนชาวตากฟ้าได้อิทธิปฏิบัติมาในทุก ๆ วัด ตั้งแต่ในอดีตหลายสิบปี มาแล้ว คือ “บุญสลากภัต” ประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์มีการสืบสานประเพณีอันดีงามในเรื่องของการทำบุญสลากภัต เป็นที่แรก ๆ ในจังหวัดที่มีการรักษาประเพณีการทำบุญสลากภัตตามแนวทางที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังมีการวางรูปแบบของการทำบุญสลากภัตให้มีความโดดเด่นจนเป็นที่รู้จักของพุทธศาสนิกชนทั่วไปในสังคมของประเทศไทย โดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวงองค์ปัจจุบัน เป็นผู้ริเริ่มสนับสนุนและส่งเสริมให้มีประเพณีบุญสลากภัตเป็นประจำทุกปีมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมีสภาวัดนธรรมอำเภอตากฟ้าเป็นผู้ประสานงาน และได้รับความร่วมมือจากชาวตากฟ้าทุกคน กิจกรรมในงานประเพณีบุญสลากภัตของวัดตากฟ้า พระอารามหลวง มีการจัดการต่าง ๆ ในส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มงานดำเนินงาน และเสร็จสิ้นการจัดงานอย่างเป็นระบบอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ เป็นกระบวนการการจัดทำแบบลงตัวเพื่ออำนวยความสะดวก และภาครัฐก็มีส่วนในการจัดการในหน้าที่ต่าง ๆ ของงาน ซึ่งให้สอดคล้องในหน้าที่ต่าง ๆ ที่ทางประเพณีสลากภัตเพราะมิใช่ประเพณีใหญ่โตแบบตรุษหรือสารทเพื่อถวายสำหรับอาหารแก่สงฆ์ และทำให้มีความสุขงามวิจิตรสวยงามใสในคู่หาบ การถวาย

แบบไม่เจาะจงโดยการจับสลากเพื่อให้สังคมมีการรับแบบที่ไม่มีการเลือกได้แต่เป็นการจับเพื่อให้ได้ว่าจะได้สำรับไหน (พระครูนิเวศน์คุณากร (จารย์ส พัดเงิน), 2553)

วัฒนธรรมทางการเมือง พฤติกรรมการเมืองของระบบการเมืองเกิดขึ้นเนื่องจากวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองอันเป็นรากฐานของสังคมเหล่านั้น และวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมหรือวัฒนธรรมของชาติ ฉะนั้นก่อนที่จะศึกษาทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองควรที่จะได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมทางสังคมเสียก่อน ซึ่งมีนักปราชญ์หลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้ ความมีวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ และคำว่าวัฒนธรรมก็มักจะเข้าใจกันผิด ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ฝังมาที่เป็นแบบแผนในสังคม ซึ่งที่จริงแล้วทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา “วัฒนธรรม” นั้นหมายถึง “วิถีชีวิต” ของกลุ่มคน ซึ่งแบบแผนรวมทั้งหมดของชีวิตนี้มักจะเป็นแบบแผนคล้าย ๆ กัน และแบบแผนชีวิตเหล่านี้ เป็นแบบแผนที่มีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยภาษาหรือการเลียนแบบพระยาอนุมานราชธน อธิบายว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ และระเบียบประเพณี เป็นต้น (นิภาพรรณ พิพัฒน์, 2549)

วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ที่ได้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง (วัฒนธรรมทางการเมือง) ในการควบคุมและวิธีใช้ประโยชน์จากธรรมชาติจากคำอธิบายความหมายของวัฒนธรรมของนักปราชญ์ทั้งหลายดังกล่าวมานั้น ทำให้ทราบถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางสังคม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมือง จากที่กล่าวมาคือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมนั้น หมายความว่าวัฒนธรรมทางสังคมมีอิทธิพลก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้น (พระพงษ์ศักดิ์ ฐิตเวที (อ่อนอุทัย), 2555) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อในการเมืองการปกครองที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ และการถ่ายทอดมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนการมีส่วนร่วมเป็นการกระทำของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมุ่งหวังให้การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ใช้อำนาจทางการเมือง หรือต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตนต้องการ ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมี

ประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัย สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การรู้จักความต้องการของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และการสะสมประสบการณ์ทางการเมือง และ 2) การมีอำนาจที่จะเข้าไปผลักดันให้ผลลัพธ์ทางการเมืองตรงตามความต้องการของตน (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

จะเห็นได้ว่าการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยทรัพยากรได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และกำลังกาย ดังนั้น การให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการเมือง จึงมีความสำคัญต่อการสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมการเมืองนั้น จะต้องให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไปถึงมือประชาชนอย่างทั่วถึง และเสรี อาจกล่าวได้ว่าระดับของการมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมแปรผันตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชน (พนทิพย์ ไกรนรา, 2559)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สนใจที่จะศึกษา “งานประเพณีบุญสลาภกัฏ วัดตากฟ้า พระอารามหลวงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อหาแนวทางให้มีการพัฒนาและสืบทอดประเพณีของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และหน่วยงานต่าง ๆ มีความพร้อมในการดำเนินงานขึ้นไปอีกเพื่อให้ลูกหลานได้รู้ได้รับ วัฒนธรรมประเพณีงานบุญสลาภกัฏว่ามีขั้นตอนอย่างไรในการจัดงาน และพัฒนาให้แบบอย่าง ประเพณีงานบุญสลาภกัฏให้องค์กร หน่วยงาน และประชาชนในเขตต่าง ๆ ศึกษา นอกจากจะเป็นงานของชาวอำเภอดากฟ้าแล้วผู้วิจัยมีความต้องการให้แต่ละอำเภอมีส่วนร่วมในการจัดงานเพื่อเดินทางไปในทางที่ดีขึ้น และพัฒนาต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของงานประเพณีบุญสลาภกัฏกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลาภกัฏอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลาภกัฏกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพภาคสนาม เพราะต้องการให้ได้ผลการวิจัยและข้อมูลเชิงลึกที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และรูปแบบการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและหาองค์ประกอบในการทำงานประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้นต้องมีเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการวัด ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและปราชญ์ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ สามารถหาความตรงตามเนื้อหาารายข้อ (Evi) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Sevi) ซึ่งค่าความตรงตามเนื้อหาารายข้อ มีค่า 1 และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ มีค่า 1 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความตรงตามเนื้อหา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของงานประเพณีบุญสลากภัตกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1.1 บริบทแบบแผนโครงการจัดงานบุญประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการจัดรูปแบบที่เนื่องกันเป็นระบบระเบียบโดยมีภาครัฐประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ควบคุมและจัดการอย่างเป็นระบบระเบียบโดยมีการนำหรือแกนกลางของงาน คือ เจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง และนำโดยนายอำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการและบริหารภายในงาน

1.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน มีการจัดระบบระเบียบคือการที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของงานประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง โดยมีการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนโดยเปิดรับความคิดเห็นผ่านหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนนั้นมาหารือในที่ประชุมเพื่อให้งานประเพณีบุญสลากภัตของชาวอำเภอดากฟ้า ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าผลที่ออกมาภายในงานนั้นดีหรือเป็นเช่นไรโดยการให้

ประชาชนได้รู้ได้ลองเพื่อเป็นการพัฒนาประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง ได้สัมผัสสภายในงานหรือมีการผิดพลาดประการใดก็จะมาแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

2. งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม พบว่า

2.1 ระดับการให้ข้อมูลนั้นการให้ข้อมูลในพื้นที่ชุมชนหรือที่ประชาชนได้มีการได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจง่าย และให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ก็ได้มีการให้ข้อมูลหรือลงพื้นที่สำรวจโดยการพบปะประชาชนหรือให้ประชาชนหรือเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเพณีงานบุญสลากภัตโดยการให้ภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ลงพื้นที่โดยการพบปะกับประชาชนโดยตรงและถามว่าภายในงานเป็นเช่นไรและความเชื่อถือว่าประชาชนมีความรักประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า และเคารพในการรักษาขนบประเพณีธรรมเนียมประเพณีงานบุญสลากภัตเนื่องจากเป็นงานบุญใหญ่และเป็นการถวายสำหรับอาหารแด่พระภิกษุสามเณรโดยที่ไม่เจาะจง

2.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรกกล่าวคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องงานประเพณีงานบุญสลากภัตจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของงานประเพณีงานบุญสลากภัตอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่นการจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มงานประเพณีงานบุญสลากภัตต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประเพณีงานบุญสลากภัตนั้น ๆ เป็นต้น

2.3 ระดับการปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกัน คือ การปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกันนั้นในการจัดงานประชุมหรือก่อนที่จะเตรียมงานประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นมีการประชุมหารือและร่วมกันวางแผนโดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง เป็นตัวแทนฝ่ายศาสนา และมีนายอำเภอท้องถิ่น เอกชน และประชาชนให้การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมหารือวางแผนที่จะพัฒนาประเพณีงานบุญสลากภัตให้ยิ่งใหญ่และยั่งยืนสืบต่อไป

2.4 ระดับการร่วมปฏิบัติและระดับการควบคุมโดยประชาชนของชาวอำเภอตากฟานั้นเป็นไปโดยน้ำหนึ่งอันเดียวกัน เพราะประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการร่วมแรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้า โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันเองโดยให้ออกมาจากใจโดยไม่หวังประโยชน์หรือแอบแฝง แต่เป็นการร่วมแรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้าและการควบคุมโดยประชาชนทุกคนในอำเภอตากฟ้าไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และประชาชนเป็นเจ้าของงานประเพณีงานบุญสลากภัต

3. การพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาโดยมีสื่อออนไลน์ แหล่งข้อมูลที่สามารถหา

ได้ง่าย เพื่อให้คนที่มีความสนใจและนำไปเป็นแบบอย่างในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้นและยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาวพุทธ มีงานบุญสลากภัตตามหลักอปริหานิยธรรม โดยการวางแผนเข้าประชุมหารือเสนอนโยบายที่ไม่ขัดต่อหลักเก่า ปกป้องและสืบสานประเพณีงานบุญและให้เยาวชนประชาชนแสดงความคิดเห็นแก่คณะกรรมการและให้คณะกรรมการนำเรื่องขึ้นเสนอต่อที่ประชุมตามวาระในการดำเนินงาน ซึ่งการที่จะพัฒนางานบุญสลากภัตให้สืบต่อไปหรือในส่วนต่าง ๆ นั้นควรมีการให้ประชาชนมีแหล่งความรู้ที่เข้าถึงและไม่ยุ่งยากจนเกินไป เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทแบบแผนโครงการจัดงานบุญประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการจัดรูปแบบที่เนื่องกันเป็นระบบระเบียบโดยมีภาครัฐประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ควบคุมและจัดการอย่างเป็นระบบระเบียบโดยมีการนำหรือแกนกลางของงานคือ เจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง และนำโดยนายอำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการและบริหารภายในงาน ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน มีการจัดระบบระเบียบคือการที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของงานประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง โดยมีการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนโดยเปิดรับความคิดเห็นผ่านหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนนั้นมาหารือในที่ประชุมเพื่อให้งานประเพณีบุญสลากภัตของชาวอำเภอตากฟ้า ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าผลที่ออกมาภายในงานนั้นดีหรือเป็นเช่นไรโดยการให้ประชาชนได้รู้ได้ลองเพื่อเป็นการพัฒนาประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง ได้สัมผัสภายในงานหรือมีการผิดพลาดประการใดก็จะมาแก้ไขและปรับปรุงต่อไป ทั้งนี้เพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเพณีสลากภัตทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิเวศน์คุณากร (จรัส พัดเงิน) (2553) พบว่า ประเพณีการทำบุญสลากในพระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษา และอาชีพ มีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยอาศัยตัวแปร 3 ด้าน ด้านทานมัย ด้านศีลมัย ด้านภาวนามัยเท่านั้นที่มีผลต่อความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

2. งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ระดับการให้ข้อมูลนั้นการให้ข้อมูลในพื้นที่ชุมชนหรือที่ประชาชนได้มีการได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจง่าย และให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ กิตี มีการให้ข้อมูลหรือ

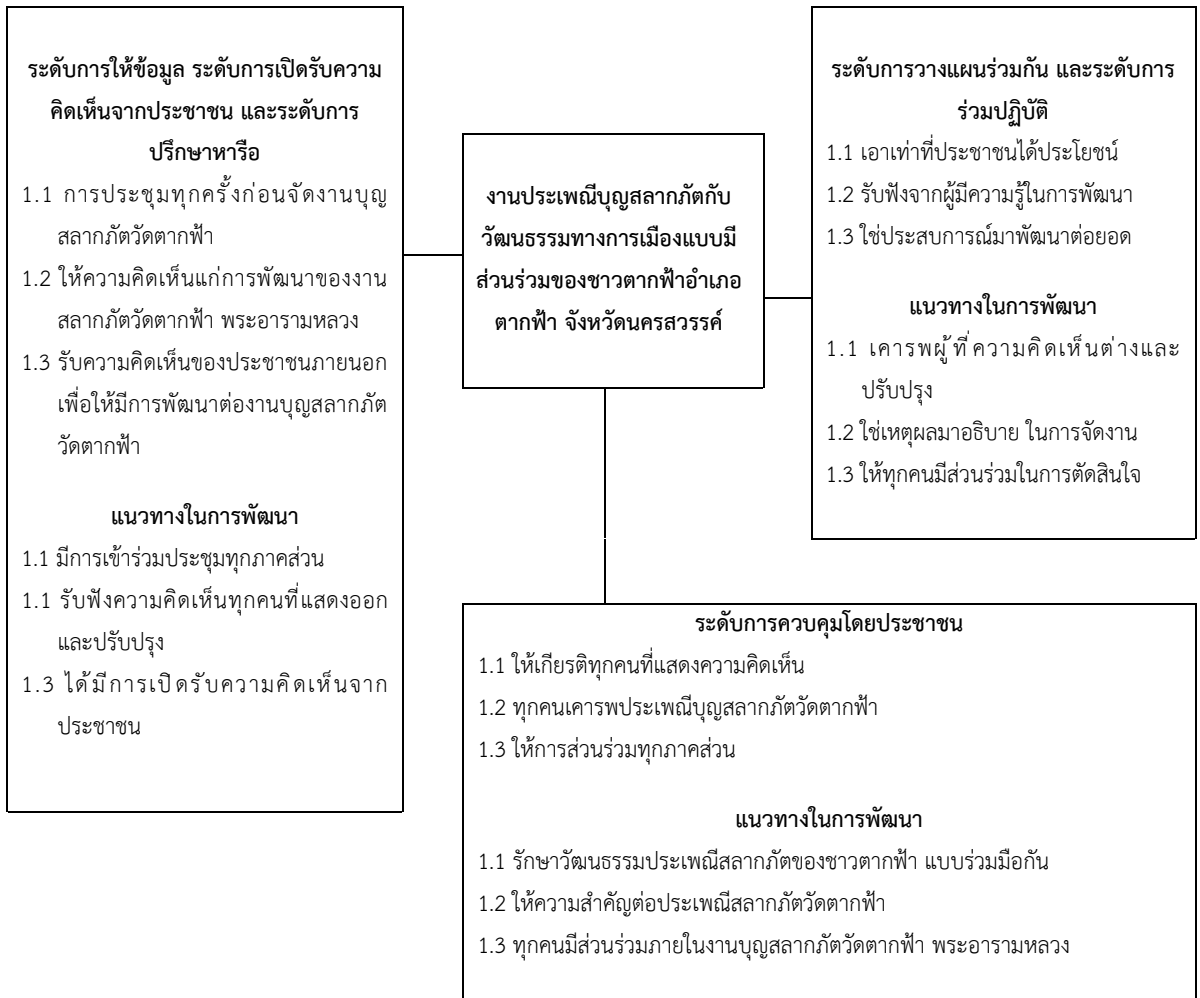
ลงพื้นที่สำรวจโดยการพบปะประชาชนหรือให้ประชาชนหรือเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นต่อ ประเพณีงานบุญสลากภัตโดยการให้ภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ลงพื้นที่ โดยการพบปะกับประชาชน โดยตรงและสอบถาม ทั้งนี้เพราะทุกระดับการมีส่วนร่วมได้เปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน กล่าวคือผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการ ประเมินข้อดีข้อเสียอย่างชัดเจนมากขึ้น มีการปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกัน คือ การ ปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกันนั้นในการจัดงานประชุมหรือก่อนที่จะเตรียมงาน ประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นมีการประชุมหารือและร่วมกันวางแผนโดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้าพระ อารามหลวงเป็นตัวแทนฝ่ายศาสนา มีนายอำเภอท้องถิ่น เอกชนและประชาชนให้การมีส่วนร่วมใน การเข้าร่วมหารือวางแผนที่จะพัฒนาประเพณีงานบุญสลากภัตให้ยิ่งใหญ่และสืบต่อไป และระดับ การร่วมปฏิบัติและการควบคุมโดยประชาชน คือ โดยการร่วมมือปฏิบัติของชาวอำเภอตากฟ้า นั้น เป็นไปโดยน้ำหนึ่งอันเดียวกัน โดยออกมาจากใจโดยไม่หวังประโยชน์หรือแอบแฝงแต่เป็นการร่วม แรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้าและการควบคุมโดยประชาชนนั้นประชาชนทุกคนในอำเภอตากฟ้า ไม่ว่าจะ เป็นข้าราชการเอกชนรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของงานประเพณีงานบุญสลากภัตเนื่องจาก ประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นของชาวอำเภอตากฟ้าและยังเป็นของอำเภอตากฟ้าอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมพิราม (2556) พบว่า อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ผลการศึกษา ประเพณีสลากภัตของบ้านท่าชัยมีจุดเริ่มมาจากความเลื่อมใสศรัทธาใน พระพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ประเพณีสลากภัตเป็นความเชื่อ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงอนุญาตไว้ เป็นชื่อเรียกวิธีถวายทานแก่พระสงฆ์วิธีหนึ่ง โดย การจับสลาก และไม่สามารถถวายแก่พระสงฆ์ทั้งหมดได้นอกจากนั้นสลากภัตยังเป็นหลักการในพระ วินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อสร้างจิตสำนึกความเท่าเทียมกันและสร้างความเป็นอันหนึ่ง เดียวกันแก่คณะสงฆ์ ข้อสำคัญในการทำบุญสลากภัตก็คือ เป็นการถวายทานแบบไม่เจาะจงตัวผู้รับ ขณะที่ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2551) พบว่า การเข้าร่วมงานประเพณีสลากภัตอาจกล่าวได้ ว่า จะมีคน 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ ชาวบ้าน ทั่วไปที่นำหามาทำบุญอย่างเดียว กับชาวบ้านที่นำ หามาประกวด สำหรับชาวบ้านที่นำของมาทำบุญสามารถนำอาหารคาวหวานตามกำลังทรัพย์ของ แต่ละครัวเรือนได้โดยไม่ได้มีการจำกัดชนิดของอาหาร ซึ่ง

3. แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมี ส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาโดยมีสื่อออนไลน์ แหล่งข้อมูล ที่สามารถหาได้ง่าย เพื่อให้คนที่มีความสนใจและนำไปเป็นแบบอย่างในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ ประชาชนมีความรู้มากขึ้นและยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาวพุทธ มีงานบุญสลากภัตตาม

หลักอภิธานิยธรรม โดยการวางแผนเข้าประชุมหารือเสนอนโยบายที่ไม่ขัดต่อหลักเก่า ปกป้องและสืบสานประเพณีงานบุญและให้เยาวชนประชาชนแสดงความคิดเห็นแก่คณะกรรมการและให้คณะกรรมการนำเรื่องขึ้นเสนอต่อที่ประชุมตามวาระในการดำเนินงาน ซึ่งการที่จะพัฒนางานบุญสลาภกัตให้สืบต่อไปหรือในส่วนต่าง ๆ นั้นควรมีการให้ประชาชนมีแหล่งความรู้ที่เข้าใจและไม่ยุ่งยากจนเกินไป เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาบุญสลาภกัตนั้น ต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการพัฒนาสื่อให้ทันสมัย สะดวก ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล มีการวางแผน เพื่อที่จะให้งานบุญสลาภกัตพัฒนายิ่งขึ้นสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดเกษภา ฆาทองและคณะ (2562) พบว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง ผลการศึกษา อันเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม โดยวัฒนธรรมทางการเมืองใดที่สังคมการเมืองต้องการก็มักถูกปลูกฝังให้เป็น ความคิด, อุดมการณ์, ความเชื่อ ฯลฯ เมื่อประเทศมีความมั่นคงก็ย่อมส่งผลดีในทุกด้าน ความมั่นคงนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย มีลักษณะของการพัฒนาเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ความมั่นคงมี ความสัมพันธ์กับโครงสร้างอำนาจรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐอาจมีความแตกต่างกัน จึงไม่อาจลอกเลียนแบบหรือรูปแบบของประเทศที่ต้องการได้ ทั้งนี้ในบริบทสังคมไทย ด้วยสภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ด้วยประการดังนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ได้อธิบายในเนื้อหาของบทความจึงเป็นทางเลือกกำหนดกรอบใน การศึกษาปรับปรุงแก้ไข เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าสืบไป สภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสภาพทางสังคมที่แตกต่างก็มีผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง จึงส่งผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง และการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกันในแต่ละด้าน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยของสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

งานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้าอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการพัฒนาการแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้า เพื่อเป็นการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ได้ข้อสรุปเชิงคุณภาพ 3 ด้าน ดังนี้

1. **ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน และระดับการปรึกษาหารือ** ทุกครั้งก่อนจัดงานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า ให้ความคิดเห็นแก่การพัฒนาของงานสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง รับความคิดเห็นของประชาชนภายนอกเพื่อให้มีการพัฒนาต่องานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทาง

การเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีการเข้าร่วมประชุมทุกภาคส่วน รับฟังความคิดเห็นทุกคนที่แสดงออกและปรับปรุง ได้มีการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน

2. *ระดับการวางแผนร่วมกัน และระดับการร่วมปฏิบัติ* เอาเท่าที่ประชาชนได้ประโยชน์ รับฟังจากผู้มีความรู้ในการพัฒนา ใช้ประสบการณ์มาพัฒนาต่อยอด แนวทางในการพัฒนางาน ประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เคารพผู้ที่ความคิดเห็นต่างและปรับปรุง ใช้เหตุผลมาอธิบาย ในการจัดงาน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. *ระดับการควบคุมโดยประชาชน* ให้เกียรติทุกคนที่แสดงความคิดเห็น ทุกคนเคารพ ประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้าให้การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน แนวทางในการพัฒนางาน ประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ รักษา วัฒนธรรมประเพณีสลากภัตของชาวตากฟ้า แบบร่วมมือกัน ให้มีความสำคัญต่อประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า ทุกคนมีส่วนร่วมภายในงานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ และมีวิธีแก้ไขปัญหามีความรู้ความสามารถ เสียสละ เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

2. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในงานบุญสลากภัต เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับประเพณีงานบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต

3. นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตัดสินใจหรือการเข้าร่วมในการให้ความร่วมมือของประชาชนโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่การขยายผลทางวิชาการ และการเป็นต้นแบบในการจัดการประเพณีงานบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต

4. ผู้นำภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ทุกระดับควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีปัจจัยใดบ้าง อาทิเช่น แบบแผนภายในงานหรือ ประชาชนผู้มีความสมบัติ ที่จะมามีผลทำให้ประเพณีงานบุญสลากภัตมีการพัฒนาแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่เกี่ยวงานประเพณีบุญสลากภัตแก่ประชาชน ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวงานประเพณีบุญสลากภัตเพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับเกี่ยวงานประเพณีบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต
3. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมภายในงานงานประเพณีบุญสลากภัตโดยมีประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน, การประมวลองค์ความรู้ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิภาพรณ พิพัฒน์. (2549). *แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง: กรณีศึกษาแขวงเมืองรายจังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนทิพย์ ไกรนรา. (2559). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการเมืองเพื่อการพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พระครูนิเวศน์คุณากร (จรัส ปัดเงิน). (2553). *การศึกษาประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเกษภา ฆาทองและคณะ. (2562). *บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และไทย*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(6), 1662-1676.
- พระพงษ์ศักดิ์ ฐิตเวที (อ่อนอุทัย). (2555). *บทบาทขององค์กรภาครัฐกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองปราจีนบุรีจังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ. (2551). การบริหารจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาการบริหารจัดการประเพณีสลากภัตของหมู่บ้านหนองไทรตำบลเขาชายธง อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์. (รายงานการวิจัย). กระทรวงวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภาวดี พรหมพิราม. (2556). การจัดการประเพณีสลากภัตบ้านท่าชัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทางประยุกต์การปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา

Guidelines for Applying the Practice in the Situation of the Covid Crisis According to Buddhism

พระสันต์ทัศน์ คมกริปปญโญ (สินสมบัติ)¹ ศิริโรจน์ นามเสนา² และสามารถ สุขุประการ³

PhraSantas Kampelaapañño (Sinsombut), Sirirot Namsena and Sarmart Sukhuprakarn

Received: August 19, 2022

Revised: October 29, 2022

Accepted: November 08, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์วิกฤตในทางพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาแนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด และ 3) เสนอแนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมทางที่เกี่ยวข้อง นำเสนอในเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์วิกฤตในทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงความวิกฤติในหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสมัยพุทธกาล ตามที่ปรากฏในพระสูตรต่าง ๆ โดยเมื่อศึกษาจะทราบถึงประเด็นที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางการจัดการที่ควรค่าแบบอย่างในการปฏิบัติตนต่อวิกฤตโควิดได้ 2) แนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด คือ หลักคิดที่อยู่ภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด โดยเน้นในเรื่องดูแลปฏิบัติตนเองเพื่อตอบสนองด้วยตัวบุคคลเองทั้งวุฒิภาวะ การเรียนรู้ การกระทำไปสู่ผลตามแนวคิดของโอริเอมและหลักการปฏิบัติตน คือ พัฒนาตนตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา และ 3) แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การประเมินและตัดสินใจ การนำไปสู่การกระทำและประเมินผล โดยบูรณาการเข้ากับหลักธรรมที่สอดคล้องต่อการพัฒนาตน คือ หลักภาวนา 4 ได้แก่ (1) ทางกาย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: santas.kam@mcu.ac.th, Tel. 088-2735683

ภาวนา ควรให้ความสำคัญกับกาย โดยอบรมกายให้รู้จักการป้องกันเห็นถึงสิ่งที่ควรทำพื้นฐานที่ร่างกายสัมผัสภายนอกทุกครั้งและป้องกันโดยสวมใส่อุปกรณ์ลดการสัมผัสในการดำเนินชีวิต (2) ทางศีลภาวนา ควรพิจารณาความสำคัญด้านพฤติกรรมตามหลักศาสนาเป็นการรักษาไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อการรับเชื้อโควิด (3) ทางจิตภาวนา ควรอบรมจิตรักษาอารมณ์ให้คงที่ไม่วิตกโดยวิธีการเช่น สวดมนต์ เจริญสติ เป็นต้น และ (4) ทางปัญญาภาวนา ควรประเมินภาวะวิกฤตที่เผชิญอยู่ รับรู้อย่างเท่าทันและทำความเข้าใจ ด้วยปัญญารับรู้ เข้าใจ ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้ด้วยสติปัญญาของตน

คำสำคัญ: วิกฤตโควิด, ประยุทธ์, การปฏิบัติตน, พระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the crisis situation in Buddhism; 2) to study the concept of one's behavior in the COVID-19 crisis situation; and 3) to propose guidelines for applying one's behavior in the COVID crisis according to Buddhism. It was a documentary research. The results of the research revealed that 1) crisis situations in Buddhism was a story that showed the crisis in many events that happened during the Buddha's time. As shown in various Sutras, when studying, it will know the issues that arose along with management guidelines that were worthy of being a role model in dealing with the COVID crisis; 2) the concept of one's behavior in the situation of the COVID crisis was the concept under the situation of the COVID crisis by emphasizing on taking care of oneself in order to answer questions by oneself in terms of maturity, learning, action leading to results according to Orem's concept and one's behavior principles, i.e. self-development according to Bhavana 4 in Buddhism; and 3) guidelines for applying the principles of one's behavior in the situation of the COVID crisis according to Buddhism consisted of evaluation and decision making, leading to action and evaluation by integrating with the Dharma principles that were consistent with one's development, which were Bhavana 4, namely (1) in terms of Kayabhavana, it should pay attention to the body by training the body to know how to protect, see what should be done on the basis that the

body touched the outside every time and prevented by wearing equipment to reduce touch in life; (2) in the aspect of Silabhavana, it should consider the importance of religious behavior as a precaution against the risk of contracting COVID-19; 3) in terms of Cittabhavana, it should train the mind to maintain a stable mood without anxiety through methods such as prayer, mindfulness; and (4) in the aspect of Panyabhavana, it should assess the crisis that was facing, aware and understanding with wisdom to perceive, understand, accept changes and be able to adapt with one's own intelligence.

Keywords: COVID Crisis, Application, Behavior, Buddhism

บทนำ

ความวิตกกังวล เป็นสิ่งที่ยากจะเข้าใจ ยากต่อการยอมรับ และท้ายที่สุดแล้วก็ยากยิ่งต่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งในทางความหมายของคำว่า วิตกกังวล ในลักษณะของภัยพิบัติทางพระพุทธศาสนานั้นไม่มีที่กล่าวไว้ชัดเจน ยกไว้ในลักษณะที่เป็นอุตุนิยาม ไปซึ่งอุตุนิยามก็คือกฎธรรมชาตินี้ที่ครอบคลุมความเป็นไปของปรากฏการณ์ในธรรมชาติ (พิสันต์ สุขพูล, 2564) ที่ขึ้นชื่อว่า วิตกกังวล เป็นสิ่งที่มนุษย์ปฏิเสธ ไม่มีใครอยากได้เป็นสมบัติหรือเจ้าของ เป็นสภาพที่ไม่มีความสุข มีเพียงแต่ความทุกข์โดยฝ่ายเดียว ดังเช่น วิตกกังวลโควิด-19 ที่ระบาดในสังคมและกำลังเผชิญอยู่นั่นเอง ถึงแม้ว่าทางกระทรวงสาธารณสุข จะตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2565 ถึงสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ให้เป็น "โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง" ของโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วก็ตาม (กองวิชาการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ก็ยังสร้างความทุกข์ ความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ตราบดีที่โควิด-19 ไม่สูญหายไป ดังนั้นมนุษย์จึงควรมีแนวทางการปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤติ เพื่อให้ความสามารถจัดการปัญหาในการใช้ชีวิตภายใต้วิกฤติโควิด-19 ได้ และมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2545)

ในเมื่อวิกฤติสร้างความทุกข์ให้แก่มนุษย์ พระพุทธศาสนาในฐานะความเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและมีความสัมพันธ์ผูกพันกับคนไทยมานานยากจะแยกออกจากกันได้ พระพุทธศาสนาจึงเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันงดงามของประเทศไทยมูมอมในด้านอารมณ์และ

ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ของคนไทยจะมีหลักพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับ (กริชชัย ธรรมสอน และ พระครูวรธรรมวิฑูรย์, 2565) จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่มนุษย์มักจะเข้าไปอิงอาศัยเพื่อบรรเทาทุกข์ นับได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยความที่วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพุทธกาลนั้นเป็นที่ปรากฏชัดเจนในหลายที่มาของพระสูตร จึงเหมาะแก่การนำมาหยิบยกในส่วนหลักธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมาศึกษาและประยุกต์ใช้ในปัจจุบันจะทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่า วิกฤตการณ์ที่เกิดในสังคมโลกใบนี้สามารถบรรเทาได้ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ โดยสามารถยกเอาเรื่องราวและอุบายคำสอนดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนำมาประยุกต์ใช้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเยียวยามนุษย์ให้รู้หนทางดำเนินตนตามหลักศาสนา

ดังนั้นแนวทางการประยุกต์สถานการณ์วิกฤตในพระพุทธศาสนาจึงเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อการศึกษาในเชิงประยุกต์หลักธรรมเข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน ภายใต้ภาวะโควิด-19 ที่เผชิญอยู่ เช่นตัวอย่างครั้งในพุทธกาลเมื่อคราวระบาดของโรคติดต่อได้เกิดขึ้นในเมืองเวสาลี พระพุทธเจ้าทรงชี้แนะแนวทางปฏิบัติตนแก่เหล่าสัตว์ทั้งหลาย ด้วยศรัทธาความเชื่อและทรงแสดงบทแห่งรัตนสูตรเพื่อขจัดเภทภัย พร้อมกับสาธยายและได้นำบาตรน้ำมนต์จากพระพุทธเจ้าไปประพรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 253) เป็นเหตุให้เกิดพายุฝนเป็นเครื่องชำระล้างให้เกิดความสะอาดในเมืองเป็นประการสำคัญ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าประชาชนไม่ได้นิ่งเฉยหรือร้องขออ้อนวอนใด ๆ เมื่อพบเจอกับสถานการณ์วิกฤตก็ควรแก้ไขและกระทำโดยนานาประการตามความสามารถและสมควร เพื่อให้ผ่านพ้นไปได้จึงเป็นแบบอย่างสำคัญของการปฏิบัติตนในยามเจอวิกฤติต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้น สังคมไทยจึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวและแบบอย่างของการปฏิบัติเพื่อตนเอง ไม่เพียงแต่รอรับการช่วยเหลือจากผู้อื่น ยังสะท้อนให้เห็นถึงกิจที่ควรปฏิบัติตนเมื่อเจอกับสถานการณ์วิกฤติ เป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปปฏิบัติเมื่อถึงคราววิกฤติดังเช่นโควิด-19 ซึ่งหากขาดความเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติตนที่สมควรแล้วอาจทำให้ขาดแนวทางปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤติได้ เกิดผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองได้ เห็นได้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างพระพุทธศาสนากับมนุษย์จากเรื่องราว เหตุการณ์ปัญหาวิกฤตสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลนั่นเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์วิกฤตในทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อแนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด
3. เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนว

พระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการดังนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
2. รวบรวมโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จากเอกสารได้แก่ หนังสือ ตำรา วารสาร สารานุกรม พจนานุกรม และรายงานการวิจัยต่าง ๆ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดกรอบเนื้อหาที่ต้องการทราบ
2. เลือกและค้นหาข้อมูลที่ต้องการตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด
3. สรุปรวบรวมในเนื้อหาของข้อมูลอย่างละเอียด
4. จัดบันทึกจากแหล่งที่มาของข้อมูล ชื่อผู้วิจัย ชื่อเรื่อง ปีที่วิจัย สาระสำคัญ จุดมุ่งหมาย สมมุติฐาน วิธีการดำเนินการวิจัย เครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ผลการวิจัย
5. ประมวลผลการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาสาระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการโดยผู้วิจัยเตรียมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์
2. ขั้นศึกษาค้นคว้าโดยรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤต จากแหล่งคัมภีร์พระไตรปิฎกหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลสำคัญไว้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นหัวข้อและประเด็นย่อย โดยนำข้อมูลมาจำแนกตามประเภท ลักษณะ และวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยต้องการทราบ
4. ใช้วิธีการนำเสนอโดยรูปแบบพรรณนา (Descriptive)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานการณ์วิกฤตในทางพระพุทธศาสนา พบว่า มีหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องวิกฤติอุบัติภัยที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล เมื่อพิจารณาแล้วจะสามารถเข้าใจได้ในฐานะของความทุกข์เพราะ

ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์และบังคับบัญชาไม่ได้ ตามกฎของธรรมชาติ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับสภาพของวิกฤตโควิด-19 เช่นเดียวกัน โดยพบเรื่องราวในพระไตรปิฎกที่แสดงถึงความวิกฤตในหลายสาเหตุโดยทั้งหมดนั้นสร้างความเสียหายให้กับมนุษย์ทั้งสิ้น และสามารถพบแนวทางปฏิบัติได้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าต่อสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างพิสดารและเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยตามธรรม สอดคล้องกับคำอธิบายของสมภาร พรหมทา (2548) ที่อธิบายไว้ว่าพระพุทธศาสนานั้นสอนเรื่องหลักธรรมและกฎของธรรมชาติก็เพื่อให้เราเข้าใจว่าเรากำลังมีชีวิตอยู่โลกที่ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ซึ่งมนุษย์เราไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือแทรกแซงได้ ซึ่งจะช่วยให้เราไม่หลงยึดติดในตนเองและสิ่งที่ตนแสวงหาและดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทัน เหมาะสมต่อการศึกษาแนวทางปฏิบัติตนในยามวิกฤติ

2. แนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด พบว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในหลักการปฏิบัติตนภายใต้วิกฤตโควิด-19 ตามแนวคิดของโอเร็ม (สมจิต หนูเจริญกุล, 2536) ที่มีลักษณะของการดูแลปฏิบัติตนเองในฐานะตัวบุคคล โดยบุคคลนั้นต้องมีวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ไปสู่การกระทำและผลของการกระทำเพื่อสนองตอบความต้องการในการดูแลปฏิบัติตนเองและเพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่บริบูรณ์และสามารถปฏิบัติตนเองได้ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มีลักษณะการปฏิบัติตนในการทำให้มีขึ้นเป็นขึ้นหรือเกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม การพัฒนาเพื่อทำสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้น เป็นกลุ่มที่มีความหมายนัยยะเดียวกัน มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเครื่องดำเนินไป ดีขึ้นไป ทำให้ยิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับประเด็นการปฏิบัติพัฒนาตนในสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) ที่อธิบายถึงแนวคิดการปฏิบัติตนในสถานการณ์โควิด-19 ว่าควรมุ่งการกระทำต่อตนเองในเชิงบวกเมื่อเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตทั้งที่ประสบปัจจุบันและในอนาคตเป็นสำคัญ

3. แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า เป็นลักษณะแนวทางของการนำเอาหลักปฏิบัติตนด้านการดูแลตนเองโดยการประณินและตัดสินใจ นำไปสู่การกระทำและประณินผล มาประยุกต์ตามหลักภavana 4 ได้แก่ 1) ทางกาย คือทำการประณินและตัดสินใจ โดยให้ความสำคัญกับกายเป็นสำคัญ อบรมกายให้รู้จักการป้องกันเห็นถึงสิ่งที่ควรทำพื้นฐานคือการสวมหน้ากากป้องกันรวมถึงกายสัมผัสภายนอกทุกส่วนของร่างกายทุกครั้งที่ใช้กายสัมผัสสิ่งต่างควรป้องกันโดยสวมใส่อุปกรณ์ลดการสัมผัสผิวหนังโดยตรง ประณินตรวจสอบร่องรอยที่อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดการสัมผัสรวมไปถึงการตรวจสอบและทำความสะอาดสิ่งสัมผัสทุกชนิดในแต่ละวัน 2) ทางศีล คือทำการประณินและตัดสินใจ โดยการให้พิจารณาถึงความสำคัญด้านพฤติกรรม โดยเห็นว่าศีลตามหลักศาสนาเป็นการรักษาไม่ให้เสี่ยงต่อการรับเชื้อโควิด โดยรักษา

ศีลอันเป็นเหตุให้เข้าใกล้ต่อสิ่งเกี่ยวข้อง เช่น สัตว์ ไม่ชุ่มนุมนเกินจำเป็นอันเป็นเหตุให้รับเชื้อโควิดฯ ไม่ประพฤติใกล้ชิดกันอันเป็นเหตุให้รับเชื้อโควิดฯ ไม่ดื่มสุรามั่วสิ่งเสพติดอบายมุขอันเป็นเหตุให้รับเชื้อโควิดฯ เพราะการอยู่ร่วมกันของหมู่คณะ 3) ทางจิต คือทำการประเมินและตัดสินใจโดยการอบรมจิต รักษาอารมณ์ให้คงที่ ไม่วิตก ตัดสินโดยเลือกวิธีการเช่น การสวดมนต์ การทำกรรมฐาน เป็นต้น โดยการฝึกจิตที่ฝึกให้มีสมาธิตามหลักศาสนา ประเมินโดยการรับรู้ภาวะจิตของตนเองในขณะนั้นหรืออาจใช้แบบประเมินสุขภาพจิตทางการแพทย์ และ 4) ทางปัญญา คือ ทำการประเมินภาวะวิกฤตที่ตนเผชิญอยู่ รับรู้อยู่ ว่าเป็นอย่างไร ตัดสินใจโดยควรต้องทำความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเข้าใจโลกและชีวิต ไตร่ตรองเหตุการณ์ เพื่ออมรมปัญญาให้เกิดขึ้นในการยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการทางสุดตมยปัญญา จินตมยปัญญา และภวานามยปัญญา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานการณ์วิกฤตในทางพุทธศาสนา คือ ประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยโดยเน้นถึงอุบัติภัยวิกฤตที่ปรากฏในสมัยพุทธกาลจากเรื่องราวพระสูตรในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539) ที่ใช้ศึกษาในปัจจุบันทั้งเรื่องวิกฤตขาดแคลนอาหาร ในนิคคัมพสูตร วิกฤตโรคระบาดในรัตนสูตร วิกฤตเศรษฐกิจในเวสสารชกัณห์ วิกฤตความขัดแย้งและสงครามในโกสัมพขันธ์กะ และวิกฤตภัยธรรมชาติในเรื่องพระนางสามาวดี ต่างพบความวิกฤตเกิดขึ้นส่งผลเสียต่อมนุษย์เช่นเดียวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ที่มนุษย์กำลังเผชิญกับวิกฤตโควิดพร้อมกับยังเกิดอุบัติการณ์โรคระบาดอื่นตามมา ทั้งนี้เพราะเรื่องราวในพุทธกาลแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ปิ่คั่นทั้งกายใจ เป็นไปตามกฎธรรมชาติและไม่สามารถที่จะรักษาสภาพเดิมไว้ได้ (พระครูสมุห์วรวิทย์ ผาสุโก, 2562) จากการศึกษาเรื่องราวในพระสูตรเห็นได้ถึงความเป็นมาและแนวทางการแก้ไขปัญหาค่ที่ชัดเจนสามารถเป็นแนวทางสงเคราะห์ต่อการปฏิบัติในปัจจุบันได้ นำไปสู่ปฏิกริยาทำที่ปฏิบัติตนต่อสภาวะวิกฤตนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของเรื่องการส่งเสริมสุขภาพจิตของคนไทยด้วยหลักไตรลักษณ์ (ศิริลักษณ์ วรไวย, 2564) ที่แสดงให้เห็นว่าการปล่อยวางไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตและสามารถทนต่อสภาพนั้นได้อย่างไม่เป็นทุกข์มีความจำเป็นต่อสังคมไทยโดยการอบรมปัญญา โยนิโสมนสิการในหลักไตรลักษณ์เป็นอีกแนวทางในการปฏิบัติตน

2. แนวคิดหลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด เป็นแนวคิดปฏิบัติตนต่อภาวะวิกฤตโควิดตั้งแต่เริ่มเผชิญอยู่ไปจนถึงอนาคตควบคู่กับการดำเนินชีวิตมนุษย์ในปัจจุบัน ส่งผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยตรง จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตนภายใต้วิกฤตนั้น ๆ ก็เพื่อปรับตัว แก้ปัญหาและการอยู่ร่วมให้ได้ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยด้านผลของโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมกร

ดูแลตนเองในการป้องกันโรคโควิด-19 ของผู้สูงอายุ (วรรณ มุ่งทวีเกียรติและคณะ, 2564) พบว่าการดูแลตนเองจากโรคโควิด-19 ตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็มนั้นต้องมีการดูแลตนเองที่เหมาะสมโดยบุคคลนั้นต้องมีความสามารถในระดับที่พอเพียงและต่อเนื่อง โดยเกิดจากการกระทำที่ตั้งใจและมีเป้าหมายเพื่อรักษาชีวิตในฐานะการปฏิบัติตนต่อวิกฤตโควิด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นในด้านทักษะการใช้ชีวิตในสถานการณ์โควิด-19 ตามหลักพุทธจิตวิทยา (พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์) และคณะ, 2564) ที่กล่าวว่าทักษะในการใช้ชีวิตในสถานการณ์โควิด-19 นั้นก็เพื่อให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถแก้ไขปัญหาที่เผชิญได้อย่างอยู่รอดปลอดภัยด้วยทักษะ และดำเนินชีวิตได้โดยการปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตใหม่ ทางจิตวิทยาถือว่าการปรับตัวเป็นพฤติกรรมที่ทำให้มนุษย์เอาตัวรอดในสถานการณ์ของความเปลี่ยนแปลงเพื่อรักษาความสมดุลในตัวเอง

3. แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการนำเอาหลักปฏิบัติดูแลตนมาบูรณาการณเข้ากับหลักธรรมตามองค์พัฒนาตนในภาวนา 4 ทางพระพุทธศาสนาทั้งด้านกายภาวนา สีสภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนภายใต้วิกฤตโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยรูปแบบบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม (นิตยาภรณ์ สุระสายและคณะ, 2563) อธิบายถึงการปฏิบัติตนในชีวิตด้านสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมว่ามีผลดีต่อสุขภาพกายใจ เน้นเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองได้เป็นสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่จะทำให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ มีความสอดคล้องและใช้ได้ในทิศทางเดียวกันทั้งในเชิงความรู้ หลักธรรมและทักษะการปฏิบัติตน สอดคล้องกับพระธรรมเทศนาอธิบายในโควิทกถาที่กล่าวถึงความเชี่ยวชาญที่ควรมีในการดำรงชีวิตว่าแม้จะเผชิญปัญหาอุปสรรคความทุกข์ยากลำบากภายใต้สถานการณ์วิกฤตก็ตามจะสามารถผ่านพ้นไปได้โดยการบูรณาการหลักธรรมประยุกต์เข้ากับการปฏิบัติตนในวิกฤตโควิด (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2564)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิเคราะห์ พบองค์ความรู้ในเชิงแนวทางปฏิบัติซึ่งส่งผลดีในแง่ของการนำเอาหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้สอดคล้องกับปัจจุบันโดยหลักธรรมและองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดการปฏิบัติตนตามหลักทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็มที่มีลักษณะคล้ายกันกับการปฏิบัติพัฒนาตนในหลักภาวนา 4 ที่มีตนเองเป็นที่ตั้งแห่งการปฏิบัติ โดยสอดคล้องเข้ากับปัญญา 3 ในทางพระพุทธศาสนาสู่การพัฒนาตนเอง คือ

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนในวิกฤตโควิด สามารถเข้ากันกับแนวทางของสุขุมยปัญญา คือควรได้รับข้อมูลจากการได้ยินได้ฟังในทักษะความรู้ที่เกี่ยวกับโควิด การประเมินและการตัดสินใจสามารถเข้ากันกับแนวทางของจินตามยปัญญา คือ การคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบ และการกระทำพร้อมกับประเมินผลสามารถเข้ากันกับแนวทางภาวนามยปัญญา คือ การลงมือปฏิบัติตนภายใต้วิกฤตโควิดในปัจจุบันจนถึงอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายเชิงองค์กร สามารถนำไปพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถเกิดขึ้นในระดับองค์กรโดยการส่งเสริมการปฏิบัติตนให้เกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร
2. นโยบายเชิงสังคม สามารถนำไปพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถเกิดขึ้นในระดับสังคมโดยรณรงค์และป้องกันตามแนวทางประยุกต์การปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ได้

ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ

สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายระดับสาธารณะอาจอยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานองค์กร ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจเริ่มจากภาระงานที่สอดคล้อง เช่น งานบุคคลด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น สามารถขับเคลื่อนได้จากการส่งต่อความรู้เบื้องต้น จากการสื่อสารเพื่อทัศนคติเชิงบวกและสามารถเสริมแนวทางปฏิบัติร่วมกับงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ทั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) สถานีอนามัย วัด หรือที่ว่าการชุมชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนา อันจะสู่การส่งเสริมนโยบายนำไปปฏิบัติในอนาคต ซึ่งเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้งองค์ภาพพ (วรรณภา วามานนท์, 2561)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำไปใช้ประโยชน์ในบุคคล สามารถช่วยเหลือซึ่งกันได้ทั้งทางกายและใจ โดยมนุษย์สัมพันธ์ของมนุษย์เองตอบสนองในทางเชิงบวก จากการใช้แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนาโดยมีความมีเมตตา ความอดทนอดกลั้น และความไม่ประมาท ภายใต้ภาวะวิกฤตโควิดในสังคม
2. แนวทางการปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดในสังคม ควรส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ในศีลธรรมมีพฤติกรรมที่ดงามตามหลักศาสนาพุทธ โดยใช้แนวทางประยุกต์หลัก

ปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนาโดยมีเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น และความสามัคคี

3. แนวทางการปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดในเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้มีคุณธรรมในภาคเศรษฐกิจ โดยใช้แนวทางประยุกต์หลักปฏิบัติตนในสถานการณ์วิกฤตโควิดตามแนวพระพุทธศาสนาโดยมีดาตในการรู้จักสินค้า จัดเจนในธุรกิจพร้อมด้วยทุนทรัพย์และการใช้สอยบริหารจัดการทรัพย์อย่างชาญฉลาด

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2545). *คู่มือกิจกรรมเสริมสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11ปี*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ ร.ส.พ.นนทบุรี.
- กริชชัย ธรรมสอน และพระครูวรธรรมวิฑูรย์. (2565). พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือน. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 11(2), 56.
- กองวิชาการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงในโรงพยาบาลเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่/อุบัติซ้ำทางเดินหายใจ พ.ศ.2564*. เข้าถึงได้จาก <https://covid19.dms.go.th>.
- นิตยาภรณ์ สุระสายและคณะ. (2563). รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(6), 2395.
- พระครูสมุห์วรวิทย์ ฝาสุโก. (2562). ทุภะและการดับทุกข์ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(9), 4166.
- พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์) และคณะ. (2564). ทักษะการใช้ชีวิตในสถานการณ์โควิด-19 ตามหลักพุทธจิตวิทยา. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 407.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2564). *โควิดทกถา*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- พิสันต์ สุขพูล. (2564). การบรรเทาภัยพิบัติด้วยรัตนสูตร. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*, 6(5). 329.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณภา วามานนท์. (2561). กระบวนการนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 19(พิเศษ), 199.

- วรรณนา มุ่งทวีเกียรติและคณะ. (2564). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองในการป้องกันโรคโควิด-19 ของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 13(2), 320-321.
- ศิริลักษณ์ วรไวย. (2564). ศึกษาการส่งเสริมสุขภาพจิตของคนไทยด้วยหลักไตรลักษณ์. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 3(2), 25.
- สมจิต หนูเจริญกุล. (2536). *การดูแลตนเอง: ศาสตร์และศิลปะทางการแพทย์*. กรุงเทพฯ: วีเจพรินติ้ง.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2562). *สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ*. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- สมภาร พรหมทา. (2548). *พุทธปรัชญา: มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา ท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหัตถุธรรม

Service Quality of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives,
Tha Takho Branch, Tha Takho District, Nakhon Sawan Province According to
Sangahavatthus

จุลลดา พุทธรักษา¹ สมคิด พุ่มทุเรียน² และพระราชรัตนเวที³
Jullada puttharuksa, Somkid Phum thureiyn and Phraratratdhanavedhi

Received: September 06, 2022

Revised: November 18, 2022

Accepted: December 05, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการ ตามหลักสังคหัตถุธรรม 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหัตถุธรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .849 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ใช้บริการ จำนวน 390 คน ซึ่งใช้วิธีการแทนค่าในสูตรของยามาเน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน และใช้เทคนิคการสร้างข้อสรุปประกอบบริบทเพื่อสรุปและนำเสนอข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตา การวางตัวสม่ำเสมอ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: jullada.opal@gmail.com

(วางตนพอดี) ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้ายอัตถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ($\bar{X} = 3.95$) ด้านปิยวาจา การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วลีไพเราะ) ($\bar{X} = 3.95$) และด้านทานการให้ (โอบอ้อมอารี) ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ 2) หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.607$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ทางธนาคารควรพัฒนาการให้บริการมี 3 กระบวนการ คือ 1) การให้บริการด้วยจิตบริการ 2) การให้บริการด้วยการรับฟังด้วยใจ 3) การให้บริการด้วยการสื่อความด้วยใจ

คำสำคัญ: คุณภาพ, การให้บริการ, หลักสังคหวัตถุธรรม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of service quality based on Sangahavatthu; 2) to study the relationship between Sangahavatthu and service quality; and 3) to present the guidelines for improving the service quality of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Tha Tako Branch, Tha Tako District, Nakhon Sawan Province according to Sangahavattu. This was a mixed methods research by distributing a questionnaire with a reliability of .849 to the sample group, namely, 390 people who used the service, using the method of substituting values in Yamane's formula. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. In-depth interviews with 15 key informants were used as well as using contextual conclusion-building techniques to summarize and present the data. The results of the research were as follows: 1) service quality of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Tha Tako Branch. overall, was at a high level ($\bar{X} = 3.90$). When classified by side, it was found that the side with the highest average was Samanattata, even and equal treatment (self-fitting) ($\bar{X} = 3.96$), followed by Atthacariya, useful conduct

(helping the people) ($\bar{X}$ = 3.95), Piyavaca, kindly speech (pleasing speech), ($\bar{X}$ = 3.95) and Dana (being generous) ($\bar{X}$ = 3.88), respectively; 2) Sangahahavatthu 4 had a high positive relationship with the service quality of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Tha Tako Branch, Tha Tako District, Nakhon Sawan Province. There was a correlation coefficient (r = 0.607) with statistical significance at the .01 level; and 3) the guidelines for improving service quality according to Sangahahavatthu of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Tha Tako Branch, Tha Tako District, Nakhon Sawan Province had 3 processes: 1) service with service mind, 2) service with heartfelt listening, 3) service by communicating with heart.

Keywords: Quality, Service, Sangahahavatthu

บทนำ

สถาบันการเงินมีการแข่งขันที่สูงมากขึ้น การให้บริการถือเป็นจุดสำคัญที่จะให้ธนาคารดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้บริการที่ดีจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ หากธนาคารไม่สามารถรักษามาตรฐานการบริการได้จะส่งผลให้ความพึงพอใจของลูกค้าลดลง (สุพรรณิ อินทร์แก้ว, 2547) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ ธ.ก.ส. พ.ศ. 2509 มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลังมีภารกิจหลักในการเป็นสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชนบท ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และสนับสนุนการพัฒนาแก่กลุ่มเป้าหมายในชนบทไทยทั้งเกษตรกรผู้ประกอบการกลุ่มบุคคลองค์กรชุมชนและสหกรณ์ทุกประเภทที่เป็นองค์ประกอบ ในระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ มีวิสัยทัศน์ “เป็นธนาคารพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน มุ่งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชนบท” ในการบริหารงานเพื่อช่วยสะท้อนความรับผิดชอบขององค์กรที่มีต่อประชาชน สังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ธนาคารยังคงให้ความสำคัญในด้านของการบริการ เพื่อพัฒนาพนักงานให้มีทักษะความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญในการให้บริการที่ดีแก่ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีสาขาที่เปิดให้บริการรวม 1,272 สาขา และมีจุดให้บริการเอทีเอ็มรวม 1,304 แห่ง ทั่วประเทศ ธ.ก.ส. เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญกับเรื่องคุณภาพการบริการ โดยได้นำระบบงานคุณภาพมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานที่เหมือนกันทั่วทั้งองค์กร รวมทั้งสามารถพัฒนาการให้บริการของทุกส่วนงานไปสู่การ

สร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพงานและการบริการของธนาคารมีมาตรฐาน สร้างความพึงพอใจ ให้แก่ลูกค้า จึงกำหนดให้ทุกส่วนงานดำเนินการตามตัวชี้วัดคุณภาพที่กำหนดไว้ และรายงานผลการประเมินคุณค่างานคุณภาพ ธ.ก.ส. เป็นประจำทุกไตรมาส เพื่อให้ธนาคาร นำไปใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงพัฒนาระบบงานคุณภาพของธนาคารให้ดียิ่งขึ้นต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร สำหรับการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มรายได้หรือพัฒนา คุณภาพชีวิตของเกษตรกรหรือครอบครัวของเกษตรกร ตั้งแต่ก่อตั้งธนาคารต้องมีความพร้อมใน การปรับตัวทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ ผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ เพื่อก้าว สู่การเป็นธนาคารพัฒนาชนบทเต็มรูปแบบ โดย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ. ก.ส.) ได้กำหนดพันธกิจสำคัญไว้ 4 ประการ คือ 1) บริการสินเชื่อครบวงจร เพื่อเสริมสร้างโอกาส และสนับสนุนเกษตรกรจนสามารถเพิ่มผลผลิต ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) พัฒนาการ เรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 3) บริหารจัดการเงินทุน ให้ เพียงพอและมีต้นทุนที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน 4) พัฒนาบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความ ต้องการของลูกค้าอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2564)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก เป็นสาขาขนาดใหญ่ อยู่ ในสังกัดสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจุบันมี พนักงาน รวมผู้ช่วยพนักงานจำนวน 30 คน มีลูกค้าเงินฝากและลูกค้าผู้กู้รวมทั้งหมดจำนวน 13,057 คน และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันนี้การ แข่งขันของสถาบันการเงินมีมากขึ้น การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพด้านการให้บริการจึงมี ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการมาใช้บริการของประชาชนอย่างมาก เช่น ธุรกิจบางอย่างต้องติดต่อกับธนาคาร เท่านั้น การจำกัดจำนวนผู้มาใช้บริการเพื่อลดการแออัดตามนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการขาด สภาพคล่องทางการเงินเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ขาดรายได้ ประชาชนต้องเข้ารับการ ช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อการ ปรับปรุงพัฒนาเพื่อสร้างมาตรฐานการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำหลักสังคหวัตถุ ธรรมมาประยุกต์ใช้การให้บริการ เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการและเป็นภาพลักษณ์ที่ดี ของธนาคารต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .849 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนค่าในสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 390 คน จากประชาชนที่ไปขอรับบริการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลา 10 เดือน จำนวน 13,057 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้การทดสอบแบบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุป (Analysis Induction)

สรุปผลการวิจัย

1. คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัจจวัตธุรกรรมโดยภาพรวม

คุณภาพการให้บริการตามหลักสัจจวัตธุรกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านทาน การให้ (โอบอ้อมอารี)	3.88	0.760	มาก
ด้านปียวาจา การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ)	3.90	0.675	มาก
ด้านยัตถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน)	3.95	0.633	มาก
ด้านสมานัตตา การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี)	3.96	0.670	มาก
ภาพรวม	3.90	0.501	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรสาขาท่าตะโก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตา การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านยัตถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ($\bar{X} = 3.95$) ด้านปียวาจา การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) ($\bar{X} = 3.95$) และด้านทานการให้ (โอบอ้อมอารี) ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวม

คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรสาขาท่าตะโก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การให้บริการอย่างเท่าเทียม	3.96	0.703	มาก
การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา	3.92	0.932	มาก
การให้บริการอย่างเพียงพอ	3.86	0.666	มาก
การให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.77	0.681	มาก
การให้บริการอย่างก้าวหน้า	3.90	0.605	มาก
ภาพรวม	3.90	0.461	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างเท่าเทียม ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา ($\bar{X} = 3.92$) การให้บริการอย่างก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.90$) การให้บริการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.86$) และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังเกตพฤติกรรมกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังเกตพฤติกรรมกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	X _{รวม}	Y _{รวม}
X ₁	1										
X ₂	.601**	1									
X ₃	.467**	.370**	1								
X ₄	.269**	.229**	.321**	1							
Y ₁	.292**	.341**	.274**	.348**	1						
Y ₂	.345**	.195**	.320**	.501**	.472**	1					
Y ₃	.256**	.126*	.229**	.437**	.299**	.503**	1				
Y ₄	.476**	.247**	.342**	.348**	.239**	.399**	.569**	1			
Y ₅	.248**	.337**	.295**	.258**	.123*	.150**	.305**	.565**	1		
X _{รวม}	.819**	.758**	.725**	.615**	.428**	.465**	.357**	.488**	.387**	1	
Y _{รวม}	.464**	.355**	.416**	.541**	.624**	.721**	.766**	.791**	.596**	.607**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักสังเกตพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.607$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักสังเกตพฤติกรรม (X₁-X₄) กับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่า

ตะโก อำเภอลำตะโก จังหวัดนครสวรรค์ รายงานทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.641-0.126 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก อำเภอลำตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหัตถุธรรม พบว่า ควรพัฒนาการให้บริการมี 3 กระบวนการ คือ

3.1 การให้บริการ ด้วยจิตบริการ คือ การให้บริการด้วยความคิดว่าเวลาทุกนาทีมีค่าสำหรับผู้รับบริการการให้บริการที่ดีเริ่มจากการให้บริการที่ดีกับคนในองค์กรก่อนการให้บริการที่เกินความคาดหวังเป็นที่สุดของการบริการและการให้บริการที่ดีส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

3.2 การให้บริการ ด้วยการรับฟังด้วยใจคือ การให้บริการด้วยหลักที่ว่า เปิดใจที่จะรับฟังให้เกียรติผู้พูดตระหนักถึงความสำคัญของผู้พูดฟังอย่างมีสติฟังเสียงโดยปราศจากอคติฟังด้วยความใส่ใจและอย่างจริงใจฟังโดยรับรู้สาระได้อย่างถูกต้องตรงตามที่คุณพูดต้องการสื่อสารฟังโดยรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดอย่างถูกต้องตรงสภาพความเป็นจริงรับฟังโดยไม่ขัดตัดตอนการสื่อสารมีคุณธรรมและจริยธรรมในการรับฟัง

3.3 การให้บริการ ด้วยการสื่อความด้วยใจคือ การให้บริการด้วยหลักที่ว่า เปิดใจที่จะสื่อความให้เกียรติต่อผู้ฟังเสมอคิดก่อนพูดเสมอถ่ายทอดด้วยความจริงใจมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ใช้ภาษาเป็นและเหมาะสมสื่อความข้อมูลที่เป็นจริงและมีคุณภาพมีพฤติกรรมการสื่อความที่แสดงความเป็นมิตรและเป็นกันเองสื่อความโดยไม่ขัดตัดตอนการสื่อสารมีคุณธรรมและจริยธรรมในการสื่อความ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภอลำตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหัตถุธรรม” ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าตะโก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตา การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) รองลงมา คือ ด้ายอรรถจริยา การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ด้านปิยวาจา การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) และด้านทาน การให้ (โอบอ้อมอารี) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่แต่งกายด้วยชุดที่

สุภาพ เรียบร้อยและเหมาะสม ปฏิบัติตนกับผู้มารับบริการอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะดวก เป็นกันเอง มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีษุ ไพรัตน์ (2553) พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ท่านรู้สึกภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทำงานในองค์กรนี้, ท่านปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและดีที่สุดเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จ และท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09, 4.07 และ 4.07 ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ องค์กรสนับสนุนให้ท่านมีโอกาสดำเนินการสร้างสรรค์กับเพื่อนพนักงานภายในองค์กรและผู้บริหารตามโอกาสสมควร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ส่วนคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างเท่าเทียม รองลงมา คือ การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา การให้บริการอย่างก้าวหน้า การให้บริการอย่างเพียงพอ และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ใดๆตอบแทนการให้บริการนอกจากค่าธรรมเนียมตามระเบียบของราชการ ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร มีความเสมอภาคในการให้บริการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์และคณะ (2562) พบว่า คุณภาพการให้บริการทุกด้านอยู่ในระดับมาก อันดับหนึ่ง คือ ด้านประชาสัมพันธ์ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริการ และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ เป็นอันดับสุดท้าย (งานวิจัยเรื่องนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา พุดถึงคนละประเด็น)

2. หลักสัจพจน์ทฤษฎีความสัมพันธเชิงบวกในระดับสูงกับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.607$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักสัจพจน์ทฤษฎี (X_1-X_4) กับคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์ รายด้านทุกด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.641-0.126 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยณัฐ จันทรเกิด (2560) พบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ไม่มีความแตกต่างกันตามการรับรู้ของประชาชนเมื่อจำแนกตามอาชีพ แต่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามระดับรายได้ต่อเนื่อง โดยคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์โดยรวมด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจ

ผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของธนาकरเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาทำตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ทางธนาकर ควรพัฒนาการให้บริการมี 3 กระบวนการ คือ 1) การให้บริการ ด้วยจิตบริการ คือ การให้บริการ ด้วยความคิดที่ว่าเวลาทุกนาทีมีค่าสำหรับผู้รับบริการการให้บริการที่ดีเริ่มจากการให้บริการที่ดีกับ คนในองค์กรก่อนการให้บริการที่เกินความคาดหวังเป็นที่สุดของการบริการและการให้บริการที่ดี ส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร 2) การให้บริการ ด้วยการรับฟังด้วยใจคือ การให้บริการด้วยหลัก ที่ว่า เปิดใจที่จะรับฟังให้เกียรติผู้พูดตระหนักถึงความสำคัญของผู้พูดอย่างมีสติฟังเสียงโดย ปราศจากอคติฟังด้วยความใส่ใจและอย่างจริงใจฟังโดยรับรู้สาระได้อย่างถูกต้องตรงตามกับผู้พูด ต้องการสื่อสารฟังโดยรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดอย่างถูกต้องตรงสภาพความเป็นจริงรับ ฟังโดยไม่ขัดตัดตอนการสื่อสารมีคุณธรรมและจริยธรรมในการรับฟัง 3) การให้บริการ ด้วยการสื่อ ความด้วยใจคือ การให้บริการด้วยหลักที่ว่า เปิดใจที่จะสื่อความให้เกียรติต่อผู้ฟังเสมอคิดก่อนพูด เสมอถ่ายทอดด้วยความจริงใจมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ใช้ภาษาเป็นและเหมาะสมสื่อ ความข้อมูลที่เป็นจริงและมีคุณภาพมีพฤติกรรมการสื่อความที่แสดงความเป็นมิตรและเป็นกันเองสื่อ ความโดยไม่ขัดตัดตอนการสื่อสารมีคุณธรรมและจริยธรรมในการสื่อความซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสิทธิกร สมบูรณ์พร้อม (2563) พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนัก ทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ควรกำกับดูแล และ กำชับให้เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาพร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการ อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ควรจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ ให้มีความพร้อมกับการให้บริการและเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ ควรมีการ จัดสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยที่เหมาะสมกับการให้บริการ และ ตรวจสอบกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการให้บริการให้ สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรกำหนดนโยบายการให้บริการด้วยด้วยหลักจิตบริการ
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรกำหนดนโยบายการให้บริการ ด้วยหลักการรับฟังด้วยใจ
3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรกำหนดนโยบายการให้บริการด้วยการสื่อความด้วยใจ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรให้พนักงานนำแนวทางการให้บริการด้วยจิตบริการ คือ การให้บริการด้วยความคิดที่ว่าเวลาทุกนาทีมีค่าการให้บริการที่ดีเริ่มจากการให้บริการที่ดีกับคนในองค์กรก่อนการให้บริการที่เกินความคาดหวังเป็นที่สุดของการบริการ และการให้บริการที่ดีส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรให้พนักงานนำแนวทางการให้บริการด้วยการรับฟังด้วยใจ คือ การให้บริการด้วยหลักที่ว่า เปิดใจที่จะรับฟังให้เกียรติผู้พูด ตระหนักถึงความสำคัญของผู้พูดอย่างมีสติฟังเสียงโดยปราศจากอคติฟังด้วยความใส่ใจและอย่างจริงจังฟังโดยรับรู้สาระได้อย่างถูกต้องตรงตามที่คุณพูดต้องการสื่อสารฟังโดยรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดอย่างถูกต้องตรงสภาพความเป็นจริงมีคุณธรรมและจริยธรรมในการรับฟัง
3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรให้พนักงานนำแนวทางการให้บริการด้วยการสื่อความด้วยใจ คือ เปิดใจที่จะสื่อความให้เกียรติต่อผู้ฟังเสมอคิดก่อนพูดเสมอ ถ่ายทอดด้วยความจริงใจมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ใช้ภาษาเป็นและเหมาะสมสื่อความข้อมูลที่จริงและมีคุณภาพมีพฤติกรรมการสื่อความที่แสดงความเป็นมิตรและเป็นกันเอง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยรัตน์ จันทนดิษฐ์, วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, วรณีย์ ลือรัตนวงศ์ชัย และปราโมทย์ กลิ่นลำดวน. (2562). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของงานทะเบียนราษฎร สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21* (น. 200-208). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2564). รายงานกิจการประจำปี 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.baac.or.th/file-upload/000199-1-AW%20BAAC%2016%20Jun%2020.pdf>.
- ปิยณัฐ จันทรเกิด. (2560). คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มณีนุช ไพรดี. (2553). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พรอพเพอร์ตี้ แคร์ เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย). (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สิทธิกร สมบูรณ์พร้อม. (2563). คุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุพรรณิ อินทร์แก้ว. (2547). การตลาดธุรกิจบริการเฉพาะอย่าง. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทธนาเพรศ จำกัด.

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี สาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมาช่วง พ.ศ. 2490-2562¹

The Changing the Thai Identity of Thai People in Exile in Ban Singkhon
Tanintharyi Province, Republic of the Union of Myanmar from 1947-2019

วรพจน์ วิเศษศิริ² และวสิน ปัญญาวุฒตระกูล³

Worapot Visedsiri and Wasin Panyavuttakul

Received: September 07, 2022

Revised: November 26, 2022

Accepted: December 04, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2562 โดยใช้ระเบียบวิธีใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนาแบบมีประสบการณ์ร่วม จากกลุ่มคนไทยที่อาศัย ณ บ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ที่เป็นคนร่วมสมัยในเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 10 คน ใช้การสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ โดยพัฒนาคนในพื้นที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัย สรุปและรายงานผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีความสำคัญในบริบทของประวัติศาสตร์ร่วมกันของไทยและเมียนมา เนื่องจากเมืองตะนาวศรีมีความสำคัญต่อการค้าทางทะเลตั้งแต่ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา จนถึงหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และกลายเป็นคนพลัดถิ่นหลังการแบ่งเส้นเขตแดนของสยามกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้าน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาณพนธ์ เรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

²⁻³ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Naresuan University

Corresponding author, e-mail: baba_birdram@mail.com, Tel. 081-1969637

สิงขรมีวิถีชีวิตคล้ายกับคนไทยบริเวณพื้นที่บางสะพานในภาคใต้ คนเหล่านี้ได้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนตั้งแต่ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ คือ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังได้รับเอกราช, การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังเจรจาหยุดยิงของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรภายหลังการเกิดประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร, มณฑลตะนาวศรี, การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์

Abstract

The purpose of this research article was to study the development of the identity change of Thai Diaspora in Ban Singkhon, Tenasserim Region, Republic of the Union of Myanmar, 1947-2019. It was a qualitative research through historical means with interviewing, observation and experiential conversation techniques from a group of Thai people living at Ban Singkhon, Tenasserim Region, Republic of the Union of Myanmar who were contemporary in the events specified by the researcher, 10 people were interviewed via online system by developing local people as assistant researchers. Descriptive method was used to summarize and report the study results. The results of the research revealed that Thai diaspora in Ban Singkhon were important in the context of the shared history of Thailand and Myanmar. Because Tenasserim was important to maritime trade since before the establishment of Ayutthaya until after the second loss of Ayutthaya and became diaspora after the separation of the border between Siam and England during the reign of King Rama IV. Thai diaspora of Ban Singkhon had a lifestyle similar to that of Thai people in Bang Saphan area in the South. These people had changed their identity since 1947, which had 3 phases: the identity change of Thai diaspora in Ban Singkhon after independence, the identity of Thai diaspora in Ban Singkhon during the period of ceasefire negotiations for ethnic minorities in Myanmar and the change in the identity of Thai diaspora in Ban Singkhon after the establishment of the ASEAN Community.

Keywords: Thai Diaspora in Ban Singkhon, Tenasserim Region, Identity Change

บทนำ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาหรือประเทศพม่ามีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผู้คนมากกว่า 100 เชื้อชาติ โดยเฉพาะในเขตตะนาวศรียังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมณฑลตะนาวศรีเป็นเขตการปกครองที่อยู่ภาคใต้ของพม่า และมีพรมแดนติดกับพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือเป็นรัฐมอญ ทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน ทิศตะวันออกติดต่อกับทิวเขาสุดติดฝั่งประเทศไทยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และชุมพร (ฐิรวิทย์ เสนาคำ, 2550) จากการสำรวจของ Scott, J. G. (1963) ได้มีการสำรวจในปี พ.ศ. 2464 (ค.ศ. 1921) มีประชากรประมาณ 1,159,558 คน ประกอบด้วยคนพม่า กะเหรี่ยง มอญ ฉาน จีน และสยามอาศัยอยู่บริเวณพรมแดนทางตอนใต้ของพม่า จากข้อมูลเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเขตตะนาวศรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนพลัดถิ่นที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่นี้หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งแต่ละกลุ่มยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนและยังคงวิถีชีวิตเหล่านี้จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของตนทั้งวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ รวมทั้งยังคงรักษารากวัฒนธรรมตนโดยเชื่อมโยงจากการเล่าประวัติศาสตร์การบอกเล่าของถิ่นเดิมของตน ถ่ายทอดจากคนจากรุ่นสู่รุ่น

คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรที่ในตำบลสิงขร อำเภอตะนาวศรี จังหวัดมะริด ก็เป็นกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในเมียนมา ในอดีตคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรได้มีการเข้า-ออกบริเวณพื้นที่เมืองตะนาวศรีกับเมืองกุยบุรี มาตั้งแต่สมัยโบราณก่อนการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 จนถึงเหตุการณ์สำคัญในการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอังกฤษใน พ.ศ. 2411 ก่อให้เกิดคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นเหล่านี้มีพยายามการสืบทอดแบบอัตลักษณ์ของตนทั้งวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ รวมทั้งยังคงรักษารากวัฒนธรรมตนโดยเชื่อมโยงจากการเล่าประวัติศาสตร์การบอกเล่าของถิ่นเดิม กล่าวคือคนไทย แต่อย่างไรก็ตาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมายภายในประเทศทั้งในบริบทเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมส่งผลต่อคนไทยพลัดถิ่นในเขตตะนาวศรีที่อาศัยอยู่ ทำให้การดำรงหรือการคงอัตลักษณ์มีการปรับเปลี่ยนไปในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง ช่วงการเปิดประชาคมอาเซียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2562 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและวิถีชีวิตคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
2. เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2562

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Research) ในลักษณะที่เป็นประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในการศึกษาและเป็นกรอบในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนาแบบมีประสบการณ์ร่วม (Shared Experiences) จากกลุ่มคนไทยที่อาศัย ณ บ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ที่เป็นคนร่วมสมัยในเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 10 คน รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตที่กำหนด สรุปและรายงานผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ อนึ่งการทำวิจัยนี้อยู่ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 วิธีการสัมภาษณ์จึงใช้การสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ โดยพัฒนาคนในพื้นที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัย เป็นสื่อกลางในการสัมภาษณ์ทางออนไลน์ นอกจากนี้ ผู้ช่วยนักวิจัยยังสามารถเก็บข้อมูลเชิงสัมภาษณ์ให้กับผู้วิจัยได้

สรุปผลการวิจัย

1. พัฒนาการและวิถีชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ตำบลตะนาวศรี อำเภอตะนาวศรี จังหวัดมะริด ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในปัจจุบัน มีความสำคัญไม่ไ้แค่เป็นพื้นที่ที่คนไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่แต่มีความสำคัญในเชิงการเป็นประวัติศาสตร์ร่วมกันของไทยและเมียนมา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนี้เดิมเป็นเมืองตะนาวศรีและเมืองมะริดโบราณซึ่งมีความสำคัญต่อการค้าทางทะเลในอดีต โดยทั้งสองเมืองนี้มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับรัฐโบราณในแถบพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา เมืองทั้งสองตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของสยาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอ่าวมะตะมะหรืออ่าวมะตะบันทอดยาวติดกับอ่าวเบงกอลทางตอนเหนือ ทางมหาสมุทรอินเดีย

และขนานไปกับชายฝั่งโคโรเมนเดล ที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มดินแดนเปอร์เซียและอาหรับ (วรพจน์ วิเศษศิริ, 2559) ดังนั้น น่านน้ำบริเวณนี้จึงมีความสัมพันธ์ทางการค้าต่อราชอาณาจักรอยุธยาในเวลาต่อมา ในสมัยอยุธยา เมืองตะนาวศรีและเมืองมะริดยิ่งทวีความสำคัญทางการค้าในแถบบริเวณทางด้านตะวันตก เนื่องจากในช่วง พ.ศ. 2133 จนถึง พ.ศ. 2310 เมืองทั้งสองอยู่ในฐานะเมืองท่าสำคัญทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก (วรพจน์ วิเศษศิริ, 2559) ซึ่งส่งผลให้การทำการค้าของกรุงศรีอยุธยาขยายตัวมากขึ้น การเข้ามาเป็นพลเมืองในเมียนมาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นเขตตะนาวศรีนี้ ไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 แต่เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดคนไทยพลัดถิ่นเขตตะนาวศรี มีสาเหตุจากการปักปันเขตแดนระหว่างอาณานิคมอังกฤษในพม่า ประกอบกับในภาคประชาชนคนไทยหรือคนสยามพื้นที่เมืองเพชรบุรี ภูเก็ต ชุมพร ระนองกับเขตตะนาวศรี เมียนมาในช่วงเวลานั้นมีการติดต่อสัมพันธ์และมีการเคลื่อนย้ายไปมา รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางไกลของผู้คนทั้งสองพื้นที่ โดยในช่วงก่อนการปักปันเขตแดนระหว่างอาณานิคมอังกฤษในพม่า (British-Burma) กับราชอาณาจักรสยามใน พ.ศ. 2367 พบว่า การอพยพเคลื่อนย้ายเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความเจริญและความมั่นคงรัฐสยาม การอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนเข้ามายังรัฐของตนเป็นการเพิ่มจำนวนประชากร ทำให้แรงงานในการผลิตสินค้าต่างๆ มีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการเข้าสู่โลกสมัยใหม่และความเจริญของความรู้ด้านภูมิศาสตร์ในโลกตะวันตกจึงส่งผลต่อความเป็นไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายหลัง พ.ศ. 2408 ตรงกับในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ข้าหลวงใหญ่อาณานิคมอังกฤษประจำอินเดียได้ติดต่อกับราชอาณาจักรสยามเพื่อขอให้มีการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับพม่าที่อยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ การปักปันเขตแดนสยาม-พม่าอย่างเป็นทางการ โดยถือว่าสัตยาบันครั้งนี้ถือเป็นการยอมรับอย่างเป็นทางการตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าพื้นที่เมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรี เป็นดินแดนของประเทศพม่าที่อยู่ในบังคับของอังกฤษนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (วงเดือน นาราัจจ์, 2518)

ต่อมาช่วง พ.ศ. 2409-2410 มีการตั้งคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนสยาม-พม่า ขึ้นอีกคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการร่วมสำรวจและชี้แนวเขตแดนใหม่ตั้งแต่บริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึงจังหวัดระนอง โดยคณะข้าหลวงฝ่ายสยามได้แต่งตั้งเจ้าพระยาศรียุวก์ สมุหกลาโหม เป็นข้าหลวงมีอำนาจเต็มและมีเจ้าพระยาอมราช (ครุฑ) เสนาบดีกรมเวียง พระยาเพชรบุรี (เทศบุณนาค) รวมทั้งแต่งตั้งเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ เจ้าเมืองเพชรบุรี และพระยาชุมพร (กล่อม) เจ้าเมืองชุมพร รับผิดชอบตั้งแต่เขตกาญจนบุรี ส่วนคณะข้าหลวงอังกฤษได้มีการแต่งตั้งร้อยโทอาร์เธอร์

เฮอร์เบิร์ต แบกก์ เป็นข้าหลวงที่มีอำนาจเต็มจากอาณานิคมอังกฤษ เมื่อการสำรวจทำแผนที่และทำบัญชีรายละเอียดเขตแดนเสร็จสิ้นจึงได้มีการประชุมจัดทำอนุสัญญาขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2411 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2562)

ดังนั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2411 มีการตกลงตรงกันระหว่างสยามและอาณานิคมอังกฤษว่าแนวพรมแดนระหว่างสยาม-พม่า ผลของการปักปันดินแดนกลับส่งผลต่อมิติทางภูมิศาสตร์ที่อิงอยู่กับความเป็นชาติพันธุ์ของผู้คนในฝั่งสยามและพม่า ทำให้คนไทยพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในดินแดนมะริด-ตะนาวศรีกว่า 40,000 คน ตกไปอยู่ภายใต้ปกครองของรัฐ-ชาติพม่าตามแผนที่สมัยใหม่ คนไทยพลัดถิ่นไทยบ้านสิงขรในมณฑลตะนาวศรี ยังมีการคงอัตลักษณ์ของตนในแบบวัฒนธรรมบางสะพาน เนื่องจากยังมีการติดต่อและปฏิสัมพันธ์กับคนสยามที่อยู่ในเส้นเขตแดนรัฐชาติอยู่ตลอด เนื่องจากคนไทยพลัดถิ่นไทยเหล่านี้ยังคงมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติตลอดจนวิถีชีวิตและประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริเวณพื้นที่ ดังนั้นแนวคิดเรื่องตีเส้นเขตแดนแบบรัฐชาติจึงไม่ได้มีผลต่อวิถีคิดของคนในพื้นที่บริเวณนี้จนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

1.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสังคม

การจัดองค์กรคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรเป็นสังคมแบบชนบท มีแหล่งที่ตั้งห่างไกลจากเมืองหลวงของแต่ละรัฐ ดังนั้นรูปแบบของการจัดองค์กรภายในหมู่บ้านจึงยังคงยึดถือตามรูปแบบเก่า ๆ ที่ยึดถือสืบทอดกันมา คือ มีพระเป็นศูนย์รวมใจของชุมชน เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจและเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในหมู่บ้าน แต่เมื่อมีกรณีพิพาทกับคนชนชาติอื่นส่วนราชการเมียนมาจะเข้ามาบริหารจัดการ (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2564, ธันวาคม)

ระบบครอบครัว คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรเป็นครอบครัวแบบขยาย มีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นกำลังสำคัญในการหารายได้ มีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศภายในหมู่บ้าน ยังมีความเป็นธรรมชาติสูง เนื่องจากที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในเขตชนบทและพื้นที่ส่วนใหญ่รอบหมู่บ้านเป็นที่ดินทำกินส่วนใหญ่ (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, 2565, มกราคม)

เศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ร้อยละ 70 ของประชากรในหมู่บ้านยังประกอบอาชีพด้านการเกษตร เนื่องจากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เช่น การทำนา ปลูกผักทำสวนผลไม้ ทำสวนหมาก ร้อยละ 10 ของประชากรประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนที่เหลือร้อยละ 10 มีการข้ามแดนไปเป็นแรงงานฝั่งไทยและมีการร่วมมือกับนายทุนไทยและนายทุนเมียนมาเพื่อเปิดบริษัททัวร์ในการท่องเที่ยวประจวบ-ตะนาวศรี-มะริด (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, 2565, มกราคม)

ด้านวัฒนธรรม

คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรถูกถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตต่างๆ ซึ่งเราเรียกวัฒนธรรมของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรนี้ว่า “กลุ่มวัฒนธรรมบางสะพาน” ซึ่งลักษณะกลุ่มวัฒนธรรมบางสะพานได้มีงานวิจัยที่วิเคราะห์ลักษณะวัฒนธรรมของภาคใต้โดยใช้ศึกษาผ่านตระกูลภาษา ได้แก่

เจมส์ มาร์วิน บราวน์ (Brown, J. Marvin, 1985) เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันที่ศึกษาวิวัฒนาการของภาษาไทยและภาษาที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบอัตโนมัติ แนวทางการเติบโตของภาษาในการสอนภาษา ได้ศึกษาเอาได้หนังสือเรื่อง From Ancient Thai to Modern Dialects: and other writings on historical Thai linguistics ได้ศึกษาระบบเสียงโดยศึกษาหลักในการเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์ระบบเสียงของถิ่นต้นทางของการย้ายพบว่า ระบบเสียงการออกเสียงของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มีระบบเสียงค่อนข้างเหมือนกับการออกเสียงของภาษาใต้ในเขตบางสะพาน

นอกจากบราวน์แล้ว ยังมีงานศึกษาของณัฐวิชัย ศุภสินธุ์ (2555) ที่ได้ศึกษาระบบเสียงของภาษาที่พูดโดยคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และพังงา โดยใช้ทฤษฎีสัทศาสตร์ (Phainermics) ในการวิเคราะห์ระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ของไทยพลัดถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และ พังงา และเปรียบเทียบระบบ เสียงของภาษาที่พูดโดยคนไทยพลัดถิ่นกับภาษาไทยถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และพังงา ในงานของณัฐวิชัยได้จัดกลุ่มลักษณะภาษาของคนไทยพลัดถิ่นในแถบบริเวณนี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ซึ่งการออกเสียงของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีระบบเสียงภาษาที่พูดคล้ายกับอำเภอมือง อำเภอบ้านสะแก อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดชุมพร และอำเภอบ้านนา จังหวัดระนอง คล้ายคลึงกับระบบเสียงภาษาไทยถิ่นอำเภอบางสะพานและบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดชุมพร

ภาษาที่คนไทยในพื้นที่บ้านสิงขรใช้สื่อสารกันมีบางคำที่เป็นภาษาไทยที่คนไทยในภาคใต้ใช้กัน ภาษามีบทบาทสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ชัดเจนที่สุดและสิ่งหนึ่งที่ใช้ยืนยันความเป็นคนไทยปักษ์ใต้ของคนไทยในหมู่บ้านสิงขร ตัวอย่างของคำที่ใช้ เช่น

1) สาด แปลว่า เสื่อ ซึ่งคนไทยใต้เรียกเสื่อว่าสาด คนไทยสิงขรก็เรียกสาดเช่นเดียวกัน แต่สาดที่สิงขรจะสานจากไม้ค้ำ

2) สอนสมรรถ แปลว่า สอน ซึ่งใช้เรียกพื้นที่เพาะปลูก ทำเกษตรกรรม ที่มีการปลูกพืชที่หลากหลายชนิดพื้นที่เดียวกัน (ณัชวิญญ์ ศุภสินธุ์, 2555)

นอกจากด้านวัฒนธรรมภาษาแล้ว ยังได้มีการศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร พบว่า ประเพณีวัฒนธรรมของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเหมือนกันหลายประเพณี ได้แก่

ประเพณีส่งตายายตามสายน้ำไทยสิงขร ก็ได้มีการปฏิบัติเหมือนกันปีละหนึ่งครั้ง เพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ โดยการรวมตัวของญาติพี่น้องให้ทำบุญร่วมไปถึงการละเล่นคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ได้แก่ การละเล่นหนังตะลุงและมโนห์รา

จะเห็นได้ว่าคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงก่อนเมียนมาได้รับเอกราช พ.ศ. 2490 เป็นในลักษณะวิถีชีวิตที่กระทำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ช่วงยุคจารีต คือ เป็นอัตลักษณ์ที่ถูกกำหนดก่อนมีการปรับเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมนั้น ๆ มีการถ่ายทอดออกมาให้เห็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ สายเลือด และจิตวิญญาณ ดั้งเดิมของรากเหง้าของตน ดังนั้น กลุ่มคนไทยสิงขรจึงเป็นกลุ่มคนไทยที่มีความยึดโยงเกี่ยวดองกับวัฒนธรรมบางสะพาน การเกี่ยวดองกันระหว่างวัฒนธรรมสิงขรกับวัฒนธรรมบางสะพานปรากฏให้เห็นจากวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมประเพณี

2. การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร มณฑลตะนาวศรี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2562 มี 3 ช่วง สรุปได้ดังนี้

2.1 การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังได้รับเอกราช พบว่า ช่วงเวลาที่รัฐบาลทหารพม่าเริ่มเข้ามาบริหารประเทศ พม่าได้พยายามดำเนินการควบคุมดูแลชนกลุ่มน้อยต่างๆ อย่างเข้มงวด ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรด้วย ความเดือดร้อนต่างๆ ที่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรได้รับ (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 2564, ธันวาคม) ส่งผลให้การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร เป็นไปในลักษณะพื้นที่แห่งการต่อสู้ และพยายามรักษารูปแบบวิถีชีวิตดั้งเดิม อย่างเช่นภาษา ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร รวมไปถึงการใช้วัฒนธรรมบันเทิงที่ได้รับจากฟังไทยที่ได้ในสมัยนั้นอย่างเพลงลูกทุ่ง ซึ่งในช่วงทศวรรษ 2500 ศิลปินเพลงลูกทุ่งในประเทศไทยได้รับความนิยมอย่างมาก มีการนำวงดนตรีออกไปแสดงตามต่างจังหวัดหรือที่เรียกว่า “การเดินสาย” เพื่อเข้าถึงผู้ฟังในวงกว้าง ราว พ.ศ. 2500 มีการเกิดขึ้นของวงดนตรีลูกทุ่งของไทยหลายวง เช่น วงชุมนุมศิลปิน วงพยงค์ มุกดา, วงสุรพล สมบัติเจริญ ฯลฯ หลังการเสียชีวิตของสุรพลซึ่งเป็นนักร้องลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงใน พ.ศ. 2511 วงการเพลงลูกทุ่งไทยได้เข้าสู่ระบบนายทุนอย่างเป็นทางการ ซึ่งมาจากความตื่นตัวคึกคัก

ขึ้นอย่างมากของเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมในสังคมไทยโดยเฉพาะตามชนบทต่าง ๆ (ศิริพร กรอบทอง, 2541)

ต่อมาเพลงลูกทุ่งก็ได้เผยแพร่เข้ามายังสังขรแล้วกลายเป็นที่นิยมในหมู่คนไทยสังขร ซึ่งการรับรู้วัฒนธรรมบันเทิงวงดนตรีลูกทุ่งของคนไทยสังขรคือนับตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมานั้น คนไทยพลัดถิ่นบ้านสังขรจะมีเครื่องรับวิทยุแบบทรานซิสเตอร์เพื่อรับข่าวสารหรือรายการวิทยุทั่วไป ส่วนมากฟังจากสถานีวิทยุในเมืองไทยส่งผลให้ เพลงลูกทุ่งที่เข้ามายังคนไทยพลัดถิ่นบ้านสังขรจนได้รับความนิยม ทำให้มีการตั้งวงดนตรีลูกทุ่งคนไทยพลัดถิ่นบ้านสังขร และมีนักแต่งเพลง เช่น นายหนูชิน ประกอบปราณ นายหนูฉิ่ง ศรีสุวรรณ (บ.ธรรมบุตร, 2544)

แรงกดดันจากนโยบายของรัฐบาลพม่าส่งผลให้คนไทยสังขรมีการแต่งเพลงเพื่อสะท้อนภาพความทุกข์ยากของชาวบ้าน โดยเฉพาะจากการทำมาหากินของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสังขรที่พวกเขาต้องเผชิญกับการถูกกดขี่โดยทหารพม่าในช่วงภายหลังการรัฐประหารโดยนายพลเนวิน เช่น เพลงโบยี้ รวมถึงเพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงอีกเพลงหนึ่งคือเพลง *เขากะเจา* ซึ่งเป็นเพลงยอดนิยมของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสังขรซึ่งมีเนื้อร้องได้สะท้อนสภาพชีวิตของคนไทยในพม่า ที่ถูกทางการพม่ากดขี่ได้อย่างชัดเจน เป็นเพลงทำนองลูกทุ่ง แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. 2525-2526 เพลงนี้คนไทยในสังขรส่วนมากจะรู้จักและร้องกันได้อย่างแพร่หลาย แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเพลงลูกทุ่งจากฝั่งไทยมายังคนไทยพลัดถิ่นในสังขร โดยมีเนื้อหาของเพลงดังนี้

ปุยปี้เส้า เขากี้ดี แวไซ ก็ไปด้วย พอถึงตรงบักอ้ายห้วง มันไปเข้าบ่วงก็เพราะดวง
มันช่วย เจ้านาย รีดไถเอาไปเลี่ยมแพร่ง เดินหลังแต่ง ๆ เหลือแต่กางเกงขากวย

วัวควายก็ตั้งหลายตัว แถมหัวกวาง หัววัว เงินไทยเข้าไปด้วย น้ำผึ้งของลูทั้งสอง
กระตุก มันขอกินกันพลิก อิ่มแล้วไปนั่งทำฮวย

(พูด: ยายเย ตะวะมุ่ย แด่ ยายเย ตะวะโซแด ตะวะกาวเดอ)

ถูกคุมตัวเสียจนห้วงอ เหมือนคางคกตกบ่อ ใจคอไม่ใคร่สววย รำลึกถึงคุณพระ นโม
พุทธานะ นิมนต์มาช่วยผมด้วย แต่จิตใจเศร้าโศก เพราะว่าโชคของผมมันซวย

ติดซังเตเสียทั้งหลายคีน ถูกบังคับข่มขืนร่างกายซักจะป่วย ลูกเมียข้างหลังก็นั่งร้อง
แต่อาจารย์สองแกลงไปช่วย สมัยพวกผมยังแยะ ติดตารางจนแก่ ฮ่วย (บ.ธรรมบุตร, 2544)

จะเห็นได้ว่าเนื้อเพลง “เขากะเจา” สะท้อนการถูกกดขี่ของคนไทยพลัดถิ่นจากทหารพม่า ซึ่งเป็นเพลงยอดนิยมของคนไทยในตะนาวศรีที่สะท้อนสภาพชีวิตของคนไทยในพม่าที่ถูกพม่ากดขี่ได้อย่างชัดเจน ทั้งสองเพลงซึ่งเป็นเพลงที่คนไทยในสังขรส่วนมากจะรู้จักและร้องกันได้อย่างแพร่หลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเพลงลูกทุ่งที่มาจากฝั่งไทยในกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

สิงขร ทั้งนี้เคยมีคนบันทึกเสียงส่งเข้ามาเป็นเพลงตามคำขอของสถานีวิทยุในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วย เพราะคนไทยในเมืองตะนาวศรีมีการรับฟังสื่อวิทยุจากประเทศไทย ทั้งนี้เคยมีคนบันทึกเสียงส่งเข้ามาเป็นเพลงตามคำขอของสถานีวิทยุในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วย

กล่าวได้ว่า วัฒนธรรมบันเทิงของไทยผ่านเพลงลูกทุ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งอิทธิพลจากสื่อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยสิงขรยังคงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยได้ โดยเฉพาะการได้ฟังข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงต่าง ๆ จากวิทยุผ่องไทยผ่านทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ภาษาไทยยังเข้าถึงและใช้สื่อสารกับในหมู่ชาวไทยสิงขร ถือได้ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นส่วนหนึ่งที่คอยช่วยให้คนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยเอาไว้ได้ ซึ่งจะกระทำความควบคู่กับการแสดงออกทั้งทางวัฒนธรรม การแสดงออกทางการเมืองผ่านแนวคิดชาตินิยมไทยที่รับมาจากชนชั้นนำไทยในกรุงเทพฯ ที่มีมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรต่างรับนำเข้ามอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันจากการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยในดินแดนตะนาวศรี

2.2 การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังเจรจาหยุดยิงของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา พบว่า นับตั้งแต่รัฐบาลทหารพม่าได้มีนโยบายปราบปรามชนกลุ่มน้อย เพื่อเข้าควบคุมชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณชายแดนของเมียนมา-ไทย รวมถึงกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น อันตรายจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อย ที่หลายกลุ่มรวบรวมกำลังต่อสู้กับรัฐบาลเพื่อเรียกร้องอิสระหรือแบ่งแยกดินแดน ซึ่งดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน เช่น กองกำลังไทยใหญ่ (หนุ่มศึกหาญ) กองกำลังกะเหรี่ยงอิสระ กองกำลังมอญอิสระ กองกำลังว้าแดง ฯลฯ (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 2564, ธันวาคม) กองกำลังเหล่านี้เป็นปัญหาทำให้รัฐบาลพม่าต้องปราบปรามอย่างต่อเนื่อง พม่าจึงไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้อย่างราบรื่น ประกอบกับระบบการปกครองของพม่าเองก็ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ทหารพมามักปราบปรามกองกำลังเหล่านี้อยู่เสมอ เมื่อพม่ากับกองกำลังเหล่านี้เกิดปะทะกันในหมู่บ้าน (บ.ธรรมบุตร, 2544)

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรภายใต้ปัญหาการปราบปรามชนกลุ่มน้อยช่วง พ.ศ. 2505-2538 จึงเป็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์บนความกดดันจากบริบททางการเมืองในเมียนมา เนื่องจากคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรที่ไม่อพยพจากพื้นที่ต่างต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต เกิดความหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ที่รุนแรงจากการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และการกดขี่ข่มเหงของทหารพม่า เนื่องจากคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรไม่ได้รับความไว้วางใจและถูกเข้าใจผิดจากรัฐบาลทหารพม่า เนื่องจากรัฐบาลทหารพม่าคิดว่าชาวไทยบ้านสิงขรมีส่วนในการขนส่งยุทธปัจจัยและเสบียงอาหาร ให้กับกองกำลังฝั่ง

ตรงข้าม ส่งผลให้คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรถูกจับตามองเป็นพิเศษ และมีการดำเนินนโยบาย “นโยบายกลืนไทยให้เป็นพม่า” ซึ่งทำให้เริ่มมีการควบคุมชุมชนชาวไทยมากขึ้น ได้แก่ การนิมนต์พระพม่าเข้ามาอยู่ในวัดไทย นำทหารและคนพม่าเข้ามาอยู่ในชุมชนไทย ในบางพื้นที่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นได้ถูกกวาดต้อนไปตั้งหลักแหล่งรวมกันในพื้นที่ที่รัฐบาลทหารพม่าจัดให้และได้เข้าควบคุมดูแลในด้านต่าง ๆ

ในช่วง พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา รัฐบาลทหารพม่าเริ่มมีการติดต่อเพื่อเจรจาหยุดยิงกับชนกลุ่มน้อยบางส่วน ในขณะเดียวกันกองทหารพม่าก็สามารถขับไล่และขจัดอิทธิพลของกลุ่มกะเหรี่ยงในสิงขรได้สำเร็จ (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และ 2, 2564, ธันวาคม) ทำให้รัฐบาลทหารเมียนมาสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายให้ชาวพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านสิงขร การบังคับให้ต้องเรียนภาษาพม่า รวมไปถึงความพยายามส่งพระพม่าเข้ามาจำวัดในวัดสิงขรฯ ซึ่งเป็นวัดที่มีขนบธรรมเนียมและพิธีกรรมต่าง ๆ ตามแบบไทย ส่งผลให้คนไทยในบ้านสิงขรจึงจำเป็นต้องปรับตัวโดยการรับเอาทั้งวัฒนธรรมพม่ากับไทย เช่น การพูดสองภาษาทั้งไทยและพม่า การติดต่อสื่อสารกับชาวพม่ามากขึ้น แต่ก็ยังคงรักษาประเพณีปฏิบัติที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะของคนไทยได้กลุ่มบางสะพาน เช่น การเล่นหนังลู่ การเล่นโนราห์ เป็นต้น รวมไปถึงการให้ความสำคัญศาสนาพุทธแบบมหานิกายอย่างฝังไทย รวมไปถึงการสร้างสำนึกความรักชาติความเป็นไทยด้วยการสื่ออัตลักษณ์โดยการให้ความสำคัญต่อสถาบันหลักของชาติไทย

คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรต่างเทิดทูลบูชาและแสดงความจงรักภักดีต่อพระประมุขของไทย โดยแทบทุกคนครัวเรือนจะมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชวงศ์ประดับไว้ตามบ้าน มีการจัดงานเฉลิมพระชนมพรรษา (บ.ธรรมบุตร, 2544) ซึ่งการเทิดทูลบูชาและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นส่วนหนึ่งที่จำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นกับชนกลุ่มอื่นในบ้านสิงขร ไทยพลัดถิ่นสิงขรยืนยันและจำแนกความแตกต่างระหว่างบ้านคนไทยกับบ้านพม่าว่า “บ้านไหนมีรูปในหลวงคือบ้านคนไทย บ้านพม่าหาไม่มีรูปในหลวงไม่” (ฐิติวุฒิ เสนาคำ, 2549)

ภาพที่ 1 พระบรมฉายาลักษณ์และพระฉายาลักษณ์ของพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ไทย
(ถ่ายโดยวรพจน์ วิเศษศิริ)

ฐิตวุฒิ เสนาคำได้วิเคราะห์ว่า คนไทยพลัดถิ่นในสหภาพเมียนมาเป็นผลพวงมาจากการเกิดรัฐชาติในสังคมไทยและการปักปันเขตแดนรัฐชาติระหว่างรัฐบาลสยามกับจักรวรรดินิยมอังกฤษ ส่งผลให้คนไทยส่วนหนึ่งที่เดิมเกาะเกี่ยวอยู่กับรัฐไทยหรือเป็นคนในบังคับของสยามกลายเป็นคนในบังคับของอังกฤษ แม้ว่าพวกเขากลายเป็นคนพลัดถิ่นจากการปักปันเขตแดน แต่คนไทยพลัดถิ่นในเมียนม่ายังถือตนเป็นไทยและผลิตซ้ำความเป็นไทยในเมียนมาอย่างต่อเนื่อง (ฐิตวุฒิ เสนาคำ, 2549)

กล่าวได้ว่า การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรช่วงหลังเจรจาหยุดยิงของชนกลุ่มน้อยในเมียนมา จะปรากฏผ่านการละเล่น วัฒนธรรมประเพณี การปกครอง ศาสนา วรรณกรรมของกลุ่มคนไทยสิงขร รวมไปถึงการแสดงความเป็นชาตินิยมไทยผ่านการเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่ปรากฏในช่วงเวลาที่เกิดการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยที่เป็นหนึ่งในชนกลุ่มน้อยในเมียนมา อาจกล่าวได้ว่า เป็นความพยายามเอาตัวรอดผ่านการรักษาและแสดงออกว่าพวกตนเป็นกลุ่มคนไทยมีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นเวลานาน แม้ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาอันวิกฤต แต่พวกเขายังคงยึดมั่นในการรักษาความเป็นไทยเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาภายหลังการหยุดยิงระหว่างทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อย กลับปรากฏว่าการรักษาและแสดงออกไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทยยังคงถูกนโยบายในการกลืนกลายให้เป็นพม่าและการเข้ามามีการจัดการของรัฐบาลเมียนมาที่คอยพยายามลดบทบาทของวัฒนธรรมไทยในกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ทำให้พวกเขาจำเป็นต้องปรับตัวมากยิ่งขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทย

2.3 การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ภายหลังการเกิดประชาคมอาเซียน พบว่า คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรในช่วงเวลานี้อยู่ภายใต้บริบทสำคัญโดยเฉพาะของการเปิดประชาคมอาเซียน ซึ่งผลจากการเปิดส่งผลให้มีการขยายเป็นตลาดและฐานการผลิต เป็นยุทธศาสตร์สำคัญก่อให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยอาเซียนได้กำหนดกลไกและมาตรการใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินมาตรการด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เร่งรัดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจก่อนให้เกิดเคลื่อนย้ายบุคคล แรงงานฝีมือ และผู้เชี่ยวชาญเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสถาบันในอาเซียน ดังนั้นในช่วงก่อน 3 ปีของการเปิดประชาคมอาเซียน คือ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2556 รัฐบาลพม่าได้อนุมัติการเปิดด่านสิงขรเป็นด่านผ่านแดนถาวร ซึ่งที่มีความสำคัญคือเส้นทางเข้าด่านสิงขรอยู่ทางทิศใต้ของ 4 แยกเข้าตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นเขตบ้านหนองหิน ตำบลคลองวาฬ หรือสามารถเข้าทางบ้านหนองบัว ตำบลเกาะหลัก อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นส่วนที่แคบที่สุดของประเทศไทย ส่วนพื้นที่กว้างออกจากด่านสิงขรไปทางทิศตะวันตกเป็นอาณาเขตของพม่านับจากด่านสิงขรหรือเทือกเขาตะนาวศรีถึงชายฝั่งทะเลอันดามันตรงบริเวณเมืองมะริดประมาณ 150 กิโลเมตร

ส่วนฝ่ายเมียนมาได้สร้างถนนจากหมู่บ้านดองไปยังตะนาวศรีเป็นระยะทาง 100 กิโลเมตร และจากตะนาวศรีไปยังมะริดอีก 100 กิโลเมตร ด่านสิงขรจึงได้มีการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน มีการปรับปรุงถนน ทางเท้า ลานจอดรถ เพื่อส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยว (กระทรวงพาณิชย์, 2556) ต่อมาเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 นายวีระ ศรีวัฒนตระกูล ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมด้วยนายอุ๋ เต่ง ลวิน (U Thein Lwin) รัฐมนตรีส่วนภูมิภาค กระทรวงพาณิชย์ รัฐบาลแห่งภาคตะนาวศรี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ร่วมเป็นประธานในพิธีเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขรที่ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลจากการเปิดด่านสิงขรเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน และภาคการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดมะริดและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีการขับเคลื่อนที่ดีขึ้น การเปิดด่านสิงขรนอกจากขยายการนำเข้าส่งออกแล้ว ยังสามารถขยายภาคการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นการเปิดเสรีให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัส หรือค้นหาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในประเทศเมียนมา เส้นทางท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น คือ เส้นทางจุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร-หมู่บ้านไทยสิงขร-ตะนาวศรี-มะริด โดยการข้ามพรมแดนไม่จำเป็นต้องใช้หนังสือเดินทาง ใช้เพียงบัตรประชาชนใบเดียวเท่านั้น ก็สามารถเข้าไปท่องเที่ยวฝั่งเมียนมาได้ ในช่วงเวลานี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดเส้นทางติดต่อกันระหว่างไทยกับเมียนมาบริเวณมณฑลตะนาวศรี โดยปรากฏผ่านเส้นทาง

การค้าและขยายมายังการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรมีโอกาสในการเผยแพร่อัตลักษณ์ความเป็นไทยที่พวกเขาพยายามรักษามาเป็นเวลานานมาสร้างประโยชน์ในทางเศรษฐกิจต่อไป

ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ASEAN Connect ร่วมเดินทางแบบ Familiarization Trip และ Table Top Sale การเจรจาธุรกิจเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เพื่อส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่และเส้นทางการท่องเที่ยวชายแดนให้เกิดเป็นรูปธรรม และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยการจัดโครงการครั้งนี้ใช้เส้นทางจุดผ่อนปรนพิเศษด้านสิงขร-หมู่บ้านไทยสิงขร-ตะนาวศรี-มะริด

สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยว จากการสำรวจของศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา ได้สำรวจและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว สิงขร ตะนาวศรี มะริด โดยในเส้นทางมีสถานที่ที่สำคัญและน่าสนใจทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม เริ่มจากด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บ้านมูตอง สะพานท่าแพ เสาหลักเมืองตะนาวศรี วัดตอเจ้า เมืองมะริดสร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และประดิษฐานพระพุทธรูปแบบผสมผสานตะนาวศรีอยุธยา และนครศรีธรรมราช ตลาดเช้าของเมืองมะริด สัมผัสวิถีชีวิตชาวมะริด และหมู่บ้านสิงขร ชุมชนคนไทยพลัดถิ่นในเขตตะนาวศรี ที่ยังคงมีเอกลักษณ์แบบไทยไว้ (ศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา, 2562)

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรภายหลังการเกิดประชาคมอาเซียนและการผ่อนปรนด่านสิงขรจำเป็นช่วงที่มีความสำคัญของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรในช่วงนี้ซึ่งจากเดิมเป็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ที่เน้นไปที่การผลิตซ้ำเพื่อการหาอดีต แต่พอมาในช่วงเวลานี้จึงมีการปรับอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรให้มีมูลค่ามากกว่าเดิมเพิ่มมูลค่าในเชิงการท่องเที่ยว ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวในเที่ยวเมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี หลายบริษัททั้งบริษัทในประเทศไทยและบริษัทในเมียนมา ในแต่ละบริษัทจะจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สำคัญต่าง ๆ เมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี เช่น หมู่บ้านมูตอง สะพานข้ามแม่น้ำตะนาวศรี วัดตะนาวศรีน้อย เสาหลักเมืองตะนาวศรี วัดเตงตอจี ซึ่งทำให้หมู่บ้านสิงขรก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งที่ต้องแวะเยี่ยมชม

ในแต่ทางคณะทัวร์ได้มีการออกแบบโปรแกรมต่างๆ เพื่อสร้างจุดขายเพื่อตอบโจทย์คนที่สนใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่มะริดและเมืองตะนาวศรี ซึ่งจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่นี้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี
- 2) กลุ่มผู้สนใจเรื่องการค้าและการลงทุนของพื้นที่จังหวัดมะริด
- 3) กลุ่มคนที่สนใจธรรมชาติ

การท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี ดังนั้น บริษัททัวร์จึงได้จัดให้บ้านสิงขรเป็นสถานที่แวะชม/แวะพัก สำคัญเป็นส่วนหนึ่งในโปรแกรม บริษัททัวร์ได้มีการว่าจ้างลูกหลานคนในชุมชนบ้านสิงขรเป็นคนช่วยจัดการติดต่อประสานงานให้กับบริษัททัวร์ ซึ่งบางบริษัทได้มีการให้หมู่บ้านสิงขรเป็นผู้จัดอาหารให้กับผู้ที่เข้ามาเที่ยวในหมู่บ้าน ซึ่งอาหารที่จัดให้คณะทัวร์นั้นเป็นอาหารที่รับประทานกันท้องถิ่นบ้านสิงขรคือมีการใส่ขมิ้นเป็นส่วนผสมหลักในการทำอาหาร จึงมีความคล้ายคลึงกับอาหารภาคใต้ในไทย (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และ 2, 2564, ธันวาคม)

นอกจากนี้และคนในชุมชนบ้านสิงขรได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวด้วย เช่น เป็นผู้บรรยายประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนไทยในบ้านสิงขร หรือเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมวัดสิงขร โดยการเล่าเรื่องราวของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีความน่าสนใจอย่างมีนัยยะสำคัญเนื่องจากเรื่องราวต่าง ๆ ที่คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรได้พยายามถ่ายทอดเรื่องราวของตนเองและคนในชุมชนบ้านสิงขรให้ผูกโยงกับประวัติศาสตร์ชาติไทยโดยเฉพาะในสมัยอยุธยา เช่น คนสิงขรมีการเล่าให้ฟังว่าในสมัยอยุธยาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเคยเสด็จมาที่ตะนาวศรี (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 และ คนที่ 3, 2564, ธันวาคม) เป็นต้น

ก่อนที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับเมียนมาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 350-400 ล้านบาทต่อปี แต่หลังจากที่มีการเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษด้านสิงขร มูลค่าการค้าและการท่องเที่ยวอาจจะเพิ่มสูงขึ้นถึงปีละกว่า 4,000 ล้านบาทในอนาคตด้านสิงขรอาจจะเปิดเป็นด่านถาวรจึงเป็นโอกาสอันดีต่อการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนซึ่งหมู่บ้านสิงขรที่เป็นที่อาศัยสำคัญของคนไทยพลัดถิ่นจะมีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมบนเส้นทางท่องเที่ยวประจวบฯ-มะริด และสร้างความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการบริหารจัดการ รวมไปถึงการแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างหน้าที่ (วิภาวดี เพือกบัวขาว และณัฐกานต์ มาจันทร์, 2562)

ภาพที่ 1 นักวิจัยอนุกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยาและนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจัดโดย วรพจน์ วิเศษศิริ

นอกจากเรื่องการท่องเที่ยว บริบทอีกประการที่มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรอีกประการหนึ่งคือ การเข้ามาของหน่วยงานราชการจากฝั่งไทย กล่าวคือ ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 มีหน่วยงานทางการศึกษาจากฝั่งไทยอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีพันธกิจสำคัญคือการวิจัยในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่และพื้นที่ใกล้เคียง คือ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มหาวิทยาลัยฯ ในฐานะที่มีพื้นที่ในเขตรับผิดชอบติดกับประเทศเมียนมา จึงต้องเรียนรู้ เข้าใจ พหุวัฒนธรรมประเทศเมียนมา ประกอบกับพื้นที่ของประเทศเมียนมาอย่างมะริดและตะนาวศรีต่างก็เคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยมาก่อน ทั้งยังเคยเป็นเส้นทางการค้าและคมนาคมระหว่างอยุธยาและชาติตะวันตกในอดีต ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จึงได้จัดตั้งศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา เพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิจัยในทุกมิติของพื้นที่ตามเส้นทางมะริด-สิงขร โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งในช่วง พ.ศ. 2560-2563 ที่ผ่านมา ทางศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีผลงานวิจัยที่น่าสนใจมากมาย (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, 2565, มกราคม)

นอกจากงานวิจัย ศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เปิดเพจเฟซบุ๊ก ได้มีความพยายามเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การค้าของเมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรจากเพจต่างๆ ที่เคยได้มีการเขียนได้แล้ว เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ของศูนย์ฯ นอกจากนี้ ทางศูนย์วิจัยยังได้มีการเข้าไปเยี่ยมกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรและหมู่บ้านอื่นๆ ใกล้เคียงเพื่อสำรวจ สอบถาม และเก็บข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีอีกหนึ่งความร่วมมือระหว่างศูนย์ประสานงานเพื่อความมั่นคงที่ 3 และศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในการจัดทำห้องสมุด เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และการพูด อ่าน เขียนภาษาไทยของเยาวชนเชื้อ

สายไทยในบ้านสิงขร โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง แต่การเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้กิจกรรมบางอย่างติดขัด (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, 2565, มกราคม)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรเขตมณฑลตะนาวศรีช่วงก่อนที่เมียนมาได้รับเอกราชใน พ.ศ. 2490 กล่าวได้ว่า เป็นในลักษณะวิถีชีวิตที่กระทำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ช่วงยุคจาริต คือ เป็นอัตลักษณ์ที่ถูกกำหนดก่อนมีการปรับเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมนั้น ๆ มีการถ่ายทอดออกมาให้เห็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ สายเลือด และจิตวิญญาณดั้งเดิมของรากเหง้าของตน ดังนั้น กลุ่มคนไทยสิงขรเป็นกลุ่มคนไทยที่มีความยึดโยงเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมบางสะพาน การเกี่ยวดองกันระหว่างวัฒนธรรมสิงขรกับวัฒนธรรมบางสะพานปรากฏให้เห็นจากวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมประเพณี

แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงเวลาที่ยุทธการพม่าเริ่มเข้ามาบริหารประเทศ พม่าได้พยายามดำเนินการควบคุมดูแลชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ อย่างเข้มงวด ซึ่งรวมถึงกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรด้วย ความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรได้รับ เช่น การถูกเกณฑ์ไปช่วยขนสัมภาระให้กองทหารพม่า การถูกเก็บเงินค่าผ่านทางในการค้าตามชายแดนที่ติดกับไทย รวมไปถึงการถูกทำร้ายร่างกาย ความเดือดร้อนต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรที่ปรากฏจากการระบายผ่านบทเพลง อย่างกรณีเพลงโบายที่สะท้อนความเดือดร้อนที่พวกเขาได้รับจากการกระทำของทหารพม่า แต่ถึงกระนั้น ในช่วงแรกการรักษา รับเอาและแสดงออกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่ว่ารัฐบาลพม่ายังไม่มีอิทธิพลมากในบ้านสิงขรเพราะการดำรงอยู่ของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง

ทว่าใน พ.ศ. 2538 รัฐบาลพม่าเริ่มมีการติดต่อเพื่อเจรจาหยุดยิงกับชนกลุ่มน้อยบางส่วน ในขณะที่เดียวกันกองทหารพม่าก็สามารถขับไล่และขจัดอิทธิพลของกลุ่มกะเหรี่ยงในสิงขรได้สำเร็จจากการตีฐานที่มั่นในหมู่บ้านมุดองแตก ทำให้รัฐบาลพม่าสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายให้ชาวพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านสิงขร การบังคับให้ต้องเรียนภาษาพม่า รวมไปถึงความพยายามส่งพระพม่าเข้ามาจำวัดในวัดสิงขรฯ ซึ่งเป็นวัดที่มีขนบธรรมเนียมและพิธีกรรมต่าง ๆ ตามแบบไทย กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรจึงจำเป็นต้องปรับตัวโดยการรับเอาทั้งวัฒนธรรมพม่ากับไทย เช่นการพูดสองภาษาทั้งไทยและพม่า การติดต่อสื่อสารกับชาวพม่ามากขึ้น

แต่ถึงกระนั้นพวกเขาก็ยังมีการติดต่อกับคนไทยที่อยู่ในฝั่งไทย บางส่วนก็มาทำงานในฝั่งไทยตรงบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรบางส่วนที่เดินทางไปมาระหว่างไทยกับพม่าได้ดำเนินการเรียกร้องให้มีการมอบสัญชาติไทยให้กับพวกเขา ซึ่งพวกเขาก็ได้รับโอกาสตามกฎหมายในพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 แม้ว่ากระบวนการให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทยของบรรดาคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรต้องลำบากจากการที่พวกเขาถูกมองว่าไม่ได้เป็นคนไทยแท้ แต่เป็นคนพม่า ถึงกระนั้นก็ยังมีความคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรบางคนได้รับสัญชาติไทย

เมื่อมีการเปิดด่านสิงขรเป็นด่านผ่านแดนถาวรใน พ.ศ. 2556 รวมถึงการเปิดประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ก่อให้เกิดโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ การเดินทาง รวมไปถึงการท่องเที่ยวตามเส้นทางประจวบฯ-สิงขร-มะริด หมู่บ้านสิงขรซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่คนไทยพลัดถิ่นได้อาศัยอยู่ก็กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำคัญ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นยังคงรักษาและแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทย นอกจากโอกาสทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวแล้ว การเปิดด่านสิงขรยังส่งผลให้การเดินทางระหว่างคนไทยพลัดถิ่นกับคนไทยในฝั่งไทยเพื่อติดต่อเยี่ยมเยียน การศึกษาวิจัย การท่องเที่ยว ฯลฯ สามารถกระทำได้อย่างสะดวก อีกทั้งการมีเทคโนโลยีสื่อสารที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากฝั่งไทยได้มากขึ้น คนไทยพลัดถิ่นในบ้านสิงขรจึงยังไม่ถูกตัดขาดจากการรับวัฒนธรรมไทย แม้ว่าพวกเขาจะต้องรับเอาวัฒนธรรมพม่าโดยเฉพาะการที่ต้องสื่อสารโดยใช้ภาษาพม่าเป็นหลักก็ตาม หากแต่พวกเขายังคงรับเอาและสืบทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม โอกาสทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรต้องหยุดชะงักลงชั่วคราวอันเนื่องมาจากการเกิดโรคระบาดโควิด-19

องค์ความรู้ใหม่

คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรเขตมณฑลตะนาวศรีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาช่วง พ.ศ. 2490-2562 มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อความอยู่รอดในพื้นที่มาโดนตลอดตามสถานการณ์และบริบทต่าง ๆ ทั้งในไทยและเมียนมา ซึ่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรมีเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดต่อของตนเองในเมียนมา ต่อมาเกิดสถานการณ์สงครามของรัฐบาลทหารเมียนมากับชนกลุ่มน้อยมีผู้มีความรุนแรงการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์บางอย่างของตนเพื่อความอยู่รอด ความบีบคั้นของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามการเปิดประชาคมอาเซียนการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ไม่ได้เปลี่ยนไปเพื่อเป็นการต่อรองแต่กลายเป็นเรื่องเล่าเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของคนไทยที่มาเยี่ยมคนไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานด้านความมั่นคงควรศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์คนไทยพลัดถิ่น บ้านสิงขรเขตมณฑลตะนาวศรีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพื่อเป็นประโยชน์ในด้านความมั่นคง
2. หน่วยงานด้านเศรษฐกิจควรศึกษาข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างเครือข่ายทางการค้าระหว่างชายแดนไทย-เมียนมา โดยใช้คนไทยบ้านสิงขรเป็นฐานในการเชื่อมโยงติดต่อการค้าทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมไปถึงการสร้างงาน เพื่อให้คนไทยบ้านสิงขรมีชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรศึกษาเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นไทยของคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขรกับกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นอื่นๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า มีพัฒนาการในการสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร ในแต่ละข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). *ความเป็นมาของการแก้ไขปัญหาเขตแดนไทย-พม่า*. ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ มกราคม 2546. เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_6643
- กระทรวงพาณิชย์. (2556, 10-13 มีนาคม). ด่านสิงขรเปิดถาวร เม.ย. ยันเมียนมาร์ไฟเขียวแล้ว/ท่องเที่ยวไหวตัวรับ. *หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ*. น. 40.
- จิรัฐติ เสนาคำ. (2549). *ถิ่นพลัดไป...ไทยพลัดถิ่น: บันทึกชีวิตเปลี่ยนไป...ไทยพลัดถิ่น*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนไท.
- จิรัฐติ เสนาคำ. (2550). *ไทยพลัดถิ่นกับข้อจำกัดขององค์ความรู้ว่าด้วยรัฐ-ชาติในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต). คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรัฐติ เสนาคำ. (2550). *เยือนไทยพลัดถิ่นในพม่า*. กรุงเทพฯ: โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ มูลนิธิชุมชนไท.
- ณัฐวิชัย ศุภสินธุ์. (2555). *การศึกษาระบบเสียงของภาษาที่พูดโดยคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และพังงา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- บ.ธรรมบุตร. (2544). *จดหมายจากตะนาวศรี*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ.
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1. (2564, ธันวาคม). *ประวัติศาสตร์ชุมชนคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร*. (นายวรพจน์ วิเศษศิริ ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10. (2565, มกราคม). *มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีกับการจัดชุมชนคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร*. (นายวรพจน์ วิเศษศิริ ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2. (2564, ธันวาคม). *ประวัติศาสตร์ชุมชนคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร*. (นายวรพจน์ วิเศษศิริ ผู้สัมภาษณ์).
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4. (2564, ธันวาคม). *ประวัติศาสตร์ชุมชนคนไทยพลัดถิ่นบ้านสิงขร*. (นายวรพจน์ วิเศษศิริ ผู้สัมภาษณ์).
- วงเดือน นาราสังข์. (2518). *การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อมหาอำนาจตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367-2394)*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพจน์ วิเศษศิริ. (2559). *ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างอยุธยากับเมืองมะริดและเมืองตะนาวศรี พ.ศ. 2133-2310*. (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาวดี เพ็ญบัวขาว และณัฐกานต์ ผาจันทร์. (2562). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางการเที่ยวเชื่อมโยง ชายแดนไทย-เมียนมา: กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดมะริด*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), 273-275.
- ศิริพร กรอบทอง. (2541). *วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ. 2481-2535*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยสิงขร-มะริดศึกษา. (2562). *สรุปผลการศึกษาข้อมูลชายแดนไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (บ้านสิงขร ตะนาวศรี มะริด)*. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- Brown, J. M. (1985). *From Ancient Thai to Modern Dialects: and other writings on historical Thai linguistics*. Bangkok: White Lotus Co.
- Scott, J. G. (1963). *The Burman: His Life and Notions*. New York: Norton & Company.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

The Guidelines for Digital Leadership Development of Administrators
of Rajabhat University in the Lower Northern Region

ธีรพจน์ แนนเนียน¹ และสายทิพย์ ยะฟู²

Teerapod Naebnean and Saythit Yafu

Received: August 29, 2022

Revised: November 16, 2022

Accepted: December 04, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 43 คน และอาจารย์ จำนวน 254 คน รวมทั้งสิ้น 297 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ คุณภาพของเครื่องมือมีความตรงเท่ากับ 0.80-1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่ม

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: t.tru@hotmail.com, Tel 081-7071306

ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้ และทักษะในการนำเทคโนโลยีมาวางแผนการพัฒนางานองค์กรและการบริหารงาน 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศขององค์กรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย 5) ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล คือ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, มหาวิทยาลัยราชภัฏ, กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

Abstract

The purposes of this research article were to study the status and propose the guidelines for digital leadership development of Rajabhat University administrators in lower northern region. This was a mixed methods research. Step 1: Quantitative research, the sample group used in the research were 43 administrators and 254 teachers, totaling 297 people by opening the finished table of Craigie and Morgan. The instrument used in this research was a checklist questionnaire. The quality of the tools had a validity of 0.80-1.00 and a reliability of 0.96. The statistics used were mean and standard deviation. Step 2: Qualitative research, 9 key informants were interviewed. The tool was a semi-structured interview form. Data was analyzed by content analysis. The results of the research were as follows: 1) digital leadership status of Rajabhat University administrators in lower northern region, overall, was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level was digital competency development, followed by digital vision and the aspect with the lowest level was digital culture creation; and 2) digital leadership development guidelines of Rajabhat University administrators in lower northern region consisted of 5 aspects as follows: 1) in terms of digital literacy, administrators must develop knowledge and skills in applying technology to plan organizational development and management; 2) in the aspect of digital vision,

administrators must be able to formulate an organizational vision to keep pace with digital changes; 3) in terms of digital communication, administrators must have the skills to use technology to communicate in a variety of ways for the benefit of academic development; 4) in the aspect of creating digital culture, administrators must create a working culture and atmosphere in the organization for widespread use of digital technology; 5) in terms of digital competency development, administrators should encourage personnel to be developed according to potential using digital technology as a base.

Keywords: Digital Leadership, Rajabhat University, Lower Northern Region

บทนำ

ปัจจุบันโลกของเราได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดความผันผวน ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเงิน ด้านความรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคม และวัฒนธรรม มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนในการแข่งขันธุรกิจอย่างรุนแรง ประเทศจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ในการพัฒนาประเทศส่วนสำคัญที่สุดคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการบริหารประเทศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การสมัยใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีขั้นสูง การศึกษายุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ความสามารถประสบการณ์ของผู้บริหารและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ผู้เรียนต้องสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเองและของสังคมได้ตามความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สมศักดิ์ วาณิชยาภรณ์, 2562)

ผู้จำเป็นบุคคลสำคัญในองค์กรมีบทบาทในการบริหารงานภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสถานะที่อยู่รอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัด

การศึกษาให้มีคุณภาพ ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น การรู้ดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (สุกัญญา แหม่มช้อย, 2562)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตราที่ 7 ได้กำหนดไว้ว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พันกิจหลักประกอบด้วย ผลิตบัณฑิต ให้มีคุณภาพ วิจัยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม พัฒนาท้องถิ่นตามศักยภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และบริหารจัดการทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จากรายงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2564 โครงการบนพื้นฐานศักยภาพตามบริบทของมหาวิทยาลัย พบว่า กระบวนการบริหารงานด้านการพัฒนาท้องถิ่น การบริการวิชาการและสมรรถนะการทำงานพันธกิจสัมพันธ์ ขาดการบูรณาการระหว่างชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงระบบฐานข้อมูลเครือข่ายเพื่อการบริหารยังไม่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานยังมีปัญหาการประชาสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างองค์กรในชุมชนกับมหาวิทยาลัยทำให้ชุมชนไม่ทราบข่าวของมหาวิทยาลัย การสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการยังไม่กว้างขวาง ฐานข้อมูลไม่เป็นระบบเดียวกันส่งผลให้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนยังไม่เกิดประสิทธิภาพ (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารองค์กร จำเป็นจะต้องมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการบริหารงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยที่ได้รับ จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และ 5) ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 182 คน และอาจารย์ จำนวน 1,095 คน รวมทั้งสิ้น 1,277 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการกำหนดขนาด โดยการเปิดตารางจี้และมอร์แกน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 43 คน และอาจารย์ จำนวน 254 คน รวมทั้งสิ้น 297 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คุณภาพของเครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้ดิจิทัล 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และ 5) ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง จำแนกการคัดเลือก ดังนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 คน และนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง แสดงดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม

ที่	ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านการรู้ดิจิทัล	4.40	0.28	มาก	3
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.60	0.25	มากที่สุด	2
3	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.31	0.27	มาก	4
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.25	0.25	มาก	5
5	ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล	4.68	0.28	มากที่สุด	1
	รวม	4.45	0.25	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการรู้ดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพ และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำดิจิทัล ออกแบบพัฒนานวัตกรรมและสร้างฐานข้อมูลขององค์กร

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล รองลงมา คือ ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารวิสัยทัศน์องค์กรกับบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา

1.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารกับบุคลากรภายในและระหว่างองค์กร ผ่านหลากหลายช่องทาง รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางาน

วิชาการ และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถเลือกใช้รูปแบบในการสื่อสารและการนำเสนอด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม

1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความเป็นพลเมืองดิจิทัล และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้

1.5 ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล ให้กับบุคลากร รองลงมา คือ ผู้บริหารมีทักษะการวางแผนและการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง มีดังนี้

2.1 ด้านการรู้ดิจิทัล แนวทางการพัฒนา 1) ผู้บริหารต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล มีความรู้ในการตัดสินใจด้วยข้อมูลดิจิทัล 2) ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีมาวางแผนการพัฒนางานองค์กรและการบริหารงาน 3) ผู้บริหารต้องมีทักษะดิจิทัล ออกแบบพัฒนานวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์กรและคุณภาพการศึกษา

2.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล แนวทางการพัฒนา 1) ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล 2) ผู้บริหารต้องส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ 3) ผู้บริหารต้องมีทักษะการสื่อสารวิสัยทัศน์ขององค์กรได้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ สามารถประยุกต์ใช้ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลในการบริหาร

2.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล แนวทางการพัฒนา 1) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารด้วยวิธีการที่หลากหลายรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางาน วิชาการ 2) ผู้บริหารต้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารทั้งในส่วนบุคคล ภายในและภายนอกองค์กรผ่านหลากหลายช่องทาง 3) ผู้บริหารต้องสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสาร

2.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แนวทางการพัฒนา 1) ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศขององค์กรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย 2) ผู้บริหารต้องสร้างค่านิยมวิถีชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมการพัฒนา 3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน

2.5 ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล แนวทางการพัฒนา 1) ผู้บริหารต้องส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน 2) ผู้บริหารต้องส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากร 3) ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

องค์ประกอบในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมี ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 10 วิธี ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน 2) การเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง 3) การจัดโปรแกรมฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้ผ่านสังคมเครือข่าย 5) การศึกษาดูงาน 6) ระบบพี่เลี้ยงและการสอนงาน 7) กรณีศึกษา 8) การจำลองสถานการณ์และบทบาทสมมติ 9) การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ และ 10) การศึกษาและฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ

2. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความจำเป็นและการประเมินภาวะผู้นำยุคดิจิทัลก่อนการพัฒนา 2) การวางแผนและออกแบบหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 3) การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 4) การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล และ 5) การปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมี ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและสามารถต่อยอดความรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายตัวชี้วัดและกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่ชัดเจน

3. ผู้บริหารต้องสามารถบูรณาการนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยสู่การปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันสูง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถอำนวยการ สนับสนุน ส่งเสริมและเข้าร่วมการแข่งขันขั้นสูงท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ โดยการนำกระบวนการทัศน์ภาวะผู้นำดิจิทัลเข้ามาปรับประยุกต์บูรณาการให้ทันเหตุการณ์ในโลกของการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบัน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ เพื่อนำพามหาวิทยาลัยไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของชีวิต อ่อนลออและสุชาติ บางวิเศษ (2563) พบว่า ผู้บริหารต้องสามารถนำพาองค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต้องมีความรู้ผู้นำในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนากระบวนการทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดของนเรศ ชันธีรี (2562) พบว่า ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ส่งเสริมการสื่อสารทางเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความหลากหลาย สร้างสังคมแห่งปัญญา พัฒนาความสามารถและคิดค้นนวัตกรรม เพื่อให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพ

1.1 ด้านการรู้ดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาความสามารถและคุณภาพการสอน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอภิรักษ์ บุปผาชื่น (2563) พบว่า ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัล เข้าใจขีดความสามารถของคนในองค์กร จัดการและสร้างสมดุลของทักษะความสามารถของคนในองค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการปรับตัวให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เข้าถึงและนำมาใช้ในการบริหารงาน

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล มีการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานอย่างชัดเจนเพื่อนำสู่การปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mansour, M. A., Mazen, J. A., & Samy, S. A. (2020) พบว่า ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการอย่างชัดเจน มีทักษะการสื่อสารกลยุทธ์ขององค์กรให้กับบุคลากรภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

1.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารกับบุคลากร ภายในและภายนอกองค์กร ผ่านหลากหลายช่องทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องมีทักษะการสื่อสาร การโน้มน้าว การจูงใจ ให้คำแนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารกับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ใช้การสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ภายในองค์กรและระหว่างองค์กร เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2565) พบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลจะมีบทบาทอย่างมากกับการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม ดังนั้นผู้นำในยุคนี้ต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถและรู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถติดต่อสื่อสารความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ และการขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างค่านิยมวิถีชีวิตใหม่เพื่อส่งเสริมการพัฒนา สร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง มีทักษะด้านจิตวิทยาในการกระตุ้นบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ในองค์กร เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู (2562) พบว่า ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

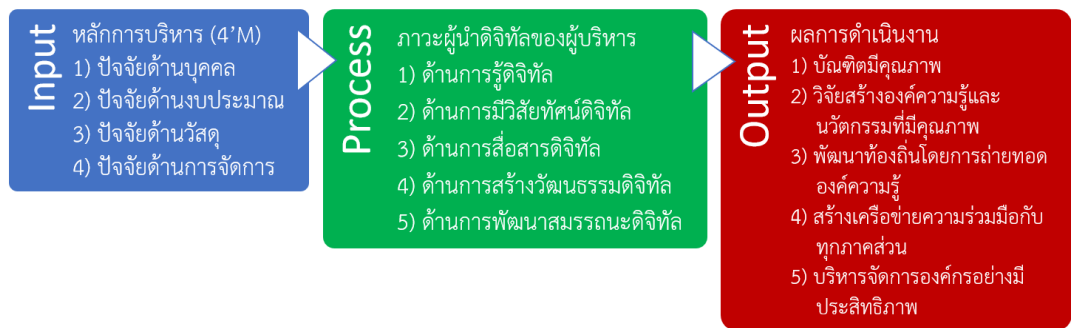
1.5 ด้านการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล ให้กับบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peng, B. (2021) พบว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการพัฒนางาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง มีดังนี้ ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร ต้องมีทักษะการสื่อสารวิสัยทัศน์ของ

องค์กร สามารถประยุกต์ใช้ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหาร ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาวางแผนการพัฒนาองค์กรและการบริหารงาน ออกแบบพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์กรและคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรหลายช่องทาง สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศขององค์กรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจินฉวิตร์ ปะโคทัง (2561) พบว่า ผู้บริหารจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษา โดยนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจ วางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ นำพาการบริหารจัดการให้มีความสะดวกรวดเร็วและสร้างสรรค์สู่การพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อสร้างพลเมืองดิจิทัลต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของดาวรรุณ ถวิลการ (2564) พบว่า ผู้บริหารจะต้องสามารถสื่อสารและประชาสัมพันธ์องค์กรให้เป็นที่รู้จักผ่านโซเชียลมีเดีย กระตุ้นให้บุคลากรและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ โดยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลักการบริหาร ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

หลักการบริหารองค์กร ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ หลักการบริหาร (4'M) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุ และปัจจัยด้านการจัดการ

ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process) คือ การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ใช้หลักวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำและปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ผลผลิต (Output) คือ ผลการดำเนินงาน ได้แก่ 1) บัณฑิตมีคุณภาพ 2) วิจัยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ 3) พัฒนาท้องถิ่นโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และ 5) บริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัย ควรมีการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะดิจิทัลสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
2. มหาวิทยาลัย ควรมีการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม และบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงาน
3. มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษามีสมรรถนะดิจิทัล เพื่อใช้ในการพัฒนางานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ สร้างแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมใหม่
2. ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศขององค์กรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย สร้างค่านิยมวิถีชีวิตใหม่เพื่อการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*.
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชีวิน อ่อนลออ และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา*.
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), 108-119.
- ดาวรรณ ฤทธิการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล*. ขอนแก่น: ศูนย์สื่อการเรียนรู้มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู. (2562). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา*. *วารสารครู*
ศาสตร์สาร, 13(2), 286-294.
- นเรศ ชันธีรี. (2562). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. อุบลราชธานี: หจก.วิทยาการ
พิมพ์.
- สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2564). *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)*. เข้าถึงได้จาก <http://plan.bru.ac.th>
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ บุปผาชื่น. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม: การขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. *วารสาร*
นวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4(3), 205-216.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2565). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. เข้าถึงได้จาก <http://www.trueplookpanya.com>.

- Mansour, M. A., Mazen, J. A., & Samy, S. A. (2020). Abu-Naser Strategic Leadership Practices and their Relationship to Improving the Quality of Educational Service in Palestinian Universities. *International Journal of Business Marketing and Management (IJBMM)*, 5(3), 11-26.
- Peng, B. (2021). Digital leadership: State governance in the era of digital technology. *Cultures of Science*. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2096608321989835>

ประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี

Effectiveness of Health Care Model for Bed Bound Elderly by Community
Participation, Pathum Thani Province

ทศพร ชุศักดิ์¹ นัชชา ยันติ² ศศิธร ตันติเอกรัตน์³ และนาตยา ดวงประทุม⁴

Thassaporn Chusak, Nadcha Yanti Sasithon Tantiekkarat and Narttaya Duangpratoom

Received: August 25, 2022

Revised: November 29, 2022

Accepted: December 04, 2022

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 2) เปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน 16 คน และผู้ดูแลหลัก จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยมีทีมทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ของแต่ละหมู่บ้าน โดยจัดทำแผนการเยี่ยมที่กำหนดวันเวลา และจำนวน

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

Corresponding author, e-mail: tsp2548@hotmail.com, Tel. 081-2818432

บุคลากรในการเยี่ยมที่แน่นอน 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน คุณภาพชีวิต และระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองของผู้สูงอายุติดเตียง และภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก ก่อนและหลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: รูปแบบการดูแลสุขภาพ, ผู้สูงอายุติดเตียง, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to develop a community participatory bedridden elderly health care model; and 2) to compare the results of using the community participatory bedridden elderly health care model, Pathum Thani Province. The samples were 2 groups: 16 bedridden elderly and 16 primary caregivers. The instrument used was a questionnaire with a concordance index between 0.67- 1.00 and a reliability of 0.93. Statistical data were analyzed by computer program. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and the t-test of sample types that were independent of each other. The results of the research were as follows: 1) in terms of a community participatory bedridden elderly health care model, Pathum Thani Province, there was continuous monitoring and evaluation by a team of interdisciplinary teams involved and the person responsible for the work of the elderly and the disabled of Khlong Ha Subdistrict Administrative Organization, including village health volunteers, community leaders and members of Subdistrict Administrative Organization (SAO) of each village by preparing a visit plan that specified the date and time and the exact number of personnel to visit; 2) there was a comparison of mean scores on ability to perform daily activities, quality of life, and level of palliative care of bedridden elderly and depression of primary caregivers. Before and after receiving community participatory health care, it was found that there were statistically significant differences.

Keywords: Health Care Model, Bedridden Elderly, Community Participation

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มตัว ด้วยการมีจำนวนประชากรวัยสูงอายุ ที่เพิ่มขึ้นจากการคาดประมาณการสถิติทางประชากรในปีพ.ศ. 2564 มีแนวโน้มที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์โดยมีผู้สูงอายุร้อยละ 20 และในปี พ.ศ. 2579 มีแนวโน้มผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 30 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2557) อีกทั้งในปัจจุบันมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เพิ่มสูงมากขึ้น อันได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการทำให้เกิดภาวะพึ่งพิงในผู้สูงอายุ เนื่องจากหนทางการนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงในวัยสูงอายุนั้นมี 4 เส้นทาง ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง (อัมพาต) โรคสมองเสื่อม โรคเรื้อรังร่วมหลายโรคและอายุมากกว่า 80 ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะที่ต้องพึ่งพิงมากที่สุด โดยอยู่ในสภาพติดเตียงต้องมีผู้ดูแลอย่างสมบูรณ์ (ศิริณี ศรีหาคะ, โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และณิศร เต็งรัง, 2556) ทำให้เกิดภาระการดูแลในระยะยาว

จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสถานะชุมชนเมืองกึ่งชนบท มีผู้สูงอายุมากขึ้นและยังพบกลุ่มผู้สูงอายุทั้งอาศัยในชุมชนเมืองและชนบท มีแนวโน้มเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยมากขึ้นเช่นเดียวกัน ปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 164,358 คน คิดเป็นร้อยละ 14.12 ของประชากรทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุติดเตียงเพิ่มสูงขึ้น มีภาวะพึ่งพิงจำนวนมากขึ้น และมีปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม

ในปัจจุบันความสำคัญของการดูแลสุขภาพได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลงของเครือข่ายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ที่เกิดจากการลดลงของสมาชิกในครอบครัว และคาดว่าจะเป็ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวอ่อนแอลง อาจถึงระดับที่ไม่สามารถรับกับบทบาทการดูแลที่เป็นที่คาดหวังของสังคมได้ (วิราพรณ วิโรจน์รัตน์ และคณะ, 2557) รวมถึงภาครัฐก็ไม่สามารถรองรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้ครอบคลุม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ให้กับครอบครัวในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การให้ความสำคัญกับผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้น และการดูแลจะบรรลุผลเพียงใดยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิธีการและกลวิธีการดูแลที่แต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ค่านิยม การบริหารจัดการ และความแตกต่างของพื้นที่ ซึ่งสังคมในเขตเมืองหลวงมีบริบททางด้าน โครงสร้าง วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันจากสังคมในต่างจังหวัด (ศิริพันธุ์ สาสัจย์, 2556)

รูปแบบการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมโดยครอบครัวและชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับบริการ อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยสร้างความรู้ ความเชื่อมั่นให้แก่ตัวผู้สูงอายุเอง และได้รับแรงสนับสนุนจากชุมชนรอบข้าง ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองได้ดีขึ้น (ศิริณี ศรีหาภาค, โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณิศร เต็งรัง, 2556)

จากข้อมูลทีกล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษารูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยการรวมทุกภาคีเครือข่ายทางสังคมในชุมชนให้ร่วมเป็นเครือข่ายปฏิบัติงานในการดูแลผู้สูงอายุเริ่มจากการหาเครือข่ายด้วยการประสานงานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) รวมทั้งคนในครอบครัว ชุมชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ร่วมกัน พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงด้วยวิธีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม สามารถดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้อง อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการดำเนินชีวิตในชุมชนต่อไปอย่างมีความสุข ตามศักยภาพอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีคุณภาพชีวิตที่ดียาวนานต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี ก่อนและหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบและศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน 2564 พื้นที่ดำเนินการ คือ ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง ตำบลคลองห้า จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน (กำนันผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 2 คน, บุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานการดูแลสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ 7 จำนวน 1 คน และของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ 13 จำนวน 1 คน, ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จำนวน 2 คน, ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลคลองห้าที่ดูแลผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน 2 คน, ผู้ดูแล (Caregiver) ที่ผ่านการอบรม ของตำบลคลองห้า จำนวน 2 คน และผู้ดูแลหลักประจำครอบครัว จำนวน 2 คน การวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง ตำบลคลองห้า จำนวน 12 คน เพื่อร่วมกันพิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อรูปแบบ/วิธีการหรือแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงที่เหมาะสมกับชุมชนตำบลคลองห้า โดยสนทนากลุ่มร่วมกันตามแนวประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) งานวิจัยนี้ประชากรจะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด โดยเป็นผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน 16 คน และผู้ดูแลหลัก จำนวน 16 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง โดยเป็นผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่ป่วยหรือไม่ป่วยและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีคะแนนการประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันขั้นพื้นฐาน (BADL Index) อยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน และมีผู้ดูแลหลักช่วยปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้ทั้งหมด มีสภาพจิตใจที่ปกติ มีความพร้อมในการให้ข้อมูล และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมจนเสร็จสิ้นการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 16 คน และ 2) กลุ่มผู้ดูแลหลัก ซึ่งมีสติสัมปชัญญะ สื่อสารได้ดี อ่านออกเขียนได้ สามารถเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ในระยะการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงได้ มีความพร้อมในการให้ข้อมูล และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมจนเสร็จสิ้นการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 16 คน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณจะเป็นการเก็บข้อมูลการทดลองใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

และผู้ดูแลหลัก ส่วนที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุติดเตียง เป็นแบบประเมินการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน (ADL) มีทั้งหมด 10 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบประเมินระดับการได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Performance Scale for adult Suandok) มีทั้งหมด 10 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุติดเตียง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 26 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 9 ข้อ โดยมีค่าคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหาในแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL), คุณภาพชีวิต (QOL) และระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (PPS) ของผู้สูงอายุติดเตียง รวมทั้งภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลักผู้สูงอายุติดเตียง ก่อนและหลัง ด้วยสถิติ Paired t-test และการทดสอบการแจกแจงของข้อมูลแบบปกติ โดยใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี ควรมีองค์ประกอบและลักษณะดังนี้

กลุ่มบุคคลในการเยี่ยม ในการเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละรายควรมีกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของทุกภาคส่วน จำนวน 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า (ส.อบต.) ของหมู่บ้านที่ดูแลผู้สูงอายุแต่ละราย จำนวน 2 คน ผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จำนวน 1 คน บุคลากรสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้าที่รับผิดชอบงานเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน จำนวน 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่รับผิดชอบครัวเรือนของผู้ป่วยแต่ละราย จำนวน 1 คน และผู้ดูแล (Caregiver) ที่ผ่านการอบรมและได้รับคำตอบแทนรายเดือนของตำบลคลองห้า จำนวน 1 คน โดยการเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละรายต้องมีจำนวนบุคลากรครบทั้ง 6 คน ถ้าภาคส่วนใดผู้รับผิดชอบหลักติดภารกิจต้องมีตัวแทนดำเนินการติดตามเยี่ยมแทนได้

เอกสารสำหรับการติดตามเยี่ยม เอกสารในการติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละราย นอกจากการบันทึกเยี่ยมอาการในแฟ้มเยี่ยมประจำครอบครัวของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แล้วต้องมีแบบประเมินที่สำคัญเพื่อวัดความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุติดเตียง ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL) แบบประเมินการได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (PPS) แบบประเมินคุณภาพชีวิต (QOL) และแบบประเมินความเครียดของผู้ดูแล ซึ่งต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องทุกครั้งเมื่อมีการติดตามเยี่ยมเพื่อติดตามผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุติดเตียงและผู้ดูแล ที่อาจเกิดขึ้นได้และสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันเวลาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์การเยี่ยม/กำหนดการเยี่ยม มีการวางแผนกำหนดการเยี่ยมในแต่ละครั้งร่วมกันของทีมบุคลากรในการเยี่ยม โดยจะมีการเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละราย โดยผู้สูงอายุติดเตียงทุกรายของตำบลคลองห้ำจะได้รับการติดตามเยี่ยมจากทีมบุคลากรเดือนละครั้ง และมีการส่งแผนกำหนดการเยี่ยมให้กับโรงพยาบาลคลองหลวง เพื่อทีมสหวิชาชีพที่รับผิดชอบงานเยี่ยมบ้านผู้ป่วยจะได้กำหนดวัน เวลา ในการติดตามเยี่ยมร่วมด้วยซึ่งจะมีบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีศักยภาพในการให้คำแนะนำ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี ที่ทีมบุคลากรและผู้ดูแลหลักจะได้เรียนรู้และเกิดทักษะที่ถูกต้องเหมาะสมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง เช่น แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวนักกายภาพบำบัด เภสัชกร

การได้รับสนับสนุนงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลคลองห้ำสำหรับจัดทำโครงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง เป็นประจำทุกปีงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2. การเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้ำเป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.5 มีอายุระหว่าง 70-79 ปี ร้อยละ 43.8 มีโรคประจำตัวโดยเป็นโรคความดันสูง ร้อยละ 75.0 โรคหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 50.0 โรคเบาหวาน ร้อยละ 37.5 โรคสมองเสื่อม ร้อยละ 12.5 โรคหอบหืด ร้อยละ 6.3 โรคพาร์กินสัน ร้อยละ 6.3 และโรคหลอดเลือดหัวใจ ร้อยละ 6.3 เป็นผู้ป่วยติดเตียงเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 56.2 ระยะเวลา 6-10 ปี ร้อยละ 31.3 และระยะเวลา 11-15 ปี ร้อยละ 12.5 สัทธิการรักษาบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ร้อยละ 62.5 สำหรับผู้ดูแลหลักผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้ำ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.3 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 31.3 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 50.0 จบการศึกษาระดับปวช./ปวส./

อนุปริญา ร้อยละ 37.5 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 31.3 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 43.8

ผลการใช้รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี โดยเปรียบเทียบตัวแปร 4 ตัว ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน คุณภาพชีวิต และระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองของผู้สูงอายุติดเตียง และภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก พบว่า ผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า ก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีภาวะการพึ่งพาโดยสมบูรณ์ ร้อยละ 100 มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (QOL) ร้อยละ 37.5 และผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุติดเตียงไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 31.25 หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้สูงอายุติดเตียงมีภาวะการพึ่งพาโดยสมบูรณ์ ร้อยละ 68.75 มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (QOL) ร้อยละ 50.0 และผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุ ติดเตียงไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 50.0

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL), คุณภาพชีวิต (QOL) และระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (PPS) ของผู้สูงอายุติดเตียง และภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก ก่อนและหลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผลดังตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL) ของผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

	n	Mean	S.D.	t- test	p-value
ก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	2.94	.68	4.86	.001
หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	3.81	1.0		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL) ของผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=3.81$) สูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=2.94$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน โดยการทดสอบค่าทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired t-test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประกอบกิจวัตร

ประจำวัน หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุติดเตียง ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

	n	Mean	S.D.	t- test	p-value
ก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	95.50	8.5	3.12	.007
หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	100.75	11.6		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต (QOL) ของผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=100.75$) สูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=95.50$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยการทดสอบค่าทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired t-test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (PPS)ของผู้สูงอายุติดเตียง ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

	n	Mean	S.D.	t- test	p-value
ก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	33.13	4.8	3.0	.009
หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	36.88	4.8		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (PPS) ของผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=36.88$) สูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=33.13$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง โดยการทดสอบค่าทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน

(Paired t-test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสูงกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

	n	Mean	S.D.	t- test	p-value
ก่อนได้รับการดูแลสุขภาพ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	9.81	4.7	2.71	.016
หลังได้รับการดูแลสุขภาพ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน	16	7.75	3.7		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุติดเตียง ตำบลคลองห้า หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=7.75$) น้อยกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=9.81$) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก โดยการทดสอบค่าทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired t-test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลหลัก หลังได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชนน้อยกว่าก่อนได้รับการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้สูงอายุติดเตียงตำบลคลองห้า ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวหลายโรคร่วมกัน โดยเฉพาะโรคเบาหวานและโรคหลอดเลือดสมอง และเมื่อผู้สูงอายุป่วยติดเตียงในเวลานานนับปีอาจมีภาวะสมองเสื่อม ผู้สูงอายุติดเตียงเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ต้องการความช่วยเหลือในการเคลื่อนย้ายและการทำกิจวัตรพื้นฐานประจำวันอื่นๆ และเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหลายโรคร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติวรรณ จันทรฤทธิ์ และคณะ (2562) นอกจากนี้ผู้สูงอายุติดเตียงยังมีภาวะแทรกซ้อนจากภาวะเสื่อมถอยของร่างกาย และเป็นกลุ่มที่ขาดการมีส่วนร่วมกับสังคม รวมทั้งยังมีภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังซึ่งมีการดำเนินโรคที่มีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ตามความเป็นไปของโรค การตอบสนองต่อการรักษาไม่ดี และไม่สามารถรักษาให้หายได้ และสภาพการเปลี่ยนแปลงของวัยในผู้สูงอายุ มีผล

ต่อสภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ (2557) สำหรับผู้ดูแลหลักนั้นส่วนใหญ่นั้นเป็นภรรยาและบุตรสาว โดยตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม ที่เชื่อว่าผู้ดูแลควรเป็นเพศหญิง การทำหน้าที่ของผู้หญิงที่สำคัญคือหน้าที่ของภรรยาและบุตร ซึ่งเป็นการตอบแทนบุญคุณ การแสดงความกตัญญู และความเชื่อทางศาสนา อีกทั้งการหวังผลในการได้สิ่งตอบแทน คือ การที่จะได้รับการดูแลที่ดีจากลูกหลานอย่างเต็มที่ที่ได้ให้การดูแลพ่อแม่เป็นอย่างดีโดยลักษณะของผู้ดูแลหลัก พบว่า เป็นบุตรสาวผู้รับมรดก โดยบุตรต้องแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยการให้การดูแลเป็นอย่างดี ไม่ทอดทิ้ง และอยู่ดูแลกันจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต (รจนา ภูไพบูลย์, 2541)

ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงมานานมากกว่า 5 ปี ผู้ดูแลหลักมีความลำบากมากในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียง ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งค่ารักษาพยาบาล บางส่วนที่เป็นส่วนต่างต้องจ่ายเพิ่มเติม ค่าจ้างเหมารถเพื่อไปโรงพยาบาลตามแพทย์นัด แต่ในปัจจุบันได้มีนโยบายของรัฐที่ให้การช่วยเหลือในหลายเรื่อง ทำให้ผู้ดูแลหลักเกิดความพึงพอใจและเข้าถึงการบริการได้มากขึ้น เช่น การรับส่งผู้สูงอายุติดเตียงเพื่อไปพบแพทย์ โดยมีหน่วยกู้ชีพขององค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองห้า ให้การช่วยเหลือทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้ดูแลหลักผู้สูงอายุติดเตียงพอมิรายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการของรัฐ อีกทั้งในปัจจุบันได้มีนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุในระบบสุขภาพที่เพิ่มขึ้น โดยเรียกว่าระบบการดูแลแบบระยะยาว (Long term care: LTC) และมีการจัดตั้งทีมหมอครอบครัวในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง แต่ยังคงขาดการเข้าถึงบริการและปัญหาความชัดเจนในเรื่องการสนับสนุนของอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุติดเตียงในชุมชนที่จะเข้าไปช่วยดูแลในครอบครัวที่มีปัญหา ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง (ศิริณี ศรีหาภาคและคณะ, 2556) แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการดูแลสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับผู้ดูแลหลักซึ่งเป็นหลักสูตร 1 วัน เพื่อสร้างความมั่นใจและทักษะในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรรพรรณ ศรีเกิน และคณะ (2562) ที่พบว่า อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ให้บริการช่วยเหลือ ดูแลตามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง 3 งานหลัก ได้แก่ 1) การให้การดูแลช่วยเหลือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตามแผนการดูแล การประสานการดูแลที่ยั่งยืนกับทีมสุขภาพ รวมทั้งครอบครัวเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุตามความจำเป็น 2) ให้การดูแลต่อเนื่องโดยการประเมินภาวะสุขภาพทุกมิติ ประสาน สนับสนุนการดูแลช่วยเหลือด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งจัดทำแผนการดูแลที่ต่อเนื่องและครอบคลุม และ 3) การดูแลช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น สัมผัสสิ่งแปลกปลอม ตกเตียง กระตุกเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ผู้ดูแลหลักยังได้รับการเอื้ออาทรจากชุมชน ซึ่งเป็นการได้รับความช่วยเหลือทั้งจากครอบครัวเพื่อนบ้านและชุมชน โดยได้รับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนในด้านเศรษฐกิจ การเป็นที่ปรึกษา การเดินทางไปสถานพยาบาล รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่แทนในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงในบางครั้ง การช่วยเหลือจากครอบครัวและจากชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวัตสัน (Watson, J., 2000) ที่ครอบครัวต้องปรับตัว มีความยืดหยุ่นและให้การดูแลด้วยความเอื้ออาทรตามความเชื่อ วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลหลักให้สามารถดูแลผู้สูงอายุติดเตียงได้ตรงตามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson, C. H., 1991) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องผู้ป่วยและญาติต้องไม่พึ่งพาผู้อื่นจนเกินไป อย่างมองว่าการดูแลสุขภาพเป็นเรื่องของบุคลากรทางด้านสุขภาพที่จะต้องรับผิดชอบให้การดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย ทั้งนี้บุคลากรสถานบริการสุขภาพใกล้บ้านต้องฝึกทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ การสอนการให้คำปรึกษา การประสานงาน การสร้างแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยและญาติมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะและหาแหล่งประโยชน์ของชุมชน จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี มีการพัฒนาแนวทางการดูแลอย่างเป็นระบบ มีระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยมีทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยบุคลากรสาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า ทั้ง 2 แห่ง จากโรงพยาบาลคลองหลวง และผู้ดูแล (Caregiver) ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ของแต่ละหมู่บ้าน มีการกำหนดแนวทางการเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละราย โดยจัดทำแผนการเยี่ยมที่กำหนดวันเวลา และจำนวนบุคลากรในการเยี่ยมที่แน่นอน รวมทั้งเอกสารและแบบประเมินในการกำกับติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุติดเตียงเพื่อพัฒนาการและศักยภาพในการช่วยเหลือตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน (2560) ที่พบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยผู้ดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วยกิจกรรมที่พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ โดยรูปแบบที่ได้เป็นกระบวนการกำกับผู้ดูแลผู้สูงอายุให้สามารถให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุบรรลุตามเป้าหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวได้และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้อง มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ควบคุมกำกับ สนับสนุนด้านการดูแลผู้สูงอายุร่วมกันอย่างต่อเนื่องและ สอดคล้องกับการศึกษาของธัญพร สมันตรัฐ (2561) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุกลุ่ม

ติดบ้านติดเตียงแบบ “3ต” โดยการเสริมพลังอำนาจด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะ การดูแลต่อเนื่องกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียงให้แก่ผู้ดูแลหลัก และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และมีการฝึกปฏิบัติจริงในชุมชนและวางแผนการดูแลต่อเนื่อง รวมทั้งการสรุปและ ประเมินหลังการปฏิบัติดูแลผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ทั้งนี้ผลที่ได้คือ ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ลดการพึ่งพาเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงมากขึ้น เกิดกระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน รับรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวทำให้เข้าใจบริบทของผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง ผู้ดูแลผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ผู้นำชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง รวมทั้งเกิด การทำงานที่เป็นระบบมีแนวทางส่งต่อที่ชัดเจนขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ งอย จันทรศรี (2555) และวิไล ตาประสี และคณะ (2560)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานีมี แนวทางการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยมีทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย บุคลากรสาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า ทั้ง 2 แห่ง จากโรงพยาบาล คลองหลวง และผู้ดูแล (Caregiver) ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านการ อบรมตามหลักสูตรผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง ตำบลละ 2 คน และผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุและผู้พิการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ของแต่ละหมู่บ้าน มีการกำหนดแนวทางการเยี่ยม ผู้สูงอายุติดเตียงแต่ละราย โดยจัดทำแผนการเยี่ยมที่กำหนดวันเวลา และจำนวนบุคลากรในการ เยี่ยมที่แน่นอน รวมทั้งเอกสารและแบบประเมินในการกำกับติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุติด เตียงเพื่อดูพัฒนาการและศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการจัดเวทีคืนข้อมูลให้กับชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนต่อข้อมูลจากการศึกษาและได้ร่วมวางแผนการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุติดเตียงที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนต่อไป

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ควรจัดทำทะเบียนหรือฐานข้อมูลผู้ป่วยติดเตียง และผู้ดูแลหลักที่เป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อมีข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลหลักให้มีความรู้และสามารถในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในมิติของการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันการเจ็บป่วย การดูแลรักษาและการฟื้นฟูสภาพ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง 420 ชั่วโมงเพื่อให้ผู้ดูแลหลักมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ควรจัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลหลัก โดยใช้หลักสูตรเดียวกับการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นผู้ดูแล (Caregiver) ในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยติดเตียงของตำบล (ตำบลละ 2 คนที่ได้รับค่าตอบแทน)

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายสนับสนุนระบบการทำงานที่บ้านให้กับผู้ดูแลหลัก เพื่อให้ผู้ดูแลหลักที่มีศักยภาพในการทำงาน สามารถดูแลผู้สูงอายุติดเตียงและทำงานไปด้วย ในเวลาเดียวกัน อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ดูแลหลัก ซึ่งจะช่วยลดความเครียด และภาวะซึมเศร้าจากการที่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียง

5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล ควรจัดสรรหรือสนับสนุนงบประมาณจากงบกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เพื่อการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียง และควรจัดสรรอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้สูงอายุติดเตียงเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยติดเตียงกลุ่มอายุอื่นด้วย ไม่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น

2. ควรมีการศึกษาติดตามผลลัพธ์ที่ผู้วิจัยวัดและประเมินอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการติดตามและประเมินทุก ๆ 6 เดือน เพื่อประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลสุขภาพที่ได้พัฒนาขึ้น

3. ควรมีการวัดหรือประเมินผลลัพธ์อื่นๆ จากประสิทธิภาพของรูปแบบการดูแลสุขภาพเพิ่มเติม ได้แก่ ภาวะโภชนาการ ภาวะสมองเสื่อม ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุติดเตียง ความมั่นใจในการดูแลสุขภาพและความเครียดในผู้ดูแลหลัก

4. จากผลการวิจัย สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ดูแลหลักให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงได้เป็นอย่างดีเพราะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลผู้สูงอายุติดเตียงด้วยกันเอง ดังนั้น การสนับสนุนให้มีพื้นที่สื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุติดเตียงผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น กลุ่ม Line หรือ Facebook เป็นต้น เพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงเกิดผลที่ดีและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

5. ควรมีการนำรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดเตียงที่ได้พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้กับตำบลหรือพื้นที่อื่น เพื่อนำไปสู่การประเมินผลและพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ 7 และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ 13 และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า รวมทั้งผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง โดยงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยปีงบประมาณ 2564 โดยผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และได้รับการพิจารณาการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ใบรับรอง 0024/2564

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวรรณ จันทรฤทธิ์และคณะ. (2562). รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายชุมชนตำบลป่าเช่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 14(1), 65-78.
- จุฑาทิพย์ งอยจันทร์ศรี. (2555). *การพัฒนาการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านติดเตียงในชุมชนเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน). คณะพยาบาลศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญพร สมันตรัฐ. (2561). การพัฒนารูปแบบการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านติดเตียงแบบ “3ต”. *วารสารพยาบาลมหาวิทยาลัยสยาม*, 9(36), 35-48.

- รุจา ภูไพบูรย์. (2541). *การพยาบาลครอบครัว: แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี เจ พรินติ้ง.
- วิราพวรรณ วิโรจน์รัตน์และคณะ. (2557). การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น. *วารสารสภาการพยาบาล*, 29(3), 104-115.
- วิไล ตาประสีและคณะ. (2560). รูปแบบการจัดบริการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลวังตะกุง จังหวัดนครปฐม. *วารสารเกื้อการุณย์*, 24(1), 42-54.
- ศิริภาณี ศรีหาคาศ, โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณิศร เต็งรัง. (2556). *ผลกระทบและภาระการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวภายใต้วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์. (2556). *การสังเคราะห์วรรณกรรม มาตรฐานการดูแลระยะยาวในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยระบบการดูแลผู้สูงอายุไทย. (2558). *การพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่*. (รายงานการวิจัย). มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์. (2557). *ทิศทางนโยบายด้านการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน. (2560). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 9(3), 57-69.
- อรรวรรณ ศรีเกิน, มิ่งขวัญ ภูหงษ์ทอง และพรณิภา ไชยรัตน์. (2562) การพัฒนาแนวทางอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง. *วารสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น*, 1(2), 39-54.
- Gibson, C. H. (1991). A Concept Analysis of Empowerment. *Journal of Advanced Nursing*, 16, 354-361.
- Watson, J. (2000). Reconsidering caring in the home. *Journal of Geriatric Nursing*, 21(6), 330-331.

การศึกษาการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน วัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร

A Study of Preservation Movement for the Social and Cultural Rights of
Cultural Communities and Historic Districts in Bangkok

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล¹ อมต จันทรังษี² และอมรรapun จริงจิตร์³

Kanjana Laochockchaikul, Amata Jantarangsee, Ammaraporn Chingchit

Received: September 11, 2022

Revised: November 14, 2022

Accepted: December 05, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อปกป้องสิทธิในพื้นที่เชิงกายภาพ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน และ 2) วิเคราะห์และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการและบริหารพื้นที่เมืองที่เสมอภาคแก่พื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ขอบเขตเชิงพื้นที่ คือ ชุมชนและย่านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บทความนี้ทบทวนเอกสารการศึกษาและวิจัยชุมชนในกรุงเทพมหานครในช่วงเวลา 5 ทศวรรษ (2520-2560) รวมถึงเอกสารและข้อบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและประวัติศาสตร์เพื่อสำรวจขอบเขตและพื้นที่ความรู้ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับชุมชนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีมาก่อน และวิเคราะห์การจัดการพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร พบว่า งานศึกษาและ

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; Thammasat University

² มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; Kasetsart University

³ นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

วิจัยชุมชนในกรุงเทพมหานครมีข้อจำกัดทางการศึกษาทั้งจากพื้นที่ศึกษา สาขาวิชาที่ให้ความสนใจ และระดับงานศึกษา ทำให้ยากต่อการผลักดันผลการศึกษาเข้าสู่ประเด็นเชิงนโยบาย การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร พบช่องว่างของกฎหมาย คือ การให้คำนิยามที่ไม่ชัดเจนและไม่หลากหลาย และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในทางกฎหมายในระดับน้อย งานวิจัยนี้เสนอว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการและบริหารพื้นที่เมืองที่เสมอภาคและยั่งยืนแก่พื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครควรหลีกเลี่ยงการกำหนดนโยบายและแนวทางที่จากบนลงล่าง และคำนึงถึงการบริหารจัดการและการยอมรับจากทุกฝ่าย กระบวนการทำงานควรมีต้นแบบหรือโมเดลของกระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องในรูปแบบไตรภาคี

คำสำคัญ: ชุมชนวัฒนธรรม, ย่านประวัติศาสตร์, นโยบายการพัฒนาเมือง, กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research article were 1) to review the study of cultural communities and historical districts, especially in the field of social movements to protect the right to physical space, history and communities; and 2) to analyze and present policy recommendations for management and administration of urban areas for cultural community areas and historic districts of Bangkok. It was a qualitative research by studying relevant documents and research. Under the spatial boundary, they were communities and neighborhoods in the area of Bangkok. This paper reviewed community studies and research papers in Bangkok over five decades (1977-2017), including documents and legal provisions on community and historical site management to explore the scope and area of knowledge that studied social communities and culture that existed before and analyzing the management of cultural community areas and historical districts of Bangkok. It was found that community education and research in Bangkok had study limitations from both the study area, field of interest and level of work studied. This made it difficult to push study results into policy issues. From analysis of Thai legal measures related to the

management of community areas and Historic districts in Bangkok, there was a gap in the law, which was unclear definition and not diverse as well as less emphasis on community and local participation in legislation. This research proposed that policy recommendations for equitable and sustainable urban management and administration of the cultural community and historic districts of Bangkok should avoid top-down policy and approaches, and consider management and acceptance from all parties. Workflows should have prototypes or models of workflows by participants involved in a tripartite format.

Keywords: Cultural Community, Historic District, Urban Development Policy, Bangkok

บทนำ

การพัฒนาเป็นเหรียญสองด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ที่รองรับกิจกรรมการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ของเมืองเป็นเสมือนเวทีที่มีตัวแสดงหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งการประสานความร่วมมือและการช่วงชิงต่อรอง ภายใต้ปรากฏการณ์นี้ย่อมก่อให้เกิดคำถามที่ว่าฝ่ายใด หรือใครกันควรมีสืบทิดกำหนดทิศทางการพัฒนาเมือง คำตอบที่ปรากฏย่อมมีความหลากหลายตามแต่จุดยืนของผู้ตอบ คำตอบต่อทิศทางการพัฒนาเมืองจึงไม่เคยมีสูตรสำเร็จแน่นอน อีกทั้งยังสร้างวงจรการถกเถียงเพื่อแย่งชิงพื้นที่ในคำตอบนั้นต่อไปอย่างไม่มีจุดสิ้นสุด ท่ามกลางการถกเถียงที่ไม่สิ้นสุดนั้น หลายครั้งอำนาจการกำหนดและจัดการทิศทางการเมืองก็อยู่ในกำมือของหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการอย่างเบ็ดเสร็จจามแนวคิดการพัฒนาที่มองลงมาจากผู้กำหนดในส่วนบน และละเลยต่อผู้คนที่หลากหลาย การพัฒนาที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่จึงดูเหมือนเวียนวนอยู่ในวงจรที่เริ่มจากการไม่มีส่วนร่วม อันก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ไปจนถึงขั้นการลงมือปฏิบัติ การพัฒนาที่มองลงมาจากผู้กำหนดหรือการพัฒนาจากบนลงล่างนี้เองได้สร้างบาดแผลให้พื้นที่ ชุมชน และคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อการพัฒนาหลักให้เขาเหล่านั้นต้องกลายเป็นผู้ต่อต้าน ผู้แพ้ และผู้เสียสละเพื่อให้เมืองได้มีความก้าวหน้า

การศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ของเมืองมีหลากหลายมุมมอง ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่ดินในเมืองแบบทุนนิยมซึ่งถูกจัดการและใช้งานบนตรรกะของการสร้างผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักทำให้ที่ดินในเมืองมีสถานะเป็นสินค้า

(Commodity) มากกว่าเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อยู่ออาศัย หรือที่นักคิดสายมาร์กซิสต์เรียกว่าเป็นกระบวนการทำให้พื้นที่เมืองกลายเป็นสินค้า (Commodification of Urban Space) (Parker, S., 2003) เมื่อมูลค่าการแลกเปลี่ยน (Exchange Value) มากกว่ามูลค่าใช้สอย (Use Value) เพราะพื้นที่เมืองก็ดึงดูดกิจกรรมที่ไม่สร้างผลประโยชน์หรือสร้างผลประโยชน์น้อยจึงไม่เป็นที่ต้องการและถูกผลักดันออกจากพื้นที่เมืองโดยปริยาย กรุงเทพมหานครเป็นหนึ่งในมหานครระบบทุนนิยมที่มีกระบวนการทำให้พื้นที่เมืองกลายเป็นสินค้าอย่างเข้มข้น เมื่อชุมชนเก่า ย่านเก่า แม้ว่าจะเป็นชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพฯ ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและสะท้อนประวัติศาสตร์ ทว่า ไม่สามารถสร้างผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่เมือง จึงตกอยู่ในความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนเป็นพื้นที่ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากกว่า ที่เรียกว่ากระบวนการฟื้นฟูเมืองแบบเน้นการพัฒนาพื้นที่ หรือกระบวนการเจเนตรีฟิเคชัน (Gentrification) กระบวนการนี้เป็นการฟื้นคืนย่านเมืองที่ซบเซาให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งจากการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เมืองชั้นในของชนชั้นที่มีความมั่งคั่งและร่ำรวยกว่าผู้อยู่อาศัยเดิมหรือผู้ที่ครอบครองพื้นที่เมืองเดิม อาจมองได้ว่าเจเนตรีฟิเคชันเป็นกระบวนการฟื้นฟูเมืองแบบเน้นการพัฒนาพื้นที่ (Lees, L., Shin, H. B., and Lopez-Morales, E., 2016) ที่เป็นกระบวนการตามธรรมชาติของเมืองทุนนิยม จากการกลับเข้ามาอยู่อาศัยหรือใช้พื้นที่ศูนย์กลางเมืองด้วยศักยภาพในการซื้อที่ดินจากผู้อยู่อาศัยเดิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าของชนชั้นที่มั่งคั่ง เนื่องจากเจเนตรีฟิเคชันเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เมืองตอบสนองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่ามิติทางสังคมและวัฒนธรรม (Zielenbach, 2000 อ้างถึงในยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556) กระบวนการนี้จึงส่งผลกระทบทางลบต่อการคงอยู่ของชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงผลักดันผู้ด้อยกว่าในทางเศรษฐกิจและอำนาจให้ออกนอกพื้นที่ เจเนตรีฟิเคชันจึงเป็นกระบวนการสร้างความเหลื่อมล้ำแก่ผู้อยู่อาศัยและลดทอนสิทธิที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์พึงมี ดังนั้นแล้ว การอนุรักษ์เมือง ซึ่งหมายถึงการรักษาเมืองเก่า ชุมชนเก่า หรือย่านประวัติศาสตร์ในเมือง (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556) จึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากการอนุรักษ์เมืองนั้นจะเป็นไปเพื่อเหตุผล เรื่องความทรงจำทางวัฒนธรรม (Cultural Memory) ด้วยการรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่าให้คนในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ศึกษาและชื่นชมแล้ว ยังเป็นการรักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม (Environmental Diversity) การสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่ในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งช่วยให้แต่ละเมืองมีความโดดเด่นแตกต่างจากเมืองอื่น และยังสามารถสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มาจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้อีกด้วย การอนุรักษ์เมืองนั้นควรจะต้องดำเนินไปพร้อมกับการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง (Urban Revitalization) อันหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองหรือ

ส่วนของเมืองที่เกิดความเสียหาย เสื่อมโทรม หรือเสื่อมถอย ให้มีสภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556) กระบวนการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองนั้นไม่ควรจะดำเนินการแยกจากกัน และควรอยู่บนหลักการการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และการฟื้นฟูเมืองมีผลเป็นอย่างมากทั้งการสามารถทำให้ชุมชนดำรงอยู่หรือสลายตัวไปของชุมชน วัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร การดำรงอยู่ของชุมชนอาจเกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ที่เชื่อในการรักษามรดกวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมถึงการฟื้นฟูเมืองที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้สามารถอยู่ร่วมกับการพัฒนา ในทางตรงกันข้าม การสลายตัวและสูญหายของชุมชนวัฒนธรรมนั้นก็อาจเกิดจากแนวคิดการอนุรักษ์ซึ่งไม่นับรวมคน และการฟื้นฟูเมืองที่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเมืองเป็นหลัก นอกจากนั้น การทำความเข้าใจเมืองยังต้องมีการคำนึงถึงแนวคิดเรื่องสิทธิในพื้นที่เมืองในการบริหารจัดการเมือง โดยเฉพาะประเด็นสิทธิในการสร้างสรรค์ สิทธิที่จะมีความแตกต่าง (Rights to Difference) และการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่และการใช้งานเมือง (Lefebvre, 1968; 1996 cited in Huchzermeyer, M., 2014) เพื่อสร้างมุมมองใหม่ว่า ผู้คนชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์มีสิทธิในการอยู่อาศัยในพื้นที่ชั้นในเมือง ในฐานะของผู้อยู่อาศัยที่คงรูปแบบของชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ที่สร้างความแตกต่างหลากหลายให้แก่เมืองและในฐานะของผู้อยู่อาศัยในเมือง ดังนั้นผู้อยู่อาศัยในชุมชนเก่า ย่านเก่า หรือชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ก็ควรได้รับสิทธิในการจัดการพื้นที่ชุมชนและชุมชนมีสิทธิที่จะตั้งอยู่เพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่เมือง

ปรากฏการณ์และปัญหาที่วนเวียนในวงจรก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ในเขตเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่ก่อร่างสร้างขึ้นมามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และเต็มไปด้วยชุมชนที่หลากหลาย ย่านต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ ล้วนแต่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเมืองให้เติบโตขึ้นในแต่ละกระแสเวลา ทว่าเมื่อเมืองขยายขึ้น ด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเมืองก็เพิ่มขึ้น ผู้คน และชุมชนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของเมือง ถูกมองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา ดังเช่นปรากฏในเรื่องราวการต่อสู้ต่อรองที่เกิดขึ้นของชุมชนป้อมมหากาฬที่ในตอนท้ายก็จบลงที่ความพ่ายแพ้ และความสูญเสียพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไป (มติชนออนไลน์, 2559) การทำความเข้าใจเพื่อช่วยให้หลุดพ้นต่อวงจรปัญหา อาจต้องเริ่มตอบคำถามที่ว่า “สิทธิในเมืองเป็นของใคร” และจากปรากฏการณ์ที่คน ชุมชน และย่านต่าง ๆ ในเมืองใหญ่เข้ามาเป็นตัวแสดงที่มีบทบาท โดยไม่ได้ต้องการมีฐานะเป็นเพียงผู้ประสบปัญหา แต่ต้องการเป็นผู้มีส่วนร่วม มีพื้นที่ มีตัวตน มีเสียง มีบทบาทในการตัดสินใจ และมีส่วนในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาเมือง

ในทิศทางที่ไม่เพียงให้ความสำคัญแต่มูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่เรียกร้องให้มีพื้นที่และมุมมองต่อพวกเขาในแง่คุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ บทเรียนจากการดำเนินการที่ผ่านมาไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว ล้วนแต่มีคุณค่าต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ

การวิจัยนี้นอกจากจะต้องการศึกษา ทบทวนและวิเคราะห์การเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานครผ่าน การทบทวนจากงานศึกษาพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครแต่ละช่วงเวลา เพื่อสะท้อนและชี้ให้เห็น ปัญหาที่ดำรงอยู่แล้ว ยังต้องการนำเสนอมุมมองที่ใส่ใจต่อคน ชุมชน และย่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายที่ตั้งอยู่บนความเป็นธรรม เพื่อดูแลและบริหารจัดการเมืองศูนย์กลางหรือกรุงเทพมหานครที่แตกต่างไปจากเดิม บนความตระหนักที่ว่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของ กรุงเทพมหานคร ชุมชนควรมีสถานะและได้รับการปกป้องในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมที่ไม่ควรถูกประเมินด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้วยหวังให้การศึกษาในครั้งนี้นำไปสู่การเปิดพื้นที่องค์ความรู้ การทำความเข้าใจและเสนอแนวทางในการจัดการต่อปรากฏการณ์ที่ “คุณค่าคนไม่เท่ามูลค่าเมือง” อันจะทำให้ “ความเหลื่อมล้ำ” ในมิติสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทยลดน้อยหรือ แคลงทั้งทางตรงและทางอ้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของ กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อปกป้องสิทธิในพื้นที่เชิงกายภาพ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์ และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการและบริหารพื้นที่เมืองที่เสมอภาคแก่พื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ขอบเขตเชิงพื้นที่ คือ ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิจัยกำหนดแนวทางการรวบรวมข้อมูลไว้ 2 ส่วนสำคัญ คือ

1. ทบทวนเอกสารการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานครในช่วงเวลา 5 ทศวรรษ (ทศวรรษ 2520-2560) ที่ผ่านมา เพื่อสำรวจขอบเขต และพื้นที่ความรู้ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ที่มีมาก่อน เพื่อทำความเข้าใจ

เข้าใจต่อทิศทางการสนใจและความรู้ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งจะช่วยให้เข้าใจแนวทาง มิติ และมุมมองที่มีต่อชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ ทั้งในประเด็นปัญหา และความคลี่คลายทั้งที่เป็นอดีต หรือดำเนินมาถึงปัจจุบัน

2. ทบทวนเอกสารด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเมือง เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของกฎหมายที่บังคับใช้ในการจัดการและดำเนินการต่อชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

1. การทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อปกป้องสิทธิในพื้นที่เชิงกายภาพ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน พบว่า การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร ในช่วงระยะเวลา 5 ทศวรรษ (ทศวรรษ 2520-2560) ที่ผ่านมามีทิศทางที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงระยะเวลา ดังนี้

1.1 ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ 2520 ทิศทางการศึกษาที่ของงานวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการศึกษาโครงสร้าง สภาพและลักษณะทางกายภาพของชุมชน การวางผังชุมชนดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่อดีต รวมถึงเริ่มมีความต้องการรักษาหรือคงสภาพโครงสร้างของชุมชนให้คงไว้ (นวลจันทร์ ทองไม้ผา, 2522; จิรพร แสงศิลป์, 2527) ตลอดจนผลกระทบของการไล่รื้อชุมชนแออัดที่อยู่ในเมืองไล่รื้อจากเจ้าของที่ดินทั้งรัฐและเอกชนด้วยเหตุผลทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตนและเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (สมพงษ์ พัดบุญ, 2527) ที่อ้างถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง อันจะนำมาสู่การศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดระเบียบผังเมืองและการออกข้อกำหนดต่าง ๆ ทั้งเพื่อควบคุมอาคารการก่อสร้างในบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ รวมไปถึงแนวทางเพื่อสร้างความเป็นระเบียบของเมืองและผังเมืองเพิ่มขึ้น (ชาติชาย ไชยสิทธิ์, 2528; กิ่งเพชร สีนหาชีวะ, 2529)

1.2 ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ 2530 สภาพสังคมไทยในเวลานั้นอยู่ในบริบทการส่งเสริมการพัฒนาอย่างเข้มข้น งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร มีทิศทางเป็นไปในการศึกษารายละเอียด แม้จะมีการกล่าวถึงเรื่องการค้นหาคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ แต่ก็มีทิศทางเพื่อสนับสนุนและเตรียมการเพื่อการพัฒนา (โสภณ จงสมจิตร, 2530; ทวีเดช คงอ่อน, 2538) ท่ามกลางการพัฒนาของเมืองที่เข้มข้นขึ้น ก็พบว่าการศึกษาความเคลื่อนไหวของชุมชนในเมืองเพื่อการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วมก็เริ่มขยายตัวขึ้น

1.3 ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ 2540 เป็นช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อเมืองเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากทิศทางของงานศึกษาในช่วงเวลานี้ที่สนใจถึงการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการฟื้นฟูจากผลกระทบจากการพัฒนาที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นในชุมชน (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์, 2543; สุภา รุจิรกุล, 2545; วสิษฐ พจนะวาที, 2549; สนิตนาฏ วงศ์สวัสดิ์, 2545; ชมพูนุท พบสุข, 2549) ทั้งการรื้อย้าย การอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม รวมถึงการปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การศึกษามักแสดงให้เห็นการต่อสู้ในเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของที่อยู่อาศัย แต่ได้ชี้ให้เห็นถึงการยอมรับต่อแนวทางการพัฒนาเมืองและการแก้ไขปัญหาเมืองอย่างยั่งยืนที่จะต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชน หรือพื้นที่นั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข วางแผน และกำหนดอนาคตของพื้นที่ร่วมกัน

1.4 ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ 2550 งานศึกษาทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ต่อการพัฒนาเมืองที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดดและไม่รอบคอบอันส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งทางกายภาพ (ทัศนศาสตร์, 2555) และวัฒนธรรม ไม่ว่าในย่านเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่กำลังจะเลือนหายไป (วรี จิระรัตน์พันธ์, 2550) หรือการดำรงอยู่ของชุมชนแออัดที่ตั้งอยู่ในเมืองที่สัมพันธ์กับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจของเมือง ไปจนถึงเรื่องของสิทธิในการอาศัยอยู่ในเมือง (ณัฐพล แสงอรุณ, 2555)

1.5 ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ 2560 งานศึกษาส่วนใหญ่ยังปรากฏเรื่องผลกระทบของชุมชนที่ได้รับจากการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่ล้มเหลว และให้ความสนใจต่อแนวคิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ทั้งในเรื่องของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ และในเรื่องความใส่ใจต่อเรื่องของสิ่งแวดล้อม (สร้อยสุข พงษ์พูล, 2553) ซึ่งดำเนินการผ่านการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแก่เมือง ซึ่งก็ได้พบว่าในหลายเหตุการณ์ เรื่องของพื้นที่สีเขียวและความคำนึงต่อคุณภาพของเมือง ก็กลับกลายมาเป็นเหตุผลในการไล่ออกจากชุมชนไปในนามของความเสียสละและประโยชน์ของส่วนรวมแทน

นอกจากการศึกษาในช่วง 5 ทศวรรษที่กล่าวมาแล้ว การวิจัยนี้ยังได้ทำการศึกษาเอกสารและข้อบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและประวัติศาสตร์ พบว่ามาตรการทางกฎหมายไทยมีเอกสารและข้อบัญญัติทางกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร คือ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติ พ.ศ.2535 บทกฎหมายหรือข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับกรุงรัตนโกสินทร์ และแนวนโยบายและมาตรการในการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์

2. การวิเคราะห์การจัดการและบริหารในพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ หรือชุมชนและย่านเก่าของกรุงเทพมหานคร พบว่า

2.1 การศึกษาสนใจเรื่องเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและประเด็นที่เกี่ยวข้องก็มีความเลื่อนไหลไปตามระยะเวลาที่แนวคิดทางวิชาการชั้นนำและเป็นไปตามผลกระทบหรือสภาพจากการเปลี่ยนแปลงในยุคก่อนหน้านี้ ก่อให้เกิดงานที่ศึกษาที่เป็นไปตามกระแสความสนใจทางวิชาการ มีการนำเสนอเชิงแนวคิด รูปแบบ และการจัดการชุมชน แต่ไม่ค่อยมีผลสัมฤทธิ์ในเชิงปฏิบัติ

2.2 เมืองศูนย์กลางเป็นพื้นที่ที่มีความผันแปรในการจัดการที่มีความสัมพันธ์กับความผันผวนด้านการเมืองการปกครองของประเทศสูง ความซบเซาในการดำเนินการและการจัดการ รวมทั้งการประสานงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถผันแปรได้อย่างง่ายดายเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในส่วนกลาง

2.3 ชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในเขตเมืองศูนย์กลางจำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีความมั่นคงเชิงนโยบายในการบริหารจัดการ อันจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและชุมชนที่ไม่มีความมั่นคงในพื้นที่ที่อยู่อาศัย

2.4 การให้คำนิยามเกี่ยวกับเมือง โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร ไม่มีเนื้อหาที่ชัดเจนที่มีความเกี่ยวข้องหรือให้ความสำคัญในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมเน้นย้ำถึงการดำรงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน เนื้อหาการนิยามเกี่ยวกับเมืองสัมพันธ์กับการนิยามเชิงพื้นที่ โครงสร้าง แผนผัง และสิ่งปลูกสร้าง ดังที่ปรากฏในการนำเสนอส่วนข้อกฎหมายของประเทศไทย พบว่า ข้อกฎหมายที่สัมพันธ์กับเมืองจะเป็นประเด็นที่สัมพันธ์กับสิ่งปลูกสร้างที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งเรื่องระยะเวลา ไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่หรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ รวมถึงเรื่องของสิทธิอันชอบธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยในพื้นที่

2.5 แนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงความสัมพันธ์ในการดำรงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนนั้น ๆ ที่มีอยู่ในเมืองมาสำคัญ ไม่ใช่เพียงการดำเนินการอนุรักษ์ต่อพื้นที่ อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้าง

2.6 ชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ไม่มีการนิยามและให้คุณค่าเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งไม่มีแนวทาง หรือเครื่องมืออย่างเป็นทางการในการดูแลรักษาที่ลงรอย และให้คุณค่ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเมืองศูนย์กลางมีความเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวของผู้อาศัยที่หลากหลาย ทั้งคนดั้งเดิมที่อยู่อาศัยมาก่อน คนที่เดินทางเข้ามาอยู่ใหม่ ตลอดจนประชากรแฝง เมื่อมีการระบุหรือนิยามผู้อยู่อาศัย ผู้อาศัยที่อยู่ดั้งเดิมหรือมีวิถีชีวิตที่ความสัมพันธ์กับพื้นที่จึงกลายเป็นประชากรส่วนน้อยในการดำเนินการ หรือการจัดการ และถูกมองข้ามไปอยู่เสมอ

2.7 ความเข้าใจต่อความเป็นชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ ไม่อยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายและความเข้าใจต่อความแตกต่างในเรื่องของการวิถีชีวิตของพื้นที่เหล่านั้น ทำให้แนวทางในการจัดการและสร้างรูปแบบการพัฒนาที่มองข้ามประเด็นความหลากหลายเหล่านั้นไป

2.8 แนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เมือง โดยเฉพาะชุมชนเก่า ย่านเก่า ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ควรจัดการในรูปแบบเดียวที่เหมือนกันไปทั้งหมด หรือใช้รูปแบบหรือโมเดลที่ตายตัว เนื่องจากแต่ละชุมชนมีความหลากหลายและความเฉพาะแตกต่างกัน ทั้งบริบทของผู้คน สังคม และวัฒนธรรมที่ต่างกัน การยอมรับและความเหมาะสมของแต่ละชุมชนแตกต่างกันจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อปกป้องสิทธิในพื้นที่เชิงกายภาพ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน พบว่า งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกันและเกิดข้อจำกัดทางการศึกษาทั้งจาก 1) ด้านพื้นที่/สนามศึกษา ในงานศึกษาชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานครซึ่งมักจะเป็นการศึกษาในพื้นที่เดิม ๆ ที่ได้รับความสนใจเพราะเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์ ทำให้เกิดการละเลยการศึกษาชุมชนที่ถูกตีความว่าไม่โดดเด่น 2) สาขาวิชาที่ให้ความสนใจศึกษาชุมชนหรือย่านในกรุงเทพมหานครจำนวนมากเป็นการศึกษาของสาขาวิชาด้านสถาปัตยกรรม ที่มุ่งเน้นศึกษาโครงสร้างด้านกายภาพ เพื่อทำการอนุรักษ์และฟื้นฟู คุณค่าด้านสถาปัตยกรรมของตึกอาคาร ไปจนถึงการวางผังชุมชน ประเด็นด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของผู้คน กลับกลายเป็นเพียงแค่องค์ประกอบรองเท่านั้น 3) ระดับงานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในระดับ

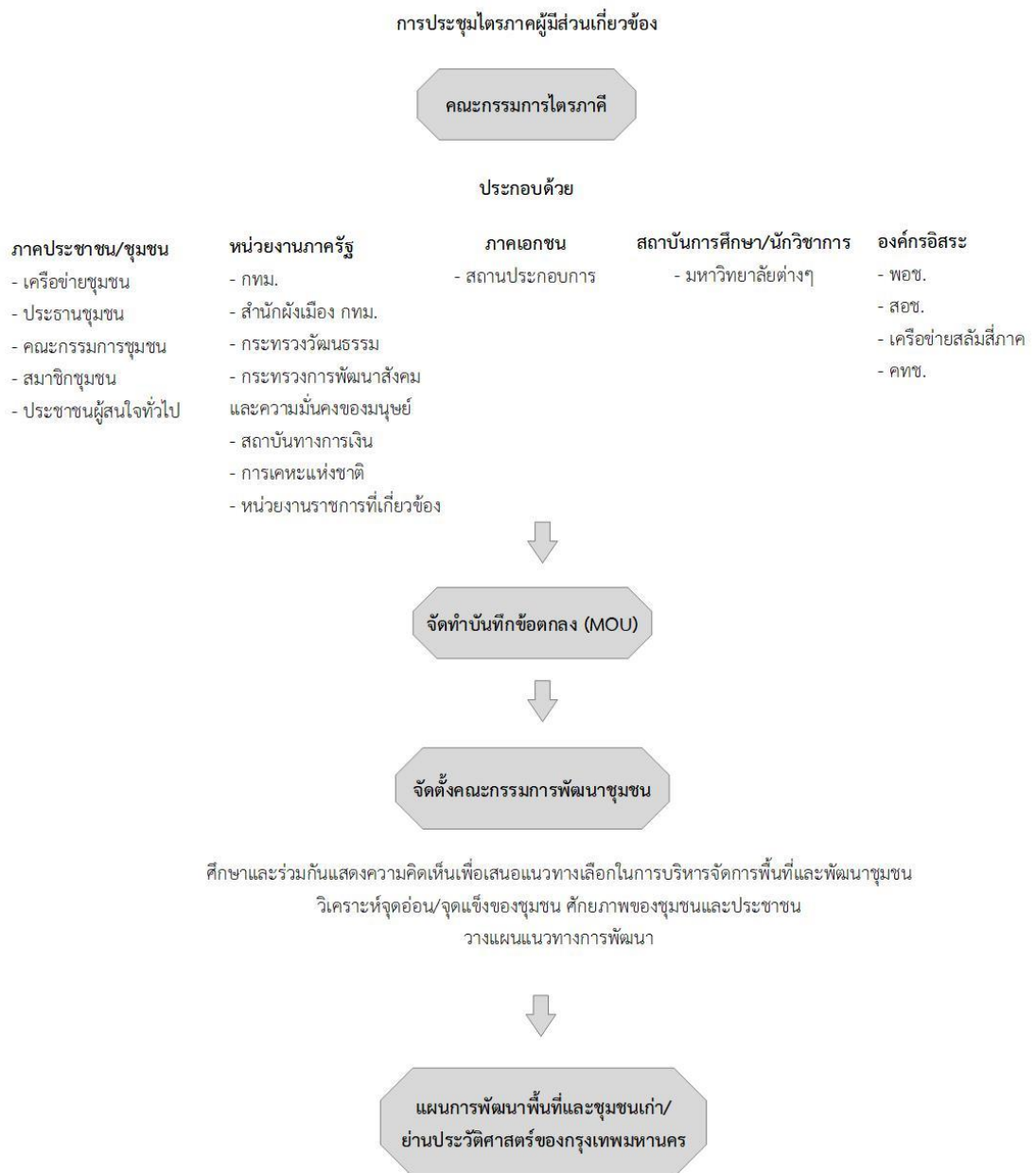
วิทยานิพนธ์ทำให้ผลการศึกษากำหนดพื้นที่เผยแพร่ และยากต่อการผลักดันสู่ประเด็นเชิงนโยบาย ส่วนในด้านมาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า กฎหมายของประเทศไทยนั้น มีช่องว่างอยู่ 2 ประเด็นใหญ่คือ 1) การนิยามที่ขาดความชัดเจนและหลากหลายต่อประเด็นด้านวัฒนธรรม เพราะการให้คำนิยามที่ไม่มีความชัดเจนและไม่มีควมหลากหลาย ส่งผลให้การจะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง ยังคงมีปัญหาและไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังไม่สามารถชี้ชัดคุณสมบัติว่า สิ่งใดคือ วัฒนธรรม นอกจากนั้นการให้คำนิยามยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้การนิยามหรือตรวจสอบคุณสมบัติต่อนิยามดำเนินไปโดยกลุ่มคนที่ไม่ใช่คนในท้องถิ่น แต่ต้องผ่านจากองค์กรส่วนกลางเท่านั้น และ 2) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมในท้องถิ่น อันเกิดการบัญญัติกฎหมายที่ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น รวมทั้งการดำเนินงานเพื่อกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม รวมถึงกำหนดว่าวัฒนธรรมใดที่ตรงตามคุณสมบัติที่ควรจะอนุรักษ์มักจะเกิดจากการตั้งคณะกรรมการจากส่วนกลาง การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นจึงมีในระดับน้อยแทบไม่มีความสำคัญ ด้วยเหตุนี้ คนในท้องถิ่นที่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม จึงไม่สามารถเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องวัฒนธรรมของตนเอง ด้วยกลไกทางกฎหมายได้อย่างเต็มที่นัก

2. การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่า การจัดการและบริหารพื้นที่เมืองที่เสมอภาคแก่พื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร มีข้อควรคำนึงที่สำคัญคือ นโยบายและแนวทางที่ไม่ควรจะเป็นการกำหนดจากบนลงล่าง กล่าวคือ ไม่ควรใช้นโยบายเป็นตัวตั้งในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากการบริหารจัดการในชุมชนเก่าและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายมากเป็นพิเศษ เพราะเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานในการก่อกำเนิดอัตลักษณ์ของชุมชนเก่าและย่านประวัติศาสตร์นั้น การพัฒนาและการบริหารจัดการต้องไม่ทำลายความหลากหลายทางอัตลักษณ์ที่ควรจะมีและควรจะเป็น นโยบายและการสนับสนุนจากรัฐส่วนกลางถือเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่จะต้องไม่เป็นการเข้ามาจัดการอย่างเบ็ดเสร็จแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่หมายถึงการเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้หลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมต่อการกำหนดแนวทางในการจัดการและปฏิบัติ รัฐส่วนกลางควรมีบทบาทเพียงการสนับสนุน ส่งเสริม หรือผลักดันเท่าที่จำเป็น รวมทั้งตั้งมั่นในแนวทางนโยบายที่มีเสถียรภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามวาระของผู้ปกครอง นอกจากนั้นนโยบายด้านวัฒนธรรมควรมีความชัดเจน และมีเครื่องมือด้านกฎหมายที่เข้ามาสนับสนุน เพื่อเป็นการยืนยันการให้และคุ้มครองสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากความ

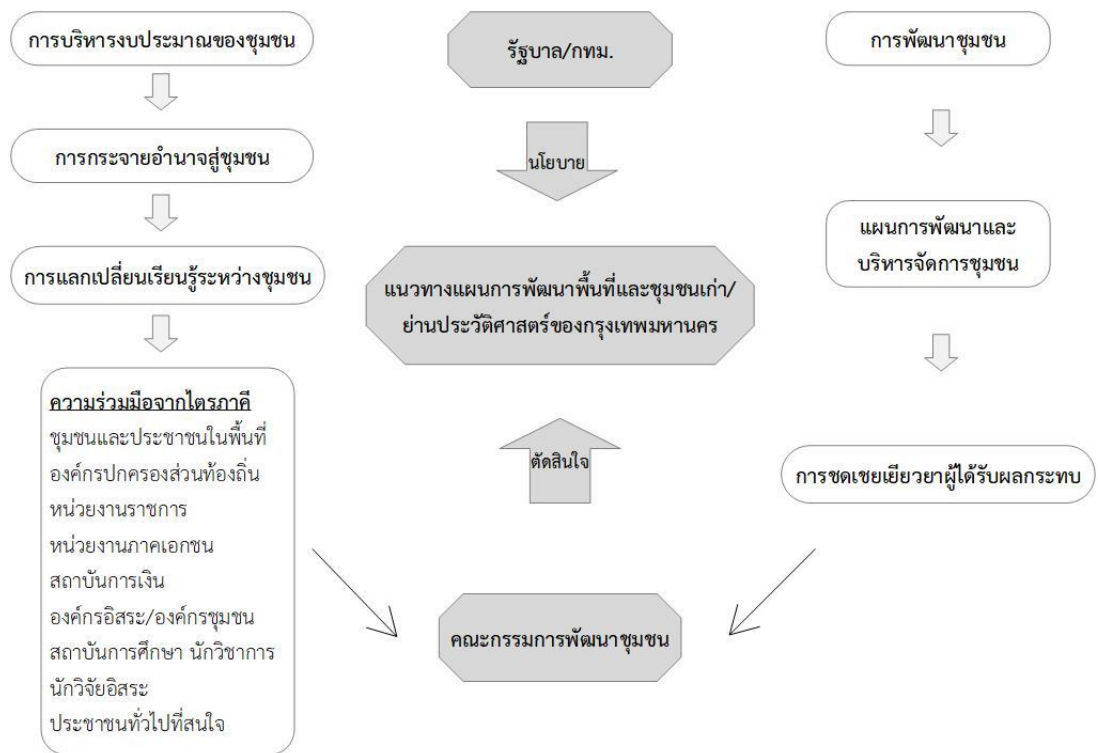
เข้าใจต่อมิติวัฒนธรรมในสังคมไทยยังมีข้อจำกัดเชิงการนิยามเป็นอย่างมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานและนโยบายทางวัฒนธรรมจึงควรกำหนดนิยามต่อวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนที่มีความครอบคลุมมากกว่าสถานการณ์ในสังคมและกฎหมายในประเทศไทยที่เป็นอยู่

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการในชุมชนเก่าและย่านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร ไม่ควรใช้นโยบายเป็นตัวตั้งในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพราะพื้นที่ที่มีความหลากหลาย สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม การพัฒนาและการบริหารจัดการจะต้องไม่ทำลายความหลากหลายทางอัตลักษณ์อันเป็นรากฐานก่อกำเนิดอัตลักษณ์ของชุมชนเก่าและย่านประวัติศาสตร์นั้น ทั้งยังพึงคำนึงต่อสิทธิทางวัฒนธรรม หรือสิทธิในการให้คุณค่าที่ควรจะเป็นการนำเสนอขึ้นจากคนในหรือผู้ครอบครองวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตนั้น สิทธิทางวัฒนธรรมเป็นการเสริมแรงให้คนในชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์มีโอกาสดำเนินการของคุณค่าของวิถีชีวิตของตน รวมทั้งยังสร้างพื้นที่ให้ชุมชนและย่านมีโอกาสดำเนินการดำรงอยู่ สิทธิในการอนุรักษ์ และสิทธิที่สัมพันธ์กับการรักษาวิถีชีวิตของชุมชนที่มีมาก่อน ดังนั้นการบริหารจัดการชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ต้องได้รับการยอมรับจากคนในวัฒนธรรมด้วย กระบวนการทำงานจึงควรใช้ต้นแบบหรือโมเดลของกระบวนการทำงานรูปแบบไตรภาคี ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างการสร้างความร่วมมือในการจัดระเบียบชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

ภาพที่ 2 แผนผังแนวทางการบริหารจัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเก่าและย่านประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลักดันการนำงานศึกษาและงานวิจัยจากหน่วยงาน และสถาบันการศึกษาไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในระดับปฏิบัติการของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่และมีอำนาจในการดูแล เพื่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจ อันจะเป็นการไม่ก้าวซ้ำปัญหาเก่าอย่างในหลายสถานการณ์ที่ผ่านมา ทั้งยังไม่ให้เกิดการศึกษาที่มีประเด็นซับซ้อน แต่ไม่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริงที่เกิดเพราะมองชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์เป็นเพียงแหล่งศึกษา แต่ไม่ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับ และงานวิจัยจำนวนมากไม่ถูกนำมาใช้ในการทำงานของหน่วยงานพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้ชุดโครงการวิจัยความเหลื่อมล้ำและคนจนเมือง ความเห็นในรายงานผลการวิจัยเป็นของผู้วิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ชัยญา ปัญญากำพล สำหรับแง่มุมการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมและย่านประวัติศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิงเพชร ลิฬหาชีวะ. (2529). *การศึกษาศักยภาพของคลองเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพร แสงศิลป์. (2527). *ลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมของตึกแถวในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชมพูนุท พบสุข. (2549). *การแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนบุกรุกพื้นที่ในเขตเมืองโดยการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนคลองลำน้ำ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังชุมชน). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติชาย ไชยสิทธิ์. (2528). *การศึกษาเพื่อการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้านกายภาพ*. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพล แสงอรุณ. (2555). สิทธิที่จะอยู่ในเมือง: ภาพสะท้อนจากการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชนบางบัว. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/ผังเมือง*, 9(1), 1-12.
- ทวีเดช คงอ่อน. (2538). *การศึกษาคุณค่าสภาพแวดล้อมเมืองและชุมชนกรุงธนบุรีเพื่อการอนุรักษ์*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนะ สิงห์ศิริรักษ์. (2555). *การศึกษาปัญหาการพัฒนาเมือง กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์. (2543). *การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ย่านนางเลิ้ง*. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ ทองไม้ผา. (2522). *การจัดผังเฉพาะย่านการค้าธุรกิจกลางเมือง (บริเวณสัมพันธวงศ์-ราชวงศ์)*. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มติชน. (2559, 28 มีนาคม). กทม. ปิดป้ายไล่ “ชุมชนป้อมมหากาฬ” ชิดเส้น 30 เม.ย. ชาวบ้านถามให้ไปอยู่ไหน. *มติชนออนไลน์*. เข้าถึงจาก https://www.matichon.co.th/local/news_86323
- ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. (2556). *การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรี จิระรัตน์พันธ์. (2550). *แนวทางการพัฒนาย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลีพร พจนะวาที. (2549). *ผลกระทบของสถานีรถไฟฟ้าใต้ดินบางซื่อที่มีต่อชุมชนและพื้นที่โดยรอบ*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ พัดบุญ. (2527). *สภาพลัทธิของสลัม: มองจากแง่เศรษฐกิจสังคมและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สร้อยสุข พงษ์พล. (2553). *แนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพมหานคร*. เข้าถึงจาก <http://chmthai.onep.go.th/chm/city/document/แนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในกทม.pdf>
- สินีนาม วังศ์สวัสดิ์. (2545). *การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลังการรื้อถอนย้ายจากชุมชนใต้สะพาน*. (วิทยานิพนธ์เคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภา รุจิรกุล. (2545). *แนวทางการฟื้นฟูพื้นที่ศูนย์กลางเก่า: กรณีศึกษาย่านวงเวียนใหญ่*. (วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภณ จงสมจิตร. (2530). *การศึกษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์สถานที่เกาะเมืองรัตนโกสินทร์ชั้นใน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Huchzermeyer, M. (2014). Invoking Lefebvre's 'right to the city' in South Africa today: A response to Walsh. *City*, 18(1), 41-49.

Lees, L., Shin, H. B., and Lopez-Morales, E. (2016). *Planetary gentrification*. Cambridge: Polity.

Parker, S. (2003). *Urban theory and the urban experience*. London: Routledge.

ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

Needs for Further Study in a Master's Degree in Digital Technology
Program at the Far Eastern University

พงศ์กร จันทราช¹

Pongkorn Chantataj

Received: September 26, 2022

Revised: November 07, 2022

Accepted: November 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ศิษย์เก่า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 277 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 129 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบข้อความให้เลือกตอบและเติมคำตอบ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล โดยต้องการแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา และจัดการศึกษาในช่วงเวลานอกเวลาราชการ วันเสาร์-อาทิตย์ จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและมีการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ควบคู่กัน ในด้านวิธีการคัดเลือกนักศึกษาควรใช้วิธีสอบสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้ สำหรับการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาควรให้ชำระแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร โดยสามารถแบ่งจ่ายเป็นภาคการศึกษา นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานทั้ง

¹ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น; Far Eastern University

ภายในและต่างประเทศ และต้องการให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ พร้อมทั้งจัดเตรียมห้องทำงานและคอมพิวเตอร์ตลอดระยะเวลาศึกษา ส่วนเหตุผลของการศึกษาต่อเพราะต้องการเพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต เพิ่มวุฒิการศึกษา สร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และได้แนวทางในการประกอบอาชีพ ดังนั้นมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ควรพัฒนาหลักสูตรปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความต้องการศึกษาต่อ, ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research article was to study the need for a master's degree program in the field of digital technology of The Far Eastern University. The population used in the research were 277 alumni of the Faculty of Science and Technology. The sample group used in the research was 129 people by purposive sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire, a multiple choice and fill-in questionnaire. Data were collected from online questionnaires. Statistics used for data analysis were frequency and percentage. The results of the research revealed that most of the respondents wanted to pursue a master's degree in digital technology. They required a study plan that included a thesis and coursework by providing education during non-working hours, namely Saturday and Sunday. Classroom teaching and online learning should be done at the same time. In terms of selection methods, students should use be interviewed to assess their knowledge base. For the payment of tuition fees, it should be paid in a flat payment throughout the program which can be divided into semesters. In addition, there was a need to arrange study visits both within and outside the country. The university should provide scholarships for thesis or independent study along with preparing a work room and computers throughout the study period. For the reason of continuing study, they wanted to add more specific knowledge to develop their own profession in the future. increase qualification, create a professional network and have guidelines

for career paths. So the Far Eastern University should develop the master's degree program in digital technology to respond to the needs of the learners and effectively adapt to the new lifestyle base.

Keywords: Need for Further Study, Master's Degree, The Far Eastern University, Digital Technology Program

บทนำ

การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน การก้าวเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเหมือนที่ผ่านมาอีกต่อไป แต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจกระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559)

ประเทศไทยมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยผ่านการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ซึ่งมี 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย อันประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และอุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และมี 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ได้แก่ หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร และอุตสาหกรรมดิจิทัล ทั้งนี้อุตสาหกรรมในอนาคตที่เกิดขึ้นใหม่นั้น จำเป็นต้องมีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอุตสาหกรรมดิจิทัลประกอบไปด้วย 6 อุตสาหกรรมย่อย ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมการพัฒนาและให้บริการซอฟต์แวร์ 2) อุตสาหกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและต่างประเทศ 3) อุตสาหกรรมการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคและอุตสาหกรรมย่อยที่ให้บริการเกี่ยวกับหน่วยจัดเก็บข้อมูลและการประมวลผล

ออนไลน์ และการป้องกันอันตรายจากอินเทอร์เน็ต 4) อุตสาหกรรมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 5) อุตสาหกรรมสื่อสร้างสรรค์และแอนิเมชัน ซึ่งภาคอุตสาหกรรมนั้นจะเป็นผู้กำหนดความต้องการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญที่จะสนับสนุนด้านการพัฒนากำลังคนให้ เป็นไปตามทิศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการด้านบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560) สอดคล้องกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ใน ขณะเดียวกันก็เพิ่มบทบาทของกลไกภาคองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน โดยการพัฒนาเทคโนโลยีจะส่งผล ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อินเทอร์เน็ตกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของทุกคนเนื่องจาก การพัฒนาอุปกรณ์สื่อสารประสิทธิภาพสูงที่สามารถบรรจุ รับ ประมวลผล และแสดงผลข้อมูลได้ อย่างมหาศาล ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งสร้างสมรรถนะทางเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อให้สามารถเร่ง พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งต้องเตรียมพัฒนาคนทั้งในระยะสั้นและ ในระยะยาวเพื่อส่งสมรรถนะความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสำหรับการพัฒนาสังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นต่อไป (สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทุกด้าน การ ปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพผ่านการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา จะส่งผลต่อการ พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว (สุภาพร คชรัตน์, 2565) โดยระบบการศึกษาต้องมีการ พัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปสู่ทักษะแห่งอนาคต การ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนปัจจุบันและอนาคตต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและจำเป็นต้องทบทวนทั้งวิธีคิดและวิธีดำเนินการวางแผน การศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถดำเนินการ พัฒนาคนในทุกช่วงวัย ให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับการอยู่ในโลกแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ทั้ง ด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นแต่ละช่วงวัยและคุณลักษณะที่สังคมต้องการ (Soft Skill) สร้างกำลังคน ให้เป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติและสังคมโดยรวม ให้ความสำคัญใน การสร้างพลังแห่งความร่วมมือและความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ทั้งภาครัฐเอกชน และภาค ประชาสังคมให้มีคุณภาพในทุกช่วงวัย นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2564)

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (2542) จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้คนไทยมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความสามารถในระดับที่สามารถแข่งขัน ทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ ก้าวทันเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเป็นสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมุ่งให้การศึกษาที่ก้าวทันต่อความก้าวหน้าเชิงธุรกิจ ประกอบด้วยความรู้ทางการบริหารจัดการและเทคโนโลยี โดยสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล สังกัดคณะ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ตระหนักถึงความสำคัญใน การจัดการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับ บัณฑิตศึกษา ตลอดจนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ทางด้าน วิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อเศรษฐกิจ สังคม องค์กร และประเทศชาติ ดังนั้นจึงมีแนวคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพและวิชาชีพตัวอย่างมีคุณภาพ จริยธรรม และเป็นไปตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คือ การ พัฒนานักศึกษาให้มีจิตสำนึกแห่งการเป็นผู้ประกอบการ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ หลากหลายอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการพัฒนาหลักสูตรตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ทุกหลักสูตร จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงของประเทศ และ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา

การศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาหรือระดับปริญญาโทของ ประเทศไทย มีหลายงานวิจัยที่ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว อาทิเช่น สิริมา สิตะรุโน และคณะ (2562) ได้สำรวจความต้องการ แรงจูงใจ และอุปสรรคต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษา จากนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย พบว่าปัจจัยด้านหลักสูตร สถานศึกษา และความก้าวหน้า ในการประกอบอาชีพมีผลต่อแรงจูงใจในการศึกษาต่อของบัณฑิตมากที่สุด ในขณะที่ปัจจัยด้าน หลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการและขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และความพร้อมด้าน เวลาและภาระงานเป็นอุปสรรคมากที่สุดในการศึกษาต่อของนักศึกษา และงานวิจัยที่คล้ายกันของ จริยาภรณ์ โตเผือก (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา คือ มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ หรือจะทำในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการศึกษามีความเหมาะสม หลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความ ต้องการของผู้เรียน ชื่อเสียง และความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน สถานที่ตั้งของ

มหาวิทยาลัยอยู่ในเขตชุมชนสะดวกต่อการเดินทาง หลักสูตรน่าสนใจและได้รับความนิยม รวมถึงมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้กรณีศึกษา เรื่องเดช ชาวสวนศรีเจริญ และ พยงค์ เทพอักษร (2564) ได้ศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิษย์เก่าและบุคคลที่สนใจ โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามออนไลน์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เหตุผลคือต้องการความก้าวหน้า การได้รับความรู้เพิ่มขึ้น การเพิ่มคุณวุฒิ การยอมรับจากสังคมหรือเกียรติยศชื่อเสียง และต้องการความมั่นคงในอาชีพ และงานวิจัยที่มีผลวิจัยสอดคล้องกันของอาทิตยา อักษรศรี (2563) ได้สำรวจความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่าต้องการศึกษาต่อเพื่อต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา ในสถานศึกษาในประเทศที่จัดเวลาเรียนที่เหมาะสม โดยมีแหล่งค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อจากรายได้ประจำ สำหรับความต้องการด้านช่วงเวลาจัดการเรียนการสอน อธิราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) ได้ศึกษาความต้องการและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท ของนักศึกษาวิทยาลัยนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าส่วนใหญ่สนใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทภาคพิเศษเรียนในวันเสาร์-วันอาทิตย์ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยของปรีดี ทুমเมฆ, อรทัย เลียงจินดาถาวร และสิริภาพรรณ ลี้ภัยเจริญ (2565) พบว่า หลักสูตรที่ได้รับรองคุณภาพมาตรฐาน ตลอดจนศักยภาพของอาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้สอน รวมถึงความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความมั่นใจและประกอบการตัดสินใจให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อเช่นกัน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแต่อย่างใด จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

จากที่กล่าวมาการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการเข้าศึกษาต่อของผู้ที่สนใจเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสนับสนุนการเปิดหลักสูตรใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความต้องการต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เพื่อศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะบ่งบอกถึงแนวโน้มในการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโท และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร คือ ศิษย์เก่า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จำนวน 277 คน (สำนักบริหารวิชาการและทะเบียน มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 2565) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากศิษย์เก่าที่สมัครใจตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ในรูปแบบ Google Forms โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกคือ (1) ศิษย์เก่า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2551-2564 และ (2) มีความสมัครใจตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ จำนวน 129 คน โดยการส่งลิงค์แบบสอบถามผ่านทางอีเมล

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน รายละเอียดดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยลักษณะเป็นแบบข้อความให้เลือกตอบและเติมคำตอบ จำนวนข้อความ 5 ข้อ คือ เพศ อายุ ที่อยู่ (จังหวัด) สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 ความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ การทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อความ และความเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.0

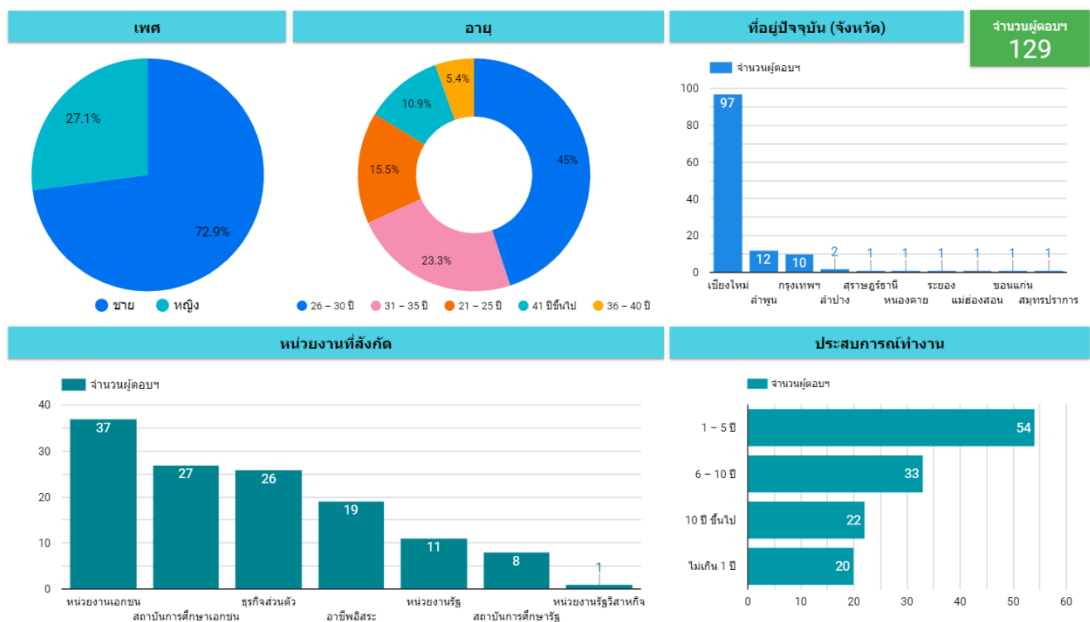
กระบวนการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบ Google Forms ให้กับศิษย์เก่าคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยลักษณะเป็นแบบข้อความให้เลือกตอบ จำนวนข้อความ 5 ข้อ คือ เพศ อายุ ที่อยู่ (จังหวัด) สถานที่ทำงาน และประสบการณ์ทำงาน โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

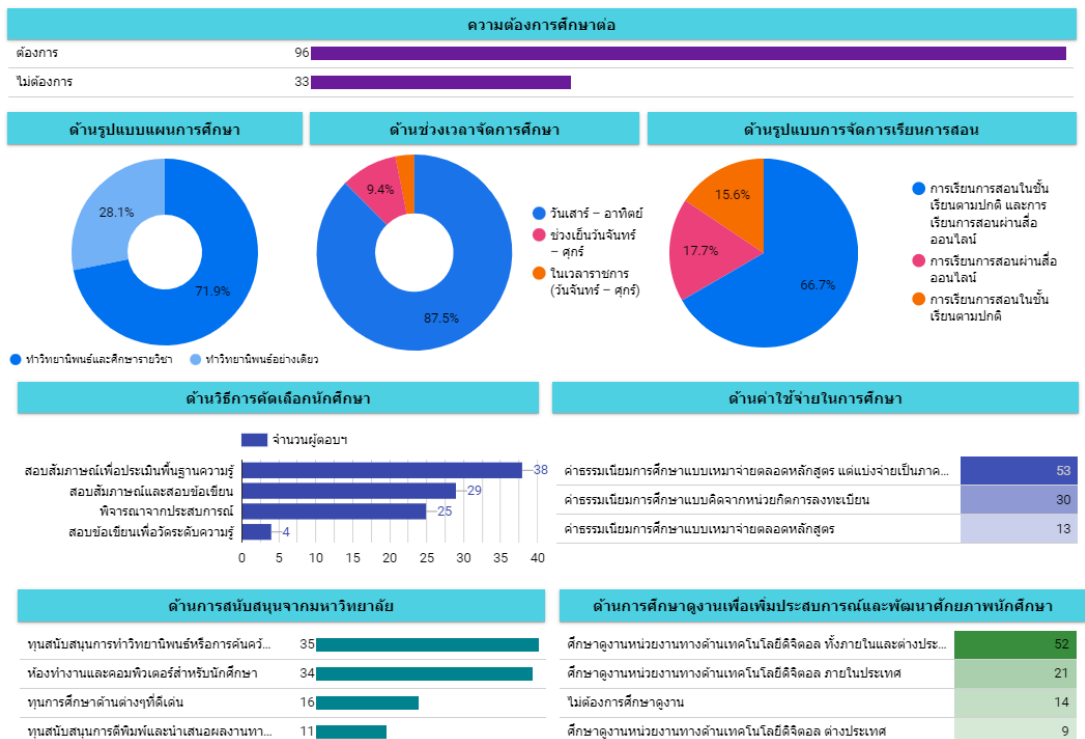

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 72.90 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 75.19 ด้านการทำงานผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดหน่วยงานเอกชน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68 และมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 1- 5 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 41.86

ส่วนที่ 2 ความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยลักษณะเป็นแบบข้อความให้เลือกตอบเกี่ยวกับความต้องการ ได้แก่ (1) ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท (2) รูปแบบแผนการศึกษา (3) ช่วงเวลาจัดการศึกษา (4) รูปแบบการจัดการเรียน

การสอน (5) การศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพนักศึกษา (6) วิธีการคัดเลือกนักศึกษา (7) การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในขณะที่กำลังศึกษา และ (8) ค่าใช้จ่ายในการศึกษา นอกจากนี้ยังมีข้อคำถามที่สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการ ได้แก่ (9) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษา และ (10) สาเหตุของการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงข้อมูลความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 74.42 ต้องการรูปแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 71.88 สำหรับช่วงเวลาจัดการศึกษา มีความต้องการให้จัดการศึกษา นอกเวลาราชการ วันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และต้องการให้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ และจัดให้มีการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ควบคู่ไปด้วย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 สำหรับวิธีการคัดเลือกนักศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ใช้วิธีสอบสัมภาษณ์เพื่อประเมิน

พื้นฐานความรู้ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 39.58 และยังมีความต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร แบ่งจ่ายเป็นภาคการศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 55.21 นอกจากนี้มีความต้องการให้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานหน่วยงานทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งภายในและต่างประเทศ จำนวน 52 คิดเป็นร้อยละ 54.17 อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนในขณะที่กำลังศึกษา คือทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 36.46 และจัดเตรียมห้องทำงานและคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 35.42

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ และสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถระบุเหตุผลได้มากกว่า 1 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ความถี่และค่าร้อยละปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

(n=96)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	54	56.25
มาตรฐานด้านหลักสูตร	51	53.13
สื่อการสอนที่ทันสมัย	46	47.92
หลักสูตรมีงานรองรับ	45	46.88
มาตรฐานด้านผู้สอน	39	40.63
ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา	33	34.38
อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	24	25.00
สถานที่ตั้ง และการคมนาคม	21	21.88

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญปัจจัยค่าใช้จ่ายในการศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 มาตรฐานหลักสูตร จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 53.13 สื่อการสอนที่ทันสมัย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 47.92 และหลักสูตรมีงานรองรับ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 46.88 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความถี่และค่าร้อยละสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

(n=96)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต	70	72.91
เพิ่มวุฒิการศึกษา	59	61.45
สร้างเครือข่ายทางวิชาชีพและรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น	43	44.79
ได้แนวทางในการประกอบอาชีพ	29	30.20
เปลี่ยนตำแหน่งงานหรือสายอาชีพ	21	21.87
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน	6	6.25
ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและเพื่อนร่วมงาน	6	6.25

การระบุเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถระบุเหตุผลได้มากกว่า 1 รายการ ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทเนื่องจากต้องการเพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 72.91 รองลงมา คือ การเพิ่มวุฒิการศึกษา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 61.45 และสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพและรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 44.79 และได้แนวทางในการประกอบอาชีพ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิเช่น จัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคต มุ่งเน้นการปฏิบัติและการนำไปใช้จริง และการจัดรายวิชาหรือหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่ผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทยส่งผลกระทบอย่างมากต่อการศึกษา การเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาโทและระดับบัณฑิตศึกษาควรปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กระบวนการหนึ่งที่จะขาดไม่ได้คือการรับฟังความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลถึงร้อยละ 74.40 โดยต้องการแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา ร้อยละ 71.88 สำหรับช่วงเวลาจัดการศึกษา มีความต้องการให้จัดการศึกษา นอกเวลาราชการ วันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 87.50 และต้องการให้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ และจัดให้มีการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ควบคู่ไปด้วย ร้อยละ 66.67 สำหรับวิธีการคัดเลือกนักศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ใช้วิธีสอบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้ ร้อยละ 39.59 และยังมีความต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร โดยแบ่งจ่ายเป็นภาคการศึกษา ร้อยละ 55.21 นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานหน่วยงานทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งภายในและต่างประเทศ ร้อยละ 54.17 อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนในขณะที่กำลังศึกษา คือทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ร้อยละ 36.46 และจัดเตรียมห้องทำงานและคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษา ร้อยละ 35.42 นอกจากนี้ผลการศึกษาในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญด้านปัจจัยค่าใช้จ่ายในการศึกษา ร้อยละ 56.25 มาตรฐานหลักสูตร ร้อยละ 53.13 และสื่อการสอนที่ทันสมัย ร้อยละ 47.92 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปรีดี ทุมเมฆ, อรทัย เลียงจินดาถาวร และสิริภาพรณ ลีภัยเจริญ (2565) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการแบบแผนการทำวิทยานิพนธ์ ในส่วนของช่วงเวลาจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของธิราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทภาคพิเศษ เรียนในวันเสาร์-วันอาทิตย์ และงานวิจัยของกรรณิกา เรืองเดช ขาวสวนศรี-เจริญ และพยงค์ เทพอักษร (2564) พบว่า ศิษย์เก่าส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา และต้องการศึกษา นอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์) เช่นกัน โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบออนไลน์และการสอนในชั้นเรียน สำหรับด้านความต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพร คชารัตน์ (2565) ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้หลักสูตรคิดค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา รวมทั้งและต้องการทุนการศึกษา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร ในส่วนของปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีผลต่อการศึกษาต่อ ยังมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธิราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) พบว่า ปัญหาประการหนึ่งในการศึกษาต่อของผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุนในการศึกษาต่อ สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนการให้ทุนการศึกษากับนิสิตทุกระดับ มีทุนหลากหลายประเภทที่ตรงกับศักยภาพหรือความจำเป็นของผู้สมัครเรียน ตลอดจนการมีห้องเรียน

ห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีความทันสมัยและเพียงพอสำหรับนิสิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาแห่งนั้น

นอกจากนี้ผลการศึกษารั้วนี้ พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทเนื่องจากต้องการเพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต ร้อยละ 72.91 รองลงมาคือ การเพิ่มวุฒิการศึกษา ร้อยละ 61.45 สร้างเครือข่ายทางวิชาชีพและรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 44.79 และได้แนวทางในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 30.20 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา เรืองเดช ขาวสวนศรีเจริญ และพยงค์ เทพอักษร (2564) ได้กล่าวว่าเหตุผลส่วนใหญ่ของการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาคือต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ การเพิ่มคุณวุฒิ การยอมรับจากสังคม หรือเกียรติยศชื่อเสียง และต้องการความมั่นคงในอาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตยา อักษรศรี (2563); สุภาพร คชารัตน์ (2565) ผู้ต้องการศึกษาต่อส่วนใหญ่ ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา เพิ่มพูนวิทยฐานะ รวมถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย พบว่า เหตุผลของความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล คือการเพิ่มเติมความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคต เพิ่มวุฒิการศึกษา และสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพรวมทั้งรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และได้แนวทางในการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ มาตรฐานด้านหลักสูตร สื่อการสอนที่ทันสมัย หลักสูตรมีงานรองรับ และมาตรฐานด้านผู้สอน นอกจากนั้นควรจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคต มุ่งเน้นการปฏิบัติและการนำไปใช้จริง และยังพบว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ระบบธุรกิจอัจฉริยะ ปัญญาประดิษฐ์ และการทำเหมืองข้อมูลและข้อมูลขนาดใหญ่เป็นองค์ความรู้ที่ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมองว่าเป็นทักษะที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรมีการศึกษาเพื่อสำรวจลักษณะของหลักสูตรที่เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้เรียนเพิ่มเติม ตลอดจนองค์ความรู้ที่ต้องศึกษาในระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนนำไปสู่การจัดให้มีการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป

2. มหาวิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม มุ่งเน้นการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้กับการทำงานจริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงานได้

3. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาหลักสูตรปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มุ่งเน้นองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ระบบธุรกิจอัจฉริยะ ปัญญาประดิษฐ์ และการทำเหมืองข้อมูลและข้อมูลขนาดใหญ่ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัลและตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นความต้องการในการศึกษาต่อปริญญาโทในสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับองค์ความรู้ เนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับตลาดแรงงาน นอกจากนี้การศึกษานี้เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากศิษย์เก่าของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มเติม เช่น ผู้ประกอบการ บุคคลทั่วไป เพื่อได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างรอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา เรืองเดช ขาวสวนศรีเจริญ และพยงค์ เทพอักษร. (2564). ความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง. *ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์*, 11(2), 45-59.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จริยาภรณ์ โตเผือก. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 7(2), 56-63.
- ธีราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์ (2563). ความต้องการและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาตรีสองปริญญา ปริญญาตรีต่อโท และปริญญาโท ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 24(1), 36-49.
- ปรีดี ทুমเมฆ, อรทัย เลียงจินดาถาวร และสิริภาพรรณ ลี้ภัยเจริญ. (2565). ความต้องการศึกษาต่อและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 13(1), 191-200.
- มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. (2542). *มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยแห่งเส้นทางสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Gateway to Entrepreneurship)*. เข้าถึงได้จาก <https://feu.ac.th/history.aspx>
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21. *ครูสภาวิทยากร*, 2(1), 1-15.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2560). *10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth)*. กรุงเทพฯ: กลุ่มประชาสัมพันธ์และบริการห้องสมุดสำนักบริหารกลาง สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf
- สำนักบริหารวิชาการและทะเบียน. (2565). *รายชื่อผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. เข้าถึงได้จาก <https://reg.feu.ac.th>
- สิริมา สิตะรุโน, วรุฒิ เจนจิโรติ, รังสิมาฐ์ เรืองวัฒนาไชย, วัชรารักษ์ แก้วศรี, เบญจมาภรณ์ วรณทิวา และกนกกาญจน์ ไชยกาล. (2562). การสำรวจความต้องการ แรงจูงใจ และอุปสรรคต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาและเภสัชศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 10(2), 542-550.

- สุภาพร คชารัตน์. (2565). การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษา และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(1), 209-225.
- อาทิตยา อักษรศรี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 3(1), 60-66.

การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา

A Study of Learning Management Leadership in the Digital Age of
Personnel in the Educational Institutions

ณิรดา เวชญาลักษณ์¹

Nirada Wechayaluck

Received: September 13, 2022

Revised: November 01, 2022

Accepted: November 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลตามตัวแปรตำแหน่งงานและประสบการณ์ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรในการศึกษา คือ สถานศึกษา จำนวน 127 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา จำนวน 97 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสร้างความตระหนัก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการระดมทรัพยากร ($\bar{X} = 4.37$) และด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.31$) และ 2) ภาวะผู้นำ

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Nirada_17@hotmail.com, Tel. 081-2892091

การจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ตามตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการเปรียบเทียบตัวแปรประสบการณ์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การจัดการเรียนรู้, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study leadership in learning management in the digital age of personnel in the schools; and 2) to compare learning management leadership in the digital age according to Job position and experience variables of personnel in the schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office1. The population in this study was 127 schools. The sample group was 97 schools. A sample size was determined by using Krazy and Morgan's table. A group of informants consisted of 97 school administrators and 97 teachers. The tool used was a 5-level questionnaire with a reliability of .978. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and t-test. The research findings were as follows: 1) leadership in learning management in the digital age of personnel in the schools, overall, was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was awareness-raising skills ($\bar{X}$ = 4.41), followed by resource mobilization skills ($\bar{X}$ = 4.37) and operational skills ($\bar{X}$ = 4.36).), respectively, the aspect with the lowest mean was structural leadership ($\bar{X}$ = 4.31); and 2) leadership in learning management in the digital age according to the job position variables found that the overall, it was different with statistical significance at the .05 level. The results of comparing the experience variables found that there was no difference.

Keywords: Leadership, Learning Management, Digital Age

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน แนวโน้มของการพัฒนาคนในโลกไร้พรมแดนจะเป็นผลให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นผู้มีบทบาทเด่น และแนวโน้มที่จะมีการ

เปลี่ยนแปลงจากที่เคยใช้แรงงานเป็นฐานหลักในการผลิต หันมาใช้เทคโนโลยีการอุตสาหกรรมและการบริการกระบวนการขั้นใหม่ทดแทน ถือว่าเป็นความท้าทายของการศึกษาไทยที่จะต้องผลักดันนโยบายการศึกษาให้ทันการพลิกผันของโลก และโลกแห่งความจริงของสังคมอุตสาหกรรมบริการด้วย เป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) โดยมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งตอบสนองและเข้าถึงการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของยุคดิจิทัล (Digital Age) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ หรือสื่อมีเดียต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและส่งต่อได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลาซึ่งกำลังจะเข้ามามีบทบาทในทุกเรื่องราวของชีวิตประจำวัน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อศึกษามาตรา 65 กำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545) สอดคล้องกับ Sheninger, E. (2014) ได้กล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการประชาสัมพันธ์ 3) ทักษะการสร้างภาพลักษณ์ 4) ทักษะการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ และ 5) ทักษะการปรับตัวเกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม ดังนั้นคุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัล จึงมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ที่บุคลากรในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ให้ทันต่อเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมถึงเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเท่าทันต่อการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนากำลังคนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมดิจิทัล เป็นความสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชากรวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ การส่งเสริมบุคลากรในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างและส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพใหม่ ๆ และการพัฒนากำลังคนของประเทศในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรง โดยในส่วนของภาคการศึกษาควรเร่งพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียน พลเมืองดิจิทัล ผู้สร้างความรู้ ผู้ออกแบบ

นวัตกรรม ผู้คิดคำนวณ ผู้สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และผู้ทำงานร่วมกันทั่วโลก (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น บุคลากรในสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาหลายแห่งได้เร่งดำเนินการวางแผนจัดการฝึกอบรมแก่บุคลากรเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์เพื่อรองรับปัญหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับสภาพการณ์ดังกล่าว ถือเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในการควบคุมเทคโนโลยีให้สนองความต้องการของผู้เรียน และเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารเป็นอย่างมาก บุคลากรทุกคนต้องมีการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเท่าทันโลกยุคดิจิทัล มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ให้ความสำคัญและตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งหมดที่มีในปัจจุบัน และแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยความมุ่งมั่นที่สำคัญร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (दारुवरण ठविलार, 2564) รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อยุคสมัย วิธีการและกระบวนการทำงานที่เปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่บุคลากรในสถานศึกษาต้องเรียนรู้ เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานได้อย่างเหมาะสมในสังคมยุคเทคโนโลยี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีภารกิจในการส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกำกับให้เป็นไปตามมาตรฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในพบว่า มีจุดแข็ง คือ ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ประชาชน ผู้เกี่ยวข้อง องค์กรภายนอกให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือต่อการจัดการศึกษา ด้านจุดอ่อน นโยบายถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้โครงการ/กิจกรรม ยังไม่เป็นไปตามสภาพปัญหาที่แท้จริงและความต้องการของท้องถิ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานบางกลุ่มสาระ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร คุณภาพผู้เรียนในด้านของคุณธรรม จริยธรรม ลดลง สถานศึกษาขนาดเล็กประสบปัญหาขาดแคลนครู ทำให้ครูไม่ครบชั้นเรียน บุคลากรปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถของตนเอง นโยบายการบริหารงานบุคคลยังไม่กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง สถานศึกษาขนาดเล็กมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ลำสมัยและไม่มีคุณภาพ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ด้านโอกาส พบว่า มี

วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณี ภูมิปัญญาที่ดั่งเดิมเป็นเอกลักษณ์ ส่วนในด้านอุปสรรคพบว่า วัฒนธรรมและค่านิยมของผู้ปกครองมีการส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองมากขึ้น การระดมทรัพยากรทางการศึกษาทำได้น้อยไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้เรียนขาดคุณธรรม จริยธรรม และส่งผลให้นักเรียนเลียนแบบ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย คิดค้นนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยังทำได้น้อย การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ทำให้การพัฒนาการศึกษาขาดความต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อถึง ความปลอดภัยของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2565)

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ในด้านจุดอ่อนและอุปสรรคจะเห็นได้ว่ามีประเด็นปัญหาในด้านของสื่อเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดการชี้แนะแนวทางการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ดี จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเท่าเทียมและถูกต้องเหมาะสม และสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัล มีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและส่งผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลตามตัวแปรตำแหน่งงาน และประสบการณ์ ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยการสำรวจและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร ได้แก่ สถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 127 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ ตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา
2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในข้อคำถามที่ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีและสอดคล้องกับนิยามศัพท์
3. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยแบบสอบถามมีค่า IOC (Index of item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และผ่านนำเสนอเพื่อขอรับรองวิจัยในมนุษย์ เลขที่โครงการวิจัย PSRU-EC 2021/073
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .978
5. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถามถึงกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 97 แห่ง และตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ในภาพรวม

ด้าน	ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ทักษะการสร้างความตระหนัก	4.41	0.43	มาก	1
2	ทักษะการระดมทรัพยากร	4.37	0.47	มาก	2
3	ทักษะเชิงปฏิบัติการ	4.36	0.51	มาก	3
4	ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง	4.31	0.51	มาก	4
รวม		4.36	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสร้างความตระหนัก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการระดมทรัพยากร ($\bar{X} = 4.37$) และด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.31$)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งงานในภาพรวม 4 ด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ทักษะการสร้างความตระหนัก	4.47	0.42	4.35	0.44	1.96	.051
2	ทักษะการระดมทรัพยากร	4.44	0.47	4.30	0.46	2.05	.042*
3	ทักษะเชิงปฏิบัติการ	4.39	0.52	4.32	0.49	0.94	.347
4	ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง	4.38	0.47	4.23	0.54	2.00	.047*
รวม		4.42	0.42	4.35	0.44	2.38	.018*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ตามตัวแปรตำแหน่งงาน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการระดมทรัพยากร และด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีประเด็นสำคัญที่แตกต่างกันในรายข้อของแต่ละด้านปรากฏดังนี้ 1) ทักษะการสร้างความตระหนัก พบว่า ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นที่ดีในสถานศึกษา และ ความสามารถในการสร้างค่านิยมในการแบบเป็นอย่างที่ดีในสถานศึกษา แตกต่างกัน 2) ทักษะการระดมทรัพยากร พบว่า ความสามารถในการระดมทรัพยากรด้านเงินทุนจากภายนอก แตกต่างกัน ส่วนประเด็นความสามารถในการระดมทรัพยากรด้านบุคลากร และความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะเชิงปฏิบัติการ พบว่า ประเด็นในรายข้อไม่แตกต่างกัน 4) ทักษะผู้นำเชิงโครงสร้าง พบว่า ความสามารถในการปรับปรุงโครงสร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ภาพรวม 4 ด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	1-9 ปี		10 ปี ขึ้นไป		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ทักษะการสร้างความตระหนัก	4.39	0.42	4.43	0.44	-0.60	.551
2	ทักษะการระดมทรัพยากร	4.33	0.47	4.41	0.46	-1.09	.278
3	ทักษะเชิงปฏิบัติการ	4.30	0.50	4.41	0.51	-1.45	.148
4	ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง	4.27	0.51	4.34	0.51	-0.97	.332
	รวม	4.32	0.35	4.40	0.35	-1.43	.153

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญในรายข้อของแต่ละด้านปรากฏดังนี้ 1) ทักษะการสร้างความตระหนัก พบว่า ประเด็นในรายข้อไม่แตกต่างกัน 2) ทักษะการระดมทรัพยากร พบว่า ประเด็นในรายข้อไม่แตกต่างกัน 3) ทักษะเชิงปฏิบัติการ พบว่า ความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน โดยการแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน 4) ทักษะผู้นำเชิงโครงสร้าง พบว่า ความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรมุ่งให้บุคลากรทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล จึงมีการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง มีการปรับปรุงโครงสร้างสภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และจัดการเรียนรู้ให้สำเร็จตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสินีนาฏ จิระพรพาณิชย์ (2562) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิ ศรีประเสริฐ (2560) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นแต่ละด้านปรากฏดังนี้

1.1. ด้านทักษะการสร้างความรู้ความตระหนัก พบว่า ประเด็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรในสถานศึกษามีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ เกิดความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยี มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยนาม บุญนิตย (2563) พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมจะเกิดจากการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจจริยธรรมในการใช้งานเทคโนโลยี และสู่บุคลากรในสถานศึกษาด้วยความระมัดระวัง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ส่วนประเด็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการสร้างความรู้ความตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ต้องมีการฝึกฝนทักษะ และเรียนรู้ให้ทันสมัยสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว และต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงอาจต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเรียนรู้ร่วมกับงานที่ปฏิบัติเป็นประจำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญญา สุขวงศ์ (2564) พบว่า การกระตุ้นให้บุคลากรมีความตื่นตัว และเห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนสัมมนาแนวคิดในการพัฒนาโดยใช้เครือข่ายทางการบริหารระหว่างสถานศึกษา กำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติให้ครูหรือบุคลากรด้านการวัดและ

ประเมินการจัดการเรียนรู้ให้มีสมรรถนะที่สามารถพัฒนาระบบการประเมินการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่

1.2 ด้านทักษะการระดมทรัพยากร พบว่าประเด็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการระดมทรัพยากรด้านเงินทุนจากภายนอก อาจเนื่องมาจากบุคลากรในสถานศึกษาแสวงหาทรัพยากร ปัจจัยต่าง ๆ ด้วยการมีส่วนร่วม จากการลงทุนงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงมีข้อกำหนดกำหนดไว้อย่างชัดเจน เกี่ยวกับนโยบายในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร ทองสวย (2560) พบว่า การระดมทรัพยากรโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกิจและกิจกรรมภายในสถานศึกษามีหลายด้าน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของการใช้ทรัพยากร บางกิจกรรมทรัพยากรอาจจะไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิณสุดา สิริธรรังศรี (2562) พบว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในระดับนโยบายต้องปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งกำหนดไว้ชัดเจน และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเพื่อระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษา

1.3 ด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ พบว่า ประเด็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน บุคลากรจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดี มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้สอดคล้องกับนโยบาย และยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านดิจิทัล สังคมประสบการณ์ พัฒนาความสามารถ จนเกิดเป็นทักษะความชำนาญในการปฏิบัติ แสดงให้เห็นถึงทักษะที่จะต้องปฏิบัติรวมถึงให้ความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในส่วนที่ผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมนิรัตน์ สุดเต้ และคณะ (2563) พบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำเสนอเทคโนโลยีที่ตนเองสนใจ ได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา พัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สร้างการเรียนรู้และเพิ่มช่องทางการนำเสนอผลงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของไชยา ภาวะบุตร และคณะ (2563) พบว่า การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น บุคลากรควรบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และยังสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของชนินทร์ ศรีส่อง และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ (2564) พบว่า สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยคำนึงถึงกฎหมาย คุณธรรม และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี บุคลากรทางการศึกษาควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีมให้เกิดความชำนาญเป็นทักษะ และสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดเป็นอาชีพได้ ส่วนประเด็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน โดยการแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคดิจิทัลบุคลากรอาจขาดความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งในยุคดิจิทัลมักมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานที่ต้องปรับมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความของพิมพวิมล วงษ์จันทร์ และคณะ (2564) พบว่า ปัญหาด้านการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยี ด้านความเข้าใจนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน เกิดจากการที่บุคลากรขาดความรู้ ความสามารถในการใช้ดิจิทัลจึงไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีได้

1.4 ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง พบว่า ประเด็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการปรับปรุงโครงสร้างสภาพแวดล้อม บรรยากาศของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจาก บุคลากรในสถานศึกษาได้กำหนดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน สภาพแวดล้อม และมีความสุขกับการทำงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการปรับปรุงบรรยากาศการทำงานในสถานศึกษา สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร และนิเทศติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullen, M, (2005) แสดงความคิดเห็นว่าภาวะผู้นำแบบโครงสร้างนั้นจะเน้นการปรับปรุงระบบการศึกษา ยกกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ไม่ใช่เฉพาะโรงเรียนตนเองเท่านั้นรวมถึงโรงเรียนอื่น ๆ ในเครือข่ายหรือชุมชนใกล้เคียงด้วย โดยปรับปรุงระบบการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณณี โพธิ์พันธ์ (2561) พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ภาพรวม และรายด้านทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิรัตน์ แซ่มซ้อย, โสภณ เพ็ชรพวง และสถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ (2562) พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน ด้านภาพลักษณ์องค์กร ด้านครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียน และด้านสุขลักษณะและกฎระเบียบ ส่วนประเด็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการปรับปรุง

ระบบการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบการสอน และวิธีการสอน และยังมีผลกระทบจากสถานการณ์โควิดซึ่งบุคลากรต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ โดยใช้ การสอนหลากหลายรูปแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ บุคลากรใน สถานศึกษาต้องได้รับการส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลและมีความสามารถในการปรับปรุง ระบบการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของจักรพันธ์ พันธุ์หินกอง และชูชาติ พ่วงสมจิตร (2562) พบว่า ผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แสดงให้เห็นศักยภาพ ด้านการจัดการความรู้ สร้างความมั่นใจแก่บุคลากร แก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ มีการ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

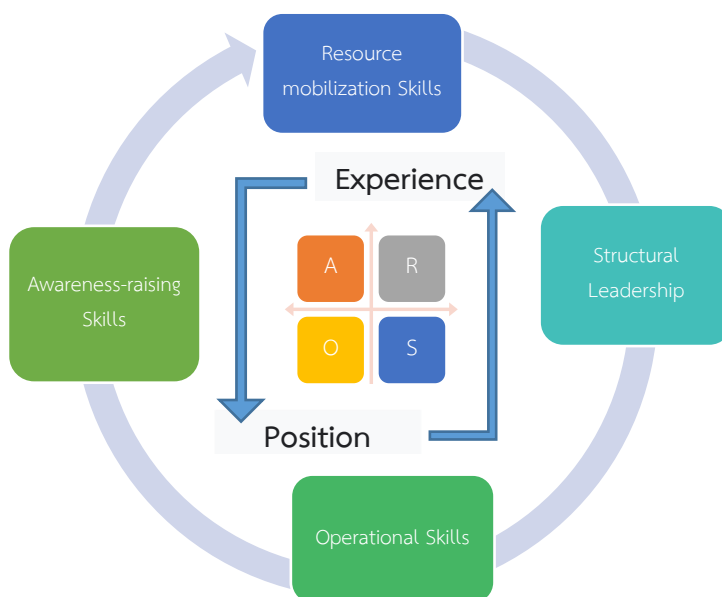
2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ตามตัวแปรตำแหน่งงาน และประสบการณ์ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากร ตามตัวแปรตำแหน่งงานใน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้าน ทักษะการระดมทรัพยากร และด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารมีภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลมากกว่า ตำแหน่งครูผู้สอน สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะตำแหน่งงานสะท้อนถึง ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารจะมีความรับผิดชอบงานที่หลากหลายตามนโยบายกำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของทับทิม แสงอินทร์ (2559) พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างจาก ครูและคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับการวิจัยของวิษวะ ผลกอง (2562) พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนและครูมีการรับรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Horth, D. & Buchner, D. (2009) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาว่าผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างในด้านการใช้เทคโนโลยี สามารถ กระตุ้น จูงใจผู้ปฏิบัติงานได้ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีทักษะที่จำเป็น คือ ทักษะการคิด เชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญ จนกลายเป็น ทักษะพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ นวัตกรรมนั้น ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leader) เพื่อจูง ใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ตามตัวแปร ประสบการณ์ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อ พิจารณาประเด็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ มีประเด็นที่แตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน โดยการแก้ไข ปรับปรุงข้อผิดพลาดในการ และด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง คือ ความสามารถในการปรับปรุง หลักสูตรมุ่งให้บุคลากรทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยบุคลากรที่ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มี ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลมากกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ 1-9 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทักษะ ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานด้านการระดมทรัพยากรและด้านภาวะผู้นำเชิง โครงสร้างต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิณสุดา สิริธังศรี (2562) พบว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) ที่ต้องยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดการศึกษาให้ยึด หลัก (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา โดยการนำนโยบายไปสู่การ ปฏิบัติต้องเข้าใจถึงกระบวนการตามนโยบายที่กำหนดไว้ ดังนั้น บุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่า จะเข้าใจงานด้านการบริหารและการปฏิบัติมากกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลมีความเชื่อมโยงกันทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะการสร้างตระหนักรู้ (Awareness-raising Skills) 2) ด้านทักษะการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Skills) 3) ด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ (Operational Skills) 4) ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง (Structural Leadership) โดยการพัฒนาดังกล่าวจะทำให้บุคลากรได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์เพิ่ม ความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน และความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรมุ่งให้ บุคลากรทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพิ่มศักยภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความชำนาญ จากการปฏิบัติงานและวิทยฐานะที่สูงขึ้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัย พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลต่างกัน และบุคลากรที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีประเด็นสำคัญในรายชื่อที่แตกต่างกันคือ ความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน และความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรมุ่งให้บุคลากรทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคดิจิทัลมากกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ 1-9 ปี ดังนั้น ตำแหน่งและประสบการณ์ทำงานจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคลากร จึงเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ควรจะมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญในหน้าที่ และยังส่งผลต่อการสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการนำผลจากการปฏิบัติงานเสนอขอเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น แสดงถึงความสามารถด้านภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลที่เกิดจากความรู้ ความชำนาญจากการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านทักษะการสร้างความตระหนัก บุคลากรในสถานศึกษาควรเรียนรู้ฝึกฝนทักษะด้านเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว และต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
2. ด้านทักษะการระดมทรัพยากร บุคลากรในสถานศึกษาควรแสวงหาทรัพยากรปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาต่าง ๆ ด้วยการมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากรโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชนมาใช้ให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษา
3. ด้านทักษะเชิงปฏิบัติการ บุคลากรต้องพัฒนาความสามารถในการรักษาระดับมาตรฐานของงาน โดยการแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง
4. ด้านภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง บุคลากรในสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ โดยการใช้การสอนหลากหลายรูปแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล และมีความสามารถในการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12*. เข้าถึงได้จาก <https://www.egov.go.th/th/government-agency/54/>
- จักรพันธ์ พันธุ์หินกอง และชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(5), 128-144.
- ชนินทร์ ศรีส่อง และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ. (2564). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 18(80), 55-67.
- ชัยนาม บุญนิตย์. (2563). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2. *วารสารการบริหารนิติบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 6(4), 137-149.

- ไชยา ภาวะบุตร และคณะ. (2563). พัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(33), 1-11.
- ญาณิ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 1. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 7(1), 148-155.
- ดาวรรณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล Digital Leadership*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี*. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญญา สุขวงศ์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(34), 32-42.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พินสุตา สิริธรรศรี. (2562). การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. *วารสารสิทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 33(106), 1-16.
- พิมพ์วิมล วงษ์จันทร์, อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่งและพิมล วิเศษสังข์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 16(2), 43-55.
- มนีรัตน์ สุดเต้, หยกแก้ว กมลวรรณ, มานี แสงทิพย์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์*, 7(8), 344-362.
- วรรณมณี โพธิ์พินไม้. (2561). การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31. *ลิกขาวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, 5(2), 30-37.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนวัตกรรมการร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- วิศวะ ผลทอง. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- สมพร ทองสอย. (2560). *การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. (การค้นคว้าอิสระ.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565. (ฉบับปรับปรุง). สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.*
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.*
- สินีนากู จิระพรพาณิชย์. (2562). *ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ตามความคิดเห็นของครู ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สุทธิรัตน์ แซ่ม้อย, โสภณ เพ็ชรพวง และสถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานโรงเรียนกับประสิทธิผลของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *วารสารนาครบุตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 11(1), 166-177.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *คุณลักษณะยุคดิจิทัล. เข้าถึงได้จาก <http://www.trueplookpanya.com//knowledge>.*
- Fullan, M. (2005). *Leadership & sustainability: System thinkers in action*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Horth, D. & Buchner, D. (2009). *Innovation Leadership; How to use innovation to lead effectively, work collaboratively and drive results*. Retrieved from <http://www.ccl.org/leadership/pdf/research/innovationleadership.pdf>.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Sheninger, E. (2014). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*.
California: California: United States of America.

การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาล เมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Application of Bhavana 4 in Potential Development of the Elderly in
Phichai Municipality, Phichai Sub-district, Mueang District, Lampang
Province

วรสิทธิสิน หงษ์ทอง¹ สุกัญญาณัฐ ออบสิน² และพระครูนิวริฐศีลขันธ³

Worastitsin Hongthong, Sukanyanat Obsin and Phrakhrunivitsinlakhan

Received: September 10, 2022

Revised: November 22, 2022

Accepted: December 05, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในผู้สูงอายุ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 344 คน จากประชากรจำนวน 2,427 คน ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .956 สถิติที่ใช้ในวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.39) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: worastitsin@gmail.com, Tel. 084-1742620

สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.83$) และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภavana 4 ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้ และทักษะที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ผู้สูงอายุ, ภavana 4

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the application of Bhavana 4 in the elderly; 2) to study the relationship between Bhavana 4 and the potential development of the elderly; and 3) to propose guidelines for developing the potential of the elderly according to Bhavana 4. It was a mixed methods research. The quantitative research using the formula of Taro Yamane was 344 people from the population of 2,427 people by using a questionnaire with a reliability of .956. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. correlation coefficient and qualitative research used in-depth interviews with 10 key informants by using interview form and descriptive content analysis. The results of the research revealed that 1) the application of Bhavana 4 in developing the potential of the elderly in Phichai town municipality, Phichai Subdistrict, Mueang District, Lampang Province, as a whole, was at a moderate level ($\bar{X}= 3.39$); 2) the relationship between Bhavana 4 and the potential development of the elderly in Phichai town municipality, Phichai subdistrict, Muang district, Lampang province, as a whole, had a statistically significant relationship at the 0.01 level. The correlation was positive or they were correlated in a way that was congruent in pairs. The overall

level was very high ($r=0.83$); and 3) the guidelines for developing the potential of the elderly according to Bhavana 4 in Phichai town municipality, Phichai Subdistrict, Mueang District, Lampang Province found that 1) planning for the development of the potential of the elderly was formulating a plan to promote physical health, encouraging learning; 2) making a project to develop the potential of the elderly was health promotion projects, religious and traditional activities; 3) monitoring and evaluation of potential development of the elderly was elderly health data survey, behavioral observation; 4) enhancing the potential development of the elderly was development of well being management systems for the elderly, development of appropriate knowledge and skills.

Keywords: Potential Development, the Elderly, Prayer 4

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันได้ก้าวเข้ามาสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Ageing Society) ซึ่งสภาพปัญหาในการดำรงชีพปัจจุบันของผู้สูงอายุมีจำนวน และสัดส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามตารางข้อมูลสถิติจากสำมะโนประชากร และเคหะ สำนักงานสถิติแห่งชาติมีแนวโน้มที่จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นทุกปี (2553-2573) ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากที่สุดจะอยู่ในวัยช่วง 60 ถึง 69 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้สูงอายุจะมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องมาจากการพัฒนาด้านสาธารณสุข และทางการแพทย์ทำให้อัตราการตายลดลง ผู้สูงอายุจึงมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น แต่ผู้สูงอายุก็ยังคงได้รับผลกระทบจากการเสื่อมถอยของร่างกายตามวัย รวมทั้งผลของโรคเรื้อรังหรืออุบัติเหตุจึงนำไปสู่ความถดถอยของร่างกาย เกิดภาวะพึ่งพา (Mutualism) มีบางส่วนที่ถูกส่งไปบ้านพักคนชราแต่ก็ยังมีส่วนที่ยอมไปอยู่บ้านพักคนชราเอง เพราะเกิดความสงสารลูกหลานที่ต้องคอยมาเลี้ยงดูตนเอง ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านสามัคคีผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดการดูแลสุขภาพตนเอง เช่น การออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร ขาดการเข้าร่วมสังคม เป็นต้น ทำให้สภาพร่างกายถดถอยรวมไปถึงเส้นยึดและเป็นโรคซึมเศร้า ดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง เพื่อป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุแย่ลง และควบคุมให้ภาวะ

ของโรคเหล่านั้นมีอาการคงที่ไม่กำเริบรุนแรงหรือเสื่อมถอยมากกว่าเดิมซึ่งผู้สูงอายุนั้นไม่ใช่ภาระของครอบครัวแต่เป็นบุคคลากรที่มีคุณประการ และทรงคุณค่าของสังคมไทย

จากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ที่จะได้รับของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ตามมาตรา 9 ได้มีการกำหนดนโยบาย และแผนหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และต้องส่งเสริมให้มีความสนับสนุนสถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการดูแล และผู้สูงอายุ (มาตรา 10) ได้กำหนดให้มีการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยสามารถได้รับการร่วมมือ และประสานงานกับราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจตลอดจนถึงองค์กรอื่นในการจัดให้ผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน และยังได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุ (มาตรา 11) ได้รับการบริการทาง แพทย์ และสาธารณสุขทั้งด้านการศึกษา ด้านการศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความสะดวก และรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) ซึ่งยังได้รับความสะดวกสบาย และปลอดภัย ภายในอาคาร สถานที่ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณสุขอื่น เป็นต้น

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้นานที่สุดของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตที่ลูกหลานควรจะได้เรียนรู้ เพราะผู้สูงอายุได้ผ่าน ประสบการณ์ชีวิตที่สั่งสมเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังได้สร้างภูมิปัญญาที่ล้ำค่าให้กับสังคมอีกด้วย หากต้องตกอยู่ในสถานะที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ครอบครัว และชุมชนจะต้องเป็นด่านแรกในการ เกื้อกูล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมาศศักดิ์ศรี มีคุณภาพที่สมเหตุสมผล และควรแก่การยกย่องพร้อมทั้งให้ความสำคัญในคุณค่าผู้สูงอายุผู้ซึ่งเปรียบประดุจหลักชัยของครอบครัว ที่ส่งผลให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขสืบมา (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์, 2553) ในเขตเทศบาลตำบลพิชัยมีประชาชน จำนวน 12,083 คน เป็น ชาย 6,276 คน หญิง 6,277 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 4,931 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากร ต่อพื้นที่โดยเฉลี่ย 732 คน/1 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชาชนและหลังคาเรือน แต่ละหมู่บ้านซึ่ง ในหมู่บ้านภายในเขตทั้งหมด 11 หมู่บ้านภายในหมู่ที่ 2 บ้านสามัคคีมีประชากรทั้งสิ้น 933 คน แบ่งเป็นชาย 474 คน หญิง 459 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองพิชัย, 2561) มีปัญหาเรื่องสุขภาพเข้ามา และได้มีการพบปะผู้คนน้อยลง อาศัยอยู่แต่ที่บ้าน ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560 พื้นที่ เขตเทศบาลตำบลพิชัย หมู่ที่ 2 บ้านสามัคคี ผู้สูงอายุประสบปัญหาความเครียดสะสมจากปัญหา หนี้สิน ขาดที่ปรึกษา และไม่สามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้จึงได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย ดังนั้น ชุมชนควรมีการดูแลผู้สูงอายุทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเทศบาลเมืองพิชัยจึงได้บรรจุแผนด้านการ

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแผนยุทธศาสตร์ 4 ปี พ.ศ. 2561-2564 เรื่องของผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังเพื่อแก้ไขปัญหา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพราะเล็งเห็นว่าผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างมากไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ชีวิต หรือคุณค่าของชีวิตซึ่งสามารถถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังได้ ยุคในปัจจุบันของประเทศไทยนี้ได้ก้าวของมาสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Ageing Society) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในวัย 60 ปีขึ้นไปนั้นจะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้นแล้วหากมีการนำหลักทฤษฎี 4 มาใช้ในการการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุจะก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กัน พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาของตน สังคมทำกิจกรรมพัฒนาตนร่วมกันเกิดประโยชน์ และความสุขกับผู้สูงอายุมากที่สุด จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี 4 ในผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎี 4 กับ การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎี 4 ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยตามแหล่งของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาในพื้นที่เทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปางจำนวน 11หมู่บ้าน ประชากรผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ที่มีอายุตั้งแต่ 60ปี ขึ้นไป จำนวน 2,427คน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) จากประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 2,427 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 344 คน โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผ่านการหาความเที่ยงตรง

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน และได้ทำการตรวจคุณภาพเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ใช้ทดลอง (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาคได้ค่า .956 สถิติที่ใช้ในวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน และแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ 2) กลุ่มผู้นำชุมชน 3) กลุ่มผู้สูงอายุ 4) กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล 5) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน โดยได้นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเนื้อหาที่ครบถ้วน

สรุปผลการวิจัย

1. การประยุกต์ใช้หลักภาวะนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าด้านสติภาวนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา คือ ด้านปัญญาภาวนา ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมาคือ ($\bar{X} = 3.36$) ด้านกายภาวนา และน้อยที่สุดคือ ด้านจิตภาวนา ($\bar{X} = 3.32$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง หลัก PDCA กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัยอำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าด้านการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมาคือ ด้านปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.63$) และน้อยที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติตามแผน ($\bar{X} = 3.40$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) (0.83) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านการวางแผนกับการปฏิบัติตามแผนมีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.81$) รองลงมา คือ คู่ของด้านสติภาวนากับด้านการวางแผน ($r = 0.70$) และค่าที่น้อยที่สุด คือ คู่ด้านจิตภาวนากับด้านปัญญาภาวนา ($r = 0.38$)

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวะนา 4 ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการนำหลักภาวะนา 4 มาบูรณาการปรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยให้สัมพันธ์กับหลัก PDCA ดังนี้

3.1 การวางแผนแผนการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งก็จะเห็นได้ว่าการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพทางร่างกายตนเองให้กับผู้สูงอายุ โดยจะมีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานผู้สูงอายุของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนต่อไป

3.2 กิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุได้อยู่ร่วมกันโดยมีศีลและคุณธรรมที่ผู้สูงอายุจะแสดงออกทางพฤติกรรม และเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

3.3 ประเมินผลเป็นการสังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้สูงอายุ มีการสวดมนต์นั่งสมาธิอยู่เป็นประจำเพื่อฝึกฝนจิตใจให้มีความเข้มแข็งอยู่เป็นประจำ การพัฒนาให้ผู้สูงอายุได้เห็นถึงคุณค่าของตนเองเพื่อก่อให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต

3.4 ยกระดับศักยภาพเป็นการมุ่งเน้นออกแบบกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีหรือองค์ความรู้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับวัยและผู้สูงอายุยังต้องมีการพัฒนาความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้กัน รวมไปถึงการเรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพร่วมกันของกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำให้ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ที่สามารถสร้างรายได้

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภavana 4 คือ 1) ภาวนา ได้แก่ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย, มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต 2) สิลภาวนา ได้แก่ รับประทานอาหารครบ 5 หมู่, มีระบบขับถ่ายที่เป็นปกติ 3) จิตภาวนา ได้แก่ มีการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน, มีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ปัญญาภาวนา ได้แก่ นำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข, มีการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผ่านกระบวนการของ PDCA คือ 1) การวางแผน ได้แก่ มีการวางแผนดีมีน้ำ, มีการวางแผนในเรื่องรับประทานอาหารที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย 2) การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ มีการดื่มน้ำตามแผนที่วางไว้, รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตนเองตามแผนที่วางไว้ 3) การตรวจสอบ ได้แก่ ตรวจสอบที่פקอาศัยว่าอากาศปลอดภัย, ตรวจสอบระบบขับถ่ายของตนเอง 4) ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ หมั่นแสวงหาอาหารที่มีคุณค่ามารับประทาน และหมั่นฝึกการขับถ่ายให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น, หมั่นดูแลที่פקอาศัยให้เป็นระเบียบซึ่งจะปรากฏเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คือ 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การสร้างข้อตกลงร่วม, การพัฒนาคุณค่าทางจิตใจ, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่โครงการส่งเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี, การสร้างกำลังใจในชีวิต, การอบรมให้ความรู้และทักษะ 3) การ

ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพ ผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม, การสอบถามความรู้สึของผู้สูงอายุ, ผลจากการนำความรู้ไปใช้ 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ, การเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่มผู้สูงอายุ, การพัฒนาคุณค่าของผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสื่ภาวนา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมาคือ ด้านปัญญภาวนา ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมาคือ ($\bar{X} = 3.36$) ด้านกายภาวนา และน้อยที่สุดคือ ด้านจิตตภาวนา ($\bar{X} = 3.32$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับจะเห็นได้ว่าระดับค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อสภาพทั่วไปของผู้สูงอายุที่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุเองที่ส่งผลต่อความคิดเห็นดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกันในเชิงการพัฒนาด้านปัญญาที่มีการให้ความสำคัญอยู่ในอันดับต้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำพล ใจคิด (2559) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครระยองด้วยหลักภาวนา 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.867$, S.D. = 1.051) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาด้านปัญญาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.047) การพัฒนาด้านจิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 1.007) การพัฒนาด้านศีลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.036) การพัฒนาด้านร่างกายอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = 1.116)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวก มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่' โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.83) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านการวางแผนกับด้านสื่ภาวนามีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด($r = 0.70$) รองลงมา คือ คู่ของด้านปรับปรุงตนเองกับด้านปัญญภาวนา ($r = 0.68$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ คู่ด้านปรับปรุงตนเองกับด้านจิตภาวนา ($r = 0.39$) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมคิด กมโล (มีสี) (2563) พบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิง

บวกกับการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .476^{**}$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุอยู่ในระดับต่ำ คือ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($r = .109$) ด้านการออกกำลังกาย ($r = -.029$) ด้านโภชนาการ ($r = -.014$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($r = -.034$) ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ ($r = -.043$) ด้านการจัดการกับความเครียด ($r = -.028$) อยู่ในระดับสูง

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎี 4 ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการนำหลักทฤษฎี 4 มาบูรณาการปรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยให้สัมพันธ์กับหลัก PDCA ดังนี้

3.1 การวางแผนแผนการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งก็จะเห็นได้ว่าการให้ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพทางร่างกายตนเองให้กับผู้สูงอายุ โดยจะมีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประธานผู้สูงอายุของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนต่อไป

3.2 กิจกรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุได้อยู่ร่วมกันโดยมีศีลและคุณธรรมที่ผู้สูงอายุจะแสดงออกทางพฤติกรรม และเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

3.3 ประเมินผลเป็นการสังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้สูงอายุ มีการสวดมนต์นั่งสมาธิอยู่เป็นประจำเพื่อฝึกฝนจิตใจให้มีความเข้มแข็งอยู่เป็นประจำ การพัฒนาให้ผู้สูงอายุได้เห็นถึงคุณค่าของตนเองเพื่อก่อให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต

3.4 ยกระดับศักยภาพเป็นการมุ่งเน้นออกแบบกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีหรือองค์ความรู้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับวัยและผู้สูงอายุยังต้องมีการพัฒนาความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้กัน รวมไปถึงการเรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพร่วมกันของกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำให้ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ที่สามารถสร้างรายได้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎี 4 คือ 1) กายภาพนา ได้แก่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย, มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต 2) สิลภาพนา ได้แก่ รับประทานอาหารครบ 5 หมู่, มีระบบขับถ่ายที่เป็นปกติ 3) จิตตภาพนา ได้แก่ มีการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน, มีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท และคณะ (2562) พบว่า ผู้สูงอายุปฏิบัติตนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองด้วยการไหว้พระสวดมนต์ภาวนาและการนั่งสมาธิมีสติในการทำงาน มีสติในการพูด มีสติในการคิด ทำจิตใจให้มีความสุขใช้ปัญญาคิดในสิ่งที่มีเหตุและผลมีความรู้สึกตัวขณะพูด ขณะทำ ขณะคิด ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นำหลักการเจริญปัญญามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข 4)

ปัญญาภวนา ได้แก่ นำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข, มีการใช้ปัญหาในการแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผ่านกระบวนการของ PDCA คือ

- 1) การวางแผน ได้แก่ มีการวางแผนดีมีน้ำ, มีการวางแผนในเรื่องรับประทานอาหารที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย
- 2) การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ มีการดีมีน้ำตามแผนที่วางไว้, รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตนเองตามแผนที่วางไว้
- 3) การตรวจสอบได้แก่ ตรวจสอบที่พิกัดอาศัยว่าอากาศปลอดโปร่ง, ตรวจสอบระบบขับถ่ายของตนเอง
- 4) ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอได้แก่ หมั่นแสวงหาอาหารที่มีคุณค่ามารับประทาน และหมั่นฝึกการขับถ่ายให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น, หมั่นดูแลที่พิกัดอาศัยให้เป็นระเบียบซึ่งจะปรากฏเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คือ

- 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การสร้างข้อตกลงร่วม, การพัฒนาคุณค่าทางจิตใจ, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา สิทธิกัน (2560) พบว่า การส่งเสริมสุขภาพเครือข่ายทางสังคมและอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจึงควรมีการพัฒนาทักษะและให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ จัดกิจกรรมหรือชมรมเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและควรเน้นการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขาย
- 2) ทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี, การสร้างกำลังใจในชีวิต, การอบรมให้ความรู้และทักษะ
- 3) การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม, การสอบถามความรู้สึกผู้สูงอายุ, ผลจากการนำความรู้ไปใช้
- 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ, การเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่มผู้สูงอายุ, การพัฒนาคุณค่าของผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกุล ภูกลาง (2561) พบว่า การพัฒนาศักยภาพควรมีการฝึกอบรม เทคนิคด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ ร้อยละ 4.35 ควรส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงชื่อเสียงและผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยฯ ร้อยละ 2.17 ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์ใช้หลักกายภาพ 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักกายภาพ 4 คือ 1) กายภาพ ได้แก่ มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและปลอดภัย, มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต 2) สีกภาพ ได้แก่ รับประทานอาหารครบ 5 หมู่, มีระบบขับถ่ายที่เป็นปกติ 3) จิตภาพ ได้แก่ มีการใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน, มีการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ปัญหาภาพ ได้แก่ นำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข, มีการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผ่านกระบวนการของ PDCA คือ 1) การวางแผน ได้แก่ มีการวางแผนดีมีน้ำ, มีการวางแผนในเรื่องรับประทานอาหารที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย 2) การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ มีการดื่ม

น้ำตามแผนที่วางไว้, รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตนเองตามแผนที่วางไว้

3) การตรวจสอบ ได้แก่ ตรวจสอบที่פקอาศัยว่าอากาศปลอดภัย, ตรวจสอบระบบขับถ่ายของตนเอง

4) ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ หมั่นแสวงหาอาหารที่มีคุณค่ามารับประทาน และหมั่นฝึกการขับถ่ายให้เป็น ระบบมากยิ่งขึ้น, หมั่นดูแลที่פקอาศัยให้เป็นระเบียบ ซึ่งจะปรากฏเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คือ 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การสร้างข้อตกลงร่วม, การพัฒนาคุณค่าทางจิตใจ, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อ การพัฒนาศักยภาพของ ผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี, การสร้างกำลังใจในชีวิต, การอบรมให้ความรู้และทักษะ 3) การติดตามผลโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม, การสอบถามความรู้สึกผู้สูงอายุ, ผลจากการนำความรู้ไปใช้ 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ, การเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่มผู้สูงอายุ, การพัฒนาคุณค่าของผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรจัดทำนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างบูรณาการความร่วมมือกันในการดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นกระบวนการเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน
3. ควรมีนโยบายส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพด้วยการสร้างมาตรฐานในการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกด้านทั้งสุขภาพ รายได้ และกิจกรรมในชุมชนให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรให้ความสำคัญในการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างครอบคลุมและถูกต้องเพิ่มมากขึ้น
2. ผลักดันให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกชุมชน

3. จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยความสมัครใจ มีการสำรวจความต้องการการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุ
4. มีสร้างกลุ่มอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถทำงานได้ ให้มีโอกาสทำงานอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- ณัฐกุล ภูกลาง. (2561). *การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. (รายงานการวิจัยบุคลากร R2R). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์พริ้นท์.
- พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท และคณะ. (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 กรณศึกษา: ผู้สูงอายุบ้านห้วยหอย ตำบลธาตุทองอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(1), 58-59.
- พระมหาสมคิด กมโล (มีสี). (2563). *การเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขามอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2553, 7 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 127 ตอนที่ 56 ก, หน้า 5-8.
- วาสนา สิทธิกัน. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านโง้ง อำเภอบ้านโง้ง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *รายงานประชากรสูงอายุ ปี2553, 2563 และ 2573*. เข้าถึงได้จาก. [www: http://social.nesdb.go.th/social/](http://social.nesdb.go.th/social/)
- สำนักงานเทศบาลเมืองพิชัย. (2561). *สถิติประชากร*. เข้าถึงได้จาก [http://www.pichaicity.go.th/index.php /store](http://www.pichaicity.go.th/index.php/store).

อำพล ใจคิด. (2559). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 ของเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์).
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์

Learning Management According to the Intellectual Education for the
Development of Learning Achievements of 4th Year Social Studies
Students Faculty of Education

ทองแดง สุกเหลือง¹

Thongdang Suklueng

Received: September 07, 2022

Revised: November 10, 2022

Accepted: November 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ห้อง 1 คณะครุศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2564 โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสุดเท่ากับ $\bar{X} = 4.57$ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มีค่าความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.22-0.72 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.63 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษามีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการ

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: thongdang200220@gmail.com

วิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาในภาพรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.57$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D. = 0.58$ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการรู้แนวจิตปัญญาศึกษาของนักศึกษา มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 31.19$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D. = 1.72$ คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 42.03$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $S.D. = 2.24$ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการรู้แนวจิตปัญญาศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, จิตปัญญาศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to evaluate the learning management plan; 2) to compare learning achievements before and after learning; and 3) to study the satisfaction of social studies students who received contemplative education learning management. The sample group was 26 students in the Social Studies Program, 4th year, Room 1, Faculty of Education, Academic Year 2021 by purposive sampling. The research tools were contemplative education learning management plan that was appropriate at the highest level with the highest mean $\bar{X} = 4.57$. A test to measure learning achievement of social studies students had an IOC consistency value of 0.67-1.00, a difficulty value of 0.22-0.72, a discrimination value of 0.22-0.63, and a reliability of 0.98. The social studies students' satisfaction questionnaire towards contemplative education learning management was consistent with 0.67-1.00. The reliability was 0.97. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation. The results of the research were as follows: 1) assessment results of the learning management plan based on contemplative education, overall, was appropriate at the highest level with an average of $\bar{X} = 4.57$

and a standard deviation of S.D. = 0.58; 2) comparison results of the learning achievements in contemplative education of students had the mean pre-school score was $\bar{X}$ = 31.19, the standard deviation was S.D. = 1.72, and after-school score was the mean $\bar{X}$ = 42.03, and the standard deviation was equal to S.D. = 2.24. The results of data analysis showed that the mean scores after learning with contemplative education learning activities were significantly higher than before learning at the .05 level; and 3) study results of satisfaction of fourth year students in Social Studies Program that were learned by the learning process in the form of contemplative education in the media and social studies learning activities found that the students' satisfaction was at a high level.

Keywords: Learning Management, Cognitive Education, Learning Achievement

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560-2579 ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี พอประมาณ มีเหตุผล และมีความรอบรู้เท่าทันโลกให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้นโดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีคุณสมบัติตรงตามกับความต้องการในการใช้กำลังของคนประเทศ การศึกษา จึงหมายถึง ความเจริญงอกงาม การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงาม ด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม ประเทศใดประชากรมีการศึกษาสูง ประเทศนั้นก็จะมีการใช้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) การศึกษาสมัยใหม่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้งทางร่างกาย จิตใจหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญารวมไปถึงการพัฒนาทางจิตวิญญาณด้วย เพราะจิตวิญญาณในชีวิตมนุษย์การเรียนรู้ที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้งจะทำให้ค้นพบมิติทางจิตวิญญาณ การศึกษาจะเอาวิชาเป็นตัวตั้งเพื่อให้เข้าใจ

ตัวเองและเพื่อการเปลี่ยนแปลง การศึกษาทุกระดับ ควรทำให้ผู้เรียนรู้จิตใจตัวเองและพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นโดยมีทางเลือกหลาย ทางการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสร้างสุขและสร้างสันติภาพ (ประเวศ วะสี, 2550 ก) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้คนรู้จักศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในตน เพื่อจะได้รู้จักตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ผู้ที่แสวงหาศักยภาพของตนได้แล้ว นอกจากจะใช้ศักยภาพนั้นเพื่อความอยู่รอดแล้วยังใช้เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้เกิดสันติสุขในสังคมอีกด้วยแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวและกำลังให้ความสนใจอย่างมากในขณะนี้ คือ จิตปัญญาศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน (ประเวศ วะสี, 2553) เป็นแนวทางของความรู้โดยทั่วไป คือ การได้ความรู้เชิงเหตุผล และทางประสาทสัมผัส จิตปัญญาศึกษาต่างจากการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการศึกษาโลกภายนอก มากกว่าโลกภายในตนเอง เพราะเราจะมองเห็นโลกภายนอกเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับเรามองเห็นโลกภายใน ตัวเราเป็นอย่างไรจิตปัญญาศึกษาจึงทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง เข้าถึงความจริง เป็นแนวทางที่จะทำให้เห็นความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่ชัดเจน เชื่อมโยงทั้งความคิด จิตใจ และนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิถีทางแห่งปัญญาที่พัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ จิตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้และการเรียนรู้มิติโลก ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนะ มุมมองต่อชีวิตและโลกของตนเอง ให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร่ครวญ การสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของ ตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอกผ่านกระบวนการ วิถีการและกิจกรรมที่ หลากหลาย มีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางความคิดและจิตสำนึกเกี่ยวกับ ตนเองและโลก ส่งผลต่อการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรัก ความเมตตา ต่อตนเองและสรรพสิ่งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งกับธรรมชาติ จิตปัญญาศึกษามุ่งเน้นประสบการณ์ตรง ภายในให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ภายในของตนเองที่สัมพันธ์กับภายนอก กระบวนการเรียน การสอนและการประเมินแบบจิตปัญญาศึกษาอยู่บนพื้นฐานของการเป็นกัลยาณมิตรระหว่าง ผู้เรียนและผู้สอน ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน จิตปัญญาศึกษาให้ ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ภายในของแต่ละคนไม่วิปากษ์ วิจาร์ณไม่ ตัดสินภายในได้บรรยากาศของการเคารพยอมรับระหว่างกันแบบไม่มีเงื่อนไข เป็นบรรยากาศแบบเปิด เอื้อให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจคงปลอดภัยที่จะเปิดเผยและรู้จักตนเองและผู้อื่นจิตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิด และแนวปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ การ เปลี่ยนแปลงภายในตนการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรและการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม การ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2553) รูปแบบการสอนตามแนวจิตปัญญาศึกษาจะพลิกพื้นการศึกษาให้เป็น

การศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งด้านความรู้และจิตใจเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความดีงาม รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่นอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่เกื้อกูล หากนำแนวคิดนี้เข้าไปในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั่วไปที่เน้นการปฏิบัติ และควรมีศูนย์ส่งเสริมจิตปัญญาศึกษาในโรงเรียนแล้วย่อมก่อให้เกิดผลการพัฒนาอย่างสมบูรณ์แก่ผู้เรียนจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพต่อไป (ประเวศ วะสี, 2550) ลักษณะของจิตปัญญาศึกษาแสดงให้เห็นว่าเมื่อไรที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนตามแนวนี้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองให้สูงขึ้นจากเดิมได้เพราะผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมทั้งกายและใจ ผ่านการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านความรู้และจิตใจ เกิดความตระหนักรู้ความเอาใจใส่ความเมตตาและความฉลาดทางอารมณ์ กระบวนการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำมาแก้ปัญหาในเรื่องคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญที่จะนำแนวคิดจิตตปัญญามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ที่มาจากภายในและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ผู้เรียนต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมและมีปัญญามีความสุขในการเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อต้องการทราบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนหรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวจิตปัญญาศึกษา สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ตามจุดประสงค์ทำให้ผู้เรียนมีความสุขใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เรียน ด้านอารมณ์และสังคม เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่นเกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษารายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสื่อและ
กิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
แนวจิตปัญญาศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 47 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่
กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ห้อง 1 รวมทั้งสิ้น 26 คน ซึ่งได้มาแบบ
เจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา
และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคม
ศึกษา

ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการสื่อและกิจกรรมสำหรับ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน ๆ 3 ชั่วโมง ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้
จำนวน 6 ชั่วโมง
2. แผนการจัดการเรียนรู้ประเภทของสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง
3. แผนการจัดการเรียนรู้หลักการใช้อสื่อการเรียนรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง
4. แผนการจัดการเรียนรู้การประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมการ
เรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 6 ชั่วโมง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคการศึกษาที่ 2/2564 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน
2564 ถึงเดือนมีนาคม 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา
2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญา

1. ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คู่มือวัดและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามแนวคิดปัญญา

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้แนวคิดปัญญา

3. กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา

4. เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดปัญญา

5. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบทางด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ภาษา และความเหมาะสมของกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แล้วนำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดปัญญาไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 8 สัปดาห์เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตอนที่ 2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา สารระการการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้ในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 4

2. ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

3. สร้างแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นแบบทดสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมความเหมาะสมของภาษาแล้วทำการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาสื่อและกิจกรรม สำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

6. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการทดลองใช้มา หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยง ได้ข้อสอบที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.22-0.72 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.63 ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.98

7. ปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและนำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองในการดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไป

ตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แนวจิต ปัญญาโดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ
2. วิเคราะห์เนื้อหาที่จะวัด เลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะวัด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

3. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อประเมินความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ซึ่งตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

4. นำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

5. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะได้รับการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาก่อนดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2. ให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของนักศึกษาโดยใช้ข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 50 ข้อแล้วนำคะแนนมาบันทึก

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญากับกลุ่มตัวอย่างโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น

4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญาครบจำนวน 8 สัปดาห์ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิมกับการทดสอบก่อนเรียนพร้อมแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญา

5. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญารวมถึงผลการสะท้อนความคิดของนักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่

1. การหาค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC)

2. การหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ค่าสถิติ t-test Dependent 2) ค่าร้อยละ (%) 3) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สมมติฐานของการวิจัย นักศึกษาศาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา พบว่าผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาในภาพรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาแผนที่ 1 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 โดยพิจารณาข้อพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยกับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รองลงมา ได้แก่ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านแบบทดสอบมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยกับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยกับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ

0.58 ด้านแบบแผนฝึกหัดมีความเหมาะสมระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาแผนที่ 2 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 โดยพิจารณารายข้อ พบว่า แบบทดสอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รองลงมา ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านแบบแผนฝึกหัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาแผนที่ 3 ในภาพรวมทั้งหมด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 โดยพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ ด้านแบบทดสอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รองลงมา ได้แก่ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ด้านแบบแผนฝึกหัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาแผนที่ 4 ในภาพรวมทั้งหมด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 โดยพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านแบบทดสอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รองลงมา ได้แก่ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ด้านแบบฝึกหัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา พบว่า ผลการ

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการรู้แนวคิดปัญญาศึกษาของนักศึกษา มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 31.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.72 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 42.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษาของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการเรียนการสอนแนวคิดปัญญาศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แนวคิดปัญญาศึกษา รายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนโดยเริ่มจากการวิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมจากหนังสือ ตำราเรียน เอกสารที่เกี่ยวข้องแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ และแบบทดสอบ เป็นผลที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการปรับปรุงในเนื้อหา และแบบทดสอบให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีการอธิบายวัตถุประสงค์ เอาไว้อย่างชัดเจนก่อนเรียน ส่วนขั้นตอนการเรียนรู้จะมีการให้ศึกษาเนื้อหาการเรียนรู้และให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีการลงมือปฏิบัติการ ทางความคิด การตื่นตัว สนุกและมีความสุขเวลาเรียน มีการส่งเสริมพุทธิปัญญา การเพิ่มพูนและขยายความรู้ที่จำเป็นให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดแจ้ง และจำได้จากการจัดกิจกรรมในการสอน

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาพบว่านักศึกษา มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 31.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.72 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 42.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา มีการจัดให้ทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีความเป็นกันเอง มีความเป็นวิชาการที่ผ่อนคลาย เห็นคุณค่าพร้อมแสดงความยอมรับ ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ระหว่างกันและกัน และได้รับคำแนะนำจากผู้สอนช่วยชี้แนะและเสริมความรู้ทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ทำให้ผู้เรียน มีเจตคติที่ดี และมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนจากกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติเป็นสิ่งที่สนใจภายในมากกว่าภายนอกด้วยสิ่งของและรางวัล ด้วยเหตุผลนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาแนวจิตปัญญาศึกษาก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้จึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะรัตน์ อินทะสุข (2557) พบว่ารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การจัดการเรียนรู้อิงแนวคิดจิตตปัญญามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางปัญญาจากการลงมือกระทำและคิดด้วยตนเองจากมโนทัศน์ที่ครูกำหนดในหน่วยการสอน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนจากสิ่งใหม่ ๆ และมีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สรุปได้ว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อิงแนวคิดจิตตปัญญามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนก่อนและ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการเรียนการสอนแนวจิตปัญญาศึกษาในรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษามีผลต่อความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาสื่อและกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้สังคมศึกษา เพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบตนเองทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมาก การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปทั้งการเรียนและการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ แจ่มผล (2552) กล่าวว่า จิตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ทำให้ได้ความรู้ ประสบการณ์และ

กระบวนการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ยอมรับความหลากหลายทางความคิดมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สรุปความรู้และต่อยอดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. ได้วิธีการสอน กระบวนการใหม่ ๆ นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนที่ทันสมัยประหยัดเวลา สนุกสนานเพลิดเพลิน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้
3. ช่วยในการพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีความกระตือรือร้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะและผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้การจัดการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อตอบสนองต่อการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ด้านตัวผู้สอน

1. การนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ผู้เรียนอาจจะยังไม่คุ้นเคย ผู้สอนควรมีความใจในการจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมตัวให้ดีกว่าที่จะจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ผู้สอนควรอธิบายคำสั่งให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนในระยะแรกเมื่อผู้เรียนปรับตัวได้แล้ว จึงให้ศึกษาด้วยตนเอง ผู้สอนคอยให้คำแนะนำ
2. ควรมีการเสริมแรง เช่น การกล่าวคำชมเชย การให้รางวัล เป็นการเสริมแรงอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนอยากพัฒนาตนเองให้ผลการเรียนที่ดีขึ้น
3. ผู้สอนควรมีการจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการสร้างเทคนิควิธีการสอนและมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนเพื่อเป็นการสร้างความสนใจของผู้เรียน จูงใจให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเรื่องที่เรียน ลดความเบื่อหน่ายในการเรียนจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายใกล้ตัว เกิดความสนุกสนาน คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการการเรียนรู้

2. ผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนการสอนแนวจิตปัญญาศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าอยู่ น่าเรียนรู้ มีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สนุกสนานอยากรู้ อยากเห็น และมีความสุขในการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2553, 31 มกราคม). จิตวิวัฒน์. *มติชนรายวัน*. น. 9.
- ประเวศ วะสี (2553). *แผนชีวิตชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.plan4thai.com>
- ประเวศ วะสี. (2550 ก). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ประเวศ วะสี. (2550 ข). *ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี.
- ปิยะรัตน์ อินะสุข. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- อรอนงค์ แจ่มผล. (2552). *ผลของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ภายในตนเองของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู*. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

Component of the school's Academic Cooperation Framework in Service
Areas of Srisongkhram Industrial Technology College Nakhon Phanom
University

ชาคริต จองไว¹ พรเทพ เสถียรนพเก้า² และเอกลักษณ์ เพียสา³
Chacrit Jongwai, Pornthep Steannopakao and Ekkalak Pheasa

Received: August 21, 2022

Revised: November 03, 2022

Accepted: November 08, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จำนวน 10 แหล่ง 2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และ 3) ยืนยันองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และขั้นตอนการยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ 2) การพัฒนาระบบการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: chacritcpe@gmail.com, Tel. 096-9982287

เรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา และ 5) การนิเทศการศึกษา

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, ความร่วมมือทางวิชาการ, ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

Abstract

This research article aimed to study the components of the academic cooperation scope of schools in the service area of Si Songkhram Industrial Technology College, Nakhon Phanom University. There were 3 steps: 1) studying documents and research related to the components of the academic cooperation scope in 10 sources; 2) interviewing 7 experts; and 3) confirming the components of the academic cooperation scope from 5 experts. Research tools in the process of interviewing experts used a semi-structured interview form. Data were analyzed by content analysis and procedures for confirmation by experts using a 5-point rating scale questionnaire. The results of the research revealed that the components of the academic cooperation scope of schools in the service area of Si Songkhram Industrial Technology College, Nakhon Phanom University had 5 components, namely 1) curriculum development and application; 2) learning process development; 3) educational measurement and evaluation; 4) development of instructional media and educational innovations; and 5) education supervision.

Keywords: Components, Academic Cooperation, Scope of Academic Cooperation

บทนำ

งานวิชาการเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจังตามปรัชญาของการศึกษา สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผสมผสานทรัพยากรการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดทั้งการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน

เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการความรู้รอบตัวความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศมีทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2550) นอกจากนี้การบริหารงานวิชาการยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร อีกทั้งยังเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553) โดยการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย นับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2551) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา จึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ ซึ่งจะประกอบด้วย งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องการจัดส่งเสริมงานด้านวิชาการรวมถึงงานด้านวัดผลประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงาน ด้านวิชาการ จะมีขั้นวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นการจัดและดำเนินการ และขั้นส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการหลักการบริหารงานด้านวิชาการ คือหลักแห่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นหน่วยงานในกำกับของมหาวิทยาลัยนครพนม มีวิสัยทัศน์ ในการเป็นวิทยาลัยชั้นนำทางวิชาชีพ วิชาการ สู่อุตสาหกรรมและสังคม และมีพันธกิจ ในการบริการวิชาการและวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม โดยวิทยาลัยมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการจำนวน 21 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการแนะแนวด้านการศึกษา การบริการงานวิชาการตลอดจนการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ด้านงานวิชาการ โดยในปัจจุบันพบว่า ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการยังไม่ชัดเจน ทำให้การพัฒนางานด้านวิชาการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ด้วยปัญหาที่พบในข้างต้นวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการและสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ในการพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอนและการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ไว้ว่า ควรมีการศึกษารูปแบบการ

จัดการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่สามารถให้การศึกษาแก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โรงเรียนกับสถาบันการศึกษา มีการวางระบบการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนที่ชัดเจน สามารถเป็นที่พึ่งพาของครูในโรงเรียนได้ เช่น การสร้างเครือข่ายการวิจัยในชั้นเรียน เครือข่ายการทดลองวิธีสอนใหม่ ๆ เป็นต้น

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนสภาพปัญหาอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงครามและโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ หากทราบองค์ประกอบที่สำคัญของขอบข่ายในการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการร่วมกัน จะช่วยให้วิทยาลัยฯ และโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการสร้างความเข้าใจและมีเป้าหมายในการพัฒนางานวิชาการร่วมกัน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ทราบองค์ประกอบที่สำคัญของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการของวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงครามและโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเพื่อศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ 10 แหล่ง โดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 6 หรือร้อยละ 43 ขึ้นไป ของความถี่ทั้งหมด ได้แก่ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) วรรณดี นาคสุขปาน (2557) ไสว อุทุมประเสริฐและคณะ (2557) จิรภัทร มหาวงค์และคณะ (2559) ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรวิญญ์และคณะ (2559)

สุรเดช รอดจินดา (2560) จิระศักดิ์ สร้อยคำ (2561) Kimbrough, R. B. and Nannery, M.Y. (1998)

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Interview) จำนวน 7 คน เพื่อให้ได้ องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จากแนวคิดและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยผู้วิจัยได้พิจารณาเกณฑ์ การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางด้านการบริหารการศึกษา หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือมี ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้บริหารโรงเรียน ที่มีประสบการณ์การบริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน 3) ผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 3 ยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการ สังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยผู้วิจัยได้ พิจารณาเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับ ปริญญาเอกทางด้านการบริหารการศึกษา หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญา โท จำนวน 2 คน 3) ผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษาไม่น้อย กว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน

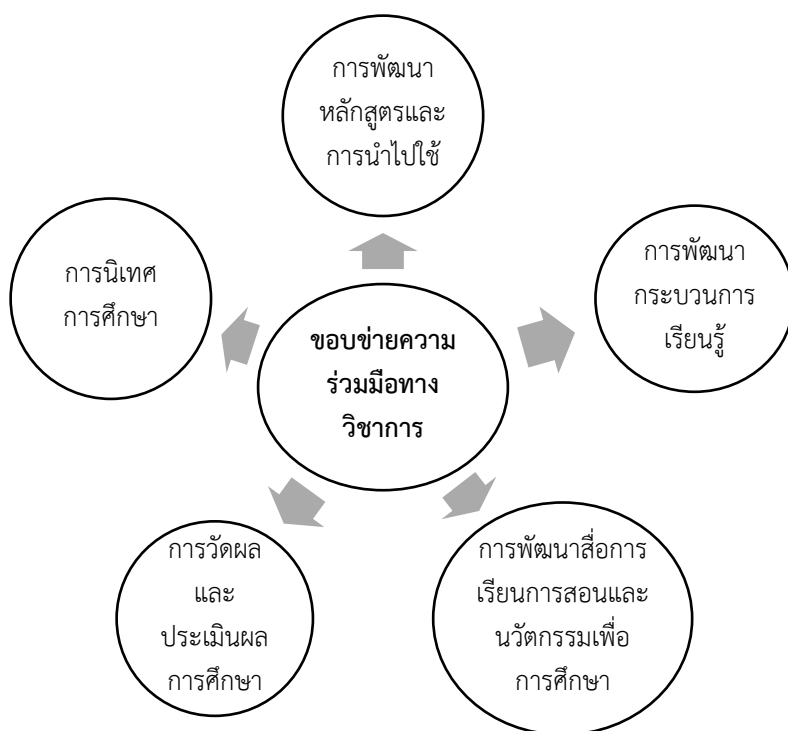
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประเด็นสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายความ ร่วมมือทางวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนการยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงคะแนนความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ขององค์ประกอบในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งได้จากวิธีการดำเนินการวิจัยทั้งการสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่าองค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา 4) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา แสดงได้ดังภาพ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของขอบข่ายความร่วมมือวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาจัดทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ขอบข่ายร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ข้อบ่งชี้ร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
1. การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้	การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม	1. การปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม 2. การจัดการจัดทำหลักสูตรใหม่ ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3. การจัดเนื้อหาวิชาใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2.การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา	การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสอน เพื่อให้เกิดเป็นวิธีการคิดในสิ่งใหม่ ๆ หรือดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม	1. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและสถานการณ์การเรียนการสอน 2. การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน 3. การนำวิธีการคิดในสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงจากของเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียน การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ	1. การจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน 2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียน การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
4. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	กระบวนการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้วิเคราะห์ให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นต่อไป	1. การตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอนที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน 2. การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 3. การนำข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอน มาใช้วิเคราะห์ และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าวนั้นบรรลุผลหรือไม่
5. การนิเทศการศึกษา	กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ให้ดียิ่งขึ้น	1. การทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น 2. การปรับปรุงและพัฒนาตนเองของครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น 3. การปรับปรุงและพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น

จากตารางที่ 2 พบว่า แต่ละองค์ประกอบหลัก ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยเพื่อให้ได้นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบขอบข่ายร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลยืนยันองค์ประกอบขอบข่ายร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้	4.67	0.51	มากที่สุด	4.73	0.48	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.1	การปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.44	มากที่สุด
1.2	การจัดการจัดทำหลักสูตรใหม่ ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.44	มากที่สุด
1.3	การจัดเนื้อหาวิชาใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้		4.60	0.63	มากที่สุด	4.47	0.61	มาก
2.1	การจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.3	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ	4.40	0.89	มาก	4.20	0.84	มาก
3. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา		4.67	0.52	มากที่สุด	4.60	0.52	มากที่สุด
3.1	การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและสถานการณ์การเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2	การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มากที่สุด
3.3	การนำวิธีการคิดในสิ่งใหม่ ๆ หรือดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา		4.40	0.65	มาก	4.47	0.57	มาก
4.1	การตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอนที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4.2	การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ	4.20	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3	การนำข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอน มาใช้วิเคราะห์ และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าว นั้นบรรลุผลหรือไม่	4.20	0.84	มาก	4.00	0.71	มาก
5. การนิเทศการศึกษา		4.40	0.65	มาก	4.47	0.48	มาก
5.1	การทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น	4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
5.2	การปรับปรุงและพัฒนาตนเองของครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น	4.20	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
5.3	การปรับปรุงและพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น	4.20	0.84	มาก	4.40	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 ผลยืนยันองค์ประกอบของข้อบ่งชี้ร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า

1. ผลการยืนยันองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.51) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.48) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.63) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.61) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.52) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.52) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.65) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.57) และ 5 ด้านการนิเทศการศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.65) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.48)

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลง

ของสังคม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.45$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.44$) 2) การจัดทำหลักสูตรใหม่ ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.44$) 3) การจัดเนื้อหาวิชาใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.54$)

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.45$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.45$) 2) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.55$) 3) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.89$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, $S.D. = 0.84$)

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและสถานการณ์การเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.45$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.45$) 2) การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, $S.D. = 0.55$) 3) การนำวิธีการคิดในสิ่งใหม่ๆ หรือดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$)

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอนที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.55$) 2) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, $S.D. = 0.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.55$) 3) การนำข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอน มาใช้

วิเคราะห์ และตัดสินใจว่าการสอนดังกล่าวนั้นบรรลุผลหรือไม่ มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.84) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=0.71)

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.60, S.D.=0.55) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.45) 2) การปรับปรุงและพัฒนาตนเองของครู เพื่อให้การจัดการเรียนเรียนการสอนดีขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.55) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.80, S.D.=0.45) 3) การปรับปรุงและพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.84) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.55)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่าองค์ประกอบของขอบข่ายร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ หมายถึง กระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่ ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณ ก้อนคำ (2558) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

2. องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา หมายถึง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสอน เพื่อให้เกิดเป็นวิธีการคิดในสิ่งใหม่ ๆ หรือดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ได้ผลดียิ่งขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม สอดคล้องกับผลการวิจัยของญาดา เชื้อนใจ (2554) พบว่า การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนที่ดี ผู้สอนต้องคำนึงถึงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยผู้สอนใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรู้

ความเข้าใจเนื้อหาและมีความสุขกับการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้จนสามารถเข้าใจในเนื้อหารายวิชาได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาวดี ลาภเจริญ (2563) พบว่า นวัตกรรมเพื่อการศึกษา หมายถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีโทรคมนาคมทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ จำนวนมาก ทั้งในการเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม รวมไปถึงสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. องค์ประกอบที่ 3 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการสอน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอยหลักฐาน ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้วิเคราะห์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพศาล สุวรรณอย (2545) ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการอย่างมีระบบที่นำข้อมูลจากการวัดผลมาตีค่าและตัดสินคุณค่าของผู้เรียน ซึ่งการวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง

4. องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้ การสอนตามสภาพจริง โดยมีเนื้อหาสาระที่มีความสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ (2559) พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริม และการพัฒนาผู้สอน และการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุคนธา ดิษฐสุนนท์ (2558) พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยงานการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

5. องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญชัย อาจิณสมจาร (2547) ได้ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการ

สร้างสรรค์ ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวเขาเอง และสภาพการเรียนรู้การสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงครามและผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการควรกำหนดนโยบายและสร้างความเข้าใจในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงครามและผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการสามารถนำองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการต่อไป
2. ควรศึกษาปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และศึกษาผลของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อได้ข้อมูล สารสนเทศมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการสำหรับโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงครามและสำหรับสถานศึกษาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- จิรภัทร มหาวงค์และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 18(4), 114-127.
- จิระศักดิ์ สร้อยคำ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาและพัฒนการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). *การนิเทศการสอนแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.

- ญาดา เชื้อนใจ. (2554). การพัฒนาสื่อการสอนสำหรับการเรียนการสอนรายวิชา 5672501 การวิเคราะห์และการออกแบบเชิงวัตถุ. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 4(1), 9-16.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2545). คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรณวิทย์และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 27(3), 18-32.
- มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อำเภอสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรรณดี นาคสุพาน. (2557). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา). วิทยาลัยครูศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2550). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สุคนธา ดิษฐสุนนท์. (2558). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา. การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุพรรณ ก้อนคำ (2558). มองกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตรจากอดีตถึงปัจจุบัน. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มมร*, 3(1), 16-23.
- สุภาวดี ลาภเจริญ. (2563). รูปแบบนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 สู่ยุค Thailand 4.0. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 671-688.
- สุรเดช รอดจินดาและคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้าน วิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือ ตอนบน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(1), 1020-1042.
- ไสว อุทุมประเสริฐและคณะ. (2557). การดำเนินงานเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(2), 235-246.
- Kimbrough, R. B. and Nannery, M.Y. (1998). *Management*. (7th ed.) np.: Houghton Mifilin.

การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อ คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Criteria Management Public Sector Management Quality Affecting Internal
Assurance of Sport School Under Thailand National Sports University

ศุนิสา ดาราเรือง¹ และโยธิน ศรีโสภา²

Sunisa Dararuang and Yothin Srisopa

Received: October 05, 2022

Revised: November 12, 2022

Accepted: November 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และ 3) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 274 คน จากประชากร 905 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษา พบว่า 1) การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทุกรายด้านมี

¹⁻² มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา; Chaopraya University

Corresponding author, e-mail: sunisa627@yahoo.co.th, Tel. 081-6572450

ความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ตัวแปรการจัดการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการด้านการมุ่งเน้นบุคลากรและ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายคุณภาพการศึกษาภายใน ได้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ, โรงเรียนกีฬา, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the management according to the quality criteria of public administration and the internal quality of sports schools under Thailand National Sports University; 2) to study the relationship of the management according to the quality criteria of public administration and the internal quality of sports schools under Thailand National Sports University; and 3) to create a forecasting equation for the management according to the quality criteria of public administration affecting the internal quality of sports schools under Thailand National Sports University. The samples used in this research were civil servants and educational personnel of sports schools under Thailand National Sports University of 274 people from a population of 905 people. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, Stepwise multiple regression analysis. The results of the study revealed that 1) the management according to the quality criteria of public administration and the internal quality of sports schools under Thailand National Sports University, overall, was at a high level; 2) the management according to the quality criteria of public administration in every aspect was related to the internal quality of sports schools under Thailand National Sports University as a whole, the level was quite high to very high with statistical significance at the 0.01 level; and 3) the management variables according to the quality criteria of public administration in the aspect of performance-

oriented, workforce focus and strategic planning can jointly explain the variance or predict the internal quality at 75 percent with a statistical significance at the .01 level.

Keywords: Management, Quality of Public Administration, Sports School, Thailand
National Sports University

บทนำ

การพัฒนาคน และคุณลักษณะของคนเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และบทบาทของคนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี โดยมุ่งเน้นการสร้างทักษะความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่จำเป็นของคนไทยในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 โดยในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีที่สำคัญ คือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ให้เป็นคนดี มีคุณภาพ มีสุขภาวะที่ดีทุกช่วงวัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นกลไกสู่การปฏิบัติที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งให้ความสำคัญกับการให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศบนความตระหนักว่าคนไทยที่มีคุณภาพจะนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อีกทั้ง และกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ มีความสุข มีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบคลุมรอบด้าน ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ ยังกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนเป็นยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งปัจจุบันการจัดการศึกษาได้ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 บททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการตามมาตรา 6 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และตามมาตรา 10 เขียนไว้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยหลักสูตรที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ๆ

(ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งกลไกการพัฒนาคนนอกจากการศึกษาแล้ว “การกีฬา” ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศดังคำกล่าวที่ว่า “กีฬาสร้างคน คนสร้างชาติ” โดยมีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้การกีฬาเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตประชาชนทุกภาคส่วน และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณค่าทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนไทย รวมถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในระดับสากลและต่อยอดสู่ระดับอาชีพเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับบุคลากรกีฬา โดยจะเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจของประเทศ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา จากการเล็งเห็นความสำคัญการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศของชาติ และการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในการส่งผลให้เยาวชนมีคุณภาพทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญ และวิชาพลศึกษาและกีฬา และมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีขีดความสามารถด้านการกีฬา และการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของชาติ โดยได้กำหนดแนวทางสำหรับการประเมินความสำเร็จหรือคุณภาพในการจัดการศึกษาภายในตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยมีแนวทางในการประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) ความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา (กองวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2561) แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกีฬา ยังพบว่าคุณภาพผู้เรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความร่วมมือด้านการศึกษาได้คะแนนประเมินผลเท่ากับ 1.00 จากเกณฑ์คะแนน 5 ระดับ ส่วนด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพเพียงร้อยละ 35 ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการบริหารจัดการ ได้คะแนนประเมินผลเท่ากับ 1.00 จากเกณฑ์คะแนน 5 ระดับ (ยุทธศาสตร์สถาบันการพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2561-2565) อีกทั้ง การบริหารจัดการยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างระบบการบริหารทั่วไป ระบบบริหารงานบุคคล ระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบงบประมาณ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย และคล่องตัว (นลินีวรรณ ประพันธ์ และปรียากร หวังมหาพร, 2561)

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หรือ Public Sector Management Quality Award (PMQA) เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของหน่วยงานภาครัฐซึ่งสำนักงานเพิ่มผลผลิตแห่งชาติได้พัฒนาแนวทางและเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำเกณฑ์มัลคัมบัลดริจ หรือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ที่ถูกพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1987 บนหลักคิดเพื่อการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยที่ MBNQA ได้ก่อให้เกิดการปรับปรุง การมุ่งเน้นคุณภาพ อีกทั้ง มีกรอบการบริหารจัดการที่เป็นกรอบเดียวกันที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในปัจจุบันเกณฑ์ MBNQA ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลที่สุดที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้กับทุกองค์การทุกขนาดทุกประเภท ทั้งองค์การภาครัฐกิจ หน่วยงานราชการ และองค์การการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562) และรวมถึงส่งผลต่อคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังงานวิจัยของระติกรณ นิยมะจันทร์ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการด้วยเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาโดยพบว่า ระบบการปฏิบัติการ ประกอบด้วยเกณฑ์ทั้ง 6 หมวด คือ การนำองค์การ (หมวด 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (หมวด 2) และการมุ่งเน้นลูกค้า (หมวด 3) การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (หมวด 5) และการจัดการกระบวนการ (หมวด 6) และผลลัพธ์การดำเนินงาน (หมวด 7) โดยมีการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (หมวด 4) เป็นพื้นฐานของระบบโดยการนำเกณฑ์ The Baldrige Education Criteria for Performance Excellence มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ โดยการนำองค์การเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และส่งผลผ่านองค์ประกอบการดำเนินงานในด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์หมวดการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และการจัดการกระบวนการ

นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยของจักรพันธ์ ชัยทัศน์ และคณะ (2562) ยังค้นพบว่า โมเดลการบริหารสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเป็นองค์ประกอบเชิงยืนยันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของนักวิชาการที่อธิบายว่าการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารภาครัฐเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการบริหารจัดการ

สถานศึกษาสามารถสะท้อนต่อคุณภาพของสถานศึกษาและเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

จากความสำคัญในด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ และเป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียนกีฬา ในสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ดังนั้น การศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จะเป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 13 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 905 คน ซึ่งกำหนดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales) โดยการตรวจสอบความตรง (Validity) จากทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของข้อ

คำถามกับสิ่งที่ต้องการศึกษา (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และการทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient; α) รวมทั้งฉบับเท่ากับ .995

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise-Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 รองลงมา คือ ด้านการนำองค์การ และ ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06

2. คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ตามลำดับ

3. การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทุกรายด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ถึงสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา ในระดับสูงมาก ($r = .812$) รองลงมา คือ ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .787$) และ ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .764$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ	คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	
ด้านการนำองค์การ	.675	.000**
ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	.739	.000**
ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย	.714	.000**
ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	.764	.000**
ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร	.762	.000**
ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	.787	.000**
ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ	.812	.000**

**p < .01

ตัวแปรการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร และ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ	Reg.Coeff		t-Value	Sig.
	B	Beta		
ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ (X_7)	.411	.047	8.762**	.000
ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (X_5)	.152	.043	3.564**	.000
ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (X_2)	.308	.042	7.344**	.000
Constant (β_0) = .576, R = .868, R Square = .753, Adjusted R Square = .750, F = 256.751**				

**p < .01

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{y} = .576 + .411X_7 + .152X_5 + .308X_2$$

$$\hat{Z} = .047Z_7 + .043Z_5 + .042Z_2$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ รองลงมา คือ ด้านการนำองค์การ และด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ด้านผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ทั้งนี้ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ นำหลักการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และสามารถทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา และมีผลงานเชิงประจักษ์ในการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถด้านการกีฬาโดยสามารถสร้างชื่อเสียงทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ จากการแข่งขันกีฬาทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ ดังนั้นการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการสร้างความสำเร็จขององค์การได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ Halloran, P. M. (2008) ที่ศึกษาวิจัยการดำเนินการใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ในโรงเรียนของรัฐอิลลินอยส์ โดยพบว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติสามารถนำมาเป็นโมเดลการพัฒนาโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ MBNQA คือ วิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างกระบวนการพัฒนาโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Rahayu, I. N., Adawiyah, R. W., & Anggraeni, I.A. (2019) ที่ศึกษาการนำหลัก Malcolm Baldrige (MBNQA) มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในชนบทประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งพบว่า MBNQA เป็นการบริหารจัดการที่มีความครอบคลุมที่สามารถบูรณาการในการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของสุนิดา เดชรักษา และคณะ (2558) ที่พบว่า การบริหารจัดการของตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ในภาพรวมซึ่งประกอบด้วย 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้น

ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ และทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก

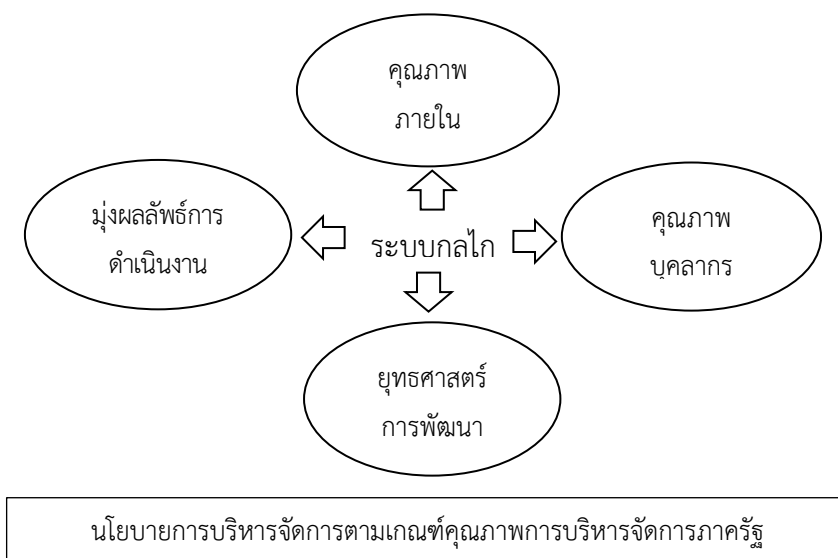
นอกจากนี้ ผลการศึกษาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพผู้เรียนตามลำดับ ซึ่งจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถสะท้อนความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการเป็นสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬาให้มีขีดความสามารถด้านการกีฬา และการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่เป็นเป้าประสงค์ที่ต้องการให้โรงเรียนกีฬามีความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา คือ มาตรฐานที่ 4 “ความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา” ซึ่งจากอดีตถึงปัจจุบันสามารถสร้างนักกีฬาที่มีความสามารถและสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติได้จากการเข้าร่วมการแข่งขัน กีฬาซีเกมส์ เอเชียนเกมส์ และโอลิมปิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกีฬาในภาพรวมทั้ง 13 แห่ง ในปี 2562 ที่พบว่า ด้านความโดดเด่นด้านกีฬา พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมการแข่งขัน กีฬาระดับนานาชาติ คิดเป็นร้อยละ 26 (ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2561-2565) ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยของบงกช จันทรสุขวงศ์ และทวีศักดิ์ สว่างเมฆ (2563) ยังได้นำเสนอกระบวนการที่ทำให้การกีฬาของโรงเรียนกีฬาเกิดการพัฒนาไปอย่างมีระบบ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายที่โรงเรียนวางไว้อย่างชัดเจนทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนวางไว้ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างของการบริหารการแบ่งงานและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ 3) การชี้นำ (Leading) เป็นการที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในการจูงใจ การชักจูง และการสื่อสารระหว่างบุคคลในโรงเรียนกีฬาให้ปฏิบัติตามที่ตนต้องการเพื่อช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาการกีฬาในโรงเรียนกีฬาจากพื้นฐานไปสู่ความเป็นเลิศตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) การควบคุม (Controlling) เป็นการดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่าทุกรายด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ถึงสูงมาก โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในสูงสุดคือ ด้านการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ รองลงมาคือ ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้, ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร, ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์, ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการนำองค์การ ตามลำดับ ซึ่งผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผู้บริหารตลอดจนบุคลากรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโดยนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา เนื่องจากผลของการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของรุ่งลาวณิชย์ จันทรัตน และนิมองค์ งามประภาสม (2556) ที่พบว่ากลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมประกอบด้วย หมวด 1 การนำองค์การ โดยการจัดทำวิสัยทัศน์เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินการ หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการ และการวางแผนด้านการบริหาร มีการตัวบ่งชี้การกำกับติดตามงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จทำให้ผลที่ได้ตรงตามเป้าหมาย หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการรับฟังความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานมาสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล โดยการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีประสิทธิผลและเป็นธรรม หมวด 6 การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ โดยกำหนดกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ตามยุทธศาสตร์พันธกิจ และความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาประกอบการออกแบบกระบวนการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและปรับปรุง กระบวนการอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงกระบวนการโดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

3. ผลการวิเคราะห์สมการพยากรณ์การบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า การมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการ การมุ่งเน้นบุคลากร และการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา ทั้งนี้ อาจเกิดจากเป้าหมายที่สำคัญของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างนักกีฬาเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการกีฬาของชาติจากการสร้างชื่อเสียงและรางวัลจากผลการแข่งขันในรายการต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้จากการสรุปผลการดำเนินการที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรายงานผลการแข่งขันกีฬา และความสำเร็จด้านการกีฬาของนักเรียนซึ่งเป็นการแสดงถึงผลลัพธ์การดำเนินงานที่สำคัญ นอกจากนี้โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ยังให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การดำเนินงาน ในการสรุปผลรายงานผลของการจัดการศึกษาให้แก่สาธารณะชนทราบ เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และสังคม เพื่อเป็นการยืนยันและสร้างความมั่นใจในคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกีฬา นอกจากนี้ โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จะมีครูผู้สอนกีฬาที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์สูง ทั้งที่เคยเป็นอดีตนักกีฬาทิมชาติ และผู้ที่สำเร็จการศึกษา หรือผ่านหลักสูตรการเป็นผู้ฝึกสอนในระดับต่าง ๆ นอกจากนี้ ในการดำเนินงานของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนสถานศึกษาเพื่อเป็นแผนงาน และการรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยมีกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของอภิวรรณ ยอดมงคล และสุจิตรา จนจิตร (2559) ที่สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยพบว่าการนำองค์กร การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล และ การจัดการกระบวนการ เป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหารของภาครัฐแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของสุวิทย์ ภาณุจารี และณัฐธนธิดา ศรีภา (2563) ที่พบว่า โดยตัวแปรการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ และด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการโดยสามารถทำนายการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารจัดการของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การกำหนดนโยบาย การยกระดับคุณภาพการศึกษาภายใน 2) พัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดโดยยึดหลักคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐการภาครัฐมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน 3) ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยมีการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อมุ่งผลสำเร็จของการดำเนินงาน 4) สรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนกีฬานำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

2. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติควรแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการนำเกณฑ์คุณภาพการ

บริหารจัดการภาครัฐมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. ควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยสร้างความเข้าใจในแผนการปฏิบัติราชการเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามตัวชี้ และเป้าหมายที่กำหนด การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยสร้างการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด หรือปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อย่างมีคุณภาพ

2. ควรมีการนำทฤษฎีการบริหาร หรือปัจจัยด้านอื่นๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา หรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามลำดับต่อไป

3. ควรมีการศึกษาแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา ที่ครอบคลุมมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความโดดเด่นด้านกีฬาของโรงเรียนกีฬา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564)*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองวิจัยและประกันคุณภาพ. (2561). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา*. (อัดสำเนา).

จักรพันธ์ ชัยทัศน์, โสภา อำนวนรัตน์, สันติ บุรณะชาติ, และน้ำฝน กันมา. (2562). องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และศิลปะ*, 12(2), 1272-1293.

นลินีวรรณ ประพันธ์ และปิยากร หวังมหาพร. (2561). ผลสัมฤทธิ์การบริหารตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(2), 155-168.

- บงกช จันทรสุขวงศ์ และทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2563) แนวทางการจัดการโรงเรียนกีฬาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 22(3), 337-350.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 3 – 4.
- ระติกรณ นิยมะจันทร์. (2558). ปัจจัยของการบริหารจัดการด้วยเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(2), 147-157.
- รุ่งลาวัลย์ จันทรัดนา และ นิมอนงค์ งามประภาสม. (2556). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือตอนบน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(3), 29-39.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พริน แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). ทักษะคนไทยในศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในการพัฒนา. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 53(1), 2-22.
- สุนิดา เดชรักษา, ประกอบ ใจมั่น, และวีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล. (2558). การบริหารจัดการระบบคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 7(2), 116-133.
- สุวิทย์ ภาณุจारी และณัฐธนธีรา ศรีภา. (2563). การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย*, 18(1), 22-31.
- อภิวรรณ ยอดมงคล และสุจิตรา จรจิตร. (2558). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 14(1), 15-26.
- Halloran, P. M. (2008). *An exploratory analysis of the implementation of the Malcolm Baldrige quality framework of selected Illinois school districts: A case study of two Lincoln Foundation quality award winners*. Illinois State University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Rahayu, I. N., Adawiyah, R. W., & Anggraeni, I.A. (2019). Malcolm Baldrige Education Criteria for Performance Excellent of Vocational School in Rural Area. International Conference on Rural Development and Entrepreneurship 2019. *Enhancing Small Business and Rural Development Toward Industrial Revolution 4.0*, 5(1), 294-310.

แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

The Guidelines for Library Management in the Modern Era Based
Secondary Educational Service Area Office Khamphaenphet

ณัฐนันท์ พุนธนโชค¹ พระมหาอุดร อุตโตโร² และปฐิธรรม สำเนียง³

Nattanan Poontanachok, Phramaha Udorn Uttaro and Prathitham Samniang

Received: August 04, 2020

Revised: October 16, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) หาแนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ แตกต่างกัน จำแนกตาม เพศ อายุ

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร; The Secondary Educational Service Area Office Khamphaenphet

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: poontanachok@gmail.com, Tel. 062-9541463

ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 3.1) ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ 3.2) ด้านครูบริหารควรมีการแสดงความยกย่องหรือมอบรางวัลให้แก่คณะครูที่มีความสามารถในการให้บริการห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการศึกษาดูงานแล้วขยายผลพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดยุคใหม่ 3.3) ด้านนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 3.4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเพื่อจัดหาและสำรวจความต้องการทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน 3.5) ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์และวิธีการที่มีความทันสมัยมาใช้ในกิจการห้องสมุด

คำสำคัญ: ห้องสมุดยุคใหม่, ราชสังคหวัตถุ 4, แนวทางการบริหาร

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the status of modern library administration; 2) to compare the opinions of administrators and teachers about the modern library administration classified by personal factors; and 3) to find the guidelines of modern library administration according to Rajasanghavatthu 4 of schools under Kamphaeng Phet Secondary Educational Service Area Office. It was a mixed methods research. A quantitative research was conducted by collecting data from a sample group of 303 people with a questionnaire having a reliability of .97. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, T test and one-way analysis of variance. For qualitative research, semi-structured interviews were used with 9 key informants. Data were analyzed by content analysis. The results of the research were as follows: 1) the status of modern library administration, overall, was at a high level; 2) the results of comparing the opinions of administrators and teachers towards modern library administration were different by sex, age, position, education level and work

experience; 3) modern management guidelines according to Rajasangahavatthu 4 consisted of 3.1) in terms of administrators, administrators should allocate sufficient budgets for the management of libraries as a new learning resource; 3.2) in terms of teachers, administrators should show appreciation or award to teachers who had the ability to use the library service to benefit to organize learning activities. Personnel should be encouraged to have a study visit and then expanding the development of the library to become a modern library; 3.3) in the aspect of students, administrators should encourage activities to encourage students to have a reading habit and activities should be publicized for students to participate in activities; 3.4) in terms of information resources, administrators should formulate policies to procure and survey the needs of information resources on a continuous basis. There should be supervision, monitoring and evaluation of performance; 3.5) in terms of buildings and materials, administrators should support the provision of modern equipment and methods for use in the library affairs.

Keywords: Modern Library, Rajasangahavatthu 4, Administrative Guidelines

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษา จึงต้องมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และสิ่งสำคัญก็คือ ห้องสมุด ที่เป็นสถานที่ให้ นักเรียนและครูได้ค้นคว้าหาความรู้ได้ ดังนั้นห้องสมุดจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษายิ่ง ซึ่งปัจจุบันยังมีความล่าหลังยังไม่เป็นที่สนใจของผู้เรียนยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนได้เท่าที่ควรจึงยังไม่เป็นห้องสมุดที่ดี ขาดความทันสมัย เพราะฉะนั้นการพัฒนาห้องสมุดจึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาให้เป็นห้องสมุดยุคใหม่ ห้องสมุดจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาให้เป็นมาตรฐาน การปรับปรุงมาตรฐานในส่วนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ 1) มาตรฐาน ด้านผู้บริหาร 2) มาตรฐานด้านครู 3) มาตรฐานด้านนักเรียน 4) มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ 5) มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ รวมทั้งเกณฑ์การประเมิน และแนวทางการให้คะแนนของบางตัวบ่งชี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริงและปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้น ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรส่วนใหญ่ยังไม่เป็นห้องสมุดยุคใหม่เพราะมีพื้นที่เก็บหนังสือไม่เพียงพอเนื่องจากหนังสือ

มีเยอะแต่ชั้นเก็บหนังสือมีน้อย บางพื้นที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้าถึง การยืมคืนหนังสือมีความล่าช้ายุ่งยากและซับซ้อน ยังไม่มีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ได้มากพอจึงทำให้ในช่วงที่ผู้เรียนว่างหรือช่วงปิดเทอมผู้เรียนจึงไม่ให้ความสนใจในการเข้าใช้ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาให้มีมาตรฐานเดียวกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

ปัจจุบันห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรมีการพัฒนาให้ทันสมัยมากขึ้นมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตและโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้นแต่ก็ยังมีอีกหลายโรงเรียนที่ยังขาดความเข้าใจในการบริหารห้องสมุดยุคใหม่จึงทำให้ห้องสมุดของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรยังเข้าไม่ถึงคำว่าห้องสมุดยุคใหม่แบบเต็มตัว ปัญหาข้างต้นล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมกิจการห้องสมุดของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการบริหารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจึงทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ นอกจากมีความรู้ความสามารถแล้วผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารซึ่งการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารการศึกษานั้นจะช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพราะฉะนั้น หลักราชสังคหวัตถุ 4 จึงมีความสอดคล้องกับพระถวิล เทวโสโร (สิงห์เทพ) และคณะ (2557) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี รวมถึงชนากานต์ สิงห์เรือง (2561) ได้ศึกษา การบริหารจัดการห้องสมุดตามหลักสังคหวัตถุธรรมของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ พบว่าสภาพการบริหารจัดการห้องสมุดตามหลักสังคหวัตถุธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก จึงเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับการบริหารงานห้องสมุดอันประกอบด้วย 1) สัสสมณะ คือ ความฉลาดในการดูแลผู้ได้บังคับบัญชา 2) ปุริสมณะ คือ ความฉลาด รู้จักส่งเสริมคนดีมีความสามารถ 3) สัมมาปาสะ คือ การรู้จักผูกผสานรวมใจผู้ได้บังคับบัญชา 4) วาขเปยะหรือวาขเปยยะ คือ การรู้จักพูด รู้จักปราศรัย ไพเราะ สุกภาพ นุ่มนวล มีเหตุผลประกอบด้วยประโยชน์ ก่อให้เกิดความสามัคคีและเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นแนวทางในการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ที่จะเป็นประโยชน์

และเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชรและโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้การศึกษสภาพและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและ ครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 1,442 คน เปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 303 คน เก็บข้อมูลแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ประกอบด้วย ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าที่ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 รูป/คน มีคุณสมบัติดังนี้ 1) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 2) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 3 คน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้สร้างข้อคำถามจากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ แล้วนำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างข้อสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.32) รองลงมาได้แก่ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.34) และด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.36) ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า

1.1 สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารกำหนดนโยบายการใช้ห้องสมุดเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของครู บุคลากร และผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.60) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารวางแผนการพัฒนาห้องสมุดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.67) และผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.62)

1.2 สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านครู โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.34) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของห้องสมุดโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.61) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$

=4.46, S.D.=0.59) และผู้บริหารส่งเสริมให้มีบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.35, S.D.=0.63)

1.3 สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.42, S.D.=0.33) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการกำหนดมาตรฐานปริมาณการอ่านของนักเรียนที่เหมาะสมกับระดับชั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.56) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการตัดสินใจเลือกสารสนเทศให้แก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.61) และผู้บริหารกำหนดนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเข้าห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.37, S.D.=0.65)

1.4 สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.43, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.60) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้ดูแลห้องสมุดได้รับการพัฒนาทักษะบรรณารักษ์อย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำรายการสารสนเทศอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.47, S.D.=0.59) ส่วนผู้บริหารมีนโยบายจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=0.61)

1.5 สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.44, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการออกแบบและตกแต่งห้องสมุดให้เหมาะสม สวยงามมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.50, S.D.=0.55) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีบริการห้องสมุดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.47, S.D.=0.58) ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดการห้องสมุดให้สะอาด มีแสงสว่างและถ่ายเทอากาศอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=0.63)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ดังนี้

3.1. ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณธรรมและมีความสามารถเป็นคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียน (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรมีการกิจกรรมส่งเสริมอาชีพจากการอ่าน หรือการสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุด (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) ควรมีการจัดอบรมคณะทำงานบรรณารักษ์ห้องสมุดให้ใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพ อ่อนหวานในการให้บริการ ตลอดจนการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือข่าวสารของห้องสมุด (วาจาเปยยะ การพูดจา)

3.2 ด้านครู ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนของคณะผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูลของคณะครู (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีการแสดงความยกย่องหรือมอบรางวัลให้แก่คณะครูที่มีความสามารถในการค้นหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงจูงใจให้แก่คณะครูท่านอื่น ๆ ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการศึกษาดูงานแล้วขยายผลถึงสาเหตุและความสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดยุคใหม่ (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้คณะครูรับทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอยากค้นหาข้อมูลของคณะครู และควรที่จะส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้การสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นคนที่มีคำพูดที่ไพเราะอ่อนโยนมีการพูดโน้มน้าวจิตใจคนให้มีความสนใจที่จะหาความรู้จากห้องสมุด (วาจาเปยยะ การพูดจา)

3.3 ด้านนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณในการสร้างบรรยากาศภายในห้องสมุดให้มีความน่าสนใจโดยจัดบรรยากาศทางกายภาพให้สวยงามเหมาะสมแก่การส่งเสริมห้องสมุดยุคใหม่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรจัดให้มีการมอบรางวัล/ เกียรติบัตร “ยอดนักอ่าน” ให้แก่นักเรียนที่มีสถิติการเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด หรือมีสถิติในการยืมหนังสือในห้องสมุด เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนคนอื่น ๆ (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มินิสังรักการอ่าน (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ ข่าวสารห้องสมุด เพื่อเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ผ่านการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธง การประกาศเสียงตามสาย และ

การทำเว็บเพจของห้องสมุด อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ตลอดจนพัฒนาคณะบรรณารักษ์ โรงเรียนให้ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน ในการให้บริการ เพื่อเชิญชวนให้นักเรียนมีความสนใจเข้าใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนมากขึ้น (วาจาเปื่อยะ การพูดจา)

3.4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผู้บริหารควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ควรสำรวจความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศของนักเรียน คณะครู เป็นประจำทุกปี ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายดังกล่าว ควรกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบัน (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่สารสนเทศนั้นจัดหาข้อมูลที่น่าสนใจเพื่อให้นักเรียนและครูเข้ามาใช้ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรนำผลการประเมินมาประชุมเพื่อวางแผนในการทำงานในปีต่อ ๆ ไป (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ)

3.5 ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายเรื่องการจัดยกรฐานะห้องสมุดที่ล้ำหลังให้เป็นห้องสมุดยุคใหม่ (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีกิจกรรมประกวดห้องเรียนน่ารู้ น่าอยู่ น่าเรียน เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจในการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบรายวันในการจัดบรรยากาศและตรวจสอบความชำรุดเสียหายของห้องสมุดให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้บริการในแต่ละวัน (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร”

1. สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรมีการส่งเสริมนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม ผู้บริหาร

สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนและตัวนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ สิงห์เรือง (2561) พบว่า สภาพการบริหารจัดการห้องสมุดตามหลักสังคหวัตถุธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน และนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครู ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้บริหารและครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคลอาจแสดงถึงความนิยมในการใช้บริการห้องสมุดที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากปัจจุบันการให้บริการห้องสมุดสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบการให้บริการห้องสมุด และห้องสมุดแบบออนไลน์ ประกอบกับการศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงแต่ห้องสมุดเท่านั้น และยังสามารถหาได้จากสื่อออนไลน์จึงทำให้ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระถวิล เทวโสโร (สิงห์เทพ) และคณะ (2557) พบว่า ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน ทั้งนี้ยังพบอีกว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกณิกา เพชรสงศรี (2556) พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างด้านงานเทคนิคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีดังนี้

3.1 ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีการจัดอบรมคณะทำงานบรรณารักษ์ห้องสมุดให้ใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพ อ่อนหวานในการให้บริการ ตลอดจนการ

โฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือข่าวสารของห้องสมุด (วาจาเปื่อยะ การพูดจา) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานห้องสมุดมีความจำเป็นต้องบริหารจัดการและจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการวางแผนพัฒนาห้องสมุดให้มีความทันสมัย ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงใจ รัตนแสนศรีและคณะ (2562) พบว่าผู้บริหารมีบทบาทใน การบริหารงานห้องสมุดโดยเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา สนับสนุน ประเมินผล อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การให้ขวัญและกำลังใจด้วยการเข้าไป มีส่วนร่วมรับรู้การปฏิบัติงานชื่นชมผลงาน ยกย่อง ชมเชย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Madhusudan M. Raj (2008) พบว่า ผู้บริหารควรนำทักษะการตลาดมาใช้ ส่งเสริมให้มีการนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย โดยต้องเข้าใจถึงความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่ม

3.2 ด้านครู ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนของคณะผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (สัสสะเมระ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีการแสดงความยกย่องหรือมอบรางวัลให้แก่คณะครูที่มีความสามารถในการค้นหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ปฐิสเมระ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารที่มีประสิทธิภาพมีปัจจัยความสำเร็จคือ การมีบุคลากรที่มีคุณภาพ การพัฒนากิจการห้องสมุดในยุคใหม่จึงจะมีความสอดคล้องกับ ความก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน การส่งเสริมบุคลากรห้องสมุดให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดูแลการใช้บริการห้องสมุดจึงมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงใจ รัตนแสนศรีและคณะ (2562) พบว่า การจัดสรรงบประมาณแก่ หองสมุดเพื่อให้หองสมุดสามารถดำเนินงานได้อย่าง มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนควบคุม ตรวจสอบการใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด โรงเรียน ให้ความร่วมมือในการจัดหางบประมาณ และเงินรายได้จากการจัดกิจกรรมห้องสมุด บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารงาน วางแผนการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารมีการติดตาม ประเมินผลการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการที่มี ประสิทธิภาพ

3.3 ด้านนักเรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณในการสร้างบรรยากาศให้มีความน่าสนใจเหมาะแก่การส่งเสริมห้องสมุดยุคใหม่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน สัสสะเมระ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความสุขรักการอ่าน (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ข่าวสารห้องสมุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ

ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้มีบริการห้องสมุดออนไลน์ในรูปแบบ E-book นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงใจ รัตนแสนศรีและคณะ (2562) พบว่า การจัดกิจกรรมที่ สนับสนุนการศึกษาคนควาด้วยตนเองกิจกรรมที่สร้าง ความเข้าใจในเรื่อง การใช้ห้องสมุด และเชิญชวนให้ผู้ใช้ ห้องสมุดมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม และตอบสนองความ ต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดไม่เหมือนกัน โดยมีครู บรรณารักษ์และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อเป็นการส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องสมุด มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามความต้องการของ ผู้ใช้บริการเพื่อให้ผู้ใช้ บริการห้องสมุดได้รับความสะดวก และได้รับประโยชน์สูงสุดในการใช้หนังสือและวัสดุสาร นิเทศอื่น ๆ ที่ห้องสมุดจัดให้มีขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การ ศึกษาคนควา เป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

3.4 ด้านทรัพยากร สารสนเทศ ผู้บริหารควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ควรสำรวจความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศของ นักเรียน คณะครู เป็นประจำทุกปี ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน (สัสสะ เมระ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีนำผลการประเมินมาประชุมเพื่อวางแผนในการทำงานในปีต่อ ๆ ไป (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการด้านทรัพยากรสารสนเทศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ทรัพยากรสารสนเทศต้องมีความทันสมัย มีเนื้อหาที่ทันต่อ สถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ผ่านการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ งานวิจัยของวรรณยุภา นาเกลือ และชัชจรียา ไบลี (2562) พบว่า ความสำเร็จของการบริหารงาน ห้องสมุดพัฒนานวัตกรรมควรส่งเสริมการอ่านเน้นบริการเชิงรุกและเชิงรับแต่งตั้งคณะกรรมการ ห้องสมุดประชาชน สำรวจและจำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศ

3.5 ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ผู้บริหารควรส่งเสริมมีกิจกรรมประกวด ห้องเรียนน่ารู้ น่าอยู่ น่าเรียน เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจในการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้ ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด (ปวิสมณะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะ การให้ความสำคัญด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ส่งผลต่อความสนใจและความต้อง ใช้บริการของนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดอาคารสถานที่สำหรับให้บริการห้องสมุดทั้งใน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับจังหวัดยังเป็นการสร้างความกระตือรือร้นของสถานศึกษาในการ จัดบริการห้องสมุด และนอกจากนี้การให้บริการห้องสมุดโดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น

ข้อมูลยังก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งนักเรียนภายในสถานศึกษาและบุคคลภายนอกได้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ เจริญทรัพย์ (2561) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมในพื้นที่อุทยานให้หลากหลาย น่าสนใจ สนุกสนาน ทำทหายความสามารถที่ทุกคนเข้าร่วมได้โดยง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shivakumar, A. et al. (2019) พบว่า อุปกรณ์ที่ทันสมัยก่อให้เกิดนวัตกรรมห้องสมุดยุคใหม่ทำให้การดำเนินชีวิตและการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 นั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจการห้องสมุดเนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ในการบริหารงานห้องสมุดจำเป็นต้องใช้หลักธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาจึงจะเป็นแนวทางการบริหารที่มีความถูกต้องตามหลักการและหลักคุณธรรม โดยผู้บริหารควรการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรมีการแสดงความยกย่องหรือมอบรางวัลให้แก่คณะครูที่มีความสามารถในการค้นหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ปฐิสเมธะ การส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ ข่าวสารห้องสมุดให้แก่นักเรียนได้ทราบ ควรสำรวจความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศของนักเรียน คณะครูเป็นประจำทุกปี ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน (สัสสะเมธะ การส่งเสริมห้องสมุด) ควรนำผลการประเมินมาประชุมเพื่อวางแผนในการทำงานในปีต่อไป (สัมมาปาสะ การส่งเสริมอาชีพ) นอกจากนี้ควรส่งเสริมมีกิจกรรมประกวดห้องเรียนน่ารู้ น่าอยู่ น่าเรียน เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจในการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด และใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยนต่อทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะในการบริหารงานกิจการห้องสมุดในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาสภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริม และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุดยุคใหม่ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

2. จากการศึกษาสภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านนักเรียน พบว่า ผู้บริหารกำหนดนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเข้าห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดยุคใหม่ให้เป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนา มีความสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สภาพการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ด้านผู้บริหาร พบว่า และผู้บริหารกำหนดนโยบายให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมให้พัฒนาห้องสมุดให้มีความทันสมัยและสามารถเข้าถึงได้ง่าย เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านนักเรียนและครู ควบคู่กัน

2. ผู้บริหารควรพัฒนาห้องสมุดให้ทันสมัยและรองรับการสืบค้นจากช่องทางที่หลากหลาย เนื่องจากการผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้มีบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงให้ความสำคัญกับงานบริการห้องสมุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัณนิกา เพชรสงศรี. (2556). ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 6(2), 35-42.
- กิ่งใจ รัตนแสนศรีและคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารช่อพะยอม*, 30(1), 105-117.
- ฉวีวรรณ เจริญทรัพย์. (2561). การบริหารจัดการห้องสมุดและอุทยานการเรียนรู้เพื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยพิษณุโลก. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทส.)*, 24(1), 61-69.

- ชนากานต์ สิงห์เรือง. (2561). การบริหารจัดการห้องสมุดตามหลักสังคหัตถุธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(3), 55-69.
- พระถวิล เทวสีโร (สิงห์เทพ)และคณะ. (2557). การบริหารงานตามหลักราชสังคหัตถุ 4 ของเทศบาลตำบลโนนทอ อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มจร*, 3(1), 71-85.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *สังคหัตถุของผู้ครองแผ่นดิน หรือราชสังคหัตถุ 4*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: การศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก.
- วรุณยุภา นาเกลือ และชัชจรียา ไบลี. (2562). *แนวทางการบริหารงานตามมาตรฐานของห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- Madhusudan, M.R. (2008). *Mending the Meltdown: Fending off the Interventions and Resurrecting the Market*. (MPRA Paper 15693). Germany: University Library of Munich.
- Shivakumar, A. et al. (2019). Drivers of renewable energy deployment in the EU: An analysis of past trends and projections. *Energy Strategy Reviews*, 26, 1-34.

การจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

Security Management of Wat Sothon Wararam Worawihan

ณัฐญา ทองรัตน์¹ และวีรพล กุลบุตร²

Natthaya Thongrat and Weerapol Gulabutr

Received: July 06, 2020

Revised: September 29, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 4) ศึกษาแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ จำนวน 452 คน ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาในสักการ ไหว้พระขอพร ท่องเที่ยวหรือมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ด้วยวิธีตอบแบบสอบถามใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัย จำนวน 6 คน ได้แก่ กรรมการวัด, กรรมการฝ่ายสงฆ์, เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น, เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ทหาร, ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง พบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ มีมุมอับสายตาที่ง่ายต่อการเกิดอาชญากรรม 2) ระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า การจัดการด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนอยู่ในระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยใน

¹⁻² คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy
Corresponding author, e-mail: natthaya.saw13@gmail.com, Tel. 062-6298261

ชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารแตกต่างกัน 4) แนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารมีการบริหารที่เน้นทั้งเชิงรับและเชิงรุกบูรณาการร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรักษาความปลอดภัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอุบัติเหตุ เพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการความปลอดภัย, แนวทางการจัดการความปลอดภัย, วัดโสธรวรารามวรวิหาร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems in life and property security management; 2) to study the opinion levels of service users towards life and property security management; 3) to study the relationship between personal factors and opinions on life and property security management; and 4) to study security management guidelines for life and property. This was a mixed methods research. The sample group was 452 people who came to use the service, including those who came to worship, pray for blessings, travel or have other purposes by answering questionnaires using accidental sampling method. Statistics used to analyze data were percentage, mean and standard deviation. There were in-depth interviews with six people involved in security management, namely temple committees, the Sangha committees, local officials, security officers, soldiers, polices and administrative officials. It was found that 1) the problem of life and property security management of Wat Sothon Wararam Worawihan was a physical environment problem, which was a blind corner that was prone to crime; 2) opinions of service users in all aspects, overall, were at the high level. In terms of physical environment management, it was found that there was a mean and a smallest deviation in the opinion level; 3) the relationship between personal factors and opinions towards life and property security management of Wat Sothon Wararam Worawihan were different; 4) in the aspect of security management guidelines in the life and property of Wat Sothon Wararam Worawihan, there was an administration

that emphasized both defensive and proactive, integrated with those involved in security to meet the needs of those who came in using the service both in terms of physical environment, people, information and accident to make the security system more quality.

Keywords: Safety Management, Safety Management Guidelines, Wat Sothon
Wararam Worawihan

บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 50 ของโลกและเป็นอันดับที่ 12 ของทวีปเอเชีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) และในปัจจุบันกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการท่องเที่ยวแบ่งได้ คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศไทยสามารถดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3,219,305 คน ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 3,188,390 คน และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 30,915 คน โดยคิดเป็นจำนวนร้อยละ 99.04 และร้อยละ 0.96 ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดฉะเชิงเทราตามลำดับ

วัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงที่สำคัญของประเทศ และตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานที่ประดิษฐานหลวงพ่อพุทธโสธร อันเป็นที่เคารพและสักการะและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยวัดโสธรวรารามวรวิหารอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงประมาณ 80 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 2 ชั่วโมง ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อโสธรเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้มีจิตศรัทธา ในความเชื่อที่ว่า ผู้ที่ได้มาขอพรกับหลวงพ่อโสธร ส่วนมากมักจะสมปรารถนาในเรื่องการค้าขาย ประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ มีโชคลาภเงินทอง และสุขภาพแข็งแรง ทำให้มีประชาชนจำนวนมากต่างหลั่งไหลเข้ามากราบไหว้และขอขมามีจากหลวงพ่อปกป้องคุ้มครองหรือขอพรให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ดังนั้นจึงมี

ประชาชนจากทั่วประเทศเดินทางเข้ามานมัสการเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดประจำสัปดาห์รวมถึงวันหยุดตามเทศกาลและวันหยุดราชการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเทศกาลสำคัญและงานนักขัตฤกษ์นั้น จะมีผู้เข้ามานมัสการหลวงพ่อพุทโสธรเป็นจำนวนมากหลายแสนคนเพียงในวันเดียว

จากสถิติการเกิดอาชญากรรมในประเทศจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2560-มิถุนายน พ.ศ. 2561 พบว่า มีคดีปล้นทรัพย์จำนวน 118 ราย, ชิงทรัพย์จำนวน 658 ราย, ชิงทรัพย์จำนวน 1,146 ราย และลักทรัพย์จำนวน 28,160 ราย โดยจะเห็นได้ว่ามีคดีลักทรัพย์ และคดีชิงทรัพย์มีจำนวนมากเป็นสองอันดับแรกและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมักเกิดในสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งชุมนุมคน ส่วนในด้านสถิติการเกิดอาชญากรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยข้อมูลจากชุดข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) (2565) Data Platform ในระหว่างปี พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2564 จำแนกตามประเภทความผิด ได้แก่ ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้รับแจ้งจำนวน 1,164 ราย จับกุมได้จำนวน 1,430 ราย, ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้รับแจ้งจำนวน 3,084 ราย จับกุมได้จำนวน 180 ราย โดยจำนวนสถิติการเกิดอาชญากรรมดังกล่าวทำให้ต้องมีการเฝ้าระวังและป้องกันในพื้นที่ โดยเฉพาะการเฝ้าระวังของมิจฉาชีพที่เข้ามา ก่อเหตุในวัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา พบว่า วัดโสธรวรารามวรวิหารได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัย และเป็นปัญหาที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวประสบเหตุเมื่อเดินทางมานมัสการหลวงพ่อพุทโสธร โดยสามารถสรุปปัญหาแบ่งออกเป็นดังนี้ 1) ความไม่ปลอดภัยจากพวกมิจฉาชีพที่กรีดขานรถยนต์ ทุบกระจกขโมยรถ การลักทรัพย์จากนักท่องเที่ยว 2) ความไม่สะดวกในการบริหารจัดการพื้นที่จอดรถยนต์ 3) ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าและผู้ประกอบการค้าในชุมชน เป็นต้น โดยปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ส่งผลกระทบทำให้วัดโสธรวราราม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ขาดความโดดเด่น ด้วยคุณค่า นอกจากนั้น ศักยภาพความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวยังมีน้อยมาก รวมทั้งยังขาดการจัดการความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ระบบการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในวัดโสธรวราราม ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวจากสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดฉะเชิงเทรา อีกทั้งสภาพปัญหาการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารนั้นเป็นอย่างไร ระดับความคิดเห็น ซึ่งมีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารตลอดจนการหาแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารเป็นอย่างไร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินภายในวัดและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้ามาใช้บริการให้รู้สึกปลอดภัยเมื่อมานมัสการหลวงพ่อพระพุทธรโสธร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จึงได้นำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ได้แก่ นักท่องเที่ยวไทย เนื่องจากประชากร มีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นการกำหนดขนาดตัวอย่าง สามารถคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างจาก W.G. Cochran (1953) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 สูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ค่ารวมแทนค่าได้ $N = 384.16$ เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการรวบรวมข้อมูลและเพื่อให้การเก็บข้อมูลแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ มีความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเพิ่มขึ้น ดังนั้น จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 452 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย IOC > 0.5 ของข้อคำถาม นำข้อคำถามมาใช้ในการศึกษาการหาความเชื่อมั่น (Reliability) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีการของ Cronbach Alpha ค่าที่ได้อยู่ที่ .961 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นต้องมากกว่า

.80 จึงเป็นค่าที่ยอมรับได้และในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล และข้อมูลการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) (Standard Deviation) นำข้อมูลมาวิเคราะห์สมมติฐานในการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ Independent-Samples t-test, One-way ANOVA ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และ Multiple Comparison ในการเปรียบเทียบเชิงซ้อนส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการเพิ่มเติมจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวราราม จำนวน 6 คน ได้แก่ กรรมการวัด จำนวน 1 คน, กรรมการฝ่ายสงฆ์ 1 รูป, เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น 1 คน, เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ทหาร จำนวน 1 คน, ตำรวจ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง จำนวน 1 คน สัมภาษณ์แบบเป็นกลุ่มและการสนทนากลุ่ม นำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาทำแบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการถอดเทปที่บันทึกเสียงมาพิจารณาและวิเคราะห์ รวมทั้งจับประเด็นที่สำคัญ ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงข้อมูลให้มีความละเอียดชัดเจน นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปหาปัญหาในการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวราราม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในวัดโสธรวรารามวรวิหารเป็นอาชญากรรมที่ไม่มี ความสลับซับซ้อน สามารถเกิดขึ้นตามปกติในสังคม เช่น การลักทรัพย์ การย่องเบา เรี่ยไรเงินทำบุญ บังคับชู้เชื้อ เป็นต้น โดยผู้กระทำความผิด ส่วนมากเป็นบุคคลภายนอกพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ ตำรวจนายหนึ่ง ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามในพื้นที่ บริเวณภายในวัด มีมุมอับสายตาที่ง่ายต่อการกระทำความผิด เช่น บริเวณโซนจอดรถบริเวณ ด้านหลังวัดและที่จอดรถฝั่งตรงข้าม ที่เป็นส่วนของโรงเรียน รวมถึงจุดวางรองเท้า เป็นต้น

สภาพปัญหาประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ กล้องวงจรปิดบางตัวเสียหายและยังไม่ได้รับการซ่อมแซมเป็นช่องว่างในการกระทำผิดของคนบางกลุ่มกรณีตัวอย่างเช่นในบริเวณลานจอดรถแม้ว่าในปัจจุบันมีการจัดระเบียบการจอดรถยนต์ แต่ยังพบว่า มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่โบกรถเพื่อขายพวงมาลัยและเครื่องบูชาในราคาที่สูงกว่าราคาปกติ หากนักท่องเที่ยวหรือ

ผู้เข้ามาใช้บริการไม่ซื้อก็จะก่อเหตุ เช่น ขูดรถ กรีดยางรถ ทูบรถ และใช้ถ้อยคำด่าทออย่างหยาบคาย เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้กล่าวถึงสาเหตุที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นช่องว่างให้เกิดการกระทำผิด คือ บางพื้นที่ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอในช่วงเวลาที่ผ่านมาริเวณแผงขายไข่ต้มหน้าวัดถูกคนร้ายจัดร้านเข้ามาขโมยไข่ไก่หลายครั้ง ซึ่งเป็นสภาพปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเท่านั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ด้านบุคคลมีส่วนในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีอัตรากำลังพลไม่เพียงพอต่อการการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีเจ้าหน้าที่ตรวจตราบริเวณลานจอดรถไม่เพียงพอก็เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้นได้

2. ระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จากข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 452 คน จำแนกเป็นเพศหญิง 312 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00 และเพศชาย 140 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 31-40 ปี จำนวนทั้งสิ้น 106 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 การศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 274 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ จำนวนทั้งสิ้น 448 คน คิดเป็นร้อยละ 99.10 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 298 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามานมัสการไหว้พระขอพร จำนวนทั้งสิ้น 380 คน คิดเป็นร้อยละ 84.10 พบว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.628 อันดับที่ 1 คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.757 อันดับที่ 2 คือ ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.784 อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ด้านอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.801 อยู่ในระดับมาก และอันดับที่ 4 คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.654 อยู่ในระดับมาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

อันดับ	การจัดการด้านความปลอดภัย	$\bar{X}$	SD	แปลความ
1.	ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.94	0.757	มาก
2.	ด้านบุคคล	3.70	0.784	มาก
3.	ด้านอุบัติเหตุ	3.66	0.801	มาก

อันดับ	การจัดการด้านความปลอดภัย	$\bar{X}$	SD	แปลความ
4.	ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.41	0.654	มาก
	รวม	3.65	0.628	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่าจากการศึกษางานวิจัยเชิงปริมาณ ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและผู้เข้ามาใช้บริการวัดโสธรวรารามวรวิหาร สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

3.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างไม่ว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชายมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แตกต่างกัน

3.2 อายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แตกต่างจากอายุ 31-40 ปี และอายุ 21-30 ปี มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แตกต่างจากอายุ 31-40 ปี

3.3 ระดับการศึกษาและรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยรายเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ไม่แตกต่างกัน

3.4 วัดอุประสงค์ในการเข้าใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างของผู้เข้ามาใช้บริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวและนมัสการไหว้พระขอพรมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แตกต่างจากผู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติหน้าที่ภายในวัดและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ และผู้ที่เข้ามาใช้บริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนมัสการไหว้พระขอพร มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แตกต่างจากผู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักอาศัยอยู่ในพื้นที่

4. แนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับแนวทาง แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

4.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากการสัมภาษณ์กรรมการวัด พบว่า แนวทางการจัดการความปลอดภัยและทรัพย์สิน ทางวัดมีการบริหารจัดการที่เน้นทั้งเชิงรับและเชิงรุกมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดมากกว่า 170 ตัว มีเจ้าหน้าที่ดูแลควบคุมกล้องวงจรปิด 24 ชั่วโมง ทั้งใน

ลานจอดรถ โบสถ์ใหญ่ บริเวณรอบ ๆ วัด ทางคณะกรรมการวัดมีการร่วมประชุมกับตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในทุกเดือน เพื่อหาแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมามีคนร้ายก่อเหตุในพื้นที่บริเวณวัดบ่อยครั้ง ทั้งขโมยรองเท้า ขโมยเงินทำบุญ ขโมยกระเป๋า สตางค์ เป็นต้น โดยหาแนวทางร่วมกันเพื่อลดการก่อเหตุของคนร้าย ทั้งมีการปรับมุกกล้องวงจรปิดเพื่อลดมุมอับสายตาบริเวณจุดวางรองเท้า บริเวณลานจอดรถ บริเวณในอุโบสถ และการเพิ่มไฟส่องสว่างภายในบริเวณวัดก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดโอกาสในการกระทำผิดของคนร้าย ส่วนห้องน้ำวัดเป็นห้องน้ำรวมทางวัดมีการจัดการดูแลความปลอดภัยมีแผงกั้นสำหรับทางเดินเข้า-ออกที่ชัดเจนและมีคนดูแลทำความสะอาด พร้อมทั้งมีการเปิดปิดเป็นเวลาทำให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ด้านบุคคล จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พบว่า ทางวัดมีการจัดอัตรากำลังพลในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งภายในวัดจะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจำนวน 4 คน ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันการโจรกรรมและอาชญากรรม การสูญเสียอื่น ๆ ทั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตามความเหมาะสม แต่ด้วยข้อจำกัดทางอัตรากำลังพลไม่สอดคล้องกับผู้เข้ามาใช้บริการภายในวัดทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง แม้ว่าในวันเสาร์และวันอาทิตย์จะมีเจ้าหน้าที่อาสาเข้ามาช่วยดูแลยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้ามาใช้บริการ ปัญหาอุปสรรคสำคัญของดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือการขาดความเข้มงวดในการสแกนผู้เข้ามาใช้บริการภายในวัด และอีกประการที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและอาสาสมัครยังขาดทักษะในการเจรจาสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทำให้การช่วยเหลือไม่ทันทั่วถึง เป็นต้น

4.3 ด้านข้อมูลข่าวสาร จากการสัมภาษณ์กรรมการวัดและกรรมการฝ่ายสงฆ์ พบว่าทางวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่วัดที่เป็นโฆษกประกาศแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการระมัดระวังทรัพย์สิน สิ่งของมีค่าอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ทางวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ และช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในกรณีที่พบเห็นการก่อเหตุ เช่น การแอบอ้างเรียขเงินทำบุญ การขโมยสิ่งของมีค่า เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการให้ระมัดระวังสิ่งของมีค่าของตน

4.4 ด้านอุบัติเหตุ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พบว่า วัดโสธรวรารามวรวิหาร ไม่มีหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นภายในวัดแต่มีโรงพยาบาลอยู่หน้าวัดเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดเปิดเป็นศูนย์ดูแล ส่วนใหญ่ที่พบผู้ที่เข้ามาใช้บริการไม่มีการเจ็บป่วยที่ต้องให้ทางวัด

ดูแล ส่วนป้ายเตือนทางวัดมีการติดตั้งป้ายเตือนในลักษณะของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นบ่อยในทุกจุดที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุ ส่วนการจัดพื้นที่จราจรในช่วงที่ผ่านมาอุบัติเหตุการเฉี่ยวชนบ้าง เช่น ชนท้าย เฉี่ยวชน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหารและศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากงานวิจัยพบว่า สภาพปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่กลุ่มตัวอย่างเล็งเห็นถึงจุดอ่อนที่ต้องเร่งพัฒนา มีดังนี้

1) บริเวณภายในวัดไม่มีมุมอับสายตาที่ง่ายต่อการกระทำความผิด ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ในพื้นที่บริเวณภายในวัดยังมีมุมอับสายตาที่ง่ายต่อการกระทำความผิด เช่น บริเวณโซนจอดรถบริเวณด้านหลังวัด และที่จอดรถฝั่งตรงข้ามที่เป็นส่วนของโรงเรียน รวมถึงจุดวางรองเท้า เป็นต้น

2) บริเวณภายในวัดมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณอยู่ในระดับมาก

3) ห้องน้ำ เป็นห้องน้ำรวมและการที่มีคนดูแลทำความสะอาด พร้อมทั้งมีการเปิดปิดเป็นเวลาทำให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4) การมีไฟส่องให้ความสว่างภายในบริเวณวัดอย่างทั่วถึง และมีแผงกันสำหรับทางเดินเข้า-ออกที่ชัดเจน แม้ว่าในงานวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในส่วนนี้ยังมีบางพื้นที่ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอในช่วงเวลาที่ผ่านมามีคนร้ายเข้ามางัดร้านเข้ามาขโมยสินของมีค่าหลายครั้ง

ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Jeffery, R. C. (1977) ที่ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะทำให้คนร้ายพัฒนาแรงกระตุ้นในการประกอบอาชญากรรมซึ่งมีทั้งความพึงพอใจหรือความหวาดกลัวจากการประกอบอาชญากรรม เช่น คนร้ายจะถูกกระตุ้นให้ลงมือกระทำความผิด หากพบเห็นบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในซอยเปลี่ยวซึ่งไม่มีไฟส่องสว่างหรือไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรผ่านไปมา หรือคนร้ายจะทำการลักลอบจักรยานยนต์ ที่จอดไว้ในห้างสรรพสินค้าที่ไม่มีระบบควบคุมการเข้าออกของยานพาหนะที่ดี ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่จึงเป็นปัจจัย

สำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของคนร้ายได้ ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม เชื่อว่าการที่คนร้ายจะตัดสินใจไม่กระทำความผิดนั้นขึ้นอยู่กับ “โอกาส” ในขณะกระทำความผิดว่ามีโอกาสถูกจับกุมสูงหรือถูกตรวจสอบพบได้ง่ายดั่งนั้น จึงได้เสนอให้ใช้การออกแบบที่พิถีพิถัน สถานที่ทำงาน สถานประกอบการ อาคาร ร้านค้า ตลอดจนสถานที่สาธารณะเช่น สวนสาธารณะ ทางเท้า ที่จอดรถประจำทาง ฯลฯ ให้มีลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการทำให้คนร้ายไม่กล้าลงมือประกอบอาชญากรรม โดยการลดโอกาสที่จะกระทำความผิดหรือเพิ่มโอกาสการถูกตรวจสอบหรือสอดส่อง

1.2 ด้านบุคคล พบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณอยู่ในระดับมาก มีเจ้าหน้าที่ตรวจตราบริเวณลานจอดรถสม่ำเสมอ ทั้งพื้นที่ภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบมีอย่างเพียงพอ เจ้าหน้าที่ของทางวัดมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้เข้ามาใช้บริการ จากผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ที่กล่าวถึง (1) ผู้กระทำความผิด/คนร้าย (Offender) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการ (Desire) จะก่อเหตุหรือลงมือกระทำความผิด (2) เหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของ ที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย มุ่งหมายกระทำต่อ หรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ (3) โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสมที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย มีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น จากสภาพปัญหาด้านบุคคลไม่เพียงพอต่อการดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินกลายเป็นช่องว่างให้ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายมีโอกาสนในการก่ออาชญากรรม เช่น เจ้าหน้าที่ของทางวัดไม่มีการตรวจตราบริเวณลานจอดรถอย่างสม่ำเสมอเป็นการเปิดโอกาสให้แก๊งโบกรถหรือขายมาลัยเครื่องบูชาราคาแพง เพื่อแลกกับการไม่ชุดขี่รถหรือกริดยารถสร้างความเสียหายให้กับผู้มาใช้บริการ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) การดำเนินชีวิตหรือการทำกิจกรรมบางอย่างในแต่ละวันมีส่วนเอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมแต่สิ่งที่แตกต่างกันก็คือทฤษฎีปกติวิสัยจะแบ่งองค์ประกอบอาชญากรรมออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ เหยื่อที่เหมาะสม (Suitable Target) การขาดการคุ้มครองที่ดี (Absence of Capable Guardian) และผู้ที่กระทำความผิด (Motivated Offender)

1.3 ด้านข้อมูลข่าวสาร การแจ้งข้อมูลข่าวสารภายในวัด โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาใช้บริการภายในบริเวณวัด และแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการระมัดระวังทรัพย์สิน สิ่งของมีค่าอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ในประเด็นเกี่ยวกับ

การป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม โดยต้องพยายามทำอย่างไรก็ตามที่จะให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรม ด้านใดด้านหนึ่งหายไป เช่น ด้านเหยื่อ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม หรือไม่ให้เกิดเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ เพื่อลดโอกาสที่จะให้ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายจะลงมือก่ออาชญากรรม

1.4 ด้านอุบัติเหตุ พบว่า สภาพปัญหาด้านบุคคล 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่าง เล็งเห็นถึงจุดอ่อนที่ต้องเร่งพัฒนา คือ อันดับที่หนึ่ง มีหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นเพื่อให้การปฐมพยาบาลผู้ประสบอุบัติเหตุอย่างทันท่วงที อันดับที่สอง มีเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุภายในบริเวณวัดเป็นอย่างดี และอันดับที่สาม มีป้ายเตือนเกี่ยวกับประเภทรถหรือลักษณะของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกจุดที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องตรงกันว่าไม่มีหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นภายในบริเวณวัด แต่มีโรงพยาบาลประจำจังหวัดเปิดเป็นศูนย์ดูแล ส่วนใหญ่ที่พบผู้ที่เข้ามาใช้บริการไม่มีการเจ็บป่วยที่ต้องให้ทางวัดดูแล ทางวัดได้ติดตั้งป้ายแจ้งเตือนทุกบริเวณหรือจุดที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุ จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Mthembu, N. (2009) ที่กล่าวถึงการแยกแยะสถานะอันตรายทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัยในอาชีพ (Occupational Safety) และด้านความปลอดภัยสาธารณะ (Public Safety) โดยความปลอดภัยในอาชีพนั้น เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในที่ทำงาน สถานที่ก่อสร้าง หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วนด้านความปลอดภัยในสาธารณะนั้นหมายถึง อันตรายที่อาจพบได้ระหว่างอยู่ที่บ้าน ขณะเดินทางท่องเที่ยวหรือระหว่างกิจกรรมนันทนาการ ดังนั้น ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวจึงจัดอยู่ในกลุ่มความปลอดภัยสาธารณะ

2. แนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร
สรุปแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของวัดโสธรวรารามวรวิหาร แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

2.1 แนวทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดให้มีการบริหารจัดการที่เน้นทั้งเชิงรับและเชิงรุกมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดมากกว่า 170 ตัว มีเจ้าหน้าที่ดูแลควบคุมกล้องวงจรปิด 24 ชั่วโมง ทั้งในลานจอดรถ โบสถ์ใหญ่ บริเวณรอบ ๆ วัด ทางคณะกรรมการวัดมีการร่วมประชุมกับตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในทุกเดือน เพื่อหาแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมามีคนร้ายก่อเหตุในพื้นที่บริเวณวัดบ่อยครั้ง ทั้งขโมยรองเท้า ขโมยเงินทำบุญ ขโมยกระเป๋าตังค์ เป็นต้น โดยหาแนวทางร่วมกันเพื่อลดการก่อเหตุของคนร้าย ทั้งมีการปรับมุมกล้องวงจรปิดเพื่อลดมุมอับสายตาบริเวณจุดวางรองเท้า บริเวณลานจอดรถ บริเวณในอุโบสถ เป็น

ต้น นอกจากนี้ มีการเพิ่มไฟส่องสว่างภายในบริเวณวัด ส่วนห้องน้ำทางวัดมีการจัดการดูแลความปลอดภัยมีแผนกสำหรับทางเดินเข้า-ออกที่ชัดเจน และมีคนดูแลทำความสะอาด พร้อมทั้งมีการเปิดปิดเป็นเวลาทำให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวทางด้านบุคคล ภายในวัดจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจำนวน 4 คน ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันการโจรกรรมและอาชญากรรม การสูญเสียอื่น ๆ ทั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตามความเหมาะสม แต่ด้วยข้อจำกัดทางอัตรากำลังพลไม่สอดคล้องกับผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในวัดทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง แม้ว่าในวันเสาร์ อาทิตย์จะมีเจ้าหน้าที่อาสาเข้ามาช่วยดูแลก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้ามาใช้บริการ ปัญหาอุปสรรคสำคัญของดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือการขาดความเข้มงวดในการสแกนผู้เข้ามาใช้บริการภายในวัด และอีกประการที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและอาสาสมัครบังคับขาดทักษะในการเจรจาสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทำให้การช่วยเหลือไม่ทันท่วงที เป็นต้น

2.3 แนวทางด้านข้อมูลข่าวสาร ทางวัดโสธรวรารามวรวิหารมีการแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการระมัดระวังทรัพย์สิน สิ่งของมีค่าอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ทางวัดโสธรวรารามวรวิหาร จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ และช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในกรณีที่พบเห็นการก่อเหตุ เช่น การแอบอ้างเรียไรรของเงินทำบุญ การขโมยสิ่งของมีค่า เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการให้ระมัดระวังตัว

2.4 แนวทางด้านอุบัติเหตุ ส่วนใหญ่ที่พบผู้ที่เข้ามาใช้บริการไม่มีการเจ็บป่วยที่ต้องให้ทางวัดดูแล ส่วนป้ายเตือนทางวัดมีการติดตั้งป้ายเตือนในลักษณะของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นบ่อยในทุกจุดที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุ ส่วนการจัดพื้นที่จอดรถในช่วงที่ผ่านมามีอุบัติเหตุการเฉี่ยวชนบ้าง เช่น คนท้าย เฉี่ยวชนนักท่องเที่ยว เป็นต้น

จากผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (Management Functions - PODCC) ของ Henri Fayol (1916) โดยเสนอแนวคิดและกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารประกอบด้วย การวางแผน (Planning) หมายถึง การที่ผู้บริหารจะต้องเตรียมการวางแผนการทำงานขององค์การไว้ล่วงหน้าการจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การที่ผู้บริหารจะต้องเตรียมจัดโครงสร้างขององค์การให้เหมาะสมกับทรัพยากรทางการบริหาร การสั่งการ (Directing) หมายถึง การที่ผู้บริหารจะต้องมีการวินิจฉัยสั่งการที่ดีเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การดำเนินการไปตามเป้าหมาย การประสานงาน (Co-Ordinating) หมายถึง การที่มีผู้บริหารมีหน้าที่เชื่อมโยงต่าง ๆ ขององค์การให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องต้องกัน และการควบคุม

(Controlling) หมายถึง การที่ผู้บริหารคอยควบคุมและกำกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์การให้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศของ Imbeah, N., & Bujdoso, Z. (2018) ที่กล่าวถึงแนวทางการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าด้านความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวสามารถช่วยและเพิ่มความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยของวัดหรือศาสนสถานทำให้สามารถนำผลข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดการด้านความปลอดภัยด้านต่าง ๆ ของสถานที่ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยประจำหรือเฉพาะกิจรวมถึงชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่เอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดหรือศาสนสถานควรกำหนดแนวทางการจัดการความปลอดภัยให้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดอย่างเพียงพอและครอบคลุมพื้นที่เพื่อลดมุมอับสายตา พร้อมใช้งานกล้องวงจรปิดได้ 24 ชั่วโมง สามารถตรวจสอบได้ทันทั่วทั้งที่ กรณีถ้ามีเหตุร้าย การเพิ่มไฟส่องสว่างภายในบริเวณวัด มีแผนกสำหรับทางเดินเข้า-ออกที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการเปิดปิดเป็นเวลาทำให้ระบบการรักษาความปลอดภัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านบุคคล วัดหรือศาสนสถานควรมีการจัดอัตรากำลังพลในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมใช้บริการภายในสถานที่นั้น ๆ ตามความเหมาะสมในอัตรากำลังพลที่สอดคล้องกับผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ควรเพิ่มทักษะการสื่อสารขั้นพื้นฐานให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและอาสาสมัครในการเจรจาสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทำให้การช่วยเหลือไม่ทันทั่วทั้งที่ เป็นต้น

3. ด้านข้อมูลข่าวสาร วัดหรือศาสนสถานควรมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการระมัดระวังทรัพย์สิน สิ่งของมีค่าอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น การแอบอ้างเรียกรอเงินทำบุญ การขโมยสิ่งของมีค่า เพื่อแจ้งเตือนให้ผู้เข้ามาใช้บริการให้มีความระมัดระวังตัวมากขึ้น

4. ด้านอุบัติเหตุ วัดหรือศาสนสถานควรมีหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรณีผู้ที่เข้ามาใช้บริการการเจ็บป่วย มีป้ายแจ้งบอกอย่างชัดเจนและจัดสรรให้อยู่ในพื้นที่สะดวก ง่ายต่อการมองเห็น เพื่อขอใช้บริการ ส่วนป้ายเตือนในลักษณะของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นบ่อย ควรแจ้งในทุกจุดที่มี

โอกาสเกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุซ้ำในช่วงที่มีการใช้บริการเป็นจำนวนมาก เช่น ระวังชนท้าย หรือเดินระวางรถ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการความปลอดภัยของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อนำเสนอได้ 2 ประเด็น ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดโสธรวรารามวรวิหารควรเพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรืออาสาสมัคร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ามาใช้บริการเพิ่มจำนวนมากขึ้น
2. วัดโสธรวรารามวรวิหารควรมีการจัดทำโครงการอบรมเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและอาสาสมัครให้มีความรู้ในการเจรจาสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทำให้การช่วยเหลือไม่ทันทั่วถึง เป็นต้น
3. วัดโสธรวรารามวรวิหารควรกำหนดความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ตรวจเช็คกล้องวงจรปิดและไฟส่องสว่างที่เสียและยังไม่ได้รับการซ่อมแซมในบริเวณพื้นที่ของวัดพร้อมทั้งทำตารางตรวจสอบรายงานต่อคณะกรรมการวัดในแต่ละรอบ 3 เดือน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. วัดหรือศาสนสถานปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม สามารถนำผลการวิจัยเรื่องการจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้ ในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ดูแลอาคารและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดความปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาใช้บริการได้
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่ของวัดโสธรวรารามวรวิหารเท่านั้น ซึ่งการเสนอแนะแนวทางในครั้งนี้ควรคำนึงถึงบริบทของแต่ละสถานที่ อาจจะต้องเข้าถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวางแผนการจัดการความปลอดภัยของวัดหรือศาสนสถานให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการดูแลชุมชนให้ปลอดภัย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). คู่มือการบริหารงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม. เข้าถึงได้จาก <https://www.docdroid.net/Zk8lz0E/manual-1.pdf>.

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *City Data Platform*. เข้าถึงได้จาก <https://catalog.citydata.in.th/dataset>
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Fayol, H. (1916). *General and industrial management*. London: Sir Isaac Pitman and Son.
- Imbeah, N., & Bujdoso, Z. (2018). Tourist Safety and Security in the Central Region of Ghana-Overview and Case Study. *Ecocycles*, 4(2), 33-45.
- Jeffery, R.C. (1977). *Crime Prevention through Environmental Design*. (Second Edition). Beverly Hills, CA: Sage.
- Mthembu, N. (2009). *Tourism Crime, Safety and Security in the Umhlathuze District Municipality, Kwazulu-Natal*. Master Thesis, University of Zululand. (Dissertation of the Faculty of Arts). the Department of Recreation and Tourism: University of Zululand.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Guidelines for Increasing the Educational Provision Efficiency of Early
Childhood Development Centers under Local Administrative Organization

รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล¹ สายสมร เมืองมูล² จันทรเพ็ญ ตั้งจิตรเจริญกุล³ และจรัสศักดิ์ ศรีใส⁴
Rungnapa Tangchitcharoenkhul, Saisamorn Muangmoon, Janpen Tangjitjaroenkun
and Jirasak Srisai

Received: August 23, 2022

Revised: October 07, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินประสิทธิภาพ 2) ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ และ 3) ตรวจสอบประสิทธิผลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างในการประเมินประสิทธิภาพฯ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มภาคีเครือข่ายฯ รวม 1,480 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพฯ ประกอบด้วย กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่มดังกล่าวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยการ รวม 60 แห่ง รวมจำนวน 2,280 คน และกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพฯ จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่มดังกล่าว รวม 1,470

¹⁻² มหาวิทยาลัยสวนดุสิต; Suan Dusit University

³ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา; Kasetsart University, Sriracha Campus

⁴ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งลูกนก จังหวัดนครปฐม; Thungluknok Sub-District Administrative Organization, Nakhonpathom Province

Corresponding author, e-mail: atrungnapa@hotmail.com, Tel. 089-7865530

คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกเอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ช่วงกรอบข้อมูลประยุกต์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า 1) ผลประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 60 แห่ง มีคะแนนประสิทธิภาพระหว่าง 57.08-100.00% เมื่อเปรียบเทียบคะแนนประสิทธิภาพระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่าคะแนนประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าแต่ละแห่งต้องปรับปรุงด้วยการเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ 2-3 ปัจจัย (7.51-54.68%) ปรับลดปัจจัยป้อน 2-3 ปัจจัย (12.73-53.31%) และการนำกระบวนการ ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ การเป็นพี่เลี้ยง การกำกับติดตาม และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาใช้ในการช่วยส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ผลจากการตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: แนวทาง ประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The objectives of this research article were 1) to evaluate the efficiency; 2) to study the efficiency improvement guidelines; and 3) to examine the effectiveness of the education management efficiency enhancement guidelines of Child Development Center. It was a mixed methods research. A sample group in the evaluation of the efficiency consisted of the administrators of Child Development Center, group of teachers who cared for early childhood children, parent group and network partners, totaling 1,480 people. A sample group in the study of the guidelines to improve efficiency consisted of the four stakeholder groups of the Child Development Center under Local Government Organization, which was a total of 60 places, totaling 2,280 people, and the sample group for examining the effectiveness of the efficiency improvement guidelines from the aforementioned 4 stakeholder groups, a total of 1,470 people were researched. The research tools were document

recording forms, questionnaires and interview forms. Data were analyzed by using basic statistics, applied data framing analysis and content analysis. The main findings were as follows: 1) evaluation of the education management efficiency of Child Development Center under Local Government Organization, 60 places with efficiency scores between 57.08-100.00%. When comparing performance scores among informants, it was found that the efficiency scores of the 4 groups of informants were not statistically different; 2) guidelines for increasing the efficiency of education management of Child Development Centers found that each center had to improve by increasing productivity/outcome, 2-3 factors (7.51-54.68%), reducing the input factor by 2-3 factors (12.73-53.31%) and leading the process, namely empowerment, nanny, supervision and evaluation from all stakeholders to help enhance the efficiency of Child Development Centre's education management; and 3) the results from the examination of the effectiveness of the early childhood education management enhancement guidelines of Child Development Centre had appropriateness, possibility and usefulness.

Keywords: Guidelines, Efficiency, Education Management, Child Development Center

บทนำ

การที่จะทราบว่าการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร จำเป็นต้องมีการประเมินความสำเร็จดังกล่าว โดยนัยตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา โดยนัยตามมาตรา 67 และ 69 กำหนดให้มีการวิจัยติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา กล่าวได้ว่าการประเมินประสิทธิภาพทางการศึกษาของหน่วยงานที่ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา จะช่วยตอบคำถามว่าการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ตลอดจน การศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ต่อไป ทั้งนี้ การศึกษาประสิทธิภาพทางการศึกษาและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบนอนพาราเมตริกด้วยวิธีการวิเคราะห์ห้วงกรอบข้อมูล (Data Envelopment Analysis: DEA) ซึ่งเป็นการหาประสิทธิภาพของหน่วยการตัดสินใจ แต่ละหน่วย แล้วเปรียบเทียบประสิทธิภาพสัมพัทธ์ระหว่างหน่วยการตัดสินใจทั้งหมด การวิเคราะห์ห้วงกรอบข้อมูลสามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งปัจจัยป้อนและผลผลิตที่มีหน่วยและมาตรการที่ต่างกันได้ และไม่ต้องมีข้อตกลงเบื้องต้นเข้มงวด ทำให้มีผู้นำเทคนิคการวิเคราะห์ห้วงกรอบข้อมูลไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น (Cooper, W.W., Seiford, L.M., & Tone, K., 2007)

การศึกษาประสิทธิภาพและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพโดยใช้โมเดล DEA ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายโมเดล แบ่งเป็นกลุ่มตามสเกลการวัดประสิทธิภาพได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) โมเดล DEA พื้นฐาน (Basic DEA models) เป็นโมเดลที่วิเคราะห์และจัดระดับประสิทธิภาพในสเกล 0 ถึง +1 และ 2) โมเดล DEA ประยุกต์ (Modified DEA models: MDEA) เป็นโมเดลที่วิเคราะห์และจัดระดับประสิทธิภาพในสเกล 0 ถึง $+\infty$ จุดเด่นของโมเดล MDEA เมื่อเปรียบเทียบกับโมเดล DEA กล่าวคือ ประการแรก โมเดล MDEA ทำให้การกระจายของคะแนนประสิทธิภาพมีลักษณะเข้าใกล้โค้งปกติ และประการที่สอง โมเดล MDEA สามารถแยกวิเคราะห์ประสิทธิภาพได้หลายระดับตามกระบวนการผลิต

การศึกษาประสิทธิภาพด้วยวิธีห้วงกรอบข้อมูลประยุกต์ (MDEA) ที่กล่าวข้างต้น จัดเป็นวิธีการวิเคราะห์ประสิทธิภาพที่มีความทันสมัยและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา ประสิทธิภาพและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุผลดังนี้ คือ ประการแรก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเต็มร้อย ทั้งนี้จากรายงานมาตรฐานและการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สำรวจจำนวนรวม 11,327 ศูนย์ ยังไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ รวม 1,298 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 11.46 ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดประสิทธิภาพในส่วนของการลดการใช้ปัจจัยป้อน (Inputs) เพื่อสร้างผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับสูงที่สุด (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561) และประการที่สอง ผลจากการวิจัยจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยตรง นอกจากนี้ จากลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลผลิตผลลัพธ์ และปัจจัยป้อนที่มีหน่วยและมาตรการวัดที่ต่างกันจึงเหมาะสมที่จะวิเคราะห์ประสิทธิภาพและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยวิธีห้วงกรอบข้อมูลประยุกต์ เพื่อให้ได้ผลการประเมิน

ประสิทธิภาพและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาปรับวิธีการศึกษาประสิทธิภาพด้วยวิธีวางกรอบข้อมูลประยุกต์ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น โดยใช้หลักการประเมินผลการศึกษาแนวใหม่ เพื่อให้ผลการประเมินจะมีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประเมินหลายกลุ่ม (Multi-group Evaluators) ที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินประสิทธิภาพและศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ด้วยการวิจัยผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีวางกรอบข้อมูลประยุกต์ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนาผู้มีส่วนได้เสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง การประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Interview) ผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 3) ผู้ปกครอง และ 4) กลุ่มภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูปฐมวัย กลุ่มละ 15 คน รวม 60 คน
2. การวิจัยเชิงปริมาณ จากการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จากชุดตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของร่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล และคณะ (2564) โดยปัจจัยป้อน (Input) ประกอบด้วย ร้อยละของครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย อัตราส่วนจำนวนครูปฐมวัยต่อเด็กปฐมวัย จำนวนครั้งใน

การเป็นวิทยากรด้านการศึกษาปฐมวัย ร้อยละของครูปฐมวัยที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท จำนวนครั้งที่ครูปฐมวัยได้รับการอบรม ร้อยละของเงินเดือนบุคลากรต้องบดำเนินการทั้งหมด จำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมด จำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด จำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด คุณลักษณะของครู ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผลผลิต (Output) ประกอบด้วยคุณภาพของครูปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี และผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วย จำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี และความสัมพันธระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรภาคีเครือข่ายฯ มาดำเนินการวิเคราะห์ห้วงกรอบข้อมูลประยุกต์ (Modified Data Envelopment Analysis: MDEA) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยการตัดสินใจ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 จังหวัด (นครปฐม นนทบุรี สมุทรสาคร ชลบุรี) รวม 60 แห่ง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มภาคีเครือข่ายฯ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูปฐมวัย รวม 1,480 คน มีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด จาก 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

- 1) กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวม 180 คน
- 2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5-8 คน รวม 450 คน
- 3) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวม 400 คน
- 4) กลุ่มองค์กรภาคีเครือข่ายฯ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5-8 คน รวม 450 คน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกเอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของครอนบราก มีค่าความเที่ยงสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาอยู่ระหว่าง 0.7015-0.8736

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ห้วงกรอบข้อมูลประยุกต์

ขั้นตอนที่สอง การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนาผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน รวม 60 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ด้วยการวิเคราะห์ทางกรอบข้อมูลประยุต์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 จังหวัด รวม 60 แห่ง จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม รวม 2,280 คน มีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด จาก 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

- 1) กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวม 180 คน
- 2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 10-12 คน รวม 700 คน
- 3) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 10-12 คน รวม 700 คน
- 4) กลุ่มองค์กรภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 10-12 คน รวม 700 คน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกเอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเที่ยงสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาอยู่ระหว่าง 0.7015-0.8736

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ทางกรอบข้อมูลประยุต์

ขั้นตอนที่สาม การตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนาผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน รวม 40 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ การตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) และความเหมาะสม (Appropriateness) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก 4 จังหวัด รวม 60 แห่ง จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม รวม 1,470 คน มีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด จาก 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1) กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 2 คน รวม 120 คน

2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5-8 คน รวม 450 คน

3) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5-8 คน รวม 450 คน

4) กลุ่มองค์กรภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 60 แห่ง ๆ ละ 5-8 คน รวม 450 คน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเที่ยงสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาอยู่ระหว่าง 0.7214-0.8947

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งสาระการนำเสนอเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้ คือ

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้มีส่วนได้เสีย ดำเนินการ 2 วิธี มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1.1 จากการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนากับผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 3) ผู้ปกครอง และ 4) กลุ่มภาคีเครือข่าย พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าที่ผ่านมายังไม่ได้มีการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม แต่ปัจจุบันได้ชุดตัวบ่งชี้ พร้อมเครื่องมือประเมินจากโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียในระยะที่ 1” ของรุ่งนภา ตังจิตรเจริญกุล และคณะ (2564) จะช่วยให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้

ง่ายขึ้น โดยพิจารณาตามตัวบ่งชี้ที่คณะนักวิจัยได้พัฒนาขึ้น สำหรับผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาอยู่ส่วนหนึ่ง แต่มีความเห็นว่าในภาพรวมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ได้มีประสิทธิภาพเต็มร้อย โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งในส่วนของปัจจัยป้อน (Input) และกระบวนการ (Process) จะสามารถสร้างผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเต็มร้อย จึงทำให้ยังคงมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนหนึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่ได้มีการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้ยังไม่มีแนวทางการปรับปรุง/เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม และผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดประสิทธิภาพในส่วนที่เป็นกระบวนการในการเสริมพลังอำนาจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะเข้ามาร่วมกันในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้ ควรมีการประเมินและการกำกับติดตามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ อบต. เทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อที่จะสะท้อนภาพความเป็นจริงเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และทำให้ได้แนวทางในการปรับปรุงความไม่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรมต่อไป

1.2 จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จากการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูลประยุกต์ จากการประเมินของผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มภาคีเครือข่ายฯ พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพคือมีคะแนนประเมินประสิทธิภาพเท่ากับ 100.00 คะแนน มีจำนวน 37, 33, 31 และ 30 แห่ง ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายจังหวัด จากการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4 กลุ่มดังกล่าว พบว่า กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนนทบุรี มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพเฉลี่ยสูงสุด (ร้อยละ 96.31, 94.73, 93.67 และ 92.09) รองลงมาคือกลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครปฐม มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพเฉลี่ย (ร้อยละ 95.58, 94.68, 93.09 และ 91.52) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสมุทรสาคร มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพเฉลี่ย (ร้อยละ 92.89, 92.48, 90.77 และ 89.40) และกลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดชลบุรี มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพเฉลี่ย (ร้อยละ 92.43, 91.57, 89.43 และ 86.85) เมื่อพิจารณารายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก CH6 มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพต่ำที่สุด (ร้อยละ 60.26, 60.31, 61.17 และ 57.08) รองลงมาคือ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก SA15 มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพ (ร้อยละ 61.18, 61.48, 61.25 และ 59.02 ตามลำดับ) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA5 มีคะแนนประเมินประสิทธิภาพ (ร้อยละ 63.37, 60.72, 61.02 และ 59.87)

2. ผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ 2 วิธี มีรายละเอียดดังนี้ คือ

2.1 จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่ม พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรพิจารณาในส่วนของการบริหารจัดการในส่วนองกระบวนการที่จะส่งผลให้ผลผลิตและผลลัพธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ในส่วนของผลผลิตที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ความสำคัญในการปรับเปลี่ยนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ได้แก่ พัฒนาการของเด็กปฐมวัย คุณภาพของครูปฐมวัย ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัย ต่อปี และความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับผลลัพธ์ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ความสำคัญในการปรับเปลี่ยนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในระยะยาว ได้แก่ จำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่าย โดยกระบวนการที่ควรนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ 1) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่จะเข้ามาร่วมกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้ ในส่วนของหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเสริมพลังอำนาจทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ ได้แก่ การเขียนแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของกิจกรรมที่การดำเนินการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยในการบริหารจัดการ การบริหารจัดการงบประมาณ การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการเสริมพลังอำนาจจากสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูปฐมวัยในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ การร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยอาจมีการถ่ายทอดวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ควรส่งเสริมชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และภาคีเครือข่าย อาทิ ภาคธุรกิจเอกชน บริเวณใกล้เคียงกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้วยการเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) จากทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูปฐมวัย ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงในการเข้ามาร่วมกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อที่จะทำให้ผลผลิตและผลลัพธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปรับตัวสูงขึ้น 3) การกำกับติดตาม (Monitoring) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือทั้งจากหน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูปฐมวัยบริเวณใกล้เคียงในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และ 4) การประเมิน (Evaluation) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และประเมินทั้งในส่วนของกิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ให้บรรลุตามแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้จัดทำขึ้นได้อย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรมต่อไป

2.2 จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ด้วยการวิเคราะห์วงรอบข้อมูลประยุกต์ พิจารณาจาก 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ พิจารณาจากร้อยละของปัจจัยป้อนที่ต้องปรับลด (Input Orientation) จำแนกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA4 CH13 NO4 SA9 และ SA12 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย (IN2) ร้อยละ 31.75, 30.21, 40.06, 41.24 และ 29.62 ตามลำดับ ปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม (IN5) ร้อยละ 23.24, 36.25, 52.18, 39.76 และ 28.15 ตามลำดับ และปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมด (IN7) ร้อยละ 24.15, 29.42, 50.37, 32.89 และ 22.04 ตามลำดับ

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA3 NA12 CH1 NO2 และ SA2 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย (IN2) ร้อยละ 16.82, 21.47, 19.83, 18.05 และ 16.93 ตามลำดับ ปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด (IN9) ร้อยละ 16.85, 19.06, 17.64, 22.16 และ 18.57 ตามลำดับ

3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA5 CH6 CH15 และ SA15 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย (IN2) ร้อยละ 43.27, 57.42, 29.49 และ 51.67 ตามลำดับ ปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมด (IN7) ร้อย

ละ 47.42, 51.31, 22.65 และ 41.67 ตามลำดับ และปรับลดปัจจัยป้อนปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก (IN12) ร้อยละ 50.72, 53.31, 23.19, และ 52.03 ตามลำดับ

4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA11 CH5 NO13 SA5 และ SA8 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม (IN5) ร้อยละ 12.73, 35.24, 34.86, 25.67 และ 23.94 ตามลำดับ และปรับลดปัจจัยป้อนปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมด (IN7) ร้อยละ 18.62, 28.35, 22.08, 23.65 และ 25.19 ตามลำดับ

5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA8 CH3 CH14 NO7 และ SA13 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมด (IN7) ร้อยละ 29.42, 20.33, 19.64, 36.29 และ 19.74 ปรับลดปัจจัยป้อนปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก (IN12) ร้อยละ 21.83, 20.57, 16.45, 23.89 และ 13.56 ตามลำดับ

6) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก CH7 CH10 และ NO10 ที่ต้องปรับลดปัจจัยป้อนจำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด (IN9) ร้อยละ 16.12, 25.93 และ 33.78 ตามลำดับ และปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก (IN12) ร้อยละ 51.25, 24.37 และ 31.27 ตามลำดับ

2.2.2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ฯ พิจารณาจากร้อยละของผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ต้องปรับเพิ่ม (Output/Outcome Orientation) จำแนกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA4 CH3 CH13 NO4 SA9 และ SA12 ที่ต้องปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ คุณภาพของครูปฐมวัย (OP1) ร้อยละ 27.35, 10.18, 23.06, 19.87, 25.39 และ 30.23 ตามลำดับ ปรับเพิ่มพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (OP2) ร้อยละ 21.76, 13.65, 32.08, 29.24, 19.46 และ 20.58 ตามลำดับ ปรับเพิ่มจำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี (OC1) ร้อยละ 30.51, 19.42, 20.95, 29.07, 22.82 และ 28.96 ตามลำดับ และปรับเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรภาคีเครือข่ายฯ (OC3) ร้อยละ 21.63, 13.55, 22.72, 30.02, 28.17 และ 25.59 ตามลำดับ

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA8 CH10 CH14 NO7 และ NO10 ที่ต้องปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ คุณภาพของครูปฐมวัย (OP1) ร้อยละ 7.51, 8.43, 10.17, 12.89 และ 15.36 ตามลำดับ ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี (OP4) ร้อยละ 10.85, 11.75, 11.46, 12.91 และ 10.83 ตามลำดับ และจำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี (OC1) ร้อยละ 12.63, 15.23, 11.62, 11.74 และ 10.87 ตามลำดับ

3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA5 CH6 CH15 และ SA15 ที่ต้องปรับเปลี่ยนผลผลิต/ผลลัพธ์ พัฒนาการของเด็กปฐมวัย (OP2) ร้อยละ 51.13, 54.68, 22.72 และ 52.67 ตามลำดับ ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี(OP4) ร้อยละ 50.81, 51.39, 19.91 และ 47.42 ตามลำดับ จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี (OC2) ร้อยละ 30.68, 48.03, 23.94 และ 35.75 ตามลำดับ และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรภาคีเครือข่ายฯ (OC3) ร้อยละ 37.91, 50.26, 22.07 และ 45.86 ตามลำดับ

4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA11 CH5 NO13 SA5 และ SA8 ที่ต้องปรับเปลี่ยนผลผลิต/ผลลัพธ์ พัฒนาการของเด็กปฐมวัย (OP2) ร้อยละ 12.87, 47.48, 50.51, 39.45 และ 20.73 ความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(OP3) ร้อยละ 18.49, 43.29, 47.52, 39.45 และ 24.17 ตามลำดับ และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรภาคีเครือข่ายฯ (OC3) ร้อยละ 13.32, 31.76, 33.86, 49.28 และ 19.24 ตามลำดับ

5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA3 CH7 และ NO2 ที่ต้องปรับเปลี่ยนผลผลิต/ผลลัพธ์ ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี (OP4) ร้อยละ 8.71, 10.74 และ 9.12 ตามลำดับ และจำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี (OC1) ร้อยละ 12.24, 19.31 และ 7.85 ตามลำดับ

6) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA12 CH1 SA2 และ SA13 ที่ต้องปรับเปลี่ยนผลผลิต/ผลลัพธ์ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี (OP4) ร้อยละ 13.08, 17.83, 14.29 และ 19.42 ตามลำดับ และจำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี (OC2) ร้อยละ 7.95, 19.12, 12.37 และ 17.03 ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จาก 2 วิธี มีรายละเอียด ดังนี้ คือ

3.1 จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้เสีย พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจริงที่ยังไม่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในด้านนั้น ๆ ทั้งในส่วนของปรับเปลี่ยนผลผลิตพัฒนาการของเด็กปฐมวัย คุณภาพของครูปฐมวัย และจำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ และการปรับลดปัจจัยป้อนอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม ร้อยละเงินเดือนของบุคลากรต้องดำเนินการ จำนวนเงินสนับสนุน

งานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัย และปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจน ในส่วนของกระบวนการ อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่จะเข้ามาร่วมกันในการ พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้ในส่วนของหน่วยงานที่กำกับดูแล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมกันพัฒนาแผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ละแห่ง จึงทำให้ได้แผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กอย่างแท้จริง การเป็นพี่เลี้ยง และการกำกับติดตาม จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย บริเวณใกล้เคียงในการเข้ามาร่วมกันสร้างแผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เพื่อที่จะทำ ให้ผลิตผลและผลลัพธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปรับตัวสูงขึ้น และลดปัจจัยป้อนในส่วนที่ไม่จำเป็น ซึ่ง จะทำให้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปรับตัวเพิ่มขึ้นได้ ตลอดจน การ ประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และประเมินทั้งในส่วนของกิจกรรม ผลิตผล ผลลัพธ์ และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ให้บรรลุตามแผนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้จัดทำขึ้นได้ อย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรมต่อไป

3.2 จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของแนวทางการเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสำรวจความ คิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่ม พบว่าด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 4.08-4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.16- 0.94) โดยการปรับปรุงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการปรับปรุงคุณภาพของครูปฐมวัย ส่วนด้านความเป็นไปได้ พบว่าค่าเฉลี่ยความเป็นไป ได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 4.03-4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ ระหว่าง 0.18-0.95) โดยการปรับปรุงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความเป็นไปได้มากที่สุดเป็นอันดับ แรก รองลงมาคือการปรับปรุงคุณภาพของครูปฐมวัย สำหรับด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าค่าเฉลี่ย ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 3.98-4.42 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.17-0.82) โดยการปรับปรุงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความเป็น ประโยชน์มากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการปรับปรุงคุณภาพของครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสรุปประเด็นอภิปรายผลการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาจำนวน 23, 27, 29 และ 30 แห่ง ตามลำดับ จากการประเมินของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 38.33, 45, 48.33 และ 50 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งในส่วนของปัจจัยป้อนและกระบวนการจะสามารถสร้างผลผลิตและผลลัพธ์ได้ไม่มีประสิทธิภาพเต็มร้อย ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความพร้อมทั้งในส่วนของปัจจัยป้อนและกระบวนการ จะสามารถสร้างผลผลิตและผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรทอง นะวัน (2559) งานวิจัยของ Munoz, David Andres, Queupil, & Juan Pablo (2016) จึงทำให้ยังคงมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนหนึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเนื่องจากที่ผ่านมายังไม่ได้มีการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้ยังไม่มีแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดประสิทธิภาพในส่วนที่เป็นกระบวนการในการเสริมพลังอำนาจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในส่วนของชุมชน ราษฎรชาวบ้าน องค์กรศาสนาที่จะเข้ามาร่วมกันในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับการศึกษาของ Neck, C. P., and Manz, C. C. (2010) และสุธาสนิ ด้วงโต๊ด (2557) ที่อธิบายว่าการเสริมพลังอำนาจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นการเร่งสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการประเมินและการกำกับติดตามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก เพื่อที่จะสะท้อนภาพความเป็นจริงเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับการศึกษาของ Pakarinen, E., Lerkhanen, M-K., Poikkeus, A-M., Sidkkinen, M., & Nuirmi, J-E. (2010) และธณกร นนทยะโส (2556) ที่อธิบายว่าการประเมินและการกำกับติดตามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการวิเคราะห์ห่วงรอบข้อมูลประยุกต์ พิจารณาจาก 2 ด้าน ดังนี้ คือ

2.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จากการลดปัจจัยป้อน พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NO4 NA5 CH6 และ SA15 ปรับลดจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยมากกว่าร้อยละ 50.00 จากคะแนนจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 5,570, 6,580, 8,580 และ 8,150 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย (5,150) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก CH6 SA15 และ CH7 ปรับลดปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก มากกว่า

ร้อยละ 50.00 จากคะแนนปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเท่ากับ 15.18, 13.32 และ 14.25 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย (12.50) จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ต้องปรับลดมากกว่าร้อยละ 50 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ที่ไม่มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ จำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ๆ มีปริมาณงานวิจัยที่ผลิตได้อาจมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินสนับสนุนด้านวิจัยต่อครูปฐมวัย จึงทำให้ผลการวิเคราะห์แสดงว่าควรปรับลดจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อครูปฐมวัยเป็นจำนวนมาก ส่วนปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคอมพิวเตอร์ที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ๆ มีอยู่ อาจเป็นคอมพิวเตอร์รุ่นเก่า/ล้าสมัยรวมอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก ควรปรับลดปริมาณคอมพิวเตอร์ดังกล่าวให้น้อยลง แต่ให้มีแต่คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ ควรปรับลดอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนัน ชันทะสิทธิ์ (2553), Ackah-Jnr, Francis R., & Udah, Hyacinth (2021) ซึ่งจะทำให้ศักยภาพในการทำงานของครูปฐมวัยได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ปรับลดจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมของครูปฐมวัย โดยครูปฐมวัยอาจได้รับการอบรมพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และปรับลดจำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยต่อจำนวนครูปฐมวัยด้วยการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Umida, Khazratkulova, Gulzahiryam, Ablizova, Zarina, Ruzimurodova, & Shahram, Aslonov (2020) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่มที่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ควรพิจารณาในส่วนของกระบวนการด้านการบริหารจัดการและความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานต้นสังกัดและภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันส่งเสริม/พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยลดการใช้ปัจจัยป้อนดังกล่าวต่อไป

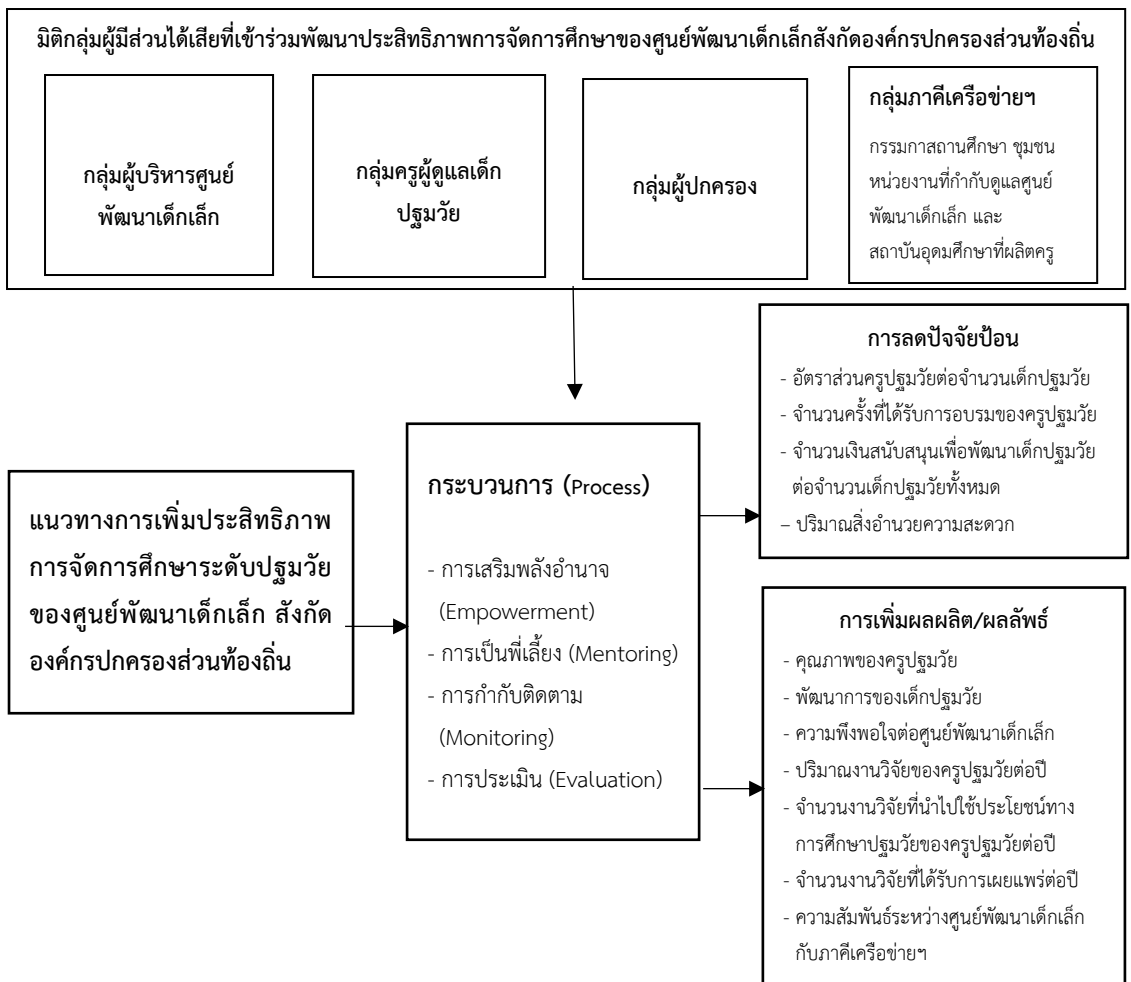
2.2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จากการปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA5 CH6 SA15 และ NO13 ปรับเพิ่มพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมากกว่าร้อยละ 50 จากคะแนนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีค่าเท่ากับ 2.69, 2.37, 2.45 และ 2.96 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (3.18) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก NA5 CH6 ปรับเพิ่มปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปีมากกว่าร้อยละ 50 จากคะแนนผลผลิตปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปีมีค่าเท่ากับ 0.56 และ 1.8 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (2.06) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก CH6 ปรับเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ จากคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ มีค่าเท่ากับ 2.56 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (3.07)

นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ด้วยวิธีวางกรอบข้อมูลประยุกต์ โดยพิจารณาจากผลผลิต (Output Orientation) พบว่าในภาพรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ควรปรับเพิ่มคุณภาพของครูปฐมวัย ด้วยการพัฒนาคุณภาพของครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chong, Sylvia, & Lu, Theresa (2019), Yoon-Joo Leea and Susan L. Recchia (2016) ปรับเพิ่มพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างเหมาะสมเป็นไปตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวนคิด มะเสนะ (2554), Harcourt, D., & Mazzone, V. (2010) ปรับเพิ่มความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติยาพร ท่วมโรสง (2556), Ackah-Jnr, Francis R., & Uda, Hyacinth (2021) ที่อธิบายว่าควรปรับเพิ่มความพึงพอใจต่อสถานศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พัฒนาการของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา ปรับเพิ่มปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี และจำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shonkoff, J. P. (2010) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ New York State Center-Based and Family Child Care Center (2010) และ Skillsfuture (2016) ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการหาแนวทางในการหาแนวทางในการจูงใจครูปฐมวัยให้พัฒนางานวิจัยเพิ่มมากขึ้น ตลอดจน ส่งเสริมงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์และการตีพิมพ์เผยแพร่ ปรับเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stuart, M. (2013) และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้มีส่วนได้เสีย 4 กลุ่มที่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรพิจารณาในส่วนของกระบวนการในส่วนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ ในการเสริมพลังอำนาจ การเป็นพี่เลี้ยง การกำกับติดตาม และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้ผลผลิต/ผลลัพธ์เพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรใช้กระบวนการดังกล่าวในปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ดังกล่าวตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการปรับเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การปรับลดการใช้ปัจจัยป้อน (อัตราส่วนครูปฐมวัยต่อ

จำนวนเด็กปฐมวัย จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมของครูปฐมวัย จำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด และปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก) การเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ (คุณภาพของครูปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่าย) และการนำกระบวนการ (Process) ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ การเป็นพี่เลี้ยง การกำกับติดตาม และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาใช้ในการช่วยส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง สามารถนำผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และนำแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาฯ ด้วยการปรับลดการใช้ปัจจัยป้อน และการเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างตรงจุดและสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง

2. หน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้นโยบายส่วนที่เป็นกระบวนการ (Process) ในการปรับลดการใช้ปัจจัยป้อนและการเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ ตลอดจน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์ดังกล่าวด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ควรปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์คุณภาพของครูปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปริมาณงานวิจัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาปฐมวัยของครูปฐมวัยต่อปี จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ต่อปี และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับภาคีเครือข่ายฯ และควรปรับลดปัจจัยป้อนอัตราส่วนครูปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัย จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมของครูปฐมวัย จำนวนเงินสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด และปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจึงควรปรับเพิ่มผลผลิต/ผลลัพธ์และปรับลดปัจจัยป้อนดังกล่าว เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและตรงจุด

2. จากผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ พบว่า ควรนำกระบวนการ (Process) ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ การเป็นพี่เลี้ยง การกำกับติดตาม และการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาใช้ในการช่วยส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย (แผนงานวิจัยพื้นฐาน) ประจำปีงบประมาณ 2565 ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- แพรทอง นะวัน. (2559). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนพัฒนาสถานศึกษาปีงบประมาณ 2554-2558 ของโรงเรียนโสตศึกษาอนุสธารสุนทร*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชวนคิด มะเสนะ. (2554). *รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิตยาพร ท่วมไธสง. (2556). *ความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รณกร นนทะโยโส. (2556). *แนวทางการพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล และคณะ. (2564). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสีย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สุธาสินี ดวงไธด. (2557). *แนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนัน ชันทะสิทธิ์. (2553). *การศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2561). รายงานมาตรฐานและการประเมินคุณภาพพัฒนาเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- Ackah-Jnr, F. R., & UDAH, H. (2021). Implementing Inclusive Education in Early Childhood Settings: The Interplay and Impact of Exclusion, Teacher Qualities, and Professional Development in Ghana. *Journal of Educational Research and Practice*, 11(1), 112-125.
- Chong, S. & Lu, T. (2019). Early Childhood Teachers' Perception of the Professional Self and in Relation to the Early Childhood Communities. *Australian Journal of Teacher Education*, 44(7), 53-67.
- Cooper, W.W., Seiford, L.M., & Tone, K. (2007). *Data Envelopment Analysis: A Comprehensive Text with Models, Applications*. Norwell, Mass: Kluwer Academic Publish.
- Harcourt, D., & Mazzoni, V. (2010). Researching quality: Listening to children in Verona, Italy. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(2), 19-26.
- Munoz, David Andres, Queupil, & Juan Pablo. (2016). Assessing the Efficiency of Secondary Schools in Chile: A Data Envelopment Analysis. *Quality Assurance in Education: An International Perspective*, 24(3), 306-328.
- Neck, C. P., and Manz, C. C. (2010). *Mastering Self-Leadership: Empowering Yourself for Personal Excellence*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- New York State Center-Based and Family Child Care Center. (2010). *Education and Early Childhood Development*. Retrieved from http://www.earlychildhoodfrom.org/standards/%20%20_%20indicator
- Pakarinen, E., Lerkhanen, M-K., Poikkeus, A-M., Sidkkinen, M., & Nuirmi, J-E. (2010). Classroom organization and teacher stress predict learning motivation in kindergarten children. *European Journal of Psychology of Education*, 25(3), 281-300.
- Shonkoff, J. P. (2010). Building a new bio-developmental framework to guide the future of early childhood policy. *Child Development*, 81(1), 357-367.

- Skillsfuture. (2016). *Skills Framework for Early Childhood Care and Education: A Guide on Occupations and Skills*. Retrieved from <https://www.skillsfuture.gov.sg/skills-framework/earlychildhood>
- Stuart, M. (2013). A trinity of saviours-parent, teacher and child: Human Capital Theory and early childhood education in New Zealand. *Australasian Journal of Early Childhood*, 38(4), 51-57.
- Umida, K., et al. (2020). The role of information technologies improving in educational efficiency. *International Multidisciplinary Research Journal*, 10(3), 191-193.
- Yoon-Joo Leea and Susan L. Recchia. (2016). Zooming in and Out: Exploring Teacher Competencies in Inclusive Early Childhood Classrooms. *Journal of Research in Childhood Education*, 30(1),1-14.

ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

A Study on Participant Political Culture of People in Nong Phai Maen Sub-District, Mueang Uthai District, Uthai Thani Province

จันทร์จิรา พูลจันทร์¹ และสยาม ดាំปรีดา²
Chanjira Poonjan and Sayam Dampreeda

Received: August 28, 2022

Revised: October 05, 2022

Accepted: October 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .948 กับกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane จำนวน 299 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน นำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมแบบธรรมดาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า 3.1) การมีส่วนร่วมแบบ

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Chanjirapoonjan@gmail.com, Tel. 061-0679851

ธรรมดาควรมีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลทางการเมืองได้โดยง่ายและรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความ ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3.2) การมีส่วนร่วม แบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยหาวิธีการแก้ไขปัญหาและ ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ โดยชุมชนสร้างข้อตกลงหรือกติกาในการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม ร่วมกันทุกฝ่าย ข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎจารีตประเพณี สามารถปรับเปลี่ยน ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ สร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในชุมชน

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง, การเมืองแบบมีส่วนร่วม, ประชาชนตำบลหนองไผ่แบน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the people's participatory political culture; 2) to study the form of people's political participation; and 3) to propose the guidelines for developing people's participatory political culture in Nong Phai Baen subdistricts, Mueang Uthai Thani District, Uthai Thani Province. It was a mixed methods research. A questionnaire with a reliability of .948 was distributed to the sample group according to the formula of Taro Yamane, 3299 people. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. The interview form with 25 key informants and a descriptive presentation were conducted. The results of the research were as follows: 1) the opinions about the people's participatory political culture found that the normal participation, overall, was at a moderate level; 2) opinions on the form of people's participatory political culture found that the (intense) unusual participation, overall, was at a moderate level; and 3) guidelines for developing people's participatory political culture found that 3.1) in terms of usual participation, local offices should be opened so that people can easily and quickly contact officials for political information. Modern technology was used to communicate between each other for

convenience and fast. A staff was willing to help and provide service with a smile, showing polite manners as well as respecting each other both in front and behind the back; 3.2) in the aspect of unusual participation (intense), people should participate in solving problems by finding way to solve problems and make use of them peacefully. The community should create agreements or rules to manage resources, economy, society together with all parties. The agreement may be in writing or customary rules which can be adjusted according to economic, political and social situations, flexible and adaptable that created a good understanding and unity and reconciliation to reduce violence in the community.

Keywords: Political Culture, Participatory Politics, People in Nong Phai Baen Subdistrict

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้น ตามที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (สถาบันพระปกเกล้า, 2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองถือเป็นบริบทที่สำคัญยิ่งในการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการสะท้อนอำนาจประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ยังได้กำหนดบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมทั้งการเมือง การพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่นตัวเอง โดยได้กระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (วิสุทธิ์ โพธิ์แทน, 2551)

ประชาชนตำบลหนองไผ่แบนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้าว อ้อย พืชสวน เกษตรกร โดยวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่นับถือศาสนาพุทธและร่วมกันรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยจากบรรพบุรุษปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เป็นมรดกตกทอดสู่ชนรุ่นหลัง ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันสืบสานงานประเพณีและ

วัฒนธรรม อย่างมีส่วนร่วม เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ มีการเข้าวัดทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ มีการร่วมแรงร่วมใจกันแห่ธงวันสงกรานต์และยังมีการสงฆ์น้ำพระ ขอมพรผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนาทุกคนในหมู่บ้านยังมีความร่วมรักษาไว้เพื่อคนรุ่นใหม่ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่แบน, 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่าประชาชนในตำบลหนองไผ่แบนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง “ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี” จากการศึกษากรณีดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Explain Qualitative Results)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ในตำบลหนองไผ่แบน จำนวน 6 หมู่บ้าน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 1,183 คน (ที่ว่าการอำเภอเมืองอุทัยธานี, 2563) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการ

วิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC 0.6-1 ทุกข้อ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูปหรือคน มาเป็นข้อคำถาม ซึ่งเครื่องมือการวิจัย ฉบับนี้ได้ค่า IOC 0.6-1 ทุกข้อ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูป/คน มาเป็นข้อคำถาม นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้ทดลอง (Try out) กับประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า .948 ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ประมวลผลทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะและการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2. การวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและการจัดการเลือกตั้ง จำนวน 11 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การมีส่วนร่วมแบบธรรมดาโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การปรึกษาหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.44) กิจกรรมรณรงค์เพื่อหาเสียง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.57) การออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.52) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มขัน) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การยื่นข้อเสนอเพื่อเรียกร้อง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.48) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ การเดินขบวน /รณรงค์ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.50) การเผชิญหน้ากัน/แลกเปลี่ยน ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.49) การใช้ความรุนแรงทางการเมืองการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.57) และการละเมิดต่อกฎระเบียบสังคม ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

3. แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า 3.1 การมีส่วนร่วมแบบธรรมดา ควรมีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายและรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3.2 การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยหาวิธีการแก้ไขปัญหาและใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ โดยชุมชนสร้างข้อตกลงหรือกติกาในการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม ร่วมกันทุกฝ่าย ข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎจารีตประเพณี สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ สร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า 1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี การมีส่วนร่วมแบบธรรมดา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การปรึกษาหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.44) กิจกรรมรณรงค์เพื่อหาเสียง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.57) การออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.52) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ 1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การยื่นข้อเสนอเพื่อเรียกร้อง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.48) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การเดินขบวน /รณรงค์ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.50) การเผชิญหน้ากัน/แลกเปลี่ยน ($\bar{X} = 3.46$, S.D. =

0.49) การใช้ความรุนแรงทางการเมืองการปฏิวัติ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.57) และการละเมิดต่อกฎระเบียบสังคม ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิยม เวชกามา (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่องสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนมีอำนาจในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของผู้แทนรวมทั้งเปิดโอกาสให้สถาบันการเมืองต่าง ๆ เช่น ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักสราณียธรรม หลักการทำให้เกิดความประสานพร้อมเพรียงสามัคคี และผนึกร่วมกันเป็นเอกภาพ หลักการส่งเสริมให้สังคมประชาธิปไตยต้องมีเครื่องผูกพันคนให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพราะการที่แต่ละคนจะอยู่ได้ด้วยดี และเอาศักยภาพของตนมาร่วมสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตยได้นั้น ทุกคนต้องมีความสามัคคีรู้จักร่วมมือกันและอยู่ร่วมกันด้วยดี มีลักษณะการแสดงออกด้วยความมีเมตตาปรารถนาดี และหวังประโยชน์สุขต่อกัน

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า 2.1 การออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเป็นหัวใจหลัก 2.2 การปรึกษาหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การปรึกษาหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง มีส่วนร่วมในการพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พูดคุยเพื่อคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และมีส่วนร่วมในการพูดคุยเกี่ยวกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครลงเลือกตั้งการปรึกษาหรือพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง 2.3 กิจกรรมรณรงค์เพื่อหาเสียง ประชาชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละพรรคที่ตนเองชื่นชอบในการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ของพรรคและผู้สมัครที่ตนเองชื่นชอบเพื่อให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง 2.4 การจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม คนในตำบลมีส่วนร่วมในการจัดหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านในการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครหรือกลุ่มจิตอาสา การจัดตั้งกลุ่มผู้สนับสนุนผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น

หรือนักการเมืองที่ตนเองประกอบในยุคของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 2.5 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง คนในตำบลมีการติดต่อกับทางราชการเพื่อถ่ายบัตรประชาชนเตรียมตัวที่จะเลือกตั้ง มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ขอข้อมูลการติดต่อทางการเมือง มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอใช้พื้นที่ในการเปิดเวทีปราศรัย มีการติดต่อกับทางราชการถึงการเพิ่มชื่อถอนชื่อในบัญชีเลือกตั้ง ตามหลักเมตตาการุณยธรรม คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ 2.6 การยื่นข้อเสนอมือเรียกร้องคนในตำบลมีการยื่นข้อเสนอมือเรียกร้องเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาแสงสว่างในจุดเสี่ยงหรือจุดอันตรายในการเรียกร้องเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหา 2.7 การเดินขบวน คนในตำบลมีส่วนร่วมในการเดินขบวนเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาเสพติด การแก้ไขปัญหาการมั่วสุมของเด็กและเยาวชนในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน การบุกรุกที่สาธารณะในชุมชน 2.8 การเผชิญหน้ากัน คนในตำบลมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแข่งขันในทางการเมือง การแก้ไขปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกันเพราะความเมา การเผชิญหน้ากันถือเป็นการกระบวนกรปรึกษาหารือของประชาชนจะช่วยเหลือกันหาทางออกเพื่อให้เป็นไปตามความเห็นพ้องต้องกันจากประชาชนทุกๆ ฝ่ายของสังคม 2.9 การละเมิดต่อกฎระเบียบสังคม ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการละเมิดต่อกฎกติกาชุมชน เช่น ปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์จากน้ำหรือจากป่าร่วมกัน ปัญหาเรื่องการใช้เสียงดังรบกวนเพื่อนบ้าน ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ปัญหาขับขีรถจักรยานยนต์เสียงดังของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิชุมชน คือ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ทางสังคมที่พัฒนาให้กลุ่มคนร่วมกันจัดการทรัพยากร สังคมและอื่น ๆ ตามหลักเมตตาการุณยธรรม 2.10 การใช้ความรุนแรงทางการเมือง การปฏิบัติประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงทางการเมืองโดยอาศัยหลักสันติวิธี โดยการไม่คบค้าสมาคมหรือไม่เผา เมาไม่เหยียบ ให้กลับมารักกันเหมือนพี่กันเหมือนน้อง ไม่ใช่ความรุนแรงทางการเมืองที่มีการโจมตีให้ร้ายกันและกันด้วยถ้อยคำที่การส่อเสียด ถ้อยคำที่ไม่มีเค้าข้อมูลของความเป็นจริง หรือถ้อยคำที่หยาบคาย ตามหลักเมตตาการุณยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิยม เวชกามา (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงคือประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานทุกอย่างร่วมกัน โดยประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการด้วยตนเองตามสภาพสังคมที่ยังไม่มีความสลับซับซ้อนมากในอดีต ทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักสาราณียธรรม หลักการทำให้เกิดความประสานพร้อมเพรียงสามัคคี และผนึกร่วมกันเป็นเอกภาพ หลักการส่งเสริมให้สังคมประชาธิปไตยต้องมีเครื่องผูกพันคนให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพราะการที่แต่ละคนจะอยู่ได้ด้วยดี และเอาศักยภาพของตนมาร่วมสร้างสรรค์สังคม

ประชาธิปไตยได้นั้น ทุกคนต้องมีความสามัคคีรู้จักร่วมมือกันและอยู่ร่วมกันด้วยดี มีลักษณะการแสดงออกด้วยความมีเมตตาปรารถนาดี และหวังประโยชน์สุขต่อกัน

3. แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า 3.1 การมีส่วนร่วมแบบธรรมดา แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ประชาชนในตำบลควรมีสิทธิในการเพิ่มชื่อถอนชื่อในบัญชีเลือกตั้งได้โดยการให้บริการที่รวดเร็วของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ราชการมีการบริการที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในการถ่ายบัตรเพื่อเตรียมตัวที่จะเลือกตั้งโดยมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว มีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่ที่สามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลการติดต่อทางการเมือง และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและรวดเร็ว เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอใช้พื้นที่ในการเปิดเวทีปราศรัยทางการเมืองได้ เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีน้ำใจ ช่วยเหลือชวชนขยายในกิจการงานต่าง ๆ ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น คือ การอยู่ร่วมกันถ้าไม่มีปัญหาเรื่องการประพฤติปฏิบัติแล้ว ย่อมเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ที่เกี่ยวข้องกัน มีความเห็นร่วมกันกับคนอื่น ๆ ไม่วิวาทกับใคร ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมศักดิ์ แก้วมรกฎ (2560) พบว่า ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมือง แต่ที่เป็นหลักคือการไป เลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ 1) ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง 2) การเลือกตั้ง 3) มีส่วนร่วมในการเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ 1) ครอบครัวปลูกฝังจิตสำนึกการเมือง 2) โรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมือง 3) ชุมชน ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมา 4) ศาสนา ต้องปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติ 5) หน่วยงานทางการเมืองปกครองมีส่วนร่วมสำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง 2) การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านการละเมิดต่อกฎระเบียบสังคม ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการละเมิดต่อกฎ กติกาชุมชน เช่น ปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์จากน้ำหรือจากป่าร่วมกัน โดยการหาวิธีการแก้ไขและใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ ปัญหาขบขี้รดจักยานยนต์เสียงดังของกลุ่มวัยรุ่น ปัญหาเรื่องการใช้เสียงดังรบกวนเพื่อนบ้านและการทิ้งขยะไม่

เป็นที่ ซึ่งควรมีกฎ กติกาที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิชุมชน คือ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ทางสังคมที่พัฒนาให้กลุ่มคนร่วมกันจัดการทรัพยากร สังคมและอื่น ๆ ช่วยเหลือกิจกรรมของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน จะพูดอะไรก็ประกอบด้วยเมตตา คือการพูดวาจาที่เป็นคำสัตย์ คำจริง ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ประทุษร้ายกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยชุมชนสร้างข้อตกลงหรือกติกาในการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม ร่วมกันทุกฝ่าย ข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎจารีตประเพณี สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ สร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ จักรคำ (2556) พบว่า ประชาชนตำบลชมพูมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีพฤติกรรมแสดงออกมากที่สุด คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบอื่นนั้นอยู่ในระดับรองลงไป ปัญหาและข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญของตำบลชมพูคือ ปัญหาการขาดความสามัคคีเกิด ความแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้ง, แบ่งพรรคแบ่งพวกเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน, ท้องถิ่นกับท้องที่ไม่ทำงานร่วมกัน ขัดแย้งกัน, บางครั้งมีการปลุกระดมทางด้านความคิดที่ผิดๆ ให้แก่ชาวบ้าน เช่น มีการใส่ร้ายป้ายสีฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง เทคโนโลยีและการสื่อสาร เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความแตกแยกและขัดแย้งกัน ซึ่งปัญหานี้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการร่วมกันพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพราะ たらบใดที่สังคม มีความแตกแยกกัน ก็จะทำให้เกิดการฉุดรั้งการพัฒนาให้ต่ำลง สังคมประชาธิปไตยมีความแตกต่างได้ แต่ไม่ควรมีความแตกแยก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง เรื่อง ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำรูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของ Almond, Gabriel A. and Powell, G. Bingham จำนวน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบธรรมดา (Conventional) กับการมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) (Unconventional) มาเป็นกรอบแนวคิด และนำผลการวิจัยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบธรรมดา แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ควรมีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลทางการเมืองได้โดยง่ายและรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น) แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านการละเมิดต่อกฎระเบียบสังคม ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยหาวิธีการแก้ไขปัญหาและใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ โดยชุมชนสร้างข้อตกลงหรือกติกาในการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม ร่วมกันทุกฝ่าย ข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือกฎจารีตประเพณี สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ สร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การมีส่วนร่วมแบบธรรมดา

1. ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้กับผู้นำระดับหมู่บ้าน/ชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี

2. ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี

การมีส่วนร่วมแบบไม่ธรรมดา (เข้มข้น)

1. ควรส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในจังหวัดอุทัยธานี สร้างความเชื่อมั่นต่อระบบประชาธิปไตยในสถานศึกษา

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ครอบครัว ศาสนา และหน่วยงานทางการปกครอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงหรือในจังหวัดอื่นต่อไป

2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ครอบครัว ศาสนา และหน่วยงานทางการปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- ที่ว่ากรอำเภอเมืองอุทัยธานี. (2563). *ทะเบียนประชากร*. (อัดสำเนา)
- นิยม เวชกามา. (2561). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. (2560). *วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพุทธวัฒนธรรม: กรณีศึกษาอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เยาวลักษณ์ จักรคำ. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสุทธิ โปธิแทน. (2551). *แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย*. นนทบุรี: สำนักฝึกอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่แบน. (2563). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. (อัดสำเนา)
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. Tokyo: Haper International.

อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตตปธาน 4

Conservative Political Ideology and the Chinese God and
Goddess Festival in Chum Saeng District Nakhon Sawan Province to
Sammappadhāna 4

มนัสวิน พันธุ์เลือดไทย¹ ภูณท สลัดทุกซ์² และสยาม ดำปรีดา³
Manasawin Panluedthai Phunoth Saladtuk Siam Dampreda

Received: September 07, 2022

Revised: October 04, 2022

Accepted: October 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ในอำเภอชุมแสงตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 35 คน ซึ่งได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ การจัดทำองค์ความรู้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม กับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ชาวตลาดชุมแสงมีความเชื่อและศรัทธาทำให้การจัดงาน ยังคงความซึ้ง เกิดความสำเร็จและความยิ่งใหญ่ของงานตลอดมา จากหลายปัจจัย เช่น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการจัดงาน ซึ่งมาจากต่างสถานะ ต่างอาชีพ ต่างคนต่างวัย รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ในตลาดชุมแสงมีการบูรณาการมีส่วนร่วมในการจัดงานทำให้งานเกิดความสำเร็จที่ดียิ่ง บางครั้งอาจทำให้วัฒนธรรมกระแสหลักถูกระแสของวัฒนธรรมอื่นที่รุนแรงกว่าดูดกลืนไป จนกระทบถึงการดำรงอยู่ของประเพณีดั้งเดิม ควรมีการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: boom_abcd1234@hotmail.com, Tel. 089-8589973

รณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุน ช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม เพื่อดำรงความเป็นรากเหง้าของคนในท้องถิ่นในบริบทใหม่ให้ดำรงอยู่ต่อไป ในขณะเดียวกันต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในแต่ละปีอาจจะมีสิ่งแปลกใหม่เพิ่มเข้ามา แต่ต้องไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์หายไป ในขณะเดียวกันสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาจะดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรม การรับฟังความคิดของคนรุ่นใหม่เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการจัดงานให้ดีขึ้น ควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ เพื่อเป็นแนวทางส่งต่องานประเพณีแก่เจ้าพ่อเจ้าแม่ในอำเภอชุมแสงจากรุ่นสู่รุ่น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องไปตามบริบทใหม่ของสังคมไทย

คำสำคัญ: อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยม, งานประเพณี, สัมภาษณ์ 4

Abstract

The purpose of this research article was to propose the guidelines for developing a conservative political ideology and Chinese God and Goddess Festival in Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province according to Sammappadhana 4. It was a qualitative research by in-depth interviews with 35 key informants to define the conceptual framework of the research and use of the acquired data for analysis as well as building knowledge. The results of the research revealed that in terms of the guidelines for the development of conservative political ideologies and the Chinese God and Goddess Festival in Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province, Chum Saeng market people had faith and faith that made the event still magical. The success and greatness of the event have always been from many factors such as the participation of the organizing committee who came from different statuses, occupations, and people of different ages including various departments in Chum Saeng Market that had integrated participation in organizing the event, making the event a great success. Sometimes mainstream cultures can be absorbed by other until affecting the existence of traditional traditions. There should be a campaign to promote and support as well as preserve a beautiful tradition to maintain the roots of the local people in a new context to continue to exist. At the same time, it must be adjusted according to the situation each year that there may be new things added

but it must not make the sacred disappear. At the same time, the new things that came in will attract the new generation to join the activity. There should be listening to the ideas of the new generation in order to lead to corrections, improvements, and changes in organizing the event for the better. The new generation should be given the opportunity to participate in thinking and participating as a guideline for passing on the tradition of the Chinese God and Goddess Festival in Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province from generation to generation. At the same time, there should be improvements to be in line with the new context of Thai society.

Keywords: Conservative Political Ideology, Traditional Event, Sammappadhana 4

บทนำ

สุภาจิตจีนได้กล่าวไว้ว่า “ที่ไหนมีควันไฟ ที่นั่นมีคนจีนอาศัยอยู่” นั้นหมายความว่า ชาวจีนมีอยู่ในทุกหนแห่งของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประกอบกับประวัติศาสตร์ของจีนนับพัน ๆ ปี ทั้งด้านการเมืองการปกครองที่ต้องการขยายดินแดนด้วยการทำศึกสงคราม ด้านระบบวิถีชีวิต ที่มีอารยธรรมในการดำรงชีพและการสืบทอดศิลปะ วัฒนธรรม ด้านปรัชญาและชุดความรู้ต่าง ๆ ดังนั้น การดำรงอยู่ของชนจีนที่มีทั้งตั้งรกรากถิ่นฐานในมาตุภูมิและอพยพย้ายถิ่น แพร่กระจายไปทั่วโลก จึงได้นำระบบวิถีคิด ชุดความรู้และวัฒนธรรมที่ได้รับ การปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่นติดตัวไปด้วย มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อย ที่ศึกษาการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวิถีคิด ภูมิปัญญาและการดำรงอยู่ของชาวจีน ในทุกตำแหน่งแห่งหน รวมถึงอัตลักษณ์และอุดมการณ์ในกลุ่มชาติพันธุ์จีน (จรรยา เหลียวตระกุล, 2563)

กาลเวลาร้อยกว่าปีก่อน เมื่อชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินด้วยอาชีพค้าขายในตลาดชุมแสง พร้อมการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ความเจริญไหลบ่าสู่ตลาดชุมแสง เพราะการคมนาคมทางบกและทางน้ำเหมาะแก่การขนส่งสินค้าไปสู่เมืองหลวง ชาวจีนมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่พึ่งทางใจให้สักการบูชาโดยเฉพาะศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่จะมีปรากฏทุกแห่งที่ชาวจีนทำมาค้าขายอยู่ทุกถิ่นฐาน ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง ได้มีการปรับปรุงใหม่หลายครั้งด้วยแรงศรัทธาของชาวตลาดชุมแสง ให้ศาลเป็นอาคารถาวรมีความสวยงามเป็นที่เชิดชูและเป็นศรีสง่าแก่ชาวชุมแสง ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสงจึงบ่งบอกความสมัครสมานสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันบูรณะศาลแห่งนี้อยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทางคณะกรรมการ

จัดงานฯ “เถานั้ง” จะร่วมกับชาวชุมแสง จัดงานทำบุญใหญ่ถวายให้เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง ปีละ 2 ครั้ง และด้วยความสามัคคีพร้อมเพรียงกันของชาวชุมแสงเป็นสำคัญ จึงทำให้ชุมแสงยังคงเป็นตลาดเก่าแก่ของภาคเหนือมาจนถึงทุกวันนี้ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เป็นมรดกเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ที่ชาวอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ยังคงอนุรักษ์ไว้นับเนื่องเป็นเวลาเกือบกว่า 100 ปี ฉะนั้นเจ้าพ่อ เจ้าแม่ชุมแสง จึงเป็นศูนย์รวมน้ำใจของชาวชุมแสง โดยแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอำเภอชุมแสงแทบทุกบ้านจะมีองค์จำลองรูปเหมือนเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ชุมแสง และวัตถุมงคลเหรียญเจ้าพ่อ เจ้าแม่ชุมแสง ติดตัวไว้ให้เป็นการเสริมสิริมงคลทั่วหน้ากัน และเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสงได้นำพาแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ความปลอดภัยให้ชาวชุมแสงมาถึงปัจจุบันนี้ (ผู้ใช้เฟซบุ๊ก งานเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์, 2563)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า อุดมการณ์ทางการเมือง มีความหมายถึง ความเชื่อทางการเมืองที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ เป้าประสงค์และวิธีการเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ทางการเมืองที่กำหนดความแตกต่างในการนำอุดมการณ์ทางการเมืองไปใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2559) ซึ่งแนวคิดอนุรักษนิยมลักษณะ คือ พยายามที่จะป้องกันหรือลดความเร็วของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเก่า ความเชื่อเก่า ขั้นตอนสังคมเก่า ไปสู่สังคมใหม่ (พิศาล มุกตาร์ศรี, 2561) ในทัศนะของการเมืองอนุรักษนิยมสนใจความเป็นมาทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การบังคับใช้มาตรฐานเดียวกันที่เป็นลักษณะสากล (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2559) ซึ่งชาวจีนจะเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาติอื่น เมื่อชาวจีนไปตั้งรกรากอยู่ที่ใดจะนำเทพเจ้าของตนติดตามไปด้วย งานประเพณีแห่งเจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นประเพณี วัฒนธรรมของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์มาร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ มีการถ่ายทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นและได้รับการอนุรักษ์มาเป็นระยะเวลานานกว่า 100 ปี ดังกล่าวข้างต้นงานประเพณีเจ้าพ่อ เจ้าแม่ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมค่านิยม เชิงอุดมการณ์อนุรักษนิยม ผู้ศึกษาจึงสนใจมุ่งศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมกับงานประเพณีแห่งเจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมปปธาน 4 ต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ หลักสัมมปปธาน 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548) และการศึกษาบริบทการจัดงานประเพณีแห่งเจ้าพ่อเจ้าแม่ นำไปสู่การวิเคราะห์อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมของงานประเพณีแห่งเจ้าพ่อเจ้าแม่

แม่ ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 โดยดำเนินการศึกษาวิจัยพื้นที่ ตำบลชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตตปธาน 4

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชน จำนวน 35 คน จำแนกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้แทนองค์กรภาครัฐ 2) ด้านผู้แทนชมรม สมาคม มูลนิธิฯ 3) ด้านผู้แทนกรรมการจัดงาน 4) ด้านผู้แทนขบวนประเพณี 5) ด้านผู้แทนปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญ 6) ด้านผู้แทนการค้าขาย 7) ด้านผู้แทนประชาชน

สรุปผลการวิจัย

บริบทการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจัดงานสืบทอดมายาวนานเป็นระยะเวลา 118 ปี ซึ่งคณะกรรมการจัดงานต้องวางแผนจัดงานตามรูปแบบที่เคยเป็นมาอนุรักษ์ประเพณีให้สืบสานต่อไป สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยผลสัมฤทธิ์ของงานก่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกัน และเกิดความภาคภูมิใจของชาวชุมแสง ในมิติอุตสาหกรรมทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมของงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีคณะกรรมการ 12 คน ซึ่งได้ผลัดเปลี่ยนกันทุกปี โดยคณะกรรมการจะเป็นตัวแทนของชาวตลาดชุมแสงได้ดำเนินการให้มีการจัดการจัดงานประเพณี 1 ปีมีการจัดงาน 2 ครั้ง โดยจัดหางบประมาณ เตรียมสถานที่ วัดมุงคล จัดหาการแสดงมหรสพ การติดต่อประสานงานระหว่างขบวนประเพณี ขบวนพาเหรด การเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ และร้านค้าที่มาร่วมในงาน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลความสงบเรียบร้อยภายในงาน เกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน ซึ่งเงินที่เหลือจากการจัดงานจะนำไปใช้ในกิจการของ “เจ้าพ่อ-เจ้าแม่” จัดเป็นการกุศลให้กับโรงเรียน โรงพยาบาล หรือหน่วยงานที่มีความต้องการ โดยประเพณีนี้เป็นสิ่งที่ทำสืบต่อกันมานาน ในมิติความเชื่อและการยึดหลักปฏิบัติมันเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในบริบทเดิมคณะกรรมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องทำให้กับ “เจ้าพ่อ-เจ้าแม่” สร้างความรุ่งเรืองให้กับท้องถิ่น ในบริบทใหม่มีกฎหมายที่ปรับเปลี่ยนไป

การจัดงานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย มีการปรับเปลี่ยน การจัดงานให้ทันสมัย แต่ยังคงรักษาความเป็นวัฒนธรรมประเพณีเดิมอยู่ การบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์การจัดงานให้ผู้มาร่วมงาน การสร้างความเข้าใจในรูปแบบแผนการจัดงานแต่ละปี โดยในการปฏิบัติงานจะเรียบเรียงรายรับนั้น คณะกรรมการจัดงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความสามัคคีเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ แนวทางในการพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมกับงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมมปปธาน 4 การสร้างสรรค์พัฒนาการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสงให้เข้ากับยุคสมัยแต่ยังคงความเป็นรากเหง้าประเพณี ชาวตลาดชุมแสงมีความเชื่อและศรัทธาทำให้การจัดงานยังคงความขลังความสำเร็จและยิ่งใหญ่ตลอดมาด้วยหลายปัจจัย เช่น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการมาจากต่างสถานะ ต่างคนต่างวัย ต่างอาชีพ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆในตลาดชุมแสงมาร่วมในการจัดงาน ให้งานสำเร็จด้วยดียิ่ง ตื่นตาตื่นใจพันยุคสมัยถูกใจคนทุกวัย กระแสของวัฒนธรรมต่างๆความทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์มีความรุนแรงและรวดเร็วมาก บางครั้งอาจทำให้วัฒนธรรมกระแสหลักถูกกระแสของวัฒนธรรมอื่นที่รุนแรงกว่าดุดกลืนไป จนกระทบถึงการดำรงอยู่ของประเพณีดั้งเดิม จึงควรระมัดระวังช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม เพื่อดำรงความเป็นรากเหง้าของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป แนวทางในการสืบสานต่อยอดหรือการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสงให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน ประเพณีต้องคงความศักดิ์สิทธิ์ไว้ ในขณะเดียวกันต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในแต่ละปีอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงใหม่เพิ่มเข้ามาแต่ต้องไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์หายไป ในขณะเดียวกันสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาจะดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรม รับฟังแนวคิดของคนรุ่นใหม่เพื่อแก้ไขปรับปรุงการจัดงานให้ดีขึ้น ควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเป็นแนวทางส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ปลุกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นรักความเป็นคนชุมแสง สร้างความรักสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

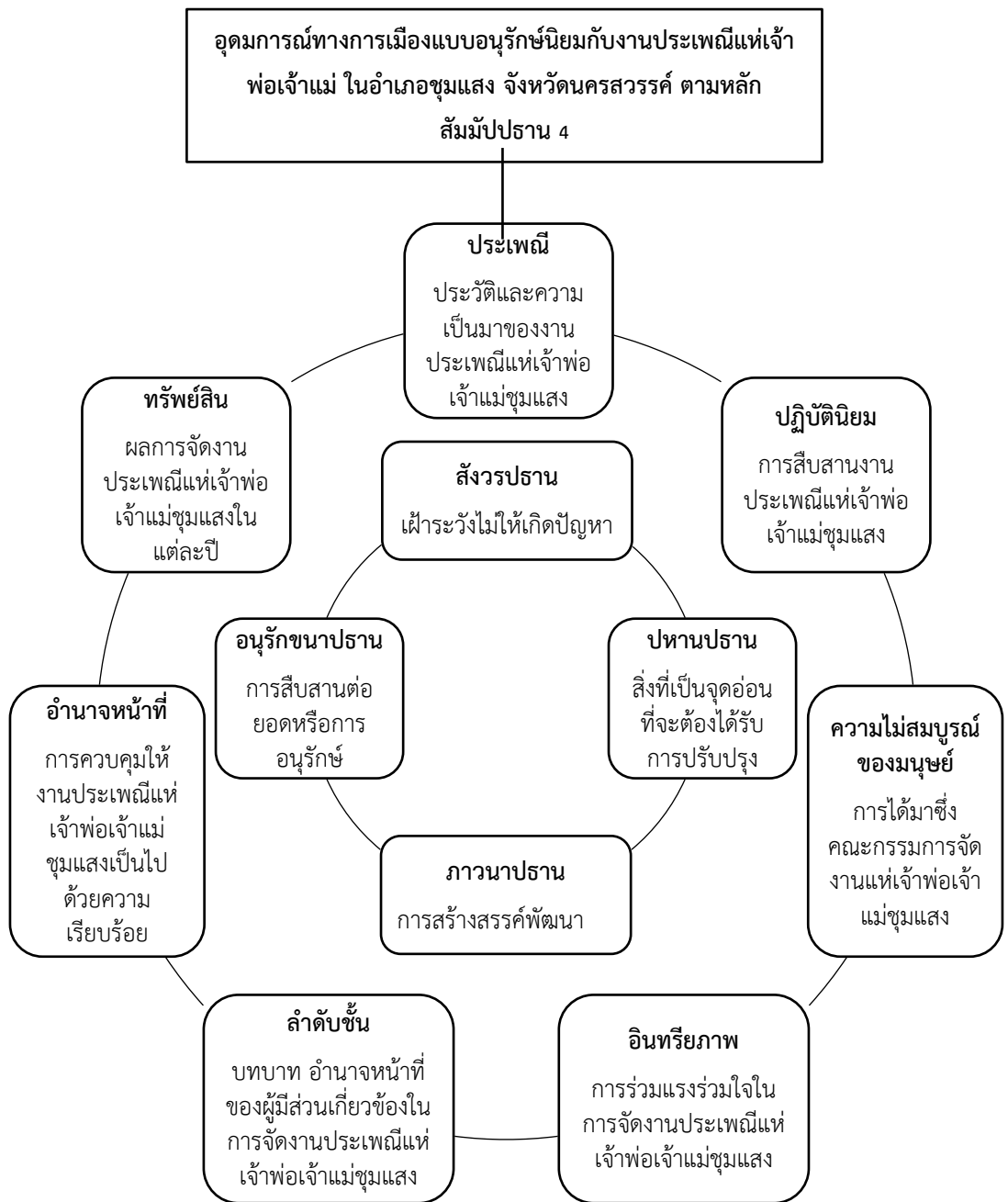
งานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยคณะกรรมการจัดงาน (เถานั้ง) ในแต่ละปี ในอดีตทำแบบไหนปัจจุบันยังทำแบบนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะความศรัทธาและความเชื่อในพิธีกรรมต่อองค์เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีคณะกรรมการในแต่ละปีผลัดเปลี่ยนกันทุกปี คณะกรรมการจะเป็น

ตัวแทนของชาวตลาดชุมแสงในการจัดดำเนินการให้มีการจัดงานประเพณีทั้ง 2 ครั้งใน 1 ปี ประเพณีเป็นสิ่งที่ทำกันมานาน ส่วนความเชื่อและการยึดหลักปฏิบัติเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในเมื่อก่อนทำมาอย่างไรในปัจจุบันยังทำแบบนั้น

ความหมายของอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมที่หมายถึง อุดมการณ์หรือความคิดทางการเมือง ที่สนับสนุนคุณค่าดั้งเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษาระเบียบสังคมที่มีอยู่เดิมหรือการนำระเบียบสังคมในอดีตกลับมาใช้อีก การที่อยากเก็บรักษาระบบความสัมพันธ์สิ่งที่มีอยู่เดิม เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ อย่างเดิมไว้ให้คงอยู่ต่อไป งานประเพณีแท้เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ แฝงไว้ด้วยหลักสัมปทาน 4 คือ สังวรปธาน, ปหานปธาน, ภวานาปธาน, อนุรักษนาปธาน อาทิ ป้องกันไม่ให้ต้นแบบที่ไม่ดีเกิดขึ้น ช่วยกันปฏิบัติอย่างที่เคยทำกันมา คงความดีงามและรักษาไว้ ซึ่งสุดท้ายแล้ว สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้ แต่ควรมีประเพณีดั้งเดิมไว้เป็นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี คงชีวิทย์ (2557) ที่สรุปไว้ว่า ควรสนับสนุนให้มีการสื่อสารกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากความคิดของสมาชิกที่แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้ การจัดงานประเพณีแท้เจ้าพ่อเจ้าแม่ เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ให้ดำรงอยู่คู่บ้านคู่เมือง สืบทอดกันไป และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเรื่องวิถีชีวิตการดำเนินชีวิต การปกป้องวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมเป็นฐานความเชื่อที่สำคัญของอนุรักษ์นิยม เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นการสั่งสมภูมิปัญญาจากอดีต มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม ทั้งยังให้บุคคลและสังคมมีสำนึกของอัตลักษณ์ ซึ่งผ่านการทดสอบจากกาลเวลาอย่างยาวนาน มีความรู้สึกว่ามีรากเหง้า และสร้างความสมานฉันท์ทางสังคม ขณะที่การเปลี่ยนแปลงเป็นการเดินทางไปสู่สิ่งที่ไม่อาจหยั่งรู้ ซึ่งสร้างความไม่แน่นอน ความไม่มั่นคง และอันอาจนำไปสู่ความไร้ระเบียบของสังคมได้ “อุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมกับงานประเพณีแท้เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัมปทาน 4” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ตลาดชุมแสงนั้นเป็นตลาดเก่าแก่ถนนหนทางค่อนข้างคับแคบ สวนทางกับปัจจุบันที่มีการเดินทางโดยรถยนต์มากขึ้น มีแต่คนเก่าแก่หรือผู้สูงอายุ คนวัยทำงานลูกหลานคนจีนอพยพไปทำงานสร้างหลักปักฐานต่างจังหวัดกันหมด ทำให้ความเป็นหนึ่งในอดีตทางออกไปเรื่อย ๆ แม้กระทั่งทุนในการจัดงานที่มีน้อย ขาดข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากกรรมการชุดที่แล้ว การกระทบกันของกระแสวัฒนธรรมประเพณี ควรจะปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง การจัดงานให้เป็นไปตามยุคสมัยในบริบทใหม่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ประเพณียังคงความศักดิ์สิทธิ์ ในขณะเดียวกันต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในแต่ละปีอาจจะมีสิ่งแปลกใหม่เพิ่มเข้ามา แต่ต้องไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์หายไป ในขณะเดียวกันสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาจะดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมกิจกรรม ควรรับฟังแนวคิดของคนรุ่นใหม่เพื่อแก้ไขปรับปรุงการจัดงานให้ดีขึ้น หรือควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเป็นแนวทางส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ปลุกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นรักความเป็นท้องถิ่นของตัวเอง สร้างความรักสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ยกย่องการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ สู่สากลโดยใช้อัตลักษณ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และความเชื่อเป็นจุดเด่นที่สร้างความแตกต่างจากที่อื่น
2. ต่อยอดการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มาเพิ่มมูลค่าเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. จัดทำแหล่งเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ นิทรรศการโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตชาวไทยเชื้อสายจีนอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์สู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาวิจัยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนกับวิถีชีวิตสมัยปัจจุบัน ตลอดจนการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (New Normal)
2. ควรศึกษาวิจัยการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ให้ครอบคลุม ทั่วทั้งประเทศ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้ในแต่ละจังหวัดและนำผลที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อพัฒนากิจกรรมประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. ควรศึกษาวิจัยปัญหาอุปสรรคในการจัดงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผน ปรับปรุงงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา เหลียวตระกูล, มนต์ ขอเจริญและอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. การสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนที่สะท้อนผ่านประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ในรอบหนึ่งศตวรรษ. เข้าถึงได้จาก <https://commarts.dpu.ac.th/journal/upload/issue/XQIDMDHroq>.
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2559). รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2559). ประวัติศาสตร์อนุรักษนิยมไทย. กรุงเทพฯ: มติชนสุดสัปดาห์.
- ผู้ใช้เฟซบุ๊ก งานเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. (2563). ตำนานเจ้าพ่อเจ้าแม่ชุมแสง บันเถ่ากง-ม่า (本頭公媽) จังหวัดนครสวรรค์. เข้าถึงได้จาก https://web.facebook.com/chumsaengfestival/photos/383391215139759?_rdc=1&_rdr.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้งแมส โปรดักส์.
- พิศาล มุกดาร์ศมี. (2561). การวิเคราะห์การเมืองแนวทางอุดมการณ์ทางการเมือง ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์การเมือง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

The Role of Women and the Local Administration According to
Sangahavatthu in Chum Ta Bong District, Nakhon Sawan Province

อารีย์ ชูเฉลิม¹ และสยาม ดำปรีดา²

Aree Chuchaloem and Sayam Dampreeda

Received: September 04, 2022

Revised: October 05, 2022

Accepted: October 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่น 2) ศึกษาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถุธรรม และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .920 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอชุมตาบง สถิติที่ใช้ในวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน เลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่น พบว่า โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหาร ด้านการเมือง และด้านสังคมวัฒนธรรม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถุธรรม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย คือ สมานัตตตา อตถจริยา ทาน และปิยวาจา และ 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตาม

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity

Corresponding author, e-mail: Areechuchaloem2@gmail.com, Tel. 081-5509808

หลักสัจจกัณฑ์ธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 3.1) ผู้นำที่เป็นสตรีควรมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปัน ดูแลเอาใจใส่ลูกบ้านเป็นอย่างดี 3.2) ผู้นำที่เป็นสตรีควรพูดจาสุภาพ อ่อนหวานกับประชาชน คอยแนะนำและให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการทำงาน 3.3) ผู้นำที่เป็นสตรีควรช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน ดูแลทุกข์สุขของประชาชน การดูแลเอาใจให้บริการแก่เพื่อนร่วมงานอย่างเต็มความสามารถ รวดเร็วและถูกต้อง 3.4) ผู้นำที่เป็นสตรีควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นกันเอง ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับ เสมอต้นเสมอปลาย เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

คำสำคัญ: บทบาทสตรี, การปกครองท้องถิ่น, ประชาชนอำเภอชุมตาบง

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study women's roles and local government; 2) to study women's roles and local government according to Sangahavatthu; and 3) to study guidelines for developing women's roles and local administration according to Sangahavatthu in Chum Ta Bong District, Nakhon Sawan Province. It was a mixed methods research. For quantitative research, questionnaires with .920 confidence were distributed to a sample of the voter population in Chum Ta Bong District. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. The qualitative research used in-depth interviews with 15 key informants, purposively selected. The results of the research revealed that 1) the opinions about women's roles and local administration were found that the overall average was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.48). When considering from the most to the least, they were economic aspect, administrative aspect, political aspect, social aspect and cultural aspect; and 2) opinions about women's roles and local administration according to Sangahavatthu found that overall, the average was at a high level ($\bar{X}$ = 3.51). When considering from the most to the least, namely Samanattata, Atthacariya, Dana, and Piyavaca; and 3) the guidelines for the development of women's roles and local administration according to Sangahavatthut in Chum Ta Bong District, Nakhon Sawan province found that 3.1) female leaders

should be generous, selfless, helpful, charitable, taking care of the residents; 3.2) female leaders should speak politely and sweetly to people, keep giving advice and knowledge that was useful in work; 3.3) female leaders should contribute to community activities, care for the welfare of the people, take care of serving colleagues to the best of their abilities accurately and quickly; 3.4) female leaders should behave as role models and be friendly, get along with people of all levels, be consistent and sacrifice one's own interests for the common good.

Keywords: Women's Roles, Local Government, People in Chum Ta Bong District

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทของสตรีไทยทางการเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น พิจารณาได้จากจำนวนสตรีที่ได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต แม้ว่าสตรีจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ แต่การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของสตรีก็ยังคงเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนในสังคมไทยยังนำไปสู่ปัญหาในการที่สตรียังถูกกดขี่ ไม่ได้รับโอกาสถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกเลือกปฏิบัติในมิติต่าง ๆ แม้ว่าประเทศไทยจะได้พยายามที่จะดำเนินงานเพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาสตรีตามท้องที่การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญและกำหนดมาตรการในระดับสากลว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาสตรีของประเทศสมาชิก รวมถึงการที่ได้กำหนดและกระตุ้นให้บรรดาประเทศสมาชิกหันมาสนใจในการยกระดับคุณภาพชีวิตของสตรีการพัฒนาศักยภาพ และสร้างความเท่าเทียมกัน

อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 2 ตำบล 23 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลชุมตาบง 12 หมู่บ้าน และตำบลปางสวรรค์ 11 หมู่บ้าน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันและแพทย์ประจำตำบล รวมทั้งหมด 78 คน เป็นชาย 50 คน เป็นหญิง 28 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.89 (ที่ว่าการอำเภอชุมตาบง, 2563) และจากข้อมูลของอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอแม่วงก์ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล คือ ตำบลแม่วงก์ อำเภอวังชัน อำเภอเขาชนไก่ และตำบลแม่เลย์ มีหมู่บ้านจำนวน 66 หมู่บ้าน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันและแพทย์ประจำตำบล รวมทั้งหมด 272 คน เป็นชาย 248 คน เป็นหญิง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 9.68 (ที่ว่าการอำเภอแม่วงก์, 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัจจุบันสตรีในอำเภอชุมตาบงมีบทบาทในด้านการปกครองระดับท้องถิ่นของอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอใกล้เคียงมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาตินั่นเอง จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์” จากการศึกษากรณีดังกล่าว จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจบทบาทสตรี และความสัมพันธ์ของบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Explain Qualitative Results) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ มีทั้งหมด 14,073 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เครื่องมือการวิจัย ฉบับนี้มีค่า IOC ระหว่าง 0.5-1.0 จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูป/คน มา

เป็นข้อคำถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) ด้านผู้นำท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) ด้านข้าราชการด้านการปกครอง จำนวน 3 คน 4) ด้านประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.46 รองลงมาคือ ด้านการบริหาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.47 ด้านการเมืองการปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.49 และด้านสังคมวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.42

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมานัตตตา คือ มีความสม่ำเสมอประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49 รองลงมาคือ อตถจริยา คือ ช่วยเหลือ ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.62 ทาน คือ การให้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.46 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และปิยวาจา คือ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.42

3. แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) ทาน: การให้ ผู้นำที่เป็นสตรีต้องมีบทบาทในการให้ความอนุเคราะห์และหยิบยื่นความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเสมอ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในขณะที่ประสบความยากลำบากอยู่เสมอ ให้คำแนะนำแก่ลูกบ้าน ให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องส่งเสริมและให้โอกาสในการประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมกับลูกบ้าน มีบทบาทในการสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนหมู่บ้านมีการนำสิ่งของและปัจจัยอื่นๆ ไปให้ความช่วยเหลือแก่

ชุมชนตามสมควร ให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน และก่อนที่จะทำอย่างนั้นได้ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปัน ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันภายในองค์กร จึงจะสามารถทำตัวเป็นแบบอย่างและสามารถแบ่งปันให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นได้ รวมทั้งให้ความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยเมื่อยามเกิดปัญหาขึ้น 2) ปิยวาจา: พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ผู้นำที่เป็นสตรีต้องเป็นผู้ที่พุดจาสุภาพ อ่อนหวาน กับเพื่อนร่วมงานและชวนให้ปฏิบัติตามทักทายและพุดจាកันด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนโยนอยู่เสมอ ถนอมน้ำใจ ไม่ดุด่าหรือว่ากล่าวด้วยคำหยาบคายแก่ผู้ใด ตอบคำถามและให้คำแนะนำด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวลสุภาพเป็นกันเองผู้นำที่เป็นสตรีของท่านจะคอยแนะนำและให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการทำงาน และในด้านการให้บริการกับประชาชน การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกต้องใช้ศิลปะหรือวาทศิลป์ในการพุดคุย ติดต่อกับประสานงานกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ตรงกัน หรือระหว่างผู้นำกับประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ พุดจាកันอย่างไพเราะอ่อนหวานด้วยความปรารถนาดี ทำให้เกิดความรักใคร่ สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) อุตถจริยา: ช่วยเหลือ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้นำที่เป็นสตรีต้องเป็นผู้ที่ชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวมจิตสำนึกในการให้บริการแก่เพื่อนร่วมงานอย่างเต็มความสามารถ รวดเร็วและถูกต้อง เสนอตนเองในการช่วยเหลือชุมชนโดยไม่ต้องร้องขอเป็นแกนนำในการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนและสังคม ให้ความสำคัญในเรื่องของการช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขของประชาชน การดูแลเอาใจใส่ของผู้นำกับประชาชนถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) สมานัตตตา: มีความสม่ำเสมอ ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ผู้นำที่เป็นสตรีต้องปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นกันเองอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นกันเอง ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นต้นแบบของผู้นำที่เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจด้วยความยุติธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มอบหมายงานตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ วิธีการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งการมอบหมายงานตามตำแหน่งหน้าที่ ตามกำลังความสามารถของแต่ละคน ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง วางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหาร ทำตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในทุกๆ ในสุข คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้นำที่เป็นสตรีจะสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีบทบาทในการผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพเพื่อจำหน่ายและนำรายได้เข้าสู่กลุ่ม ชุมชน และครอบครัว มีการวางแผนการทำงานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง คอยสังเกตและเฝ้าระวังโรคระบาดที่ร้ายแรงจากในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง พร้อมทั้งหาวิธีป้องกันและให้คำแนะนำกับประชาชน มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนในชุมชน และมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น เช่น ทำบุญกลางหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี สุวรรณ (2558) พบว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลปากบ่องให้ความสนใจการส่งเสริมบทบาทสตรีในท้องถิ่นให้ก้าวเข้ามาสู่การเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ มีความต้องการความเสมอภาคทางเพศในสังคม และมีความพร้อมที่จะแสดงศักยภาพของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้เปิดโอกาสให้สตรีทุกคนเข้ามามีบทบาทในการทำงานในพื้นที่ของตนมากขึ้น รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนในการร่างระเบียบกฎเกณฑ์ในการทำงานร่วมกัน และเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลปากบ่องทั้งนี้การส่งเสริมบทบาทสตรีในท้องถิ่นจะช่วยพัฒนาศักยภาพพลังของสตรีให้มีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้น

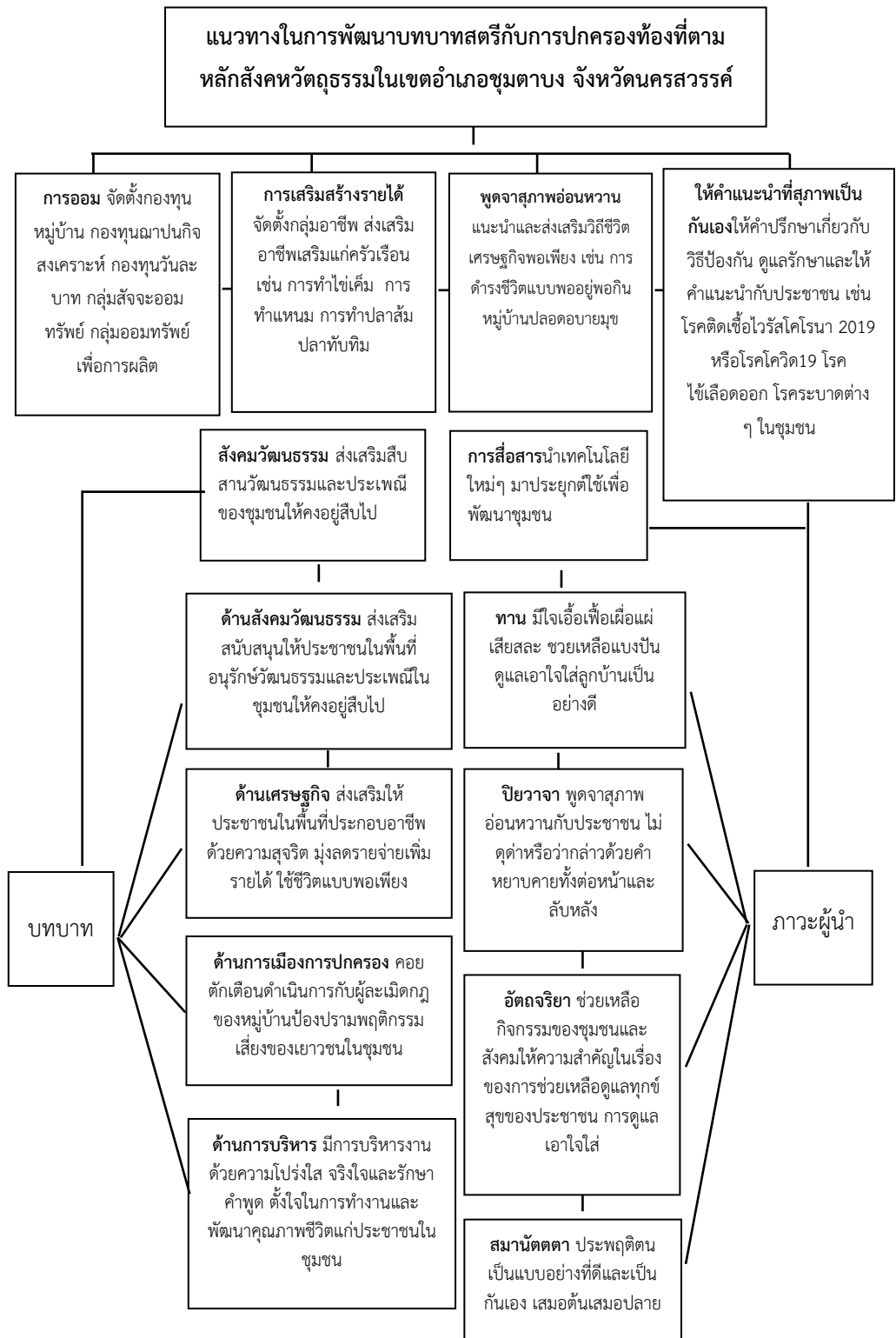
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้นำที่เป็นสตรีจะปฏิบัติตนเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เสนอตนเองในการช่วยเหลือชุมชนโดยไม่ต้องร้องขอ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีบทบาทในการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนหมู่บ้าน โดยจะคอยแนะนำและให้ความรู้ที่มีประโยชน์ในการทำงานแก่ชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา สิงห์สี (2555) พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นสตรีมีรูปแบบของการใช้อำนาจในเชิงโน้มน้าวชักชวน ประนีประนอม และมีทักษะในเชิงประสานงานเจรจาที่ดีในการบริหารงาน เน้นและสนใจการพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตเป็นหลัก

3. แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) ทาน: การให้ ผู้นำที่เป็นสตรีต้องมีบทบาทในการให้ความอนุเคราะห์และหยิบยื่นความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเสมอ 2) ปิยวาจา: พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ผู้นำที่เป็นสตรีต้องเป็นผู้ที่พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน กับเพื่อนร่วมงานและชวนให้ปฏิบัติตามทักทายและพูดจាកันด้วยถ้อยคำที่สุภาพ 3) อตถจริยา: ช่วยเหลือ ประพฤติสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ผู้นำที่เป็นสตรีต้องเป็นผู้ที่ชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวมจิตสำนึกในการให้บริการแก่เพื่อน

ร่วมงาน อย่างเต็มความสามารถ รวดเร็วและถูกต้อง น และ 4) สมานัตตตา: มีความสม่ำเสมอ ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ผู้นำที่เป็นสตรีต้องปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นกันเอง อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นกันเอง ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุก ระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลนา บุญชื่นและคณะ (2558) พบว่า กระบวนการดังกล่าว เกิดผลต่อชุมชนและกลุ่มสตรีในชุมชน คือ การเกิดแนวคิดในการพึ่งตนเอง มีทักษะในการ วิเคราะห์ปัญหาชุมชน และนำประสบการณ์จากการเรียนรู้มาเป็นทักษะชีวิตได้มากขึ้น มีความรู้และ วิธีการในการดูแลตนเองและครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านการทำมาหากินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วสตรี ยังมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ชุมชน ยอมรับบทบาทของสตรีมากขึ้น สตรีมีความเข้าใจ กระบวนการพัฒนากลุ่ม กระบวนการศึกษาและการพัฒนา ยังช่วยให้เกิดความมั่นคงในครอบครัว ส ่งผลต่อบุตรหลานมีความอบอุ่นมากขึ้นเนื่องจากสามารถลดการอพยพย้ายถิ่นไปต่างชุมชน อันจะ ส่งผลเชื่อมโยงไปยังโครงสร้างอื่น ๆ ของชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้อีกทางหนึ่งด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญญา สวัสดิโอ (2557) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้นำสตรีเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จ คือ การรู้หลักหรือหน้าที่การบริหารงาน ได้แก่ การวางแผน การกระจายหน้าที่ และความรับผิดชอบทำงานโดยหลักพัฒนาองค์กร การศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้มีโอกาสก้าว หน้าที่ในอาชีพ การอบรมในครอบครัวตามวัฒนธรรมประเพณีของล้านนาไทย ทำให้สตรีเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จทั้งหน้าที่การงานและครอบครัว โดยเฉพาะสตรีนักธุรกิจของเชียงใหม่ประกอบ อาชีพโดยใช้วัตถุดิบของท้องถิ่นให้ เกิดประโยชน์จึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้เหมาะสม ทั้ง ในทางเศรษฐกิจและสังคม

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถุธรรมในเขตอำเภอ ชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถสรุปแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ผู้นำที่เป็นสตรีจะต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต มุ่งลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ดำรงชีพอย่างพอเพียง จัดตั้งกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนวันละบาท กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม เช่น การสนับสนุนทุนและวัสดุอุปกรณ์แก่กลุ่มอาชีพ เป็นต้น จัดโครงการส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน โครงการส่งเสริมอาชีพเสริมแก่ครัวเรือน เช่น การทำไข่เค็ม การทำแหนม การทำปลาสามปลาห้าหมึก เป็นต้น เพื่อผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพเพื่อจำหน่ายและนำรายได้เข้าสู่กลุ่มชุมชนและครอบครัว

2. ด้านสังคมวัฒนธรรม ผู้นำที่เป็นสตรีต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีบทบาทในอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีในชุมชนให้คงอยู่สืบไป เช่น การทำบุญกลางหมู่บ้าน จัดกิจกรรมสืบสานลานวัฒนธรรม จัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ จัดงานประเพณีงานบุญทอดเทียนโฮม ส่งเสริมการเข้าวัดทำบุญ การจัดกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน ปรับปรุงภูมิทัศน์ข้างถนน การจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

3. ด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำที่เป็นสตรีช่วยประสานคนหนุ่มมากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม คอยตักเตือนดำเนินการกับผู้ละเมิดกฎหมายของหมู่บ้าน ป้องปรามพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในหมู่บ้าน เช่น การดักเตือนวัยรุ่นนั่วมั่วสุมเสพยาเสพติด ส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน หมู่บ้านปลอดอบายมุขฯ สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่คอยสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านคอยสังเกตและเฝ้าระวังโรคระบาดที่ร้ายแรงจากในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 โรคไข้เลือดออก พร้อมทั้งหาวิธีป้องกันและให้คำแนะนำกับประชาชน เปิดโอกาสและสนับสนุนให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น

4. ด้านการบริหาร ผู้นำที่เป็นสตรีบริหารงานด้วยความโปร่งใส จริงใจและรักษาคำพูด ตั้งใจในการทำงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น

ศึกษาดูงาน อบรม/ประชุม เป็นต้น ส่งเสริมการจัดการความรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญา เช่น จัดให้มี ครอบครัวยุวตัวอย่างตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน ชุมชน ส่งเสริม การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ทำงานด้วยความเสมอภาคและตั้งอยู่บนหลักธรรมความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านสังคมวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำสตรีมีความสามารถ ในการทำงานด้านการ ป้องกันบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับบทบาทของ ผู้นำสตรี ในชุมชนมากขึ้น เช่น การกำหนดโครงการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้นำสตรี และสตรีใน ชุมชน ในเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้น เพื่อให้สามารถจัดการแก้ไขปัญหาสา รณภัยเบื้องต้นได้

2. ด้านปียวจา พบว่า บทบาทของผู้นำที่เป็นสตรีต้องเป็นผู้ที่พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน กับเพื่อนร่วมงานและชวนให้ปฏิบัติตามทักทายและพูดจากันด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนโยนอยู่เสมอ ถนอมน้ำใจ ไม่ดุด่าหรือว่ากล่าวด้วยคำหยาบคายแก่ผู้ใด ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมทักษะการพูดเพิ่มเติมให้กับผู้นำที่เป็นสตรี เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการตอบคำถาม และให้คำแนะนำด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวลสุภาพและเป็นกันเอง เพื่อคอยแนะนำและให้ความรู้ที่มี ประโยชน์ในการทำงาน และในด้านการให้บริการกับประชาชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อสนับสนุนสตรีให้มีความพร้อมที่จะมีบทบาทความเป็นผู้นำในอนาคต โดย การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการให้ความรู้ ฝึกอบรม ความพร้อมในการรับมือการแพร่ระบาดของ โควิด-19

2. เพื่อสนับสนุนสตรีให้มีความพร้อมที่จะมีบทบาทความเป็นผู้นำในอนาคต โดย การทำวิจัย เชิงปฏิบัติการ โดยการให้ความรู้ ฝึกอบรม ความพร้อมในการรับมือการแก้ไขปัญหา ยา เสพติดในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา สิงห์สี. (2555). *นักการเมืองท้องถิ่นสตรี กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการปกครอง). คณะรัฐศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ที่ว่ากล่าวอำเภอบาง. (2563). *ทะเบียนประชากร*. (อัครา) (ฉบับพิมพ์)
- เบญจมา สวัสดิ์โอ. (2557). *ภาวะผู้นำของสตรีในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลลนา บุญชื่นและคณะ. (2558). *การส่งเสริมความเข้มแข็งในองค์กรสตรีชุมชน เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนชนบท*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ.
- วิลาสินี สุวรรณ. (2558). *การส่งเสริมบทบาทสตรีในท้องถิ่นผ่านกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลปากบ่อง อำเภอบาง จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). *ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. Tokyo: Haper International.

การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

Development of Non-Toxic Printmaking Activity Package to Promote Well-being for Elderly People

กิตต์นิธิ เกตุแก้ว¹ และโสมฉาย บุญญานันต์²

Kitnithi Katkaew and Soamshine Boonyananta

Received: July 22, 2020

Revised: September 30, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และ 2) สร้างชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยการทบทวนเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรม โดยนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60-79 ปี ที่ยังมีร่างกายแข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ สำหรับอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่สอนวิชาภาพพิมพ์ ศิลปินภาพพิมพ์ ผู้จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์คนชรา ผู้ดูแลผู้สูงอายุ 2) แบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุ 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้สูงอายุ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีแบบแผนที่เป็นขั้นเป็นตอนชัดเจน ผู้จัด

¹⁻² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Faculty of Education, Chulalongkorn University

Corresponding author, e-mail: Kitnithi.k@gmail.com, Tel. 086-0212059

กิจกรรมควรเตรียมทั้งแม่พิมพ์ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สร้างสรรค์เองได้ และแม่พิมพ์ที่พร้อมใช้งาน การร่วมกิจกรรมต้องเกิดจากความสมัครใจของผู้สูงอายุ และผู้จัดกิจกรรมต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อความปลอดภัย และ 2) ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ทำสีพิมพ์ 2) พิมพ์ภาพด้วยการพับ 3) พิมพ์ภาพด้วยกระดาษลัง 4) พิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ 5) พิมพ์ภาพผ่านร่องลึก ผลการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุหลังทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.32) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.19) และมีความเห็นว่ากิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.56) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.22)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์, ภาพพิมพ์ปลอดภัย, สุขภาวะ, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the characteristics of non-toxic printmaking activities suitable for the elderly; and 2) to create an appropriate non-toxic printmaking activity set for the elderly. It was a research and development by reviewing related documents and in-depth Interview. Then, the acquired data was developed into a set of activities. The activity set was used to try on the elderly group aged between 60-79 years. The samples were 20 people who were still physically healthy able to help themselves residing in Bangkok and its vicinity. The tools used consisted of 1) an interview form for university teachers teaching graphic arts, printmaking artists, organizers of recreational activities for the elderly, directors of nursing home, and elderly caregivers; 2) a questionnaire for the elderly; 3) an interview form for the elderly by analyzing percentage, mean and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) characteristics of non-toxic printmaking activities to promote appropriate well-being for the elderly. There should be a clear step-by-step pattern. The organizers of the activity should prepare both molds that the elderly can use to create by themselves and ready-to-use molds. Participation in activities must be voluntary for the elderly. Activity organizers must closely supervise safety; and 2) a set of non-toxic printmaking

activities to promote appropriate well-being for the developed elderly consisted of 5 activities, namely 1) making color for printing; 2) printing pictures by fold; 3) printing the image with cardboard; 4) printing the image through the perforation; 5) printing the image through the slit. The results of health assessment of the elderly after non-toxic printmaking activities were very good average (3.32), the standard deviation (0.19), and they were of the view that printmaking activities were appropriate, very good mean (3.56) and standard deviation (0.22).

Keywords: Print Art Activity Set, Non-Toxic Prints, Well-Being, Elderly

บทนำ

ในปัจจุบันจำนวนประชากรของประเทศไทย มีอัตราการเกิดที่น้อยลง และผู้คนมีอายุยืนขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุมักมีความกังวลต่อการเปลี่ยนผ่านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เนื่องจากการเสื่อมสมรรถภาพตามอายุที่มากขึ้น รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564) ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต มีการปรับเปลี่ยนบทบาทในการดำเนินชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุ ต้องเผชิญอย่างเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความเปลี่ยนแปลงบทบาทในการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในการเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยสิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (เศรษฐภูมิ เกชากร และคณะ, 2562) นอกจากนี้ยังขาดโอกาสในการส่งเสริมให้สามารถพึ่งตนเอง เกิดจากความเคยชินกับการเป็นผู้รับบริการจากภาครัฐ ทำให้เกิดความรู้สึก ว่าตนกลายเป็นผู้คอยพึ่งพา และยังขาดความรู้ในการปฏิบัติตนหรือถึงมีความรู้ก็เป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ประกอบกับสถาบันครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้านในชุมชนยังขาดปัจจัยที่สำคัญในการให้ความสำคัญของบทบาทผู้สูงอายุ รวมไปถึงบทบาทของครอบครัวและชุมชนต่อการสอดส่องดูแล ซึ่งจะต้องปรับวิธีคิด ทศนคติ และเวลาให้เหมาะสม รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการดูแล เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา เพื่อปรับวิถีการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับการอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข และมีกำลังใจในการดำรงชีวิตต่อไป เพราะผู้สูงอายุจะเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถทำประโยชน์ให้กับลูกหลานมากกว่ารู้สึกว่าเป็นภาระที่ลูกหลานต้องเลี้ยงดู (วาทีณี บุญชะลิกษ์ และยุพิน วรสิริอมร, 2539)

ทั้งนี้กิจกรรมศิลปะสามารถนำมาเป็นสื่อในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากศิลปะเป็นสิ่งสวยงามอันสามารถล่อเมลาอารมณ์และจิตใจให้อ่อนโยน ไม่หยาบกร้านได้ ศิลปะจึงกลายเป็นพื้นฐานทางศีลธรรมเป็นเหตุให้มนุษย์สร้างสรรค์ศิลปะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้อื่นและตนเองได้ทั้ง 1) ให้ความเพลิดเพลิน ศิลปะทุกแขนงต่างให้ความเพลิดเพลินทั้งแก่ผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชมผลงานศิลปะ 2) ให้ความปิติยินดี แม้จะเกิดขึ้นชั่วขณะหนึ่งแล้วสลายไป เมื่อเรารู้สิ่งใหม่เข้ามาเกิดเป็นภาวะที่มีคุณค่าต่อจิตใจ เพราะความอึดอ้อมใจ ปลื้มใจ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ความสามารถของผู้อื่น เป็นความไม่เห็นแก่ตัว ไม่อิจฉาไม่ริษยา เป็นผลให้มีสุขภาพจิตและกายดีไปด้วย 3) ให้ความภาคภูมิใจกับผู้สร้างสรรค์ งานดีย่อมได้รับการยกย่องสรรเสริญและชมเชยจากสังคม ผู้สร้างสรรค์ย่อมเกิดความภูมิใจความภูมิใจนี้เองเป็นบรรทัดฐานควบคุมการสร้างสรรคผลงานของศิลปิน เพื่อความภูมิใจครั้งต่อไปอีก 4) ให้ความสะดวกสบาย คือการนำศิลปะมาใช้โดยประยุกต์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมประจำวันให้เกิดประโยชน์ ใช้สอยและมีความงามมีความสะดวกสบายเมื่อใช้สอย 5) ให้ผลทางเศรษฐกิจ ศิลปะทุกสาขาใช้สร้างสรรค์ประกอบเป็นอาชีพได้ โดยอาศัยการผลิตเป็นสินค้าเพื่อขายหรือแลกเปลี่ยนหรือค่าตอบแทนในการแสดง 6) ให้ความรู้ด้านข่าวสารข้อมูลการสร้างสรรคศิลปะ แม้จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจบันทึกหรือสื่อความหมายเลยก็ตาม ผลงานศิลปะแต่ละยุคสมัยก็สามารถสะท้อนความเจริญ ความเสื่อมถอย ความเชื่อ ค่านิยม ความสามารถและสติปัญญาในคนรุ่นอื่นหรือสังคมอื่นได้ นอกเหนือไปจากการบันทึกด้วยอักษร (ประสพ ลีเหมือดภัย, 2543)

การทำกิจกรรมศิลปะจะได้ประสบการณ์เชิงสุนทรีย์ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รองกล่าวคือ การที่ผู้สนใจงานศิลปะได้เรียนรู้เทียบเคียงองค์ประกอบของศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้จะทำให้เกิดความเข้าใจศิลปะนั้นได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะศิลปะที่เป็นนามธรรมและไม่มีรูปร่างรูปทรง เมื่อได้คุ้นเคยและมีความเข้าใจในงานทัศนศิลป์จะทำให้เกิดจินตนาการได้โดยง่ายและไม่มีขีดจำกัด อย่างเช่นการได้ฟังเพลงที่ผู้ประพันธ์ต้องแสดงบรรยากาศของท้องทุ่ง ผู้ฟังก็สามารถจินตนาการนึกภาพในใจถึงท้องทุ่งได้ไม่จำกัด อาจจะเป็นการประทับใจจากการได้เห็นท้องทุ่งที่สวยงามด้วยตัวเอง หรืออาจจะเป็นท้องทุ่งจากภาพประทับใจของศิลปินท่านใดท่านหนึ่งก็ได้ หรือในทางกลับกันการที่มองภาพอันสวยงามที่เป็นผลงานของศิลปินเอกก็สามารถนำความประทับใจนั้นมาแสดงออกเป็นเสียงเพลงและบทกวีได้ เพราะภาพเขียนหรืองานทัศนศิลป์ต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นเพียงรูปทรงแต่มีทั้งเรื่องราวและจิตวิญญาณของศิลปินแฝงอยู่ในผลงานนั้น ๆ (ณัฐชนมิกะนุช และคณะ, 2555) และประสบการณ์ศิลปะจะทำให้จิตใจคนอ่อนโยน ต่อให้จะมีอายุมากถึงวัยสูงอายุก็ไม่เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมศิลปะ นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินที่

ส่งผลดีด้านจิตใจหรืออาจมีอุปสรรคอยู่บ้างในวัยสูงอายุ เช่น อาจมีอาการมือสั่น ซึ่งอาการเหล่านี้ก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีความสุขได้ไม่ต่างจากคนปกติ โดยเปลี่ยนจากอุปสรรคหรือปัญหาในวัยสูงอายุให้เป็นพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์งานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะได้อย่างกระตือรือร้น และเมื่อมีผลงานที่สร้างสรรค์สำเร็จออกมาได้ด้วยตนเอง จะก่อให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจ ในการทำกิจกรรมศิลปะบางครั้งผู้สูงอายุอาจมีอาการมือสั่น โดยผลงานที่ได้สร้างสรรค์ออกมาอาจเรียกได้ว่าเป็นความสุขแบบอาการมือสั่น ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ของศิลปะที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในกรอบเสมอไป ผลงานสร้างสรรค์ที่ได้ถือว่าเป็นสิ่งงดงามที่สะท้อนออกมาจากความตั้งใจของผู้สูงอายุเอง ภายใต้ความสามารถของร่างกายที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ และที่สำคัญยังสื่อให้เห็นถึงความตรงไปตรงมาของห้วงอารมณ์จินตนาการ แนวคิดของผู้สูงอายุในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี (ชลิต นาคพะวัน, 2561) โดยกิจกรรมที่นิยมนำมาใช้ประกอบด้วย กิจกรรมวาดภาพระบายสี ปั้น กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ ยังไม่เป็นที่นิยมนำมาสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุทั้งที่มีจุดเด่นของลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมจะนำมาใช้กับผู้สูงอายุ เช่น การเป็นกิจกรรมที่ทําง่าย ไม่จำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานทางศิลปะ กระบวนการในการทำงานไม่ซับซ้อน สามารถทำซ้ำได้ กระบวนการในการทำภาพพิมพ์จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้งานกล้ามเนื้อมัดเล็ก ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษของกิจกรรมที่สอดคล้องต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

ศิลปะภาพพิมพ์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากศิลปะประเภทอื่น เนื่องจากการสร้างผลงานภาพพิมพ์ ต้องสร้างแม่พิมพ์ขึ้นมาเป็นสื่อก่อนแล้วจึงผ่านกระบวนการพิมพ์ เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานตามที่ต้องการ โดยกรรมวิธีในการสร้างผลงานด้วยการพิมพ์นั้นสามารถสร้างผลงานต้นแบบที่เหมือนกันได้หลายชิ้น (White, L. M., 2002) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของศิลปะภาพพิมพ์ดังนี้ 1) มีขั้นตอนการทำงานชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ ได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ 2) สามารถทดลองนำวัสดุใหม่ ๆ หรือหาได้ง่ายรอบตัวมาสร้างสรรค์ผลงานได้ 3) ได้ฝึกการควบคุมอุปกรณ์ 4) สามารถประยุกต์ให้ง่ายสำหรับบุคคลที่ไม่มีพื้นฐาน 5) สามารถสร้างสรรค์ใหม่หรือทำซ้ำได้ 6) บางกระบวนการไม่ต้องอาศัยทักษะการวาด 7) สามารถสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสุขและนำไปใช้ประโยชน์ได้ 8) พัฒนาทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา 9) ได้เห็นแนวทางหรือวิธีการใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพของตน แต่การจะนำกิจกรรมภาพพิมพ์มาใช้กับผู้สูงอายุนั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายอย่าง เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ยากต้องสั่งทำขึ้นเฉพาะพิเศษหรือต้องนำเข้าจากต่างประเทศ บางชนิดเป็นครุภัณฑ์ที่มีราคาแพงเกินกว่าจะมีไว้ใช้เอง เช่น แท่นพิมพ์สำหรับแม่พิมพ์โลหะและแม่พิมพ์หิน กระบวนการบางขั้นตอนมีความ

ซับซ้อนสูง ต้องใช้เวลาอย่างมาก เพื่อฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญ สิ่งที่สำคัญคือความเสี่ยงจากการสัมผัสและสูดดมไอระเหยของสีหรือสารพิษและน้ำมันชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จนมีโอกาสสะสมเข้าสู่ร่างกายและมีผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพในระยะยาว (ธงชัย ยุคันตพรพงษ์, 2551) จึงจำเป็นต้องนำมาประยุกต์เพื่อให้เข้ากับบริบทของผู้สูงอายุ ให้เป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นและปลอดภัย เสริมสร้างสมาธิ ความอดทน ลดความเครียด ความว้าวุ่น ความวิตกกังวล นอกจากนี้จะทำให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งรอบตัว รวมทั้งวิธีการทำภาพพิมพ์ออกแนก โดยใช้สีธรรมชาติที่ผลิตจาก ดอก ใบ ผล ราก เปลือก แก่น รวมทั้งส่วนอื่น ๆ ของพืชพรรณสามารถใช้ได้ทุกส่วนเพียงแต่ต้องผ่านการทดลองก่อน และยังสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านวัสดุอุปกรณ์ได้โดยกระบวนการที่ไม่ต้องใช้แท่นพิมพ์ ซึ่งสามารถสร้างแม่พิมพ์จากวัสดุที่หาได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เกลาดิน กระดาษ แผ่นซีดี แผ่นพลาสติก ฟองน้ำ ฟองสบู่ กาว โฟม ฯลฯ (ญาณวิทย์ กุญแจทอง, 2548; ชญัตว์ อินทร์ชา, 2561; วาสินี สุขแล้ว, 2558) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจึงนำมาสู่แนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแนวทาง คือ อาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่สอนวิชาภาพพิมพ์ ที่มีประสบการณ์ในสอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ศิลปินภาพพิมพ์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ผู้จัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 1 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรม คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60-79 ปี โดยใช้เกณฑ์ลักษณะทางชีวิตสังคมของผู้สูงอายุ ที่ยังมีร่างกายแข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่จำแนกเพศใน

เขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยการประกาศรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจและสมัครใจ และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ จำนวน 20 คน โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะภาพพิมพ์ ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ สำหรับผู้สูงอายุ ด้านการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ สร้างจากกรอบแนวคิดที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ รูปแบบการ สอน วิธีการสอน การนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและมีลักษณะเจาะลึก (In Depth Interview) เป็นการสนทนาแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Conversation) และลักษณะคำถามแบบปลายเปิด โดยได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ เลขที่อนุมัติ 002/2564

ระยะที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแนวทางมาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นชุด กิจกรรมภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ โดยเป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการไม่ซับซ้อน สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นและปลอดภัย และยังคงรักษากรรมวิธีการพิมพ์ของผลงานภาพพิมพ์ โดยได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ เลขที่อนุมัติ 213/2565

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุขึ้นมีทั้งหมด 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ทำสีพิมพ์ 2) พิมพ์ภาพด้วยการพับ 3) พิมพ์ภาพด้วยกระดาษลึง 4) พิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ 5) พิมพ์ภาพผ่านร่องลึก ซึ่งมีการประยุกต์ใช้หลักการของการทำภาพพิมพ์แบบปลอดภัย (Non-toxic Printmaking) ลดทอนขั้นตอนที่ซับซ้อนของศิลปะภาพพิมพ์ ไม่ใช่แทนพิมพ์ สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์หรือไม่ก็ได้ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นทั้งวัสดุธรรมชาติ วัสดุสังเคราะห์ มีราคาถูก ใช้แรงในการทำกิจกรรมไม่มาก ไม่ต้องนั่งหรือยืนนาน ๆ ได้ใช้ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดผ่านกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน สามารถแบ่งปันผลผลิตจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ การทำด้วยตนเองให้กับผู้อื่นได้ เกิดประสบการณ์จากการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่สำหรับผู้สูงอายุ ควรเริ่มจากการสร้างความเข้าใจให้กับผู้สูงอายุได้เข้าใจถึงที่มาที่ไปของศิลปะภาพพิมพ์ก่อนในเบื้องต้น บอกถึงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับชุดกิจกรรมที่ทำว่าสามารถสนับสนุนหรือส่งเสริมต่อผู้สูงอายุไปในทางใด ซึ่งเทคนิคภาพพิมพ์ที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเน้นให้ผู้สูงอายุเกิดความสุข เกิดความเข้าใจผ่านกระบวนการสร้างสรรค์เป็นหลัก เนื่องจากศิลปะภาพพิมพ์เป็นกระบวนการที่ใช้ความเข้าใจ จึงจะสามารถทำออกมาได้ดี อีกทั้งสามารถทดลองโดยการนำวัสดุต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ร่วมกับเทคนิคได้อย่างหลากหลาย มีกระบวนการที่สามารถพลิกแพลงได้หลายรูปแบบ สามารถนำมาประยุกต์พัฒนาต่อยอดได้อย่างอิสระ และต้องมีการสาธิตตัวอย่าง บรรยายสอดแทรกถึงจุดเด่นของศิลปะภาพพิมพ์แต่ละเทคนิค เช่น การกลับซ้ายไปขวาของแม่พิมพ์, ผลสำเร็จที่ได้จากแต่ละกระบวนการ, การสร้างงานที่เหมือนกันได้หลายชิ้น เป็นต้น ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์นั้นควรมีแบบแผนที่เป็นขั้นเป็นตอนชัดเจน เนื่องจากศิลปะภาพพิมพ์เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับผู้สูงอายุ ต้องเตรียมทั้งแม่พิมพ์ที่ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สร้างสรรค์เองได้ และแม่พิมพ์ที่พร้อมใช้งาน เช่น หากมีการทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ช่องฉลุ ก็ควรมีแม่พิมพ์ที่ฉลุไว้สำเร็จแล้วพร้อมที่จะให้ผู้สูงอายุสามารถพิมพ์เป็นภาพผลงานได้เลย

2. ชุดกิจกรรมของกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ศิลปะภาพพิมพ์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาหรือบรรเทาปัญหาของผู้สูงอายุได้ผ่านการสร้างสรรค์เพื่อความผ่อนคลาย ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ช่วยเสริมสร้างสมาธิ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และฝึกสมองได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับผู้สูงอายุศิลปะมีบทบาทสำคัญต่อผู้สูงอายุในด้านการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาความสามารถทางความคิดการสร้างความรู้สึกละเอียดอ่อนและการรับรู้การวิเคราะห์รวมทั้งช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดทักษะความภาคภูมิใจ ความพึงพอใจ ความมั่นใจในตนเอง ความนับถือตนเอง ความรู้สึกอ่อนโยนและมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างเสริมสุขภาวะทั้ง 4 ด้านให้กับผู้สูงอายุผ่านชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยสามารถเห็นถึงความเหมาะสมของชุดกิจกรรมต่อการส่งเสริมสุขภาวะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุจะมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้หยิบจับวัสดุอุปกรณ์ในขณะที่ทำกิจกรรม ได้ฝึกการใช้อุปกรณ์ทำงานศิลปะภาพพิมพ์ ด้วยการใช้ตาและมืออย่างมีสติ เป็นการพัฒนาประสาทสัมผัสขั้นระหว่างตากับมือ ก่อให้เกิดความคล่องแคล่ว มีความสามารถในการทำงาน

ด้านจิตใจ ช่วยกล่อมเกลาร่างกายและจิตใจให้อ่อนโยน ให้ความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดความมั่นคงของจิตใจ ช่วยสงบนิ่ง มีสมาธิ จดจ่อกับการทำงาน มีความเพียรพยายาม อดทน รับผิดชอบ มีกำลังใจ ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น แจ่มใส ผ่อนคลาย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก รวมทั้งสามารถควบคุมตัวเองได้เหมาะสมกับวัย

ด้านสังคม เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุกันเอง กล่าวคือเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันหรือระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือผู้สูงอายุได้แบ่งปันความสำเร็จจากการร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัว โดยการให้ของขวัญ อันเนื่องมาจากผลที่ได้จากการทำกิจกรรมภาพพิมพ์ตลอดสารพิษที่ได้ออกมาเป็นชิ้นงานที่มีประโยชน์ใช้สอยได้ครั้งละมาก ๆ เช่น ปกสมุดทำมือที่ผู้สูงอายุออกแบบวาดลายเอง ที่คั่นหนังสือ การ์ดอวยพร ของที่ระลึก พวงกุญแจ ซึ่งทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี ไม่ก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน เอาใจใส่ คิดดีและชื่นชมในผลงานของผู้อื่น มีพฤติกรรมดีงามในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ ก่อให้เกิดมิตรและความสามัคคี

ด้านสติปัญญา ได้ใช้ประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับจินตนาการที่เกิดขึ้นในขณะที่ร่วมทำกิจกรรมภาพพิมพ์ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถทางด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ ช่วยพัฒนาความจำ รู้จักสรุปความรู้ รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และสามารถนำความรู้นั้นมาใช้ได้ ด้วยการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำไปต่อยอด

นอกจากนี้ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ตลอดสารพิษนั้น ในด้านกระบวนการถูกลดทอนขั้นตอนที่ซับซ้อนของศิลปะภาพพิมพ์ลง ไม่ใช้สารเคมี ไม่ใช้แท่นพิมพ์สามารถทำจำนวนพิมพ์ได้หรือไม่ก็ได้ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นทั้งวัสดุธรรมชาติ วัสดุสังเคราะห์ มีราคาถูก ใช้เวลาในการทำกิจกรรมสั้น เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการมากกว่าตัวผลงาน ทำให้ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์นี้สามารถตอบโจทย์ในการส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างเหมาะสม โดยผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน เป็นเพศชาย 6 คน (ร้อยละ 30) เป็นเพศหญิง 14 คน (ร้อยละ 70) อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี 16 คน (ร้อยละ 80) อยู่ในช่วงอายุ 70-79 ปี 4 คน (ร้อยละ 20) มีรายได้จากการทำงาน 15 คน (ร้อยละ 75) มีรายได้จากบุตร 3 คน (ร้อยละ 15) มีรายได้จากพี่น้อง/ญาติ 1 คน (ร้อยละ 5) มีรายได้จากบำเหน็จ/บำนาญ 1 คน (ร้อยละ 5) ผลการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุหลังทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์

ปลอดภัยอยู่ในระดับดี 9 คน (ร้อยละ 45) ผลการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุหลังทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยอยู่ในระดับดีมาก 11 คน (ร้อยละ 55) ทั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะขึ้นจากแนวคิดของลัดดา เกียมวงศ์และ คณะ (2551) เพื่อใช้ในการประเมินการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเป็นการประเมินที่ครอบคลุมสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งแบบประเมินการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะนั้นได้ทำการสร้างขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการทบทวนวรรณกรรม โดยเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย มีรายละเอียดดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00 แปลความว่า ดีมาก คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.25 แปลความว่า ดี คะแนนเฉลี่ย 1.76-2.50 แปลความว่า ค่อนข้างดี คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.75 แปลความว่า ไม่ดี ซึ่งความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.75 โดยผลการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุหลังทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.32) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.19) ซึ่งสามารถแปลผลได้ว่า ในด้านร่างกาย ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ได้โดยไม่ใช้กำลังมากจนก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า ในด้านจิตใจ ผู้สูงอายุรู้สึกดีต่อการทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ มีความเพลิดเพลิน สามารถจดจำกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะภาพพิมพ์ได้ และมีความพึงพอใจในผลงานของตนเอง ในด้านสังคม ผู้สูงอายุและลูกหลานหรือเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันขณะทำกิจกรรม ในด้านสติปัญญา ผู้สูงอายุสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมได้ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะภาพพิมพ์ได้ทั้ง 4 กระบวนการได้คล่อง

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ในการสำรวจดังกล่าวเป็นการประเมินโดยให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมได้สำรวจตนเอง และประเมินเหตุการณ์ อากาการ ความคิดเห็น โดยเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย มีรายละเอียดดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 3.26- 4.00 แปลความว่า ดีมาก คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.25 แปลความว่า ดี คะแนนเฉลี่ย 1.76- 2.50 แปลความว่า ค่อนข้างดี คะแนนเฉลี่ย 1.00- 1.75 แปลความว่า ไม่ดี ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.75 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก (3.56) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (0.22) ซึ่งสามารถแปลผลได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้าใจในกระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์อยากศึกษาเพิ่มเติม มีความสนใจในการสร้างสรรค์ มีความเห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม สามารถทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์สำเร็จคล่อง และมีความพึงพอใจกับ

ผลงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ขึ้น นอกจากนี้ยังมีความยินดีที่จะแนะนำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ให้เพื่อนและคนในครอบครัวรู้จักอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เป็นการประยุกต์ใช้หลักการของการทำภาพพิมพ์แบบปลอดสารพิษ (Non-toxic Printmaking) ลดทอนขั้นตอนที่ซับซ้อนของศิลปะภาพพิมพ์ ไม่ใช่แท่นพิมพ์ สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์หรือไม่ก็ได้ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นทั้งวัสดุธรรมชาติ วัสดุสังเคราะห์ มีราคาถูก ใช้แรงในการทำกิจกรรมไม่มาก ไม่ต้องนั่งหรือยืนนาน ๆ ได้ใช้ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดผ่านกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน สามารถแบ่งปันผลผลิตจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ การทำด้วยตนเองให้กับผู้อื่นได้ เกิดประสบการณ์จากการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ เช่น ความสนุก ความน่าตื่นตันทึ่งที่จะได้เห็นผลงานที่จะได้จากการพิมพ์แบบ Monoprint ที่ไม่สามารถบอกได้ว่าการใช้สี การขีด การขีดที่ได้กระทำลงบนแม่พิมพ์ เมื่อพิมพ์ออกมาแล้วจะได้ผลงานแบบไหน เป็นต้น และสามารถนำไปประยุกต์ทำเป็นของที่ระลึก เข้ามาร่วมในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) เกิดสุขภาพทางกาย เกิดจากการได้ใช้นิ้ว มือ แขน ในการทำกิจกรรมภาพพิมพ์ ใช้สายตาในการสังเกตวัสดุ และผลงานที่สร้างสรรค์ 2) เกิดสุขภาพทางจิตใจ เกิดจากการได้ชื่นชมในความงามของผลงานภาพพิมพ์ของตนเองและของเพื่อน จิตใจมีความสุขรื่นเริง มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา 3) เกิดสุขภาพทางสังคม เกิดจากการได้ทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรม เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น 4) เกิดสุขภาพทางสติปัญญา เกิดจากการได้เรียนรู้การทำภาพพิมพ์ปลอดสารพิษทั้ง 4 เทคนิค ประกอบด้วย ศิลปะภาพพิมพ์พื้นราบ ศิลปะภาพพิมพ์ผิวฉาบ ศิลปะภาพพิมพ์ตะแกรงไหม และศิลปะภาพพิมพ์ร่องลึก ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษที่ใช้หลักการดังกล่าวได้ผลลัพธ์ที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยค่าเฉลี่ยระดับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก โดยการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินโดยให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมได้สำรวจตนเอง และประเมินเหตุการณ์ อารมณ์ ความคิดเห็น ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ” ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุนั้นได้มุ่งเน้นการช่วยส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมสังคม พบปะผู้คน ได้

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้เปิดหูเปิดตา ได้ลองมองหาความสุขในชีวิตประจำวันของตนเอง โดยใช้กิจกรรมที่ทำได้ไม่ยาก มาสร้างสรรค์ผลงานที่แสดงถึงมุมมองและความคิด เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และการสร้างศักยภาพในบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ลุล่วง ทั้งนี้ในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดภัยพิชนั้น ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ได้โดยไม่ใช้กำลังมากจนก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ มีความเพลิดเพลิน สามารถจดจำกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะภาพพิมพ์ได้ มีความพึงพอใจในผลงานของตนเอง นอกจากนี้ผู้สูงอายุและลูกหลานหรือเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นขณะทำกิจกรรม อีกทั้งยังร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะภาพพิมพ์ได้ทั้ง 4 กระบวนการ สอดคล้องกับญาดารัตน์ บาลจ่าย และคณะ (2561) กล่าวว่า การนำกิจกรรมศิลปะมาใช้ในผู้สูงอายุนั้น สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นได้ทั้งทางด้านร่างกาย จิต อารมณ์ และสังคม สามารถช่วยบรรเทาและแก้ปัญหา ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อตัวของผู้สูงอายุเอง ด้วยกิจกรรมศิลปะนั้นเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดกว้าง มีความยืดหยุ่น มีความลงตัวอยู่แล้วในแง่ของกิจกรรม จึงเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดสิ่งที่คิดอยู่ภายในออกมาผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้โดยไม่ยากจนเกินไป นอกจากนี้กระบวนการทางศิลปะ ยังเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีการเคลื่อนไหว ไม่จำเป็นต้องกำลังในการทำกิจกรรมมากเกินไปจนเกิดความท้อของผู้สูงอายุ และยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตได้อีกด้วย

2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์ ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมทางเลือก ประกอบด้วยกิจกรรมภาพพิมพ์จำนวน 4 เทคนิค ได้แก่ ภาพพิมพ์ผิวนูน ภาพพิมพ์ร่องลึก ภาพพิมพ์พื้นราบ ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม โดยประยุกต์ใช้หลักการของการทำภาพพิมพ์แบบปลอดภัยพิช (Non-toxic Printmaking) ลดทอนขั้นตอนที่ซับซ้อนของศิลปะภาพพิมพ์ ไม่ใช้แท่นพิมพ์ สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์หรือไม่ก็ได้ เกิดประสบการณ์จากการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ เช่น ความสนุก ความน่าตื่นเต้นที่จะได้เห็นผลงานที่จะได้จากการพิมพ์แบบ Monoprint ที่ไม่สามารถบอกได้ว่าการใช้สี การขีด การขีดที่ได้กระทำลงบนแม่พิมพ์ เมื่อพิมพ์ออกมาแล้วจะได้ผลงานแบบไหน เป็นต้น และสามารถนำไปประยุกต์ทำเป็นของที่ระลึก สมุดทำมือ ที่คั่นหนังสือ ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุเหมาะกับการทำกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้แรงมาก ไม่ต้องนั่งหรือยืนนาน ๆ ได้ใช้ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดผ่านกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน สามารถแบ่งปันผลผลิตจากสิ่งที่ได้เรียนรู้การทำด้วยตนเอง

ให้กับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับพิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ, 2564; ณัฏฐญา สภาวิภาชยะกุล, 2564; อังคณา บุญขวัญ, 2564 กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ นั้น จะเป็นกิจกรรมในรูปแบบใดหรืออะไรก็ได้ ทั้งที่เคยทำกิจกรรมมาแล้วในชีวิตหรือไม่เคยทำหรือมีประสบการณ์เลยก็ได้ โดยกิจกรรมนั้นเน้นการควรเน้นให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขสนุกสนาน มีความเพลิดเพลิน ไม่หนักเกินขีดความสามารถของตัวผู้สูงอายุเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาที่ตนเองมีอยู่อย่างมีความสุข คลายความเครียดหรือความวิตกกังวลต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยไม่ถูกมองข้าม ซึ่งหลักการจัดกิจกรรมนั้นเน้นการต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเน้นองค์รวม คือ มีผลดีต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และเนื่องจากกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์เป็นสิ่งแปลกใหม่ จึงควรมีสื่อประกอบการสอน ขั้นตอนกระบวนการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งควรมีผลงานตัวอย่างเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นภาพรวมของกิจกรรม เป็นแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรม ในการทำกิจกรรมกับผู้สูงอายุนั้นควรมีการดูแลอย่างทั่วถึง ต้องคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ เพื่อหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุและเกิดความปลอดภัยในชีวิต

3. ด้านวัสดุ และอุปกรณ์ จากการจัดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์สำหรับผู้สูงอายุ จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์สำหรับผู้สูงอายุนั้น พบว่า ศิลปะภาพพิมพ์ยังไม่เป็นที่นิยมในการนำมาจัดเป็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องมาจากกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์เป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการยุ่งยาก มีความซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมเป็นเวลานาน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมและมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทำสำหรับพิมพ์ภาพอย่างง่าย โดยอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถหาได้ทั่วไปในท้องถิ่น และปลอดภัย โดยนำไปทดลองทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ ซึ่งวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมนั้นสามารถก่อให้เกิดความน่าสนใจ เกิดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการจะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์ที่ใช้วัสดุรอบตัวที่หาได้ง่ายมาใช้ในการทำกิจกรรมต่อไป ซึ่งกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุนั้นประสบความสำเร็จในแง่ของความพึงพอใจในด้านวัสดุ และอุปกรณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่สามารถใช้ในกระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้ดี สอดคล้องกับสุรัชย์ เอกพลากร, 2564; ปาริชาติ ศุภพันธ์, 2564; ชญุตว์ อินทร์ชา, 2564 กล่าวว่า วัสดุ อุปกรณ์ วัสดุต่าง ๆ ควรเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงกันใช้สารเคมีหรือหาวัสดุทดแทนที่มาจากธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันสามารถหาซื้อได้ง่ายผ่านร้านค้าออนไลน์ และมีบริการส่งถึงที่ นอกจากนี้ยังสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องครัวมาทดแทนอุปกรณ์เฉพาะทางได้ เช่น ใช้ช้อน ทักพี หรือก้นขวดแทนบาเร้งได้ในขั้นตอนการพิมพ์ภาพ

ด้วยมือ หรือแม้แต่การสร้างแม่พิมพ์จากพืช ผัก ผลไม้ที่มีอยู่ก็สามารถทำได้ และยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ลง นอกจากนี้ศิลปะภาพพิมพ์มีกระบวนการที่สามารถพลิกแพลงได้หลายรูปแบบ สามารถนำมาประยุกต์พัฒนาต่อยอดได้อย่างอิสระ

4. ด้านการวัดและประเมินผล ในการวัดและประเมินผลการทำกิจกรรมนั้น จะไม่มุ่งเน้นว่าผลงานที่ออกมาจะต้องสวยงาม หรือสมบูรณ์แบบตามหลักการทางศิลปะ ทั้งนี้เนื่องจากความสวยงามสำหรับผู้สูงอายุแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปที่ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ไม่หนักเกินขีดความสามารถของตัวผู้สูงอายุ คลายความเครียดหรือความวิตกกังวลต่าง ๆ และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยไม่ถูกมองข้าม นอกจากนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้าใจในกระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์ อยากศึกษาเพิ่มเติม มีความสนใจในการสร้างสรรค์ และมีความพึงพอใจกับผลงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ขึ้น สอดคล้องกับโรงพยาบาลโนรมย์ (2565) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะนั้นสามารถช่วยรักษาและฟื้นฟูอาการเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง ซึ่งในกระบวนการต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สร้างสรรค์ผลงาน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสวยงามหรือหลักเกณฑ์ องค์ประกอบทางศิลปะใด ๆ แต่มุ่งเน้นไปยังการสำรวจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ เป็นหลักแทน

องค์ความรู้ใหม่

ชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1. ทำสีพิมพ์ 2. พิมพ์ภาพด้วยการพับ 3. พิมพ์ภาพด้วยกระดาษลัง 4. พิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ 5. พิมพ์ภาพจากร่องลึก ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาแต่ละกิจกรรมได้ดังนี้

1. กิจกรรมทำสีพิมพ์ (สูตรน้ำ) เป็นการทำสีสำหรับใช้พิมพ์ภาพโดยใช้รงควัตถุ (pigment) ที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ใบเตย อัญชัน มันท่วง ฟักทอง บีทรูท เป็นต้น นำมาผสมกับสารช่วยติด (binder) ในการทำกิจกรรมนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กาวลาเท็กซ์ที่สามารถหาได้ทั่วไป และผสมแป้งมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มเนื้อสี ซึ่งจะเป็นสีที่สามารถล้างทำความสะอาดได้โดยใช้น้ำเป็นตัวทำละลายสีที่ติดมือหรือติดโต๊ะที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติงาน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้

2. กิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยการพับ (ภาพพิมพ์พื้นราบ) เป็นการพิมพ์ภาพแบบ Monoprint คือ เมื่อพิมพ์ภาพแล้ว ภาพงานที่ออกมาในแต่ละครั้งจะไม่เหมือนกัน ในการพิมพ์ผลงานจะใช้กระดาษเป็นแม่พิมพ์ โดยทำการแบ่งกระดาษออกเป็นสองส่วนแล้วจึงหยดสี ระบายสี เป่าสี ลงบนกระดาษฝั่งใดฝั่งหนึ่งแล้วพับให้สีติดขึ้นมาบนผิวของกระดาษอีกฝั่งหนึ่ง และการพิมพ์

ด้วยการพับนี้จะไม่สามารถบอกได้ว่าผลงานที่ได้จะออกมาในรูปแบบใด จึงทำให้เกิดความสนุก ความน่าตื่นเต้นที่จะได้เห็นผลงานที่จะพิมพ์ออกมา

3. กิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยกระดาษลัง (ภาพพิมพ์ผิวนูน) เป็นการสร้างแม่พิมพ์ผิวนูนด้วยการตัดและนำเอาผิวหน้าของกระดาษลังส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติดออก จากนั้นใช้ฟองน้ำแตะให้สีติดพอสมควร แล้วจึงนำมาแตะให้ทั่วแม่พิมพ์กระดาษลัง วิธีการแตะสีในลักษณะนี้จะทำให้สีที่ติดบนแม่พิมพ์มีความสม่ำเสมอทั่วกันทั้งแม่พิมพ์ เมื่อสีบนแม่พิมพ์มีความสม่ำเสมอทั่วกันแล้วให้นำมาพิมพ์ลงบนกระดาษ และวิธีการนี้สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์ได้

4. กิจกรรมพิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ (ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม) เป็นการสร้างแม่พิมพ์ด้วยการซึ่งผ้าขาวบางด้วยสะดึง จากนั้นนำสติกเกอร์มาฉลุเป็นลวดลายตามต้องการ แล้วนำไปติดบนผ้าขาวบาง ต่อมาให้แม่พิมพ์ไปวางบนกระดาษในตำแหน่งที่ต้องการ จากนั้นใช้ฟองน้ำแตะให้สีติดพอสมควร แล้วจึงนำมาแตะให้ทั่วลวดลาย เพื่อให้สีผ่านลวดลายไปติดลงบนกระดาษอย่างสม่ำเสมอแล้วจึงยกแม่พิมพ์ออกจะปรากฏลวดลายตามที่ได้ฉลุเปิดเป็นช่องสำหรับให้สีลอดผ่านไป และวิธีการนี้สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์ได้

5. กิจกรรมพิมพ์ภาพจากร่องลึก (ภาพพิมพ์ร่องลึก) พิมพ์ภาพจากร่องลึก เป็นการสร้างแม่พิมพ์ร่องลึกด้วยการตัดและนำเอาผิวหน้าของกระดาษโฟโต้บอร์ดออกเพื่อให้เกิดเป็นร่องที่สามารถใส่สีลงไปได้ จากนั้นใช้ฟู่กันระบายสีให้ทั่วบริเวณของร่องแม่พิมพ์ให้บางสม่ำเสมอทั่วทั้งร่อง วิธีการนี้จะช่วยไม่ให้สีล้นทะลักออกมาในขั้นตอนการพิมพ์ผลงาน เนื่องจากสีที่มากเกินไปจะเหมาะสมเมื่อสีในร่องของแม่พิมพ์มีความสม่ำเสมอทั่วกันแล้วให้นำมาพิมพ์ลงบนกระดาษ และวิธีการนี้สามารถทำเป็นจำนวนพิมพ์ได้

สำหรับชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์นั้น เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากศิลปะภาพพิมพ์นั้นต้องสร้างแม่พิมพ์ให้เกิดเป็นรูปรอยก่อน แตะสี แล้วจึงนำไปกดให้ติดกับวัสดุรองรับอย่างกระดาษอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้สูงอายุไม่ทราบมาก่อนว่านอกจากการวาดภาพระบายสี ปั้น หัตถกรรมงานประดิษฐ์ ยังมีศิลปะภาพพิมพ์อีกด้วยทั้งทำสีพิมพ์ พิมพ์ภาพด้วยการพับ พิมพ์ภาพด้วยกระดาษลัง พิมพ์ภาพผ่านช่องฉลุ พิมพ์ภาพจากร่องลึก ในแง่ของกิจกรรมนั้นสามารถตอบโจทย์ของผู้สูงอายุได้ดี ทำได้ง่าย ทำให้ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้รู้ว่าตนเองยังสามารถทำงานศิลปะที่มีความประณีตได้ ได้คิดทบทวนถึงกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ทำการสาธิตให้ดูก่อนทำกิจกรรม นอกจากนี้ผู้สูงอายุหลายคนได้สร้างสรรค์ผลงานต่อยอดไปเป็นพวงกุญแจ นำรูปไปใส่กรอบใช้สำหรับตกแต่งห้อง สมุดเอาไว้อ่านบันทึกสิ่งต่าง ๆ และได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างห้อยกับกุญแจจักรยานยนต์ ห้อยกับกุญแจบ้าน ได้นำไปเป็นของที่ระลึกให้ลูกหลาน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจา

การสัมภาษณ์ ก่อนทำกิจกรรมผู้สูงอายุบางคนให้ข้อมูลว่าไม่เคยทำกิจกรรมศิลปะมาก่อนเลย นอกจากผู้วิจัยแล้ว จึงขอให้ลูกหลานเข้ามาเป็นคนคอยให้ความช่วยเหลือด้วยอีกแรงหนึ่ง จึงก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับบุคคลในครอบครัว ได้คุยกันมากขึ้น และผู้สูงอายุบางคนไม่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะมานานมาก และกิจกรรมศิลปะนี้ก็ได้ทำให้ตนเองกลับมาใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้กระตุ้นสมอง อันเป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถช่วยชะลอภาวะสมองเสื่อมในตนเองได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ที่มีความประสงค์จะนำกิจกรรมไปใช้ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ ภาพพิมพ์โดยพื้นฐาน ทั้งขั้นตอน กระบวนการ รวมถึงฝึกปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจ เนื่องจาก กิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ต้องอาศัยความเข้าใจจึงจะสามารถทำออกมาได้ดี และสามารถถ่ายทอด กระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การทำวิจัยครั้งนี้มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาชุด กิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์นี้ไปทำการทดลองใช้อย่างเต็มรูปแบบ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และข้อมูลจากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ”

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *สุขภาพผู้สูงอายุ สิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/444>
- ชญัตว์ อินทร์ชา. (2561). การศึกษาศิลปะภาพพิมพ์เทคนิคเพลทแม่พิมพ์เจลลาตินด้วยการใช้สีธรรมชาติในท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(2), 109-124.

- ชญัตว์ อินทร์ชา. (2564, 21 มกราคม). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- ชลิต นาคพะวัน. (2561). ศิลปะบำบัดโบกมือลาวความเหงา. เข้าถึงได้จาก www.thaipost.net/main/detail/16438
- ญาณวิทย์ กุญแจทอง. (2548). ป่าสงวน ภาพพิมพ์สีธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.
- ญาดารัตน์ บาลจ่าย และคณะ. (2561). ศิลปะเพื่อการบำบัดในผู้สูงอายุ. *วารสารเกื้อการณย์*, 25(2), 195-209.
- ณัฏฐา สามีกาชยะกูร. (2564, 4 ตุลาคม). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- ณัฐชนน มิคะนุช และคณะ. (2555). สุนทรียกับงานทัศนศิลป์. เข้าถึงได้จาก cg1-1.blogspot.com/p/reference.html
- ธงชัย ยุคันตพรพงษ์. (2551). การทำศิลปะภาพพิมพ์โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น และปลอดมลพิษ. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสพ ลิ้มหมือดภัย. (2543). ศิลปะนิยม. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินติ้งเฮาส์.
- ปาริชาติ ศุภพันธ์. (2564, 16 กุมภาพันธ์). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- พิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ. (2564, 20 กรกฎาคม). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- โรงพยาบาลมโนรมย์. (2565). ศิลปะบำบัด. เข้าถึงได้จาก https://www.manarom.com/art_therapy_thai.html
- ลัดดา เกียมวงศ์ และคณะ. (2551). การพัฒนาและทดสอบคุณสมบัติของเครื่องมือประเมนการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วาทีนี บุญชะลิกษ์ และยุพิน วรสิริอมร. (2539). ผู้สูงอายุในประเทศไทย ในกุศล สุนทรธาดา (บรรณาธิการ). *จุดเปลี่ยนนโยบายประชากรประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วาสนี สุขแล้ว. (2558). รูปแบบการจัดกิจกรรมภาพพิมพ์สำหรับนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เศรษฐภูมิ เถาซารี และคณะ. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างสัมพันธภาพของผู้สูงอายุในชุมชน
ประชาชนเวศน์ 2 ระยะ 3 รีมคลองประปา อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสาร
วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 10(1), 91-108.
- สุรัชย์ เอกพลากร. (2564, 13 กรกฎาคม). *การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ
เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- อังคณา บุญขวัญ. (2564, 19 พฤศจิกายน). *การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะภาพพิมพ์ปลอดสารพิษ
เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*. (นายกิตติ์นิจิ เกตุแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- White, L. M. (2002). *Printmaking as therapy: Frameworks for freedom*. London, UK:
Jessica Kingsley Publishers.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขต เลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์

Factors Affecting People's Decision to Vote the Member of the House of
Representatives in Electorate 1 Nakhon Sawan Province

อัมพกา ชมภู¹ พระเทพปริยัติเมธี² และสุกัญญาณัฐ ออบสิน³

Aumphaka Chomphoo, Phratheppariyattimethi and Sukanyanat Opsin

Received: August 28, 2022

Revised: October 05, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 141,203 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.28) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ โดย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity

Corresponding author, e-mail: AumphakaChomphoo@gmail.com, Tel. 081-5322928

ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.35) และ 3) ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 3.1) ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ประชาชนเข้าถึงผู้สมัครได้ยาก 3.2) ด้านพรรคการเมือง องค์การที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องและดีพอ 3.3) ด้านนโยบาย มีนโยบายไม่ชัดเจน ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน และ 3.4) ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง มีการใช้สื่อสมัยใหม่ในการรณรงค์หาเสียงมากขึ้นซึ่งผู้สูงอายุหรือคนรุ่นเก่าไม่สามารถเข้าถึงได้

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, เลือกตั้ง, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, เขตเลือกตั้งที่ 1, จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the factors affecting the election decision according to Sappurisdhamma 7; 2) to study the factors affecting the election decision; and 3) to study the problems and obstacles affecting the election decision of members of the House of Representatives of people in constituency 1, Nakhon Sawan Province. It was a quantitative research. The sampling group was determined by Taro Yamane's sample size calculation formula. There were 400 samples from the population used in the research, namely, 141,203 voters in constituency 1 in Nakhon Sawan Province. Stratified Random Sampling and simple random sampling were conducted. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results showed that 1) factors affecting the election decision of members of the House of Representatives of people in constituency 1, Nakhon Sawan Province according to Sappurisdhamma 7, overall, were at a medium level ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.28).); 2) factors affecting the election decision of members of the House of Representatives of people in constituency 1, Nakhon Sawan Province found that the factors affecting the election decision of members of the House of Representatives of people in constituency 1, Nakhon Sawan Province, overall, average were at the moderate level ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.35); and 3) problems and obstacles affecting the election decision

of members of the House of Representatives of people in constituency 1, Nakhon Sawan Province consisted of 4 aspects as follows: 3.1) in terms of candidate qualifications, it is difficult for people to reach applicants; 3.2) in terms of political party, the organization was weak and lacked of a continuous and adequate institutionalization; 3.3) in the aspect of policy, policies were unclear, and did not meet the needs of the people; and 3.4) in terms of election campaign methods, there was an increasing use of modern media in campaigning that the elderly or the older generation cannot reach.

Keywords: Decision, Election, Members of the House of Representatives, Constituency 1, Nakhon Sawan Province

บทนำ

จากเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ภายหลังได้มีการจัดร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมายสูงสุดและมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ รวมถึงมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ขึ้นก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในวันอาทิตย์ที่ 24 มีนาคม 2562 (สำนักวิชาการ, 2558)

จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีเขตเลือกตั้งรวมถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ในปริมาณที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 พบว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 6 เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 840,046 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 620,565 คน คิดเป็นร้อยละ 73.87 สำหรับเขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 141,203 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 106,266 คน คิดเป็นร้อยละ 75.26 จำนวนบัตรดี 98,290 บัตร คิดเป็นร้อยละ 92.49 จำนวนบัตรเสีย 5,839 บัตร คิดเป็นร้อยละ 5.50 จำนวนบัตรไม่เลือกผู้สมัครผู้ใด 2,137 บัตร คิดเป็นร้อยละ 2.01 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2562) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ ประชาชน

ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยจากการเลือกตั้งในปี 2548, 2550, 2554 และ 2562 อยู่ที่ร้อยละ 71.99 จึงถือเป็นพื้นที่การศึกษาที่มีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่ผ่านมาและการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต ทั้งนี้โดยมีการนำหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 มาบูรณาการเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในระดับอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2562)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง การเลือกตั้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต้องการให้ได้ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 141,203 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2562) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จาก

ประชากรที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กาลัญญตา ความรู้จักกาล ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ อุตัญญตา ความรู้จักอรรถ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.43) อุตัญญตา ความรู้จักตน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.46) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.36) ปรีสัญญตา ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.49) และปุคคัลัญญตา ความรู้จักบุคคล ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.55) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.52) ด้านพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.45) และด้านนโยบาย ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

3. ปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร พบว่า คุณภาพของผู้ที่จะลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ เพราะประชาชนเข้าถึงผู้สมัครได้ยาก และไม่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตของตนเอง และควรทำงานให้มีผลงานทางการเมืองที่เห็นเด่นชัดและเป็นรูปธรรม ผู้สมัครควรมีความรู้ มีความสามารถ มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกงกิน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน 2) ด้านพรรคการเมือง พบว่า ระบบพรรคการเมืองในปัจจุบันยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่

ต่อเนื่องและดีพอ ปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมือง คือ การขาดความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรดาสมาชิกของพรรค พรรคการเมืองมีสาขาพรรคน้อย สาขาบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทในเชิงปฏิบัติ เพราะพรรคขาดผลงานที่เด่นชัด 3) ด้านนโยบาย พบว่า นโยบายของพรรคการเมืองที่น่าเชื่อถือและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนได้จริงมีน้อย นโยบายไม่ชัดเจน และไม่ตอบสนองต่อแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง 4) ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่า มีการใช้สื่อสมัยใหม่ในการรณรงค์หาเสียงมากขึ้นซึ่งผู้สูงอายุหรือคนรุ่นเก่าไม่สามารถเข้าถึงได้ ควรเปิดเวทีปราศรัยตามจุดสำคัญเพราะประชาชนจะได้เห็นถึงวิสัยทัศน์ นโยบายที่ชัดเจนของผู้สมัครในการตัดสินใจเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กาลัญญута ความรู้จักกาล ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ อัตถัญญута ความรู้จักอรธ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.43) อุตตัญญута ความรู้จักตน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อัมมัญญута ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.46) มัตตัญญута ความรู้จักประมาณ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.36) ปริสสัญญута ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.49) และบุคคลัญญута ความรู้จักบุคคล ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.55) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยงยุทธ พงษ์ศรี (2561) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อแล้วเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านพรรคการเมือง และด้านการรณรงค์หาเสียงและด้านสื่อบุคคล

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.52) ด้านพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.45) และด้านนโยบาย ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยงยุทธ พงษ์ศรี (2561) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อแล้ว เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านพรรคการเมือง ด้านการรณรงค์หาเสียงและด้านสื่อบุคคล

3. สภาพปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร พบว่า ผู้สมัครแต่ละคนในเขตมีคุณสมบัติที่ครบถ้วน ล้วนเป็นบุคคลที่มีเกียรติประวัติเคยทำงานประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้ประชาชนตัดสินใจลำบากในเลือกเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561) พบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับมากที่สุด เป็นปัจจัยด้านมีความซื่อสัตย์ สุจริต รองลงมาคือ เป็นที่พึงของประชาชนได้มีมนุษยสัมพันธ์ เข้ากับประชาชนได้ดี ลงพื้นที่สม่ำเสมอ ระดับมาก เป็นปัจจัยด้านเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร รองลงมา คือ มีบุคลิกภาพดี มีความรู้สูงกว่าปริญญาตรีเป็นคนในพื้นที่ที่ลงรับสมัคร เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และระดับปานกลาง เป็นปัจจัยด้านรู้จักเป็นการส่วนตัว 2) ด้านพรรคการเมือง พบว่า พรรคการเมืองที่ลงผู้สมัครลงแข่งขันในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ล้วนเป็นพรรคใหญ่ที่ประชาชนรู้จักและให้ความสนใจ ทุกพรรคต่างบอกว่าพรรคการเมืองของตนเป็นพรรคตัวแทนของประชาชน ประชาชนจึงต้องพิจารณาว่าพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นตัวแทนตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ เพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่ถูกหลอกให้หลงเชื่อและฝากความหวัง จนกลายเป็นความ

ผิดหวังจากพรรคการเมืองที่ตนมอบความไว้วางใจให้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชิต เทียบคำ (2561) พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจทางการเมืองด้านภาพลักษณ์ที่ชาวบ้านเห็นด้วยที่สุดว่าควรมีคือ ผู้สมัครฯ ควรรักษาสัจจะวาจาต่อประชาชน ไม่ควรมีความย่อหย่อนต่อหน้าที่หลังจากได้รับการเลือกตั้งไปแล้ว รองลงมาคือ พรรคการเมืองต้องคัดสรรผู้สมัครฯ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถมากกว่ากลุ่มเครือญาติหรือเพื่อนพ้อง ภาพลักษณ์ที่ชาวบ้านมองจากนักการเมืองในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะถูกมองในแง่ลบ เพราะนักการเมืองก็คือนักการเมือง หาช่องทางที่ทำประโยชน์ให้กับพรรคตัวเอง เสนอนโยบายที่ไม่สามารถพัฒนา ดำเนินการต่อได้อย่างที่ให้ไว้ 3) ด้านนโยบาย พบว่า นโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครนำมาปราศรัยหาเสียง ล้วนเป็นนโยบายที่ประชาชนให้ความสนใจ แต่ประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นในนโยบายว่าจะสามารถแก้ไขที่ปัญหาแล ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นได้จริงหรือไม่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ จึงทำให้ประชาชนตัดสินใจลำบากในเลือกเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชิต เทียบคำ (2561) พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจทางการเมืองด้านนโยบายที่ที่จะต้องสอดคล้องกับกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยรวม รองลงมา ตอบสนองต่อบุคคลโดยส่วนรวม ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าชาวบ้านต้องการนโยบายที่ถูกหลักคุณธรรมและจริยธรรม ถูกกฎหมาย ไม่มีความแฝงใดใด และทำประโยชน์ให้กับประเทศได้จริงในส่วนรวม นำไปปฏิบัติได้จริง วัดผลตรวจสอบได้ และ 4) ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้สมัครทุกพรรคได้ลงพื้นที่หาเสียงด้วยตนเองเพื่อรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่ มีการเปิดเวทีปราศรัยเพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนของผู้สมัครตามจุดสำคัญในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง มีการใช้สื่อสมัยใหม่ในการรณรงค์หาเสียงมากขึ้นในกลุ่มของเยาวชนมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีความลังเลว่าจะเลือกจากคุณสมบัติ เลือกจากพรรค เลือกจากนโยบาย หรือเลือกจากวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562) พบว่า การรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัคร มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้ คือ เดินหาเสียง เข้าถึงประชาชน อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ป้ายหาเสียง และหาเสียงผ่านสื่อ โซเชียลต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถสรุปแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ควรมีประสิทธิภาพ ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน เป็นที่
พึ่งพาของประชาชนได้ เข้าถึงง่าย มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีบุคลิกญ
ตา ความรู้จักบุคคล คือ เข้าใจและคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก รู้จักและเข้าใจ

สภาพแวดล้อมของพื้นที่เป็นอย่างดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีกัลยาณูตา ความรู้จักกาล ฤกษ์เวลา ให้กับงานอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกงกิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน มีความรู้ ความสามารถ มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ มีประสบการณ์ทางการเมือง ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้ และมีอัตตัญญาตา ความรู้จักตน มีความรับผิดชอบหน้าที่ การวางตัวได้อย่างเหมาะสม และมีภาวะความเป็นผู้นำสูง

2. ด้านพรรคการเมือง ควรมีอัตตัญญาตา ความรู้จักพรรค คือ มีนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนโดยตรง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด มีมัตตัญญาตา ความรู้จักประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็น คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม พอดี และเป็นธรรม มีธัมมัญญาตา ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุ มีหลักการการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความจริงใจต่อประชาชนและประเทศชาติ และเป็นธรรม มีกัลยาณูตา ความรู้จักกาล ฤกษ์เวลา ให้กับงานอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ พรรคการเมืองที่ดีต้องมีนโยบายที่ดีต่อประชาชน และมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป

3. ด้านนโยบาย ควรมีอัตตัญญาตา ความรู้จักพรรค คือ มีนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนโดยตรง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีมัตตัญญาตา ความรู้จักประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็น คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม พอดี และเป็นธรรม มีธัมมัญญาตา ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุ มีหลักการการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความจริงใจต่อประชาชนและประเทศชาติ มีนโยบายของพรรคการเมืองที่น่าเชื่อถือและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้จริง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง นโยบายของพรรคสามารถนำไปเป็นแนวทางบริหารประเทศให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้

4. ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ควรมีมัตตัญญาตา ความรู้จักประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็น คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม พอดี และเป็นธรรม มีธัมมัญญาตา ความรู้จักธรรม รู้จักเหตุ มีหลักการการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความจริงใจต่อประชาชนและประเทศชาติ และร่วมกิจกรรมกับชุมชนและพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และมีอัตตัญญาตา ความรู้จักตน มีความรับผิดชอบหน้าที่ การวางตัวได้อย่างเหมาะสม และมีภาวะความเป็นผู้นำสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมทางการเมืองการวิพากษ์ปัญหาการป้องกันกลโกง การพนัน และการติดสินบนเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ และยุติธรรม ปัญหาจะค่อย ๆ ลดน้อยลง เมื่อได้ผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถ เสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง
2. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต
3. นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่การขยายผลทางวิชาการ และการเป็นต้นแบบในการจัดการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต
4. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้นำทางการเมือง นักการเมือง ทุกระดับ พรรคการเมือง และกลุ่มการเมือง ทุกระดับควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีปัจจัยใดบ้าง อาทิเช่น นโยบายพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง คุณสมบัติตัวบุคคล ที่จะส่งผลทำให้ตนเองและตัวแทนพรรคหรือกลุ่มของตนได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นและได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม). คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธวัชิต เทียบคำ. (2561). การตัดสินใจทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 24 มีนาคม 2562 ของชาวบ้านในหมู่บ้านไม้อิงธาร ตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. (งานค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.

ยงยุทธ พงษ์ศรี. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2562. (งานค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สื่อบุคลากรเมือง). วิทยาลัยสื่อบุคลากรเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2562). ข้อมูลการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครสวรรค์ ในการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562. (อัดสำเนา).

สำนักวิชาการ. (2558). ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

Buddhist Psychology to Strengthen the Stability of the Inexperienced Family

Received: August 21, 2022
Revised: September 10, 2022
Accepted: September 27, 2022

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ 2) ศึกษาจิตวิทยาเชิงพุทธ ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ และ 3) บูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวคิดหลักการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการปลูกฝังการดำเนินชีวิตที่ดีในครอบครัว ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนของสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า มีปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาความยากจน การใช้ความรุนแรง การแพร่ระบาดของยาเสพติด การหย่าร้าง เป็นต้น 2) จิตวิทยาเชิงพุทธ

Corresponding author, e-mail: somkidpumturian@gmail.com, Tel. 081-8873652

ระบบและกลไกการเสริมสร้างความมั่นคงครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า กลุ่มพ่อแม่มือใหม่ต้องสร้างระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัว ได้แก่ ผัวหอบ เมียคอน ผัวเป็นช้างเท้าหน้า เมียเป็นช้างเท้าหลัง ขยันหา รักษาดี หนักเอาเบาสู้ 3) การบูรณาการหลักจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ 3 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงการครองคู่ถุกยึดหลักปลูกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า หนักนินทาเบาให้อภัยกัน ด้านความมั่นคงการใช้ชีวิตประจำวันยึดหลักอย่าหมิ่นเงินน้อย นอนคอยวาสนา ขี้เกียจเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง และความมั่นคงการอบรมเลี้ยงดูบุตรยึดหลักเรียนผูกก็ต้องเรียนแก้ รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี

คำสำคัญ: จิตวิทยาเชิงพุทธ, เสริมสร้างความมั่นคง, ครอบครัว, พ่อแม่มือใหม่

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the concepts, principles and situations of family security of new parents; 2) to study Buddhist psychology, systems and mechanisms for strengthening new parents' family security; and 3) integrating Buddhist psychology with strengthening new parents' family security. This was a qualitative field research by analyzing documents, in-depth interviews with 20 key informants, and focus group discussions with 15 experts. Data analysis used data content analysis techniques obtained from the document and analyze it by generating conclusions from the data obtained in the field. The results of the research revealed that 1) the main concept of family security enhancement of new parents was to strengthen relationships and cultivate a good family life, encourage participation in social responsibility. As for the family security situation of new parents, it was found that there were problems such as poverty, violence, drug epidemic, divorce, etc.; 2) in terms of Buddhist psychology, systems and mechanisms for strengthening family security of new parents, it was found that new parents had to create a system and mechanisms for strengthening family security, i.e. both husband and wife helped each other to make a living; it's a sad house where the hen crows louder than the cock; being diligent; keep the property well; take it seriously. 3) the integration of Buddhist psychology and the strengthening of family

stability of new parents in 3 aspects: in terms of stability in marriage, it based on the principle of doing what needed to be done in moderation, don't do too much or do too much, forgive each other; in the aspect of stability in daily life, there should be an adherence to the principle that do not look down on little money and wait for luck, don't be lazy like a fly but be diligent like a bee; regarding stability in raising children, one should adhere to the principles of learning to tie, you must learn to fix, if you love a cow, tie it, love your children, hit them.

Keywords: Buddhist Psychology, Strengthening Stability, Family, New Parents

บทนำ

ครอบครัวจัดเป็นสถาบันหลักของสังคมมนุษย์ทุกสังคมย่อมให้การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยการสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่สำคัญ (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, 2519) เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่ให้ทั้งความรักความผูกพันความอบอุ่นมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยมปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิถีปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคม ดังนั้นครอบครัวจึงเปรียบเสมือนจักรกลชิ้นแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกันครอบครัวยังเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือดูแลเยียวยาบำบัดฟื้นฟูในยามที่ต้องเผชิญปัญหาวิกฤติที่มากระทบต่อชีวิตการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว ตลอดทั้งครอบครัวยังเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยที่สุดที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมเช่นกระบวนการผลิตการบริโภคและการออมที่ต้องเริ่มจากครอบครัวก่อนทั้งสิ้นรวมทั้งเป็นรากฐานการสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งหรือแม้กระทั่งว่าระบบการเมืองการปกครองใน “ระบบประชาธิปไตย” ในปัจจุบันก็มีจุดเริ่มต้นมาจากครอบครัวด้วยเช่นเดียวกันเพราะเป็นระบบการปกครองอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้สิทธิเสรีภาพและการแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันแก่ทุกคนในการรับฟังและแสดงความคิดเห็นซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องดีงามต่อความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศโดยจะสังเกตว่าต่างก็เริ่มต้นมาจากสถาบันครอบครัวก่อนทั้งสิ้น ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงนับได้ว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อสถาบันทางสังคม เพราะหากสถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งมั่นคงก็จะสามารถทำหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว

ได้อย่างสมบูรณ์นำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและสังคมโดยรวมแต่ถ้าหากสมาชิกในครอบครัวไม่ได้รับการขัดเกลาอย่างถูกต้องย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นกับสังคมตามมาอย่างแน่นอนดังจะเห็นได้จากปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันที่นับวันจะทวีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หลาย ๆ ปัญหาด้วยกัน จนกระทั่งทุกวันนี้สังคมต้องประสบปัญหาวิกฤตอย่างน่าเป็นห่วงซึ่งน่าจะเป็นตัวชี้วัดได้อย่างหนึ่งถึงความล้มเหลวของครอบครัวดังคำกล่าวที่ว่า “ความล้มเหลวของครอบครัวคือความล้มเหลวของสังคม” (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

จากบทบาทรอบครัวดังกล่าวข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากโดยประเด็นนี้สามารถสังเกตได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนในสังคมไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นเป็นต้นมาเพราะครอบครัวไทยในอดีตนั้น “เมื่อเด็กอายุ 7-8 ขวบบิดามารดาจะส่งให้ไปศึกษากับพระในวัดโดยให้บวชเพื่อเรียนหนังสือทั้งการอ่านเขียนและวิชาเลขตลอดจนให้รู้เรื่องชาดกและศีลธรรม” (บุญยงค์ เกศเทศ, 2532) แต่สถานการณ์สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากซึ่งมีผลกระทบต่อครอบครัวและสมาชิกของครอบครัวจึงเกิดการปรับเปลี่ยนทั้งโครงสร้างรูปแบบขนาดของครอบครัวและวิถีชีวิตรวมทั้งสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวเช่นระบบโครงสร้างของประชากรโครงสร้างของครอบครัวรูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเช่นปัญหาการหย่าร้างปัญหายาเสพติดปัญหาโสเภณีปัญหาเด็กและคนชราถูกทอดทิ้งเป็นต้น ปัญหาดังกล่าวมานี้ล้วนมีพื้นฐานจากปัญหาภายในครอบครัวจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือสามารถตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมได้อีกจากสถิติความรุนแรงในครอบครัวทั้งในอดีตก่อนมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และหลังประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติ

วิกฤตครอบครัวไทยในปัจจุบัน สะท้อนออกมาใน 2 ปัญหา ปัญหาที่ 1 คือพ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้ กล่าวคือ การไม่สามารถเลี้ยงดูลูกหรือหลานให้มีคุณธรรม หรือให้มีจริยธรรมได้ เพราะนี่ถือว่าเป็นหน้าที่พื้นฐานของครอบครัว ตามหลักพระพุทธศาสนาคือทศ 6 ที่มีในสังคาลสูตร (ที.ปา. (ไทย) 111/198-204/202-206) คือ พ่อหรือแม่จะต้องทำหน้าที่ในการที่จะป้องกันลูกจากความชั่ว ส่งเสริมให้ลูกทำความดี แต่ในปัจจุบันพ่อแม่ไม่สามารถทำตรงนี้ได้ บางครั้งก็ไม่สามารถปกป้องลูกให้ปลอดภัยได้ด้วยในทางกายภาพ เพราะบางครั้งความรุนแรงในครอบครัวก็เกิดขึ้นจากคนในบ้านนั่นเอง และบางทีก็เกิดขึ้นจากพ่อหรือแม่ด้วย ปัญหาที่ 2 คือ พ่อแม่ หรือครอบครัว ไม่สามารถที่จะรักษาสภาพครอบครัวได้ พบว่า 1 ใน 6 ของคนที่แต่งงานแล้ว

ต้องหย่าร้าง ร้อยละ 30 ของเด็กในชนบทไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ดังนั้นสภาพครอบครัวจึงไปคนละทิศคนละทาง

พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของคุณธรรมในชีวิตมนุษย์สำคัญอยู่ 2 เรื่อง เรื่องที่ 1 คือ เรื่องมิติสังคม ความเป็นกลุ่มของครอบครัว และชุมชน เพราะมนุษย์จะมีชีวิตรอดต้องอยู่เป็นกลุ่ม ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง ต่างคนต้องทำหน้าที่กันเพื่อจะมีชีวิตรอด เรื่องที่ 2 คือความสัมพันธ์ในทางโลกมันเปลี่ยนไปหรือโครงสร้างสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเริ่มต้นปัจเจกมนุษย์ อันที่สองคือมนุษย์มีมิติทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นเรื่องของค่านิยม และอุดมคติต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่สำคัญ อีกสิ่งหนึ่งที่จะเข้าไปสู่มิติทางศาสนา คือ คนจะสื่อเหนือธรรมชาติ ตรงนี้เป็นมิติทางจิตวิญญาณที่คนโบราณ เขามีสิ่งเหล่านี้ ในการมองโลกของคนโบราณมีทั้งสามมิตินี้ อยู่ แต่ปัจจุบันนี้ในการพัฒนาประเทศจะตัดมิติทางจิตวิญญาณออกไป ความเชื่อมี 2 อย่างด้วยกัน คือความเชื่อทางศาสนา เป็นความเชื่อที่จรรโลงศีลธรรมให้มนุษย์อยู่รวมกันอย่างเป็นธรรม และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ สองอย่างนี้ผ่านสิ่งที่เรียกว่า “ระบบสัญลักษณ์” ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์แต่พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องทำได้ดีและเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลจากทั้งหมด ความสัมพันธ์ตรงนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้เราเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของความมั่นคงทางครอบครัว นอกจากจะเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบในวงกว้างในระดับชุมชน สังคมและประเทศชาติรวมทั้ง เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข หลักจิตวิทยาเชิงพุทธจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สามารถจะแก้ไขปัญหาครอบครัว และช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวได้อย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาบูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ เพื่อให้ครอบครัวในสังคมไทยได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมเป็นครอบครัวที่มีความสุข เป็นครอบครัวเข้มแข็ง และเกิดความมั่นคงในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัว พ่อ-แม่มือใหม่
2. เพื่อศึกษาจิตวิทยาเชิงพุทธ ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่
3. เพื่อบูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ภาคนาม (Qualitative Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี หลักการทาง จิตวิทยาเชิงพุทธจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ตำรา เอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บ รวบรวมข้อมูลภาคนาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 2 รูปแบบ คือ การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คณะผู้วิจัยกำหนดจำนวน 20รูป/คน และการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) หรือการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่คณะผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมาให้ ข้อมูลจำนวน 15รูป/คน และหาแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดย แบ่งเป็น 2 แบบ ดังต่อไปนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่คณะผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในกาให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้าง ความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน

2) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่คณะผู้วิจัยได้จัด กิจกรรม สนทนากลุ่มจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 รูป/คน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ เสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัว และการบูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความ มั่นคงทางครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

กระบวนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงพุทธที่มี ความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อ-แม่มือใหม่ จากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่คณะผู้วิจัยได้กำหนด ไว้ ได้แก่ พระสงฆ์นักพัฒนาสังคม จำนวน 5 รูป กลุ่มพ่อ-แม่มือใหม่ จำนวน 10 ครอบครัว และ กลุ่มผู้แทนหน่วยงานให้บริการด้านสาธารณสุขด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความมั่นคง ของครอบครัว จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดผู้เข้าร่วม กิจกรรม จำนวน 15 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปข้อมูล วิเคราะห์การบูรณาการหลักจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่มือใหม่

คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้วิธีวิเคราะห์สร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ต้องอาศัยแนวคิดหลักการทางพระพุทธศาสนาเสริมสร้างความมั่นคง ทางครอบครัว คือ

1.1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ความรักความเข้าใจกันของคนในครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ ความเสียสละเอื้ออาทรต่อกัน ความไว้วางใจกัน เป็นต้น

1.2 ปลุกฝังให้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี พ่อแม่ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะปลุกฝังคุณธรรมและการดำเนินชีวิตที่ดีแก่สมาชิกภายในครอบครัวพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะพ่อแม่คือครูคนแรกของลูก พ่อแม่ก็ต้องตั้งตนอยู่ในศีลธรรมก่อน

1.3 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการปลุกฝัง คุณธรรม จริยธรรม การอบรมสั่งสอนและปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อไม่ให้สร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม เป็นต้น

ส่วนสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัว ส่วนใหญ่หัวหน้าครอบครัวยังเป็นวัยรุ่น มีปัญหาและอุปสรรคสรุปได้ คือ 1) ปัญหาด้านความยากจน 2) การใช้ความรุนแรงในครอบครัว 3) ยาเสพติด 4) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง 5) การหย่าร้าง 6) การมีปฏิสัมพันธ์ต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ขาดความมั่นคง

2. จิตวิทยาเชิงพุทธ ระบบและกลไกการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ ผลการวิจัย พบว่า พ่อ-แม่มือใหม่นำหลักจิตวิทยาเชิงพุทธประยุกต์ใช้กับระบบและกลไกการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว ตามคติคำสอนจากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ประยุกต์ใช้ในครอบครัว 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านชีวิตคู่ เช่น เป็นสามีภรรยาต้องรู้จักช่วยกันทำมาหากิน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันหนักนิดเบาหน่อยก็รู้จักให้อภัยกัน เป็นต้น

2.2 ด้านการดำเนินชีวิตที่ดี เช่น ดำเนินชีวิตด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทนอดกลั้น หนักเอาเบาสู้ง เก็บเล็กผสมน้อย ดำรงตนอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง เป็นต้น

2.3 ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร เช่น การให้การศึกษาที่ดีแก่บุตร การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อบรมสั่งสอนด้วยความรักความเมตตาปรารถนาดี คอยแนะนำชี้แนะสนับสนุนส่งเสริมให้ลูกทำความดี และห้ามปรามเวลาลูกทำผิด เป็นต้น

3. การบูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่่มือใหม่ ผลการวิจัย พบว่า มีการนำหลักจิตวิทยาเชิงพุทธบูรณาการในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่่มือใหม่ 3 ด้าน

3.1 ด้านการครองคู่ ได้แก่ 1) ผัวหาบ เมียคอนได้แก่ขยันทำมาหากินทั้งผัวทั้งเมีย เป็นต้น 2) รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ 3) ผัวเป็นช้างเท้าหน้า เมียเป็นช้างเท้าหลัง และ 4) หนักนิดเบาหน่อยให้อภัยกัน

3.2 ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน 1) ขยันหา รักษาดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559) 2) หนักเอา เบาสู้ง 3) ปลูกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า 4) เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตามได้แก่ผู้คนในชุมชนหรือสังคมยึดถือปฏิบัติอย่างไรก็ปฏิบัติอย่างนั้น

3.3 ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร 1) รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตีได้แก่ถ้าลูกทำผิดควรตำหนิ ตีเตือนลงโทษและห้ามทำผิดอีกเป็นต้นและเมื่อลูกทำผิดควรกล่าวชื่นชมให้กำลังใจ 2) ชี้แจงเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง 3) รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา 4) อย่าหมิ่นเงินน้อย นอนคอยวาสนา 5) เรียนผูกก็ต้องเรียนแก้ 6) อย่าไวใจทางอย่าวางใจคน หากครอบครัวใดสามารถยึดถือปฏิบัติดังนี้ก็จะสามารถสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งและมั่นคงได้ในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่่มือใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ต้องอาศัยแนวคิดหลักการทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความเข้าใจ การเอาใจใส่ดูแลเอื้อเฟื้ออาทรต่อกัน การปลูกฝังการดำเนินชีวิตที่ดีมีคุณธรรมโดยพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างให้กับครอบครัวเพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักทางสังคม ส่วนสถานการณ์ความมั่นคงทางครอบครัวหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นมีความยากจนและปัญหาเสพติดสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรยววัลย์ ฝากคำและนฤมล ดวงแสง (2550) พบว่า ผู้นำชุมชนระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 97.79 ผู้นำครอบครัวระดับตำบลมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ยถึง

ร้อยละ 98.72 และเยาวชนมีการประยุกต์ใช้โดยเฉลี่ย 92.0 ทั้งนี้เป็นเพราะหลักพุทธธรรมมีความสำคัญมากในการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวและแก้ไขปัญหาต่างได้เช่นความยากจน ปัญหาเสพติดเป็นต้น พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านานและให้ความสำคัญกับระบบครอบครัวมากเมื่อระบบครอบครัวมีความมั่นคงก็จะทำให้ชุมชน สังคม สถาบันทางสังคม และประเทศชาติมั่นคงไปด้วย

2. แนวคิดจิตวิทยาเชิงพุทธ ระบบและกลไกในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า ครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ จำเป็นต้องนำหลักการและกลไกทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เช่นเป็นสามัคคีต้องช่วยกันทำมาหากินให้เกียรติเคารพซึ่งกันและกันในการประคับประคอง การใช้ชีวิตคู่ การครองเรือน การเลี้ยงดูลูกรวมถึงวัฒนธรรมประเพณีไทยที่พ่อแม่ปฏิบัติสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นคือความอดทนอดกลั้น หนักนิดเบาหน่อยก็อภัยให้กัน อบรมเลี้ยงดูลูก ๆ ด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้การศึกษาที่ดีแนะนำส่งเสริมให้ทำความดี บุตรธิดาก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนตามโอกาสของแต่ละคนและยึดมั่นในศีลธรรมเช่นเดียวกัน ทำตามบทบาทและหน้าที่ของสามัคคีและลูกซึ่งเป็นคุณลักษณะของครอบครัวที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิบูล สุนตจิตโต (โพธิเศษ) (2556) พบว่า หลักพุทธจริยศาสตร์ได้วางหลักการประพฤติปฏิบัติไว้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือนคือสังคหวัตถุ 4 หลักฆราวาสธรรม 4 สำหรับสร้างความรักความสามัคคีในสังคมและหลักปฏิบัติต่อกันของผู้ครองเรือนคือสามัคคีและลูกและสมาชิกในครอบครัว คือ หลักทศ 6 ทั้งนี้เพราะระบบและกลไกถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับทุกระบบทุกระดับชั้นที่มีในทุกสังคมแม้ว่าจะมีรูปแบบวิธีการที่ดีมีเทคโนโลยีทันสมัยสักเพียงใดก็ตามแต่ถ้าขาดหลักพุทธธรรมและคำสั่งสอนของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับระบบและกลไกดังกล่าวการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่มือใหม่คงประสบความสำเร็จยาก

3. บูรณาการจิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ พบว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพ่อแม่มือใหม่ต้องนำหลักพุทธธรรมในพุทธศาสนาและแนวทางวิธีปฏิบัติของพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เคยสอนลูกสอนหลานมาบูรณาการใช้ใน 3 ด้าน คือ

3.1 ด้านการครองคู่ ปลูกเรือนแต่พอตัว หวีหัวแต่พอเกล้า คือทำอะไรให้รู้จักพอดี รู้จักพอประมาณ หนักเอา เบาสู้ ไม่เลือกงานไม่ดูถูกเงิน ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เกียจคร้านในการทำงาน ผัวหอบ เมียคอน ให้อภัยกัน ประหยัด อดออม ไม่ฟุ่มเฟือย

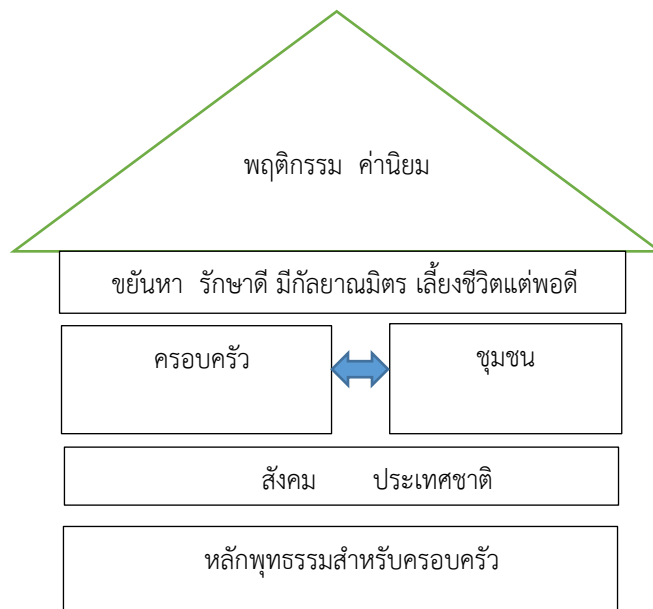
3.2 ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่หมั่นเงินน้อย อย่างอนคยวาสนา คนโบราณมักสอนเสมอว่า อย่างอนตั้นสาย อย่างายทำกิน อย่างหมั่นเงินน้อย อย่างอนคยวาสนา แต่ต้องขยันหมั่นเพียรในประกอบอาชีพดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ใช้ชีวิตแบบพอเพียง พอประมาณ อดทนอดกลั้น ไม่ท้อถอย

3.3 ด้านการอบรมเลี้ยงดูลูก รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา ชี้แจงเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการปัญญา ปัญญาทีโป (คาระโก) (2556) พบว่า การนำหลักสัมมาอาชีวะมาประยุกต์ในการทำงานของตนจะทำให้มีความสุขกับการเป็นอยู่แบบพอเพียง ไม่ต้องดิ้นรนชวนขายจนเกินตัว มัตตัญญูตา รู้จักพอประมาณในการใช้ชีวิต มีสันโดษ พอใจในคู่ครองของตน ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้ชีวิตคู่หรือการครองเรือนสมัยพ่อแม่ปู่ย่า ตายายจะยึดมั่นในผัวเดียวเมียเดียวอยู่กันจนแก่เฒ่าหรือตายจากกันไปนอกจากปฏิบัติตามต้นติแบบแผนแล้วยังมีคุณธรรม จริยธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวการใช้ชีวิตประจำวันก็ยึดแนวทางพึงพาตนเองเป็นหลักไม่ประมาทในการใช้ชีวิตประกอบสัมมาอาชีพที่สุจริตรวมไปถึงอบรมเลี้ยงดูลูกให้รู้จักดีชั่ว ผิดถูกปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็กทั้งหมดนี้ล้วนแฝงไปด้วยหลักพุทธธรรมทั้งนั้น

บทสรุป จิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่มือใหม่ ความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่มือใหม่จะเกิดขึ้นได้นอกจากอาศัยแนวคิด หลักการและสถานการณ์ที่มีอยู่มากมายหลายรูปแบบเช่นอยู่กันก่อนแต่งหรือแต่งงานไม่ได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่สถานการณ์ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นคือการหย่าร้างก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้านตามมาเพราะไม่เป็นไปตามครรลอง ครองธรรมกล่าวคือไม่ถูกต้องตามประเพณี เช่นไม่ถึงวัยอันสมควร ไม่สุขอและแต่งงานตามพ่อแม่ปฏิบัติ ไม่ยึดมั่นในรักเดียวใจเดียว เป็นต้นและขาดการเอาใจใส่ในการสั่งสอนลูกให้รู้ผิดรู้ถูก เป็นสาเหตุให้ครอบครัวไม่มั่นคงในขณะเดียวกันครอบครัวพอ-แม่มือใหม่เอาหลักการแนวคิดที่มีอยู่และคำสอนของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายบูรณาการกับหลักพุทธธรรมใช้ในการครองคู่ ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและใช้ในการเลี้ยงดูลูกความมั่นคงทางครอบครัวพอ-แม่มือใหม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ทั้งยังส่งผลให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติมั่นคงตามไปด้วย

องค์ความรู้ใหม่

สรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 บ้านอบอุ่น จิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่

จิตวิทยาเชิงพุทธกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มือใหม่ การสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงไม่ใช่เรื่องง่ายท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติเพราะการดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ไม่เหมือนเดิมเช่นการมีคู่ครองมักนิยมอยู่กันก่อนแต่งหรือเปลี่ยนคู่รักไปเรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองคนบางครั้งอาจมองเป็นเรื่องแปลกใหม่ในสังคม อย่างไรก็ตามความมั่นคงของประเทศไทย สังคมและชุมชนล้วนเชื่อมโยงและมีพื้นฐานเริ่มต้นจากครอบครัวเพราะเป็นหน่วยย่อยที่สำคัญกล่าวคือความมั่นคงหรือความล้มเหลวจะเกิดขึ้นได้สมาชิกในครอบครัวเท่านั้นเป็นคำตอบ หลักพุทธธรรมสำหรับเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเนื่องด้วยคนไทยเคารพนับถือและมีวัฒนธรรมประเพณีที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานสองอย่างนี้จึงเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการนำหลักจิตวิทยาเชิงพุทธไปช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางครอบครัวให้กับสังคมไทยให้มากขึ้น และเป็นรูปธรรม

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการทําวิจัยเกี่ยวกับการนําหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาส่งเสริมความมั่นคงทางครอบครัวของพ่อแม่มีใหม่
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักจิตวิทยาเชิงพุทธที่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัว
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความมั่นคงทางครอบครัว ควรมีการสอดแทรกเรื่องของจิตวิทยาเชิงพุทธที่สามารถบูรณาการกับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาครอบครัวในสังคมไทยให้เข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. (2519). *ความสัมพันธ์ในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- บรรยวาล์ ฝากคำและนฤมล ดวงแสง. (2550). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี*. (รายงานการวิจัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2532). *สถานภาพสตรีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. (2550). *จิตวิทยาครอบครัว*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัทธนาเพรส จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก.
- พระวิฑูล สนั่นจิตโต (โพธิเศษ). (2556). *การวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการครองเรือนในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการปัญญา ปัญญาทีโป (คาระโก). (2556). *การศึกษาการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจเชิงพุทธของกลุ่มเกษตรกรชาวบ้านหนองบัวแปะ ตำบลสร้างแซง อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษาแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ แนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา

10 Sutras that Buddhist Disciples must Study Only the Teachings of the
Buddha and Guidelines for Preventing the Deterioration of Buddhism

จิรวัดน์ ทิรวัดน์ปกรณ์¹

Jirawat Tiwawatpakorn

Received: August 25, 2022

Revised: November 14, 2022

Accepted: December 04, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษาแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและแนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา พบว่า ผ่านมา 2600 ปี นับตั้งแต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ คำสอนทางพระพุทธศาสนาเกิดความหลากหลายมากขึ้นมีสำนักต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแต่ละหมู่คณะก็มีความเห็นของตนจึงทำให้หามาตรฐานไม่ได้ ถึงว่าจะกล่าวในเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สมบูรณ์ และยังได้ทรงตรัสบอกวิธีป้องกันและแก้ไขเหตุของความอันตราย (ความเสื่อม) แห่งธรรมที่พระองค์ได้ประกาศแล้ว ถึงเวลาที่พุทธบริษัทจะต้องมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียว คือ “พุทธวจน” ธรรมวินัยที่ออกมาจากพระโอษฐ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คำสำคัญ: พุทธวจน, ความอันตราย, องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า, พุทธบริษัท

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: pholamai.3012@gmail.com

Abstract

This academic article aimed to study 10 sutras that Buddhists have to study only the teachings of the Lord Buddha and ways to prevent Antaradhana (deterioration) of Buddhism. It was found that 2600 years had passed since the Lord Buddha had enlightened. The Buddhist teachings became more diverse. There were many different schools that each school had their own opinions, so it was impossible to find standards. Even if they said the same thing. This was not because the Lord Buddha's teachings were incomplete. And he also told how to prevent and resolve the cause of Antaradhana (deterioration) of the Dharma that he had already preached. It's time for Buddhists to have only one standard, which was "Buddhavaçana", Dharma and Vinaya that came out of the mouth of the Lord Buddha.

Keywords: Buddhavaçana, Antaradhana, Lord Buddha, Buddhists

บทนำ

ศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท แบบลังกาวงศ์ที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบสุวรรณภูมิ ทวีปได้รับเข้ามานั้น แม้ว่าจะได้รับการยกย่องว่าเป็นฝ่ายพระพุทธศาสนาที่มีแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องใกล้เคียงกับที่เป็นสมัยพุทธกาลมากที่สุด ทั้งที่พระพุทธศาสนาไม่น่าจะมีการแบ่งแยกนิกายหรือฝ่าย เพราะศาสนาพุทธมีพระศาสดาเพียงพระองค์เดียวนั้น คือ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถึงอย่างไรก็ตามแนวคิดที่ขึ้นชื่อว่าเป็น “แนวคิดแบบดั้งเดิม” หลาย ๆ ประการของพระพุทธศาสนาฝ่ายลังกานี้ ก็ยังได้รับอิทธิพลและแนวคิดบางประการจากศาสนาพราหมณ์และฮินดูที่ยังปรากฏให้เห็น ซึ่งในขั้นต้นเมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงประกาศศานานั้น หลักคำสอนของพระองค์ล้วนแล้วแต่มีหลักการที่คัดค้านกับแนวคิดของศาสนาพราหมณ์และฮินดูทั้งสิ้น แต่ในภายหลังที่พระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพาน ศาสนาพุทธก็เริ่มอันตรธาน (เสื่อมเสีย) ลง บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายต่างก็หันกลับไปรับเอาแนวคิดหรือวิธีการปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์และฮินดูเข้ามาผสมผสานกับศาสนาพุทธเพื่อความอยู่รอด (สิทธารถ ศรีโคตร, 2554) การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อทบทวนพระสูตรที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงดำรัสไว้ เพื่อป้องกันความอันตรธานของพระพุทธศาสนาในพระองค์

เนื้อหา

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนและรวบรวมเนื้อหาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เพื่อศึกษาและค้นคว้าหาพระสูตรที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเกี่ยวกับเรื่องความอันตรายของพระพุทธศาสนา ในภายหลังที่พระองค์ทรงดับขันธปรินิพพานซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ 10 พระสูตรที่สำคัญ พบว่า

1. พระองค์ทรงสามารถกำหนดสมาธิเมื่อจะพูดได้ ทุกถ้อยคำจึงไม่มีข้อผิดพลาด

อัคคิเสสนะ! เรานั้นหรือ จำเดิมแต่เริ่มแสดง กระทั่งคำสุดท้ายแห่งการกล่าวเรื่องนั้น ๆ ย่อมตั้งไว้ซึ่งจิตในสมาธินิมิตอันเป็นภายในโดยแท้ ให้จิตดำรงอยู่ให้จิตตั้งมั่นอยู่ กระทำให้จิตเป็นเอก ดังเช่นที่คนทั้งหลายเคยได้ยินว่าเรากระทำอยู่เป็นประจำ ดังนี้ (ม. ม 12/458/430)

2. แต่ละคำพูดเป็น “อกาลิโก” คือ ถูกต้องตรงจริงไม่จำกัดเวลา

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอทั้งหลายเป็นผู้ที่เราพาไปแล้วด้วยธรรมนี้ อันเป็นธรรมที่บุคคลจะพึงเห็นได้ด้วยตนเอง (สนทิลูโก), เป็นธรรมให้ผลไม่จำกัดกาล (อกาลิโก), เป็นธรรมที่ควรเรียกกันมาดู (เอหิปัสสิโก), ควรน้อมเข้ามาใส่ตน (โอปนยิโก), อันวิญญูชนจะพึงรู้ได้เฉพาะตน (ปัจจุตตัมเวทิตัพโพ วิญญูติ) (ม. ม. 12/385/451)

3. คำพูดที่พูดมาทั้งหมดนับตั้งแต่วันที่ตรัสรู้นั้นสอดคล้องกันไม่ขัดแย้งกันเลย

ภิกษุทั้งหลาย! นับตั้งแต่ราตรีที่ตถาคตได้ตรัสรู้จนตรัสสัมโพธิญาณจนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตปรินิพพานด้วยอนุภาติเสสนิพพานธาตุ ตลอดเวลาระหว่างนั้นตถาคตได้กล่าวสอนพร่ำสอน แสดงออก ซึ่งถ้อยคำใด ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมดย่อมเข้ากันได้โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย (อิติว. ขุ 25/321/451)

4. ทรงบอกเหตุแห่งความอันตรายของคำสอนเปรียบด้วยกลองศึก

ภิกษุทั้งหลาย ! เรื่องนี้เคยมีมาแล้ว: กลองศึกของกษัตริย์พวกทาสหะ เรียกว่า อานกะมียอยู่ เมื่อกลองอานกะนี้มีผลแตกหรือลิ พวกกษัตริย์ทาสหะได้หาเนื้อไม้อื่นมาทำเป็นลิ้ม เสริมลงในรอยแตกของกลองนั้น (ทุกคราวไป)

ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อเชื่อมปะเข้าหลายครั้งหลายคราวเช่นนั้นนานเข้าก็ถึงสมัยหนึ่ง ซึ่งเนื้อไม้เดิมของกลองหมดสิ้นไปเหลือแต่เนื้อไม้ที่ทำเสริมเข้าใหม่เท่านั้น

ภิกษุทั้งหลาย ! ฉันทิโกฉันทัน ในกาลยัตถาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย สุตตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตระว่าเฉพาะด้วยเรื่องสญญตา เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี จักไม่เงี้ยวฟัง จักไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วนสุตตันตะเหล่าใด ที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่

เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดตันตะที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่เหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอกลับจักฟัง ด้วยดี จักเงี่ยหฟัง จักตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียนไป....

ภิกษุทั้งหลาย ! ความอันตรายของสุดตันตะเหล่านั้นที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความ
ลึก มีความหมายซึ่งเป็นชั้นโลกุตระ ว่าด้วยเรื่องสุญญตา จักมิได้ด้วยอาการอย่างนี้ แล
(นิทาน. สํ. 16/311/672-3)

5. ทรงกำชับให้ศึกษาปฏิบัติเฉพาะคำสอนจากพระองค์เท่านั้น อย่าฟังคนอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุบริษัทในกรณีนี้ สุตตันตะเหล่าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่คนควรศึกษาเล่าเรียน

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนสุดตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ้ง เป็นชั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักฟังด้วยดี ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน จึงพากันเล่าเรียน ได้ถาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายกัณย” ดังนี้ ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได้ ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็ทำให้ปรากฏได้ ความสงสัยในธรรมหลายประการที่นำสงสัย เธอก็บรรเทาลงได้

ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทชื่อ อุกกาจิตวินีตา ปรีณา โน ปฏิปจฉาวินีตา เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดต้นตะทั้งหลาย อันเป็น
ตถาคตภาสิต (ตถาคตภาสิตา) อันลิกขัง (คัมภีรา) มีอรรถอันลิกขัง (คัมภีรตถา) เป็นชั้นโลกุตตระ
(โลกุตตระ) ประกอบด้วยเรื่องสุญตา (สุญญตปฏิสัตุตา) อันบุคคลนำมากล่าวอยู่ ก็ฟังด้วยดี เสียหู
ฟัง เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั้งถึง และสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน

ส่วนสุดตันตะเหล้าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่เป็นคำร้อยกลองประเภทกาพย์กลอน มีอักษร สละสลวย มีพยานะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล้านี้ มากล่าวอยู่ พวกเธอย่อมไม่ฟังด้วยดี ไม่เสียหูฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตน ควรศึกษาเล่าเรียน พวกเธอเล่าเรียนธรรมอันกวีแต่งขึ้นใหม่นั้นแล้วก็ไม่สอบถามซึ่งกันและกัน ไม่ทำ ให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออกมาว่าข้อนี้พยานะเป็นอย่างไร อรรถเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้น เปิดเผย ที่ยังเปิดเผยไม่ได้ ไม่หายของที่คว่ำอยู่ให้หายขึ้นได้ ไม่บรรเทาในความสงสัยในธรรมทั้งหลายอัน เป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่าง ๆ ได้

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า อุกกาจิตวินิตา ปรีสาโน ปฏิปจฉาวินิตา

ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทชื่อ ปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดต้นตะทั้งหลายที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกลองประเภทกาพย์กลอนมีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวกอันบุคคลนามากล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียน ส่วน สุดต้นตะเหล่าใด อันเป็นคำตถาคตภาษิต อันลึกซึ้ง มีอรรถอันลึกซึ้ง เป็นโลกุตตระ ประกอบด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ พวกเธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมเข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน พวกเธอเล่าเรียนธรรมที่เป็นตถาคตภาษิตนั้นแล้วก็สอบถามซึ่งกันและกัน ทำให้เผยแจ่มแจ้งออกมาว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร อรรถเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้น ย่อมเปิดเผยสิ่งที่ยังไม่เปิดเผยได้ หงายของที่คว่ำอยู่ให้หงายขึ้นได้บรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่าง ๆ ได้

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า ปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา

ภิกษุทั้งหลาย ! เหล่านี้แลบริษัท 2 จำพวกนั้น ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทที่เลิศในบรรดาบริษัททั้งสองพวกนั้น คือ บริษัทปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา (บริษัทที่อาศัยการสอบสวน ทบทวนกันเอาเองเป็นเครื่องนำไป: ไม่อาศัยความเชื่อจากบุคคลภายนอกเป็นเครื่องนำไป) แล (ทุก. อ. 20/91/292.)

6. พระองค์ทรงห้ามบัญญัติเพิ่มหรือตัดทอนสิ่งที่บัญญัติไว้

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุทั้งหลาย จักไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่เคยบัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่เคยบัญญัติเอาไว้แล้ว จักสมทานศึกษาในสาขาบทที่บัญญัติไว้แล้วอย่างเคร่งครัด อยู่เพียงใด ความเจริญก็เป็นสิ่งที่ภิกษุทั้งหลายหวังได้ไม่มีความเสื่อมเลยอยู่เพียงนั้น (มหา. ที. 10/90/70.)

7. พระองค์ทรงให้สำนึกเสมอว่าตนเองเป็นเพียงผู้เดินตามพระองค์เท่านั้น ถึงแม้จะเป็นอรหันต์ผู้เลิศทางปัญญาก็ตาม

ภิกษุทั้งหลาย ! ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ได้ทำมรรคที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีคนรู้ให้มีคนรู้ ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใครกล่าวให้เป็นมรรคที่กล่าวกันแล้ว ตถาคตเป็นผู้รู้มรรค (มคคณฺณ) เป็นผู้รู้แจ้งมรรค (มคควิฑู) เป็นผู้ฉลาดในมรรค (มคคานุกา) เป็นผู้รู้ตามมาในภายหลัง

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้แล เป็นความผิดแผกแตกต่างกัน เป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่างคฤหัสถ์ผู้รหัดสัมมาสัมพุทธกับภิกษุในปัญญาวิมุตติ (ชนธ. ส. 17/82/126.)

8. พระองค์ทรงตรัสไว้ว่าให้ทรงจำบทและพยัญชนะและคำอธิบายอย่างถูกต้องพร้อม ขยันถ่ายทอดบอกสอนกันต่อไป

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนพระสูตรอันถือกันมาถูก ด้วยบท พยัญชนะที่ใช้กันถูก ความหมายแห่งบทพยัญชนะที่ใช้กันมาก็ถูก ย่อมมีนัยอันถูกต้องเช่นนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ! นี่เป็นมูลกรณีหนึ่ง ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อม สูญไป.....

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุเหล่าใดเป็นพหูสูต คล่องแคล่ว ในหลักพุทธวจน ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมัตติกา (แม่บท) พวกภิกษุเหล่านั้น เอาใจใส่ บอกสอน เนื้อความแห่งสูตรทั้งหลายแก่ คนอื่น ๆ เมื่อท่านเหล่านั้นล่วงลับไป พระสูตรทั้งหลายก็ไม่ขาดถูกเป็นมูลราก (อาจารย์) มีอาศัยสืบ กันไป

ภิกษุทั้งหลาย ! นี่เป็นมูลกรณีที่สาม ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อม สูญไป.....

หมายเหตุ ในที่นี้ยกมา 2 นัยยะ จาก 4 นัยยะ ของมูลเหตุ 4 ประการที่ทำให้พระ สัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อมสูญไป..... (จตุกก. อ. 21/179/160.)

9. พระองค์ทรงบอกวิธีแก้ไขความผิดเพี้ยนในคำสอนของพระองค์ไว้

9.1 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ! ข้าพเจ้าได้สดับรับมา เฉพาะพระพักตร์ของผู้มีพระภาคเจ้า ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.2 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีสงฆ์อยู่พร้อม ด้วยพระเถระ พร้อมด้วยปาติโมกข์ ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระสงฆ์นั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่ เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.3 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกษุผู้เป็นเถระ อยู่จำนวนมาก เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมัตติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะ หน้าพระเถระเหล่านั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.4 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกษุผู้เป็นเถระ อยู่รูปหนึ่ง เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมัตติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้า พระเถระรูปนั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

เธอทั้งหลายฟังไม่ฟังชมเชย ยังไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของผู้นั้น ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นในดี แล้วฟังสอบสวนลงในพระสูตร เทียบเคียงดูในพระธรรม พระวินัย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในพระสูตรก็ไม่ได้ เทียบเข้าในพระวินัยก็ไม่ได้ ฟังสันนิษฐานว่า “นี่ไม่ใช่พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนั้นรับมาผิด” เธอทั้งหลาย ฟังทั้งคำนั้นเสีย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในพระสูตรก็ได้ เทียบเข้าในพระวินัยก็ได้ ฟังลงสันนิษฐานว่า “นี่เป็นพระดำรัส ของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน และ ภิกษุนั้นรับมาด้วยดี” เธอทั้งหลายฟังจําหาเปเทส...นี้ไว้ (มหาท. ที. 10/144/113-6.)

10. พระองค์ทรงตรัสแก่พระอานนท์ ให้ใช้ธรรมวินัยที่พระองค์ทรงตรัสไว้เป็นศาสดาแทนต่อไป

อานนท์ ! ความคิดอาจมีแก่พวกเธออย่างนี้ว่า “ธรรมวินัยของพวกเธอมีพระศาสดาล่วงลับไปเสียแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา” ดังนี้

อานนท์ ! ในการบัดนี้ก็ดี ในการล่วงไปแห่งเราก็คดี ใครก็ตาม จะต้องมิตนเป็นประทีป มีตนเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ เป็นอยู่

อานนท์ ! ภิกษุพวกใด เป็นผู้ใคร่ในสิกขา ภิกษุพวกนั้นจักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุดแล

อานนท์ ! ความขาดสูญแห่งกัลยาณวัตรนี้ มีในยุคแห่งบุรุษใด บุรุษนั้นชื่อว่าเป็นบุรุษคนสุดท้ายแห่งบุรุษทั้งหลาย..... เราขอกล่าวย้ากับเธอว่า “เธอทั้งหลายอย่าเป็นบุรุษพวกสุดท้ายของเราเลย” (มหา. ที. 10/178/141.), (มหาวาร. ส. 19/217/740.), (ม. ม. 13/427/463.)

สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการของโลกมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ดี-รู้ชั่ว และการรับผิดชอบต่อสังคม ของคนในสังคมค่อนข้างมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญในการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้มีจิตใต้สำนึกที่ดีงาม มีการกระทำที่เป็นกุศลกรรม รวมทั้งพระพุทธศาสนาที่มีคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว มีความถูกต้องตรงจริง และไม่จำกัดเวลา แม้จะล่วงเลยมา 2500 กว่าปี หลังจากที่ยังคงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับขัน ประินิพพาน พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า “...ในการล่วงไปแห่งเราก็คดี ใครก็ตาม จะต้องมิตนเป็นประทีป มีตนเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ” นั่นคือพระองค์ทรงบอกให้เราตั้งมั่นอยู่ในธรรมวินัยของพระองค์ด้วยตัวของเราเอง และถือพระสัทธรรมเป็นสรณะ แต่ด้วยความล่วงไปขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ย่อมทำให้พุทธบริษัทขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ต่างพากันไปยึดถือแนวทาง

ในการปฏิบัติของสมพาทรม์เหล่าอื่นเพื่อความอยู่รอด (สิทธารถ ศรีโคตร, 2554) จึงทำให้คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความอันตรายเกินไป นอกจากนี้ยังมีการตั้งสำนักต่าง ๆ อีกมากมายโดยอ้างอิงหรือพาดพิงถึงคำสอนของพระองค์ เพื่อให้มีคนเข้าไปนับถือและเป็นบริวารของตน โดยแท้จริงแล้วสำนักต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ใช้คำสอนจากพระโอษฐ์ หรือพุทธวจน ในการสืบทอดบอกสอนเลย ถึงเวลาแล้วที่พุทธบริษัทต้องเข้ามาศึกษาพุทธวจน นำไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางที่พระองค์ทรงตรัสไว้ เพื่อความถูกต้องและนำไปให้พุทธบริษัททั้งหลายได้เดินตามทางตามคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง จนบรรลุมรรคผลนิพพานในอนาคตกาลเบื้องหน้า

สรุปผล

พุทธวจน คือ คำสอนที่ออกมาจากพระโอษฐ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เนื่องจากพระองค์สามารถกำหนดสมาธิในการพูดได้ทุกครั้งจึงทำให้คำสอนของพระองค์ไม่มีคำผิด และถ้อยคำของพระองค์สอดคล้องไม่ขัดแย้งกันเป็นประการอื่นเลย ตลอดราตรีที่ตรัสรู้จนถึงราตรีที่พระองค์ปรินิพพาน คำสอนของพระศาสดาของเรานั้นถูกต้องที่สุด ดีที่สุด และประเสริฐที่สุด ดังนั้นพุทธบริษัททุกคนต้องหันกลับมาศึกษาคำของพระศาสดา เชื่อจริงเชื่อมั่นว่าการที่เราได้ศึกษา ได้ฟัง ได้ยิน ได้อ่าน คำของพระศาสดานั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด พุทธบริษัทจึงต้องบอกสอนคำที่เป็น “พุทธวจน” เพื่อให้ชาวพุทธได้ศึกษา ประพฤติและปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และถ่ายทอดพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องสืบไป เพื่อป้องกันความอันตรายของพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิทธารถ ศรีโคตร. (2554). *การศึกษาคตินิพจน์อันตรายในในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-21*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดี สมัยประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ว่าด้วยหลักนิติธรรม

On the Rule of Law

โกเมศ ขวัญเมือง¹ พระเทพปริยัติเมธี² พระครูธรรมธรรมาพร ปภัสสโร³ สุกัญญาณัฐ อบสิน⁴ และ
ไพศาล นาสุริวงศ์⁵

Gomes Kwanmuang, Phratheppariyattimethi, Phrakhrudhammathorn Sathaphorn
Pabhassaro, Sukanyanat Opsin and Paisan Nasuriwong

Received: August 16, 2022

Revised: December 27, 2022

Accepted: January 31, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชานี้มุ่งศึกษาหลักนิติธรรม พบว่า หากพิจารณาตามแนวคิดดั้งเดิมของนักปรัชญาตะวันตก หลักนิติธรรมมีรากเหง้ามาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ จากข้อถกเถียงทางความคิดที่ว่า การปกครองที่ดีนั้นควรจะเป็นการปกครองด้วยสิ่งใด ระหว่างราชา-นักปราชญ์หรือด้วยกฎหมายที่ดี อริสโตเติล นักปรัชญาเมธีชาวกรีกได้สรุปว่า กฎหมายที่ดีเท่านั้นควรจะเป็นผู้ปกครอง และจากบทสรุปของอริสโตเติลนี้เองได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นแนวคิดของนักกฎหมายมหาชนของรัฐธรรมนูญในเวลาหลายพันปีต่อมา หลักนิติธรรมและการปกครองที่ดีนั้น ท่านศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต เวนน์ ไคซีเย นักทฤษฎีรัฐธรรมนูญ ชาวอังกฤษ ได้นำแนวคิดของอริสโตเติลที่ว่ากฎหมายควรเป็นผู้ปกครองแทนคน โดยไคซีเยใช้คำเรียกการปกครองโดยกฎหมายว่า “หลักนิติธรรม” ซึ่งคำว่าหลักนิติธรรมนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในข้อบังคับของสภายุโรป ค.ศ. 1949 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยุโรป ค.ศ. 1950 โดยมีการแปลคำว่าหลักนิติธรรมว่า “ความเป็นใหญ่ของกฎหมาย” ซึ่งหลักความเป็นใหญ่ของกฎหมายตามแนวคิดของไคซีเยนั้นยึดมั่นในหลักการสำคัญที่ว่า ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย บุคคลทุกคนเท่าเทียมกันและทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย ธรรมดา และศาลปกติจะเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของปัจเจกชนในสิ่งที่เรียกว่า “สิ่งที่เป็นของเอกชน” ซึ่ง

¹⁻⁵ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: sombat01011986@gmail.com

เป็นหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (คอมมอนลอว์) ของอังกฤษ ที่แตกต่างจากการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนในระบบประมวลกฎหมายของประเทศภาคพื้นยุโรปซึ่งยึดถือหลักการที่ว่า รัฐธรรมนูญเป็นผู้พิทักษ์สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน ฉะนั้น หลักนิติธรรมและการปกครองที่ดีนั้นควรต้องให้กฎหมายอยู่สูงสุดและคนทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย โดยดำรงชีวิตอยู่ภายใต้หลักความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยคำพิพากษาของศาล

คำสำคัญ: หลักนิติธรรม, ราชา-นักปราชญ์, หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย, ศาลปกติ

Abstract

This article focuses on the rule of law. According to the traditional ideas of Western philosophers, the rule of law had its roots in ancient Greece. From the argument that good governance should be governed by what? Between philosopher-king, or with good law. Aristotle, the Greek sage philosopher, concluded that only good law should govern. And it was from Aristotle's conclusions that it developed into the concept of public law of the modern state thousands of years later. For rule of law and good governance, professor Albert Wayne Daisy, a British constitutional theorist, brought Aristotle's idea that the law should govern instead of the people. Dicey used the term rule of law as "the rule of law", the term rule of law was included in the 1949 Regulations of the Council of Europe and the 1950 European Human Rights Convention. With the translation of the rule of law as "The greatness of the law", which the principle of the greatness of the law according to Daisy's concept was based on the important principle that no one was above the law. All persons were equal and all were equal before ordinary law and courts were usually the defenders of the rights of individuals in what was known as "private property" which was a fundamental principle of the British common law system, which was different from the protection of individual rights and liberties in the European code system, which was based on the principle that the constitution was the defender of the rights and liberties of the individual. Therefore, the rule of law and good governance should place the law supreme and all people equal before the law by living under the

principle of protecting the rights and liberties of the people by the judgment of the court.

Keywords: Rule of Law, Philosopher-King, Equality Before the Law, Normal Court

บทนำ

คำว่า Rule of Law หรือหลักนิติธรรมในภาษาไทยนั้น เมื่อสืบค้นไปพบทวนวรรณกรรมทางรัฐศาสตร์เล่มสำคัญของโลก ชื่อ “Republic” ที่เขียนโดยเพลโต (Plato, 384-322 ก่อนคริสตกาล) นักปราชญ์เมธีชาวกรีกแล้วพบว่า เพลโตได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองรัฐว่า “การปกครองที่ดีนั้น คือ การปกครองโดยราชา-นักปราชญ์ (Philosopher-King) ซึ่งเป็นถึงพร้อมด้วยความดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ ปกครองบ้านเมืองด้วยความถูกต้อง ชอบธรรม ปราศจากการให้พลเมืองมีความสุข ความเจริญ”

ต่อมาเพลโตได้แต่งวรรณกรรมเกี่ยวกับรัฐในอุดมคติไว้อีกเรื่องหนึ่ง คือ “States Man” (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553) ซึ่งหนังสือเล่มนี้เห็นว่าเพลโตได้ผ่อนคลายความคิดเดิมที่ต้องการให้มีการจัดการปกครองโดยผู้ปกครองที่เป็นราชา-นักปราชญ์ลง เพราะเพลโตมีความเห็นว่าไม่อาจจะหาราชา-นักปราชญ์ได้ในความเป็นจริง เพลโตจึงเสนอแนวคิดที่ว่าก็อาจจัดการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยได้เช่นกัน แม้ไม่อาจจะหาราชา-นักปราชญ์ได้ก็ตาม ในบั้นปลายของชีวิต เพลโตได้แต่งวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวกับผู้ปกครองรัฐ ในวรรณกรรมชื่อ “Laws” โดยเพลโตเสนอแนวคิดใหม่ว่าสังคมใหม่อาจมีกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองแทนที่ราชา-นักปราชญ์ เพราะการจะหาบุคคลที่เป็นราชา-นักปราชญ์นั้นเป็นไปได้ยากยิ่ง (วิชณุ เครืองาม, 2526)

ในระยะเวลาต่อมา อริสโตเติล (384-322 ก่อนคริสต์ศักราช) ศาสนิกษย์ของเพลโต ผู้ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์ ได้สานต่อและขยายแนวความคิดของเพลโตว่าด้วยรัฐไว้ในหนังสือชื่อ “Politics” ว่า “การปกครองโดยกฎหมาย (The Rule of law) เป็นสิ่งที่พึงปรารถนามากกว่าการปกครองโดยมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตาม (The Rule of Law is preferable to that of any individual....) (Aristotle, 1995)

ต่อมา คำว่า Rule of law หรือหลักนิติธรรมได้ถูกอธิบายซ้ำอีกครั้งในยุคร่วมสมัย โดยนักนิติศาสตร์ชื่อก้องชาวอังกฤษ ศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต เวนน์ ไดซี่ (Albert Venn Dicey: ค.ศ. 1835-1922) ซึ่งท่านได้กล่าวถึงคำว่า Rule of Law ไว้ในหนังสือชื่อ “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ (An Introduction to the Study of the Law of the

Constitution) ซึ่งได้มีการนำเอาศัพท์คำว่า Rule of Law ไปกำหนดไว้ในข้อบังคับของสภายุโรป ค.ศ. 1949 (Statute of the Council of Europe) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป ค.ศ. 1950 (European Convention on Human Rights) ให้เป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่บรรดาประเทศภาคีของสภายุโรปจะต้องเคารพและปฏิบัติตาม โดยมีการแปลคำว่า Rule of law เป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “la prééminence du droit” หรือ “ความเป็นใหญ่ของกฎหมาย” (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553)

“นิติธรรม” (Rule of Law) ในความคิดของอเล็กซิส เดอ ท็อกเกอร์วิลล์ (Alexis de Tocqueville) นักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสให้ความเห็นถึงหลักนิติธรรมของอังกฤษว่า “นิติธรรม” จะมีได้ เกิดขึ้นได้ก็แต่โดยผ่านการทำคำพิพากษาของศาลอังกฤษ และนิติธรรมตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของอังกฤษนั้น นอกจากจะหมายถึง “ความเป็นใหญ่ของกฎหมาย” (*la prééminence du droit: Pre-eminence of law*)” ในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์ในการใช้ชีวิตร่วมของพลเมืองในสังคมแล้ว ยังหมายถึง “ความเป็นใหญ่ของผู้พิพากษา” (Pre-eminence of Judge) อีกด้วย ในระบบกฎหมายอังกฤษนั้นเชื่อว่าภายใต้ “นิติธรรม” นั้น สถาบันศาลย่อมอยู่เหนือกว่าสถาบันทางปกครองอื่นทั้งปวง เพราะสถาบันศาลเป็นสถาบันหลักที่ให้ความคุ้มครองและประกันสิทธิส่วนบุคคล (Res Privata) (อเล็กซิส เดอ ต็อกเกอร์วิลล์ อ้างในวิจารณ์ ตูยานนท์, 2563)

ในส่วนความเห็นของมองเตสกีเยอ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสซึ่งเคยเดินทางไปศึกษา สังเกตระบบการเมืองการปกครองในอังกฤษเป็นเวลาถึง 18 เดือน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรมและบทบาทของศาลอังกฤษว่า “ในอังกฤษนั้นศาลเป็นองค์กรหลักที่เป็นผู้ให้หลักประกันต่อสิทธิเสรีภาพของคนอังกฤษ และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลนั้นเป็นภารกิจที่ผูกพันผู้พิพากษาที่ชาวอังกฤษให้ความสำคัญกว่าประโยชน์สาธารณะ” (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553) และคำว่า ประโยชน์สาธารณะหรือสิ่งที่เป็นของสาธารณะนี้ ในภาษาละตินตรงกับคำว่า Res Publica วลีภาษาละตินคำนี้แปลตรงตัวว่า สิ่งที่เป็นสาธารณะหรือเรื่องของประชาชน (Lewis and Short Latin-English Dictionary, 1879) เรื่องของสาธารณะ (Res Publica) นี้ เน้นแนวคิดจากแนวคิดของหลักกฎหมายโรมาน-เยอรมันนิค (เยอรมันนิค) (Romano-Germanic Law) นี้เป็นรากฐานของระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ (Civil Law System) ของประเทศภาคพื้นยุโรป

ด้วยเหตุผลข้างต้นทำให้ ศาสตราจารย์ เอลิซาเบธ ซอลเลอร์ (Professor Elisabeth Zoller) นักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส อาจารย์ผู้สอนกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยปารีส ได้เน้นย้ำให้เห็นอีกครั้งหนึ่งว่า “นิติธรรม” ของอังกฤษนั้นจึงมีความหมายไม่ตรงกับ “นิติรัฐ” ของประเทศในภาคพื้นยุโรป (สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น) กล่าวคือ นิติธรรมตาม

ระบบกฎหมายอังกฤษนั้นมีรากฐานจากกฎหมายจารีตประเพณีของชนเผ่าดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในเกาะอังกฤษ (เช่น พวกแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon) พวกจูตส์ (Jutes) และพวกเดนิส (Denish) กฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษตามระบบคอมมอน ลอว์ (Common law System) นั้น มุ่งเน้นการคุ้มครอง “Res Privata” : สิ่งที่เป็นของเอกชน” (Lewis and Short Latin-English Dictionary, 1879) อันเป็นรากฐานของหลัก “นิติธรรม (Rule of Law)” (Soller, E., 2006)

ในส่วนที่เกี่ยวกับแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองโดยกฎหมาย การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ การคุ้มครองประโยชน์ของเอกชนตามแนวความคิดของนักปราชญ์ในยุคสมัยต่าง ๆ นั้น ผู้เขียนขอพิจารณาแนวคิดของนักปราชญ์ตั้งแต่ยุคกรีกจนถึงยุคร่วมสมัยปัจจุบัน ตามลำดับดังนี้

แนวความคิดของเพลโต (Plato: 428-347 ก่อนคริสต์ศักราช)

เพลโต ได้เผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับ “รัฐในอุดมคติ” ของท่านไว้ในวรรณกรรมชื่อ “Republic” ในวรรณกรรมเล่มนี้ เพลโตได้เสนอแนวความคิดเรื่อง อุดมรัฐ (Ideal State) ว่า การสร้างรัฐที่ดีที่สุดขึ้นมา นั้นควรมีการปกครองในลักษณะใด ซึ่งเพลโตได้อธิบายถึงรัฐที่ดีอันเป็นรัฐในอุดมคติของท่านว่ามีลักษณะ (Shorey, P., 1939) ดังนี้

1) รัฐที่ดีที่สุดคือรัฐที่มีความยุติธรรมเป็นหัวใจหลัก ซึ่งคนในรัฐทุกคนต่างทำหน้าที่ของตน โดยไม่ก้าวก่ายหน้าที่ซึ่งกันและกัน

2) รัฐที่ดีต้องให้ราชา-นักปราชญ์ (Philosopher-King) ซึ่งเป็นผู้ทรงปัญญา รู้ซึ่งถึงความจริง เป็นผู้ปกครอง เพราะการเมืองเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่จะรู้ซึ่งและเข้าถึงศิลปะแห่งการเมืองได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้อย่างดีเลิศ และในการปกครองนั้นจะต้องใช้ความรู้ในหลักการปกครองด้วย ซึ่งผู้ทรงปัญญาก็สามารถที่จะเรียนรู้ได้โดยใช้เหตุผล

3) เพลโตเชื่อว่านักปราชญ์เท่านั้นที่จะมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะเป็นผู้ปกครอง และนำความยุติธรรมมาสู่รัฐได้

4) รัฐในอุดมคติอาจจะปกครองในระบอบราชาธิปไตย (Monarchy) หรืออภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ปกครอง ถ้าปกครองโดยราชา-นักปราชญ์ (Philosopher-King) เพียงองค์เดียวก็เป็นราชาธิปไตย แต่ถ้าปกครองโดยคณะบุคคลชั้นสูงก็กลายเป็นอภิชนาธิปไตย

5) เมื่อในรัฐอุดมคติมีผู้ปกครองที่เป็นราชา-นักปราชญ์ ซึ่งเน้นอยู่ที่มีความรอบรู้ เจริญฉลาดอย่างดีเลิศแล้ว ความจำเป็นในเรื่องการมีกฎหมาย (Laws) ก็จะไม่หมดไป

ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตเพลโต ได้แต่งวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งชื่อ “รัฐบุรุษ (Statesman)” ในหนังสือเล่มนี้เพลโตยอมรับว่าความคิดเกี่ยวกับรัฐในอุดมคติในวรรณกรรมชื่อ “Republic” ของท่านนั้น บุคคลที่เป็นราชา-นักปราชญ์นั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากยิ่ง จึงควรมอง คลายเงื่อนไขของผู้ปกครองลงบ้าง เช่น ถ้าหากไม่อาจหาราชา-นักปราชญ์ (Philosopher-King) มา จัดการปกครองแบบราชาธิปไตยได้ก็อาจจะจัดการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ได้เช่นกัน (Plato: statesman, translated by Fowler, H.N. & Lamb, W.R.M., 1925)

ในช่วงบั้นปลายชีวิต เพลโตได้แต่งวรรณกรรมเรื่องสุดท้ายชื่อ “กฎหมาย (Laws)” โดย เพลโตเสนอแนวความคิดใหม่ว่าอาจมีสังคมแบบใหม่ซึ่งมีกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญในรัฐแทนที่ราชา-นักปราชญ์ เพราะราชา-นักปราชญ์นั้นหาได้ยาก (วิชฌู เครืองาม, 2526)

แนวความคิดของอริสโตเติล (Aristotle: 284-322 ก่อนคริสต์ศักราช)

อริสโตเติล สานุศิษย์ของเพลโต ซึ่งเป็นผู้ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์และมี อิทธิพลต่อการพัฒนาของกฎหมายมหาชนในยุคต่อมา ซึ่งท่านได้อรรถาธิบายความหมายเกี่ยวกับรัฐ การกำเนิดรัฐ รูปแบบการปกครองของรัฐ ต่อยอดแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองของเพล โตได้ละเอียดไว้ในวรรณกรรมเล่มสำคัญ ชื่อ “การเมือง (Politics)” (วิชฌู เครืองาม, 2526)

จากการศึกษาของอริสโตเติลซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการปกครองของนครรัฐกรีก โบราณ (Ancient Greek Polis) 158 นครรัฐ อริสโตเติลพบว่า รูปแบบการปกครองของกรีกโบราณ แบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ แต่ละรูปแบบจะมีชื่อแตกต่างกันไปแล้วแต่จะจัดการปกครองโดยใคร เพื่อใคร ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 รูปแบบย่อย ดังนี้ (อมร รักษาสัตย์และคณะ, 2543)

ตารางที่ 1 รูปแบบการปกครองของนครรัฐกรีกโบราณ

จำนวนผู้ปกครอง	ปกครองเพื่อประโยชน์ของ	
	ของส่วนรวม	ของส่วนตัวหรือพวกพ้อง
คนเดียว	ราชาธิปไตย (Monarchy)	ทรราชย์ (Tyranny)
คณะบุคคล	อภิชนาธิปไตย (Aristocracy)	คณาธิปไตย (Oligarchy)
ประชาชน	มัชฌิมาธิปไตย (Polity)	ประชาธิปไตย (Democracy)

อริสโตเติลเห็นว่าการปกครองแบบมัชฌิมาธิปไตย (Polity) หรือทางสายกลาง อันเป็น การปกครองโดยมีทั้งคนจน คนรวย (อภิชน) ร่วมกันปกครอง อันเป็นการประนีประนอมระหว่าง หลักเสียงข้างมาก หลักเสรีภาพ และหลักการยึดถือคุณค่าของทรัพย์สินเข้าด้วยกัน จึงเป็นรูปแบบที่

ดีที่สุดแก่ประเทศ และจะทำให้เกิดวิถีชีวิตที่ดีที่สุดแก่คนหมู่มาก (Aristotle Politics, cited by Ebenstein, W., 1957)

ในส่วนของความเห็นเกี่ยวกับหลักการปกครองภายในรัฐโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมนั้น อริสโตเติลได้นำแนวความคิดของเพลโตที่ได้กล่าวถึงไว้ในหนังสือชื่อ “กฎหมาย (Laws)” มาขยายเพิ่มเติมว่า “การปกครองโดยกฎหมายเป็นสิ่งที่พึงปรารถนามากกว่าการปกครองโดยมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตาม (....The Rule of Law is preferable to that of any individual....) และหลักนิติธรรมหมายความว่าพลเมืองทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมาย (Rule of law implies that every citizen is subject to the law) (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, 2541)

แนวความคิดเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองโดยกฎหมายของนักปราชญ์กรีกได้ตกทอดไปยังนักปรัชญาโรมัน เช่น ซีเซโร (Marcus Tullius Cicero: 106-43 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ซึ่งได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเพลโตและอริสโตเติล ซึ่งซีเซโรได้อธิบายเพิ่มเติมถึงเรื่องความเป็นใหญ่ของกฎหมายว่าหน้าที่ของผู้ปกครองนั้นก็คือการตระหนักว่าตนเป็นตัวแทนของรัฐและจะต้องเคารพกฎหมาย (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553) ต่อมาใน “สมัยกลาง” (Middle Ages: ศตวรรษที่ 5-ศตวรรษที่ 15 ค.ศ. 476 ตั้งแต่อาณาจักรโรมันล่มสลายจนถึง ค.ศ. 1453) ภายใต้อิทธิพลของคริสต์ศาสนา มีแนวคิดที่ว่าผู้ปกครองจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย แต่กฎหมายที่ศาสนจักรอ้างถึงนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ได้แรงบันดาลใจมาจากพระผู้เป็นเจ้า (God) ตามทฤษฎีเทวสิทธิ์ (Divine Right theory) กฎหมายที่มาจากพระผู้เป็นเจ้านั้นย่อมอยู่เหนือกฎหมายที่กษัตริย์ตราขึ้น ในสมัยกลางนั้นยึดถือว่ากฎหมายและรัฐแยกออกเป็นคนละส่วนกัน ซึ่งต่างจากในสมัยกรีกและโรมันที่ยึดถือว่ากฎหมายและรัฐมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน แต่ในอังกฤษซึ่งใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ มีแนวความคิดว่ากฎหมายและรัฐแยกจากกันต่างหาก (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553) และยึดถือหลักที่ว่าผู้ปกครองต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่อยู่เหนือกษัตริย์และจำกัดพระราชอำนาจของกษัตริย์ ดังกรณีที่เกิดขึ้นในอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1215 อันเป็นรัชสมัยของพระเจ้าจอห์น แห่งอังกฤษ (King John of England: 1166-1216) ซึ่งพระเจ้าจอห์นทรงถูกบังคับจากเหล่าบรรดาขุนนาง (Barons) ให้ทรงลงพระนามาภิไธยในมหากฎบัตร (Magna Carta) หรือมหากฎบัตรแห่งเสรีภาพ (Magna Carta Libertatum) ซึ่งเป็นกฎหมายที่จำกัดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และรับประกันสิทธิเสรีภาพของพลเมืองชาวอังกฤษ ดังที่ปรากฏชัดเจนในมาตรา 39 ของ Magna Carta ที่บัญญัติไว้ว่า “เสรีชนย่อมมิอาจจะถูกจับกุม หรือจองจำ หรือยึดทรัพย์ หรือสิทธิหรือกลายเป็นอาชญากร หรือถูกเนรเทศหรือทำลายล้างไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะมีคำตัดสินที่เป็นธรรมจากคณะลูกขุนหรือด้วยกฎหมายของแผ่นดิน”

หลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787

ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 นั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเพียง 7 มาตรา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติ (มาตรา 1) ฝ่ายบริหาร (มาตรา 2) ฝ่ายตุลาการ (มาตรา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างมลรัฐ (มาตรา 4) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา 5) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (มาตรา 6) และการให้สัตยาบันรัฐธรรมนูญ (มาตรา 7) ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้แต่อย่างใดเลย

จากข้อโต้แย้งประการสำคัญของฝ่ายคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญเมื่อครั้งมีการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1787 ที่ว่าร่างรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทำให้ในขั้นตอนดำเนินการเพื่อให้มีการให้สัตยาบันร่างรัฐธรรมนูญนั้น หลายมลรัฐเรียกร้องให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ครั้นเมื่อรัฐสภาที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการพิจารณาร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่คุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยมี James Madison ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอร่างดังกล่าว โดยมีการเสนอแยกเป็น 17 ฉบับ เพื่อให้สะดวกต่อการพิจารณา เพราะหากฉบับใดไม่ผ่านความเห็นชอบในขั้นตอนใดก็ตกไปเฉพาะฉบับนั้น ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบทั้ง 17 ฉบับ ในขณะที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบเพียง 12 ฉบับ และเมื่อนำ 12 ฉบับ ไปขอความเห็นชอบจากมลรัฐ ปรากฏว่ามลรัฐทั้งหลายให้ความเห็นชอบเพียง 10 ฉบับ จึงกลายเป็นรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ถึง 10 เรียกรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 10 ฉบับนี้ว่า “Bill of Rights” ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก “มหากฎบัตร (Magna Carta)” และ “พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ ค.ศ. 1689 (Bill of Rights)” ของอังกฤษ ซึ่งถือว่า Bill of Rights ของสหรัฐอเมริกาตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 10 เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมดำเนินการแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1991 (มานิตย์ จุมปา และคณะ, 2552)

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองจาก “หลักนิติธรรม (Rule of Law)” แต่ตัวบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ไม่ใช่คำว่า “หลักนิติธรรม” แต่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาศึกษาจาก James Madison เลือกที่จะใช้คำว่า “หลักศุภนิติกระบวนการ (Due Process of Law)” แทนคำว่า “หลักนิติธรรม” ตามอย่างอังกฤษ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5

“บุคคลใดจะถูกพิจารณาตีความผิดอาญาที่มีโทษประหารหรือความผิดอาญาที่น่าอับอายไม่ได้ เว้นแต่คณะลูกขุนใหญ่จะได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรหรือชี้ขาดเป็นลายลักษณ์อักษรให้มีการดำเนินคดีนั้นได้ ยกเว้นคดีที่เกิดขึ้นในกองทัพบกหรือกองทัพอากาศ หรือในทหารกองหนุน เมื่ออยู่ในหน้าที่ทหารในเวลาแห่งสงครามหรือมีอันตรายสาธารณะ บุคคลใดจะถูกพิจารณาพิพากษาหรือลงโทษในความผิดเดียวกันซ้ำอีกไม่ได้ บุคคลใดจะถูกบังคับให้การที่เป็นโทษแก่ตนเองในคดีอาญาใด ๆ ไม่ได้ บุคคลใดจะถูกจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพหรือทรัพย์สิน โดยปราศจากหลักศุภนิติกระบวนการไม่ได้ บุคคลใดจะถูกยึดทรัพย์สินเพื่อใช้สำหรับสาธารณะโดยปราศจากการจ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรมไม่ได้”

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองจากหลักศุภนิติกระบวนการ (Due Process of Law) ซึ่งเป็นหลักการที่มีกำเนิดมาตั้งแต่ยุคสมัยที่อังกฤษมีการบัญญัติมหากฎบัตร (Magna Carta: 1215) ในสมัยพระเจ้าจอห์นแห่งอังกฤษ (King John of England: ค.ศ. 1166-1216) ซึ่งมหากฎบัตรได้จำกัดอำนาจกษัตริย์อังกฤษในการลงโทษบุคคลใด ๆ โดยกษัตริย์จะลงโทษบุคคลได้ต่อเมื่อเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยหลักการนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่า รัฐจะกระทำการใดตามอำเภอใจของตนไม่ได้ แต่ต้องกระทำการใด ๆ อย่างยุติธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้

โดยหลักศุภนิติกระบวนการนี้มีสาระหรือเนื้อหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก กระบวนการในการที่บุคคลใดจะถูกทำให้สูญเสียชีวิต เสรีภาพ สิทธิประโยชน์ในทรัพย์สิน จะต้องดำเนินการไปอย่างยุติธรรม รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการตามกระบวนการที่ยุติธรรมทั้งกระบวนการทางแพ่งและทางอาญา เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ (Procedural Due Process) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 โดยรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะถูกบังคับให้ต้องผูกพันที่จะต้องดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่น การพิจารณาตีต้องกระทำโดยมีคณะลูกขุน การได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ รัฐมีหน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานแสดงต่อลูกขุนและศาลให้เห็นอย่างสิ้นสงสัยว่าจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้กระทำความผิด (Beyond a Reasonable Doubt) เป็นต้น

ประการที่สอง บุคคลมีสิทธิที่จะใช้สิทธิเสรีภาพพื้นฐานต่าง ๆ โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐโดยปราศจากเหตุผลที่เหมาะสมและยุติธรรม โดยกฎหมายที่รัฐตราขึ้นมาเพื่อกำหนดความประพฤติของบุคคลนั้น ต้องเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาไม่ละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของ

บุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ (Substantive Due Process) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (มานิตย จุมปา และคณะ, 2552)

จากการศึกษาถึงสาระสำคัญ 2 ประการ ของหลักศุนิตีกระบวนการอย่างละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของหลักศุนิตีกระบวนการดังกล่าวข้างต้นเป็นสาระสำคัญของหลักนิติธรรมซึ่งต่างก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดเรื่อง *ความเป็นใหญ่ของกฎหมาย (Pre-eminence of law)* ทำนองเดียวกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับ “หลักนิติธรรม” ของศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต เวนน์ ไตซี่ (Professor Albert Venn Dicey)

ในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศาสตราจารย์ทางกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัย Oxford อัลเบิร์ต เวนน์ ไตซี่ (Albert Venn Dicey) ซึ่งเป็นผู้เสนอความคิดเรื่อง “อำนาจอธิปไตยของรัฐสภา (Parliamentary sovereignty) ขึ้น เพื่อสรุปวิวัฒนาการของระบบกฎหมาย ระบบการเมืองของอังกฤษที่ทำให้รัฐสภาของอังกฤษเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการเมืองอังกฤษให้มีความมั่นคง พร้อมกันนั้น ไตซี่ได้ยืนยันหยิบยกคำว่า “หลักนิติธรรม” ที่เคยถูกกล่าวในสมัยกรีกโบราณโดยอริสโตเติลขึ้นมาปรับใช้ในบริบทของระบบกฎหมายอังกฤษร่วมสมัย (Contemporary British law system) “ภายใต้หลักความเป็นใหญ่ของกฎหมาย” อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ แบบอังกฤษ ซึ่งหลักนิติธรรมตามแนวคิดของไตซีนั้นอาจแยกคุณลักษณะออกได้เป็น 3 หลัก ด้วยกัน (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553) คือ หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of legality) หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Principle of equality before the law) และ หลักการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนโดยศาล (Principle of the protection of individual rights by the courts) มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักความชอบด้วยกฎหมาย

หลักนิติธรรมนั้นปฏิเสธและไม่ยอมรับการใช้อำนาจดุลพินิจ (Power of Discretion) อำนาจอใจ (Arbitrarily) หรือเอกสิทธิ (Prerogative) ของรัฐบาล แต่หลักนิติธรรมรับรองความสูงสุดของกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่ศาลได้กำหนดไว้ในคำพิพากษาหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติที่รัฐสภาตราขึ้น ฉะนั้นการที่บุคคลใดจะถูกลงโทษ ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ถูกประหารชีวิต หรือถูกระงับกระเทือนในทรัพย์สินของตน ก็ต่อเมื่อมีคำพิพากษาของศาลเท่านั้น ไม่มีการที่บุคคลคนใดที่จะถูกลงโทษโดยอาศัยความอำเภอใจ หรือดุลพินิจของรัฐบาลได้

2. หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

หลักนิติธรรมในข้อนี้หมายความว่า ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย (No Person is above the Law) บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะหรือตำแหน่งอะไรย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายธรรมดา (the Ordinary Laws) ของอังกฤษ และอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลธรรมดาปกติ (the Ordinary Courts) ของอังกฤษ ไดซีชี้ย้ำว่าในอังกฤษไม่มีศาลพิเศษที่บังคับใช้กฎหมายพิเศษดังเช่น ศาลปกครองอย่างในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่มีหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่กรณี

3. หลักการคุ้มครองสิทธิปัจเจกชนโดยศาล

ในประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Written Constitution) แต่ในอังกฤษนั้นหลักนิติธรรมหมายความว่าสิทธิเสรีภาพสิทธิของปัจเจกชนได้รับการรับรองโดยคำพิพากษาของศาล (ชาลส์ แสงศักดิ์, 2553) ในอังกฤษนั้นสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อปัจเจกชนขอรับการเยียวยาความเสียหายโดยฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งไดซีเห็นว่าหลักกฎหมายคอมมอน ลอว์ของอังกฤษที่เกิดจากคำพิพากษาของศาลย่อมพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนได้ดีกว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law

แนวความคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมสมัยใหม่ของศาสตราจารย์โจเซฟ ราช

(Professor Joseph Raz)

สำหรับแนวความคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับหลักนิติธรรมนั้น ท่านศาสตราจารย์โจเซฟ ราช (Professor Joseph Raz: ค.ศ. 1939-ปัจจุบัน) นักปราชญ์ด้านกฎหมายและการเมืองชาวอิสราเอล ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมไว้ในหนังสือชื่อ “หลักนิติธรรมและคุณธรรมของนิติธรรม (The Rule of law and its virtue) ซึ่งโจเซฟ ราช ได้อธิบายขยายหลักนิติธรรมออกเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐภายใต้กฎหมายของรัฐ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Raz, J., 1977)

1. กฎหมายทั้งหลายต้องเป็นไปเพื่อให้มีผลต่อการกระทำข้างหน้ามากกว่ามีผลย้อนหลัง อันเป็นการอธิบายถึงหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนตาม “หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง (Principle of the law has no retroactive effect)” ซึ่งโจเซฟ ราช ได้ขยายความเรื่องนี้ในรายละเอียดว่า

1.1 เน้นหลักการห้ามมิให้องค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังไปในทางที่ทำให้เกิดความรับผิดทางอาญา ต่อการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดและห้ามมิให้มีผลย้อนหลังเพื่อกำหนดโทษที่มีอยู่ให้สูงขึ้น

1.2 ห้ามมิให้ผู้พิพากษาใช้กฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคล

1.3 หากมีผลย้อนหลังไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีนี้ไม่มีข้อห้ามแต่อย่างใด

2. *ความเป็นอิสระของตุลาการจะต้องได้รับความคุ้มครอง* ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการผู้พิพากษาต้องมีความเป็นอิสระโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจากบุคคลหรือองค์กรอื่นใด และมีความเป็นกลางด้านการยุติธรรม (Impartiality in Justice) ถือว่าเป็นหลักการสำคัญพื้นฐานของรัฐที่ปกครองโดยหลักนิติธรรม

3. *หลักความยุติธรรมและหลักตามธรรมชาติควรได้รับการรักษาไว้* โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม

บทสรุป

หลักนิติธรรมตามที่ถูกเขียนได้พรรณานั้นทำให้เราเข้าใจและทราบว่าหลักนิติธรรมเป็นรากฐานสำคัญ (Main Grassroot) ของระบบประชาธิปไตยของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) แบบอังกฤษ ซึ่งหลักนิติธรรมนั้นแสดงออกโดยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ (1) *ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจลงโทษบุคคลใดได้โดยอำเภอใจ* เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายอย่างชัดแจ้ง และเป็นการลงโทษที่เป็นไปตามกระบวนการปกติของกฎหมายธรรมดา (Ordinary laws) ต่อหน้าศาลสามัญประจำแผ่นดิน (Ordinary Courts of the Land) (2) *ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย* ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีฐานะทางสังคม (Social Status) เช่นใด บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลธรรมดาอยู่ภายใต้กฎหมายธรรมดา (Ordinary Laws) และภายใต้ศาล (Ordinary Court) อย่างเดียวกัน และ (3) *สิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นย่อมเป็นผลพวงจากคำวินิจฉัยของศาล* มิใช่เกิดจากการรับรองคุ้มครองเป็นพิเศษไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังเช่นในหลักนิติรัฐตามระบบกฎหมายซีวิล ลอร์ แบบประเทศในภาคพื้นยุโรป (สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี)

ในบทสรุปสุดท้ายจึงอาจกล่าวได้อย่างหนักแน่นว่า “หลักนิติธรรมนั้นเป็นรากแก้วของระบอบประชาธิปไตย” เพราะการยึดถือ ยึดมั่น และปฏิบัติหลักนิติธรรมนั้นย่อมก่อให้เกิดความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันของบุคคล เมื่อสังคมมีความเสมอภาคย่อมนำมาซึ่งสังคมที่มีความ

ยุติธรรม และความยุติธรรมย่อมนำมาซึ่งความสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการเขียนบทความเกี่ยวกับหลักนิติธรรมนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรค้นคว้าเขียนถึงความคล้ายคลึง ความแตกต่างของแนวความคิดอันเป็นบ่อเกิด และหลักการปลีกย่อยของหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งรอบด้านยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชากฎหมายมหาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

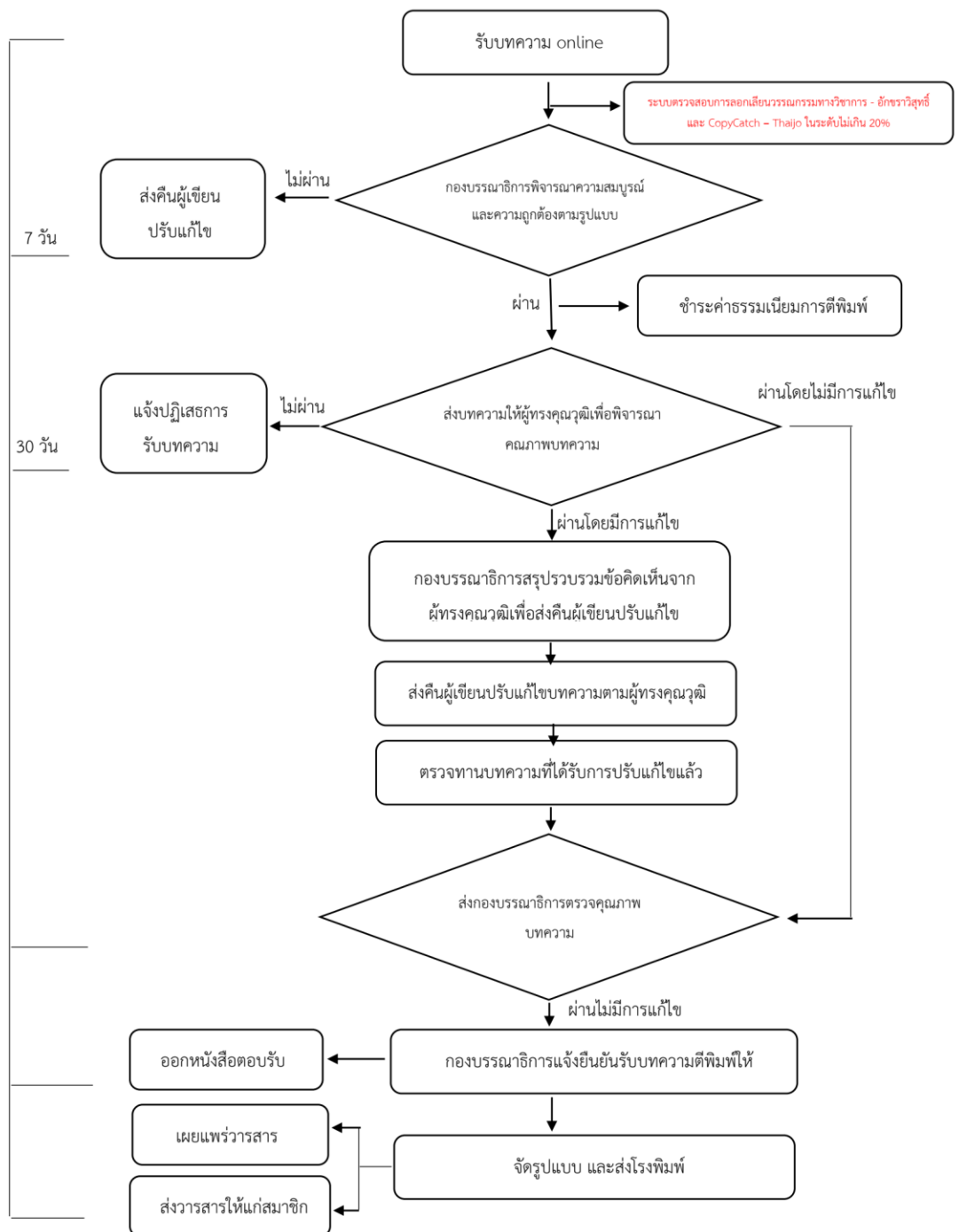
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2541). *หลักนิติธรรม รวมบทความเรื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). *กฎหมายมหาชน ความเป็นมา ทฤษฎี และหลักการที่สำคัญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- มานิตย์ จุมปาและคณะ. (2552). *รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา: คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิชณุ เครืองาม. (2526). *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน หน่วยที่ 9: ปรัชญารากฐานในกฎหมาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อมร รักชาติชัย และคณะ. (2543). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alexis de Tocqueville. (2563). *Democracy in America / De la democratie en Amerique*. (วิภาวรรณ ตวยานนท์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- Aristotle. (1995). *Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Eberstein, W. (1957). *Political Thinkers. Plato to the present*. New York: Holt Rinehart.
- Fowler N. Harold and Lamb W.R.M., tran. (1925). *Plato, with an English translation*. Mass: Harvard University Press.
- Lewis and Short. (1879). *Latin-English Dictionary*. New York: Harper and Brothers.
- Raz, J. (1977). The Rule of Law and its virtue. *Law Quarterly Review*, 93(2), 195-211.

Shorey, P. (1939). Platonism Ancient and Modern. *Studies: An Irish Quarterly Review*, 3(28), 109.

Soller, E. (2006). *Introduction au droit public*. Paris: Dalloz.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิจัยวิชาการ

การส่งบทความต้องจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่กำหนด และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จึงจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับผ่านทาง Online โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra> การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

1. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 วารสารวิจัยวิชาการตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล บทความวิชาการมีหลายลักษณะ เช่น บทความแสดงความคิดเห็นที่วิเคราะห์ผลงานใหม่ ๆ ที่มีความสำคัญในสาขาวิชาของวารสารนั้น บทความจากบรรณาธิการที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง บทความวิจารณ์ที่อาจเป็นการแสดงข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งเชิงเหตุผลโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.1.2 บทความวิจัย (Research Article) หมายถึง บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม โดยมีข้อมูลและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นสามารถศึกษาในลักษณะเดียวกันและสามารถตัดสินใจได้ว่าบทความนั้นมีความสำคัญต่อสาขาวิชาเพียงใด บทความวิจัยมีลักษณะเด่นตรงที่เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ

1.1.3 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระคุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานด้านศิลปะ เช่น นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

1.2 การตรวจสอบบทความ และพิสูจน์อักษร

วารสารวิจัยวิชาการได้กำหนดการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักขราวิสุทธิ) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์บทความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

2. การเตรียมบทความ

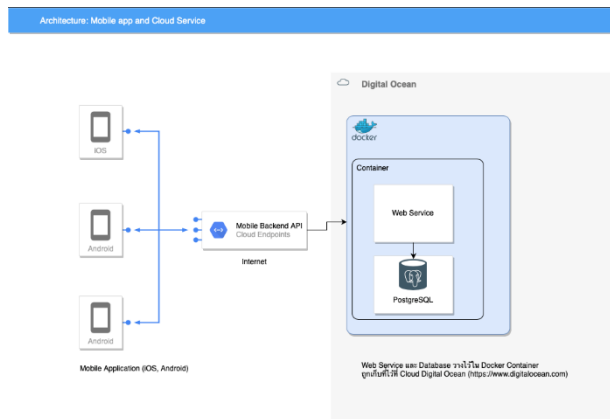
รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสารวิจัยวิชาการ ประกอบด้วย

2.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK)

2.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

2.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย ให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา ให้ระบุคำว่า “**ภาพที่**” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษใต้ภาพ และ “**ตารางที่**” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

ตัวอย่างการเขียน "ภาพที่"

ภาพที่ 1 โครงสร้างของการจัดเก็บข้อมูล

ตัวอย่างการเขียน "ตารางที่"

ตารางที่ 1 ตัวแปร ตัวชี้วัด และตัวชี้วัด สำหรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ตัวแปร	ดัชนี	ตัวชี้วัด
การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิง สร้างสรรค์	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้าม วัฒนธรรม (Reciprocating)	1. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม 3. ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิธีคิดทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 4. ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน 5. มีระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการเรียนรู้
	การมีประสบการณ์ตรงใน พื้นที่ท่องเที่ยว (Experiencing)	1. ประสบการณ์การรับสัมผัส (ประสาทสัมผัส) 2. ประสบการณ์ทางอารมณ์ (ความรู้สึก) 3. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 4. ประสบการณ์ทางกายภาพ พฤติกรรม และวิถีชีวิต (การปฏิบัติ) 5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (สังคม)
	การชื่นชมเข้าใจจิต วิญญาณของพื้นที่ (Appreciating)	1. เข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม 2. เข้าใจสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยว 3. มีความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง 4. ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน และวิถีชีวิต 5. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจ ทำให้งดจำและเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
	การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Lifelong Education)	1. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง 3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าของพื้นที่ 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม 5. การแสวงหาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

2.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 14 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรม ระหว่าง 8-15 หน้า

2.5 การตั้งค่าหน้ากระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว

2.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

2.6.1 ชื่อบทความภาษาไทย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

2.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.6.4 หัวข้อหลัก ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.5 หัวข้อย่อย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

2.6.6 เนื้อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกชิดขวาหน้ากระดาษ

2.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ให้ครบทุกคน แต่ไม่เกิน 5 รูปหรือคน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ จัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นคณะสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด ให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคันด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและขึ้นบรรทัดใหม่เพื่อระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel. ของผู้เขียนหลัก

2.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษ ควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) ผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 500 คำ และคำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคันด้วยเครื่องหมาย (.)

2.10 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ตั้งระยะย่อหน้า 0.7” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 และหัวข้อย่อยถัดไปตั้งระยะย่อหน้า 1.1” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 16 เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

3. ส่วนประกอบของบทความ

3.1 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

3.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.6 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย (ปรับปรุงและกำหนดใช้กับวารสารปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2563) เป็นต้นไป)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

3.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

ตั้งคำหน้ากระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อ TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

2. เพื่อ

3. เพื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ว่ามีความ

สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของใคร

เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

องค์ความรู้ใหม่

นำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอ

รูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 3

ข้อเสนอแนะ

ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือคุณูปนิพนธ์)

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้
นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิง
ทั้งหมด

3.2 บทความวิชาการและบทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.2.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างดี

3.2.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

3.2.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

3.2.4 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับโดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้ชัดเจน เช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หรือข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

ตั้งค่านำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด

16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า **บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์** (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

เนื้อเรื่อง

สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

สรุปผล

การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้

นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

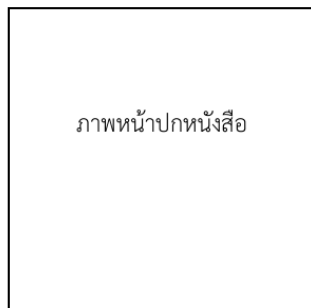
วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาน้ำกระดาษ)

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาน้ำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด 16 point ตัวปกติ) ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ไม่ต้องระบุค่าน้ำหน้าชื่อ (ชิดขวาน้ำกระดาษ) ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

ภาพหน้าปกหนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางน้ำกระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว.บ.บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์. (Objective). สรุปให้สั้นกะทัดรัด. หรือไม่เกิน .300-350. คำ.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (.)

Abstract

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางน้ำกระดาษ)

วารสารวิจัยวิชาการขอแจ้งให้ผู้มีพันธธราบว่า.....ยังไม่ต้องแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จนกว่าจะ
มีการประเมินและแก้ไขบทความเสร็จเรียบร้อย เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทางวารสารฯ
ขอสงวนสิทธิในการจัดหาผู้แปลภาษาอังกฤษ ในอัตราบทคัดย่อละ 500.-บาท (ผู้มีพันธธ
รับผิดชอบชำระเอง)

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

Keywords: 3-5 Words

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เนื้อเรื่อง

บทวิจารณ์

สรุปผล

การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ทั่วบท หรืออาจใช้วิธีถ่วงน้ำหนักผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้
นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิง
ทั้งหมด

4. การเขียนหนังสืออ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารวิจัยวิชาการถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักขราวิสุทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้นโดย เว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย

5. การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทยประเภทพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงย่อ คัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เช่น ขุ.ชา. (บาลี) 27/87/53, ขุ.ชา. (ไทย) 27/87/87. และให้เขียนอ้างอิงไว้ท้ายบทความตามพระไตรปิฎกฉบับที่อ้างอิง

ถึง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

คู่มือการอ้างอิงแบบ American Psychological Association 6th edition

อ้างอิงมาจาก Publication Manual of the American Psychological Association (American Psychological Association, 2010)

(สำหรับบทความตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ)

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
หนังสือ	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์)	ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/(ชื่อหนังสือ)/(พิมพ์ครั้งที่)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	(อัครเดช พรหมกัลป์, 2559) (Driscoll, M., 2002)	อัครเดช พรหมกัลป์. (2559). <i>ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์</i> . นครสวรรค์: นครสวรรค์ บรอดแคสต์ดีเจสตีฟ. Driscoll, M. (2002). <i>Web-Based Training: creation e-learning experience</i> . (2 nd ed). San Francisco: John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(กาญจนา แก้วเทพและทิฆัมพร เอี่ยมเรไร, 2554) (Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. ,1977)	กาญจนา แก้วเทพและทิฆัมพร เอี่ยมเรไร. (2554). <i>การสื่อสาร ศาสนา กัมพูชา</i> . กรุงเทพฯ: โครงการเมธีวิจัยอาวุโส Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1977). <i>Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific</i> . New York: Cornell University.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ผู้แต่ง 3-6 คน		ผู้แต่ง1./ผู้แต่ง2./และผู้แต่ง3./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์. กรณีที่มีผู้แต่ง 6 คนหรือมากกว่า 6 คนขึ้นไปลงเฉพาะผู้แต่งคนแรกตามด้วยคำว่า et al. หรือ และคณะ
ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์เหมือนกัน แต่ต่างชื่อเรื่อง	(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ก) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ข) กรณีภาษาต่างประเทศใช้ a, b ตามหลัง ค.ศ.	สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ก). <i>ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ข). <i>สังคมวิทยาของการ</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
หนังสือแปล ใช้รูปแบบเดียวกับ หนังสือทั่วไป	(คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซี โอเตอร์, 2557)	คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์. (2557). <i>การบริหารการตลาด [Harvard business review on reinventing your marketing]</i> (ณัฐยา สันตะการผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท
การอ้างอิงเอกสาร ทุติยภูมิ (อ้างถึงใน)	(Bazzano, 2011 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) (Bennett, 2000 as cited in Stone, 2013)	วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศววรรษที่ 21</i> . กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ. Stone, R. J. (2013). <i>Managing human resources</i> . (4 th ed.). Milton, Australia: Wiley.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์, 2557) (Johnson, M. D., 2004)	ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา. อัครเดช พรหมกัลป์. (2557). <i>การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งตามหลักพุทธธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</i> . (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. Johnson, M. D. (2004). <i>A methodology for determining engineering costs and their effects on the development of product families</i> . (Dissertation Doctor of Philosophy, Mechanical Engineering Department of Mechanical Engineering). Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
รายงานการวิจัย	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์และคณะ, 2559)	ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์. อัครเดช พรหมกัลป์และคณะ. (2559). <i>การจัดการชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำเชิงกลยุทธ์กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกทกภัย</i> . (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
	(Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G., 2015)	Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). <i>A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through Third Grade.</i> (Research Report). Nashville, TN: Vanderbilt University, Peabody Research Institute.
บทความวารสาร	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (พระมหาสุติภัก อภินนโท (แหมทอง)และรัตติยา เหนืออำนาจ, 2562) (Sarkar, A., 2019)	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร/ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า. พระมหาสุติภัก อภินนโท (แหมทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ. (2562). การจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมเชิงพุทธของคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับประชาคมอาเซียน. <i>วารสารวิจัยวิชาการ</i> , 2(3), 1-17. Sarkar, A. (2019). Validating a theoretical model for hotel brand love amongst young Indian tourists. <i>Journal of Administrative and Business Studies</i> , 5(4), 228-243.
หนังสือพิมพ์	(ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ปีที่พิมพ์) (สมหมาย จันทรเรือง, 2559) (Erllich, R.S., 1994)	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์, วัน เดือน./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์/หน้า. สมหมาย จันทรเรือง. (2559, 21 ธันวาคม). กฎมนเทียรบาล. <i>มติชน</i> . น. 15. Erllich, R.S. (1994, June 28). Chain a paradise for counterfeit CDs. <i>Bangkok Post</i> , p. 4.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ราชกิจจานุเบกษา	(ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์) (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559, 2559)	ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/.../ตอนที่/.../หน้า...-... พระราชบัญญัติ มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. (2559, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 38 ก, หน้า 39-48.
การสัมภาษณ์	(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือนที่สัมภาษณ์) (ปภาวิ พงษ์จตุรา, 2562, 17 กุมภาพันธ์)	ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)/ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อผู้สัมภาษณ์) ปภาวิ พงษ์จตุรา. (2562, 17 กุมภาพันธ์). กระบวนการและเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าไม้. (นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ, ผู้สัมภาษณ์).
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	(ชื่อผู้แต่ง./ปีที่จัดทำ) (กระทรวงพาณิชย์, 2559) (World Health Organization, 2014)	ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxxx (ใช้คำว่า เข้าถึงได้จากสำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ) กระทรวงพาณิชย์. (2559). สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. เข้าถึงได้จาก http://www2.ops3.moc.go.th World Health Organization. (2014). <i>Pneumonia</i> . Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs331/en/

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
เอกสารการประชุมทางวิชาการ	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า) (พระมหาสุติศักดิ์ อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์, 2561, น. 1892) (Soutar, G., & Mazzarol, T. W. 1995)	ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ พระมหาสุติศักดิ์ อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์. (2561). คณะสงฆ์กับการจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมเชิงพุทธในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. ใน <i>การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 INC2019</i> (น. 1892). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาลาญาลงกรณราชวิทยาลัย. Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. from [https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American Psychological Association \(APA\) 6th edition style Examples](https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American%20Psychological%20Association%20(APA)%206th%20edition%20style%20Examples). from www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

5. ลิขสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ลงพิมพ์กับวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นข้อคิดเห็น และความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรงซึ่งกองบรรณาธิการวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใด ๆ บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิจัยวิชาการ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อการค้าการใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวารสารวิจัยวิชาการก่อนเท่านั้น

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ” กรุณาติดต่อสำนักงานวารสารวิจัยวิชาการ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 056-219999, 099-2969229 โทรสาร 056-219998 E-mail journal.jra@gmail.com

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 250 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย:

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ:

ชื่อผู้เขียน (ทุกคน): 1. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

2. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

3. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:

ระบุประเภทของต้นฉบับ

☐ บทความทางวิชาการ (Academic Article) จำนวน หน้าต่อบทความ

☐ บทความวิจัย (Research Article) จำนวน หน้าต่อบทความ

☐ จำนวน หน้าต่อบทความ

คำรับรองของผู้เขียน: ผู้เขียนทุกคน ขอรับรองว่า

☒ บทความที่เสนอมานี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

☒ หากผู้เขียนต้องการถอนบทความไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เขียนยินดีชดเชยค่าดำเนินการพิจารณาบทความ

☒ ผู้เขียนยินดีให้กองบรรณาธิการสรรหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาบทความนี้ และสามารถตรวจแก้ไขบทความดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

☒ ลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ ตัดแปลง หรือนำออกโฆษณา ไม่ว่าในรูปลักษณะอย่างไรก็ดี เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ลายมือชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

วันที่.....

☐ กองบรรณาธิการวารสารตรวจสอบความ
สมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับ

ลงชื่อ.....กองบรรณาธิการ
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ ยินดีรับบทความเพื่อเสนอให้ Peer Review

พิจารณาก่อนการตอบรับให้ตีพิมพ์บทความลงวารสาร

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กราบพนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

ข้าพเจ้า ชื่อ-ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :.....

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:.....

มีความประสงค์จะขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ

☐ สมาชิกประเภทรายปี 750 บาท (จำนวน 3 เล่ม)

☐ เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

☐ เงินสด

☐ ธนาณัติ สั่งจ่าย.....

☐

โปรดนำส่งวารสารวิจัยวิชาการ

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....